

FARISEJSKI VODIČ U SAVRŠENU SVETOST

Istraživanje o grehu i spasenju

George R. Knight

Beograd 2003.

Naslov originala: Pharisee's Guide to Perfect Holiness

Preveo s engleskog: Miodrag Marinković

Lektura: Mirjana Đerić

SADRŽAJ

PREGOVOR.....	5
PORUKA ČITAOCU.....	5
1. GLAVA: FARISEJI SU DOBRI LJUDI	10
MUVA U TEOLOŠKOM APOTEKARSKOM ULJU FARISEJSTVA	15
PROBLEM “DOBROTE”.....	21
FARISEJSTVO JE ŽIVO I ZDRAVO	28
2. GLAVA: PRVOBITNI I NE BAŠ PRVOBITNI GREH	32
PRVOBITNI GREH.....	35
SVEPRISUTNOST GREHA.....	35
PRIRODA “PRVOBITNOG GREHA”.....	38
POSLEDICA PRVOBITNOG GREHA	44
GREH JE LJUBAV: SRŽ GREHA	47
VEĆINA ISKRENIH HRIŠĆANA NE BRINE SE ZBOG GREHA	50
NEKI DRUGI ASPEKTI GREHA	56
GRESI KOJI TO NISU	61
ZAKLJUČNI OSVRT.....	65
3. GLAVA: NEZAKONITA PRIMENA ZAKONA	66
CILJ ZAKONA.....	69
NEKA “STVARNI ZAKON”? USTANE!.....	75
HRIŠĆANIN I ZAKON	82
4. GLAVA: OPRAVDANJE JE POSAO CELOG ŽIVOTA POSVEĆENJE JE DELO TRENUTKA.....	86
DOBIJAMO NEŠTO ŠTO NE ZASLUŽUJEMO	89
HVATANJE ZA NEŠTO ŠTO NE ZASLUŽUJEMO.....	93
PRIRODA VERE	93
ULOGA VOLJE.....	97
POKAJANJE.....	100
RAZAPINJANJE SVOGA “JA”	102
OPRAVDANJE I SRODNI PREDMETI	104
OPRAVDANJE.....	104
OBNOVLJENJE I OBRAĆENJE.....	108
ULAZAK U ZAVET USVOJENJEM I UVERENJE O SPASENJU	113
PITANJE SVEOPŠTEG OPRAVDANJA.....	117
OPRAVDANJE, POSAO CELOG ŽIVOTA, POSVEĆENJE, DELO TRENUTKA?	121
OPRAVDANJE I POSVEĆENJE MOGU BITI I DONEKLE BESMISLENI IZRAZI.....	125
5. GLAVA: VIŠE O PREDMETU POSVEĆENJA	129

RASTENJE U HRISTU.....	131
HRIŠĆANSKO ŽIVLJENJE I TENZIJA IZMEĐU IDEALNOG I STVARNOG.....	135
NADRASTANJE POGREŠNO SHVAĆENOG POSVEĆENJA	140
SVETI DUH I NJEGOV ZADATAK U POSVEĆENJU.....	144
ŠTA REĆI O DELIMA?	147
“DOBRA” DELA I “LOŠA” DELA.....	151
ŠTA REĆI O LJUDSKIM NAPORIMA?.....	154
DELA NA SUDU	157
POSVEĆENJE I “SREDSTVO BLAGODATI”.....	162
6. GLAVA: POSVEĆENJE, SAVRŠENSTVO I ISUSOV PRIMER.....	165
NAPUSTIMO SHVATANJE RADOSNE VESTI KAO “LOŠE VESTI”	168
OPONAŠANJE ISUSA: NOVOZAVETNI IMPERATIV	170
SUŠTINA HRISTOVOG KUŠANJA I POBEDE.....	176
HRISTOV KARAKTER	185
7. GLAVA: BIBLIJA O SAVRŠENSTVU I BEZGREŠNOSTI.....	188
SAVRŠENSTVO: BIBLIJSKA ZAPOVEST	189
BIBLIJSKO SAVRŠENSTVO	193
BIBLIJSKA BEZGREŠNOST	199
DŽON VESLI I OBNAVLJANJE SAVRŠENSTVA.....	209
8. GLAVA: ELEN VAJT O SAVRŠENSTVU I BEZGREŠNOSTI.....	215
METODOLOŠKA ZBRKA IZMEĐU “MANJEG” I “VEĆEG” VIDELA	215
VISOKO MIŠLJENJE ELEN VAJT O SAVRŠENSTVU KARAKTERA	218
SAVRŠENI KAO HRISTOS.....	220
SAVRŠENSTVO: DINAMIČNI PROCES	224
BEZGREŠAN, ALI “JOŠ NE” BEZGREŠAN	227
PRIRODA SAVRŠENSTVA KARAKTERA.....	230
9. GLAVA: SAVRŠENSTVO I POSLEDNJA GENERACIJA.....	237
BIBLIJA O SAVRŠENSTVU POSLEDNJE GENERACIJE.....	237
ELEN VAJT O POLARIZACIJI POSLEDNJIH DANA I O ČIŠĆENJU SVETINJE	242
SAVRŠENO PREDSTAVLJANJE HRISTOVOG KARAKTERA	244
OPSTAJANJE U VREME NEVOLJE BEZ POSREDNIKA	249
POSEDOVANJE VERE VAZNESENJA KAKVU SU IMALI ENOH I ILIJA	258
DVE VRSTE SAVRŠENSTVA I BOŽJI POSLEDNJI PRIKAZ	
SAVRŠENSTVA PRED SVEMIROM	261
DVE VRSTE SAVRŠENSTVA	261
BOŽJI ZAVRŠNI PRIKAZ.....	266
10. GLAVA: NAPREDOVANJE KA SAVRŠENSTVU KROZ VEČNOST.....	270
KARAKTER ZEMALJSKOG SAVRŠENSTVA	271
ULOGE VASKRSENJA I VAZNESENJA U PROCESU NEPREKIDNOG IZGRADIVANJA	
SAVRŠENSTVA	273
DINAMIČNO RASTENJE U SAVRŠENSTVU KROZ CELU VEČNOST	278

Predgovor

PORUKA ČITAOCU

Savršenstvo! "Gotovo da nema izraza u svetim spisima koji je izazvao veće negodovanje od ovog. Reč *savršen* je nešto što mnogi ne mogu da otrpe. 'Gade' se na sam zvuk te reči."¹

Iako su te reči Džona Veslija bile stavljane na papir pre više od dva veka, one se i danas potvrđuju. Pojam savršenstva polarizovao je ljude kroz istoriju. Ljude kao pojedince, kako se čini, on ili privlači ili odbija.

Nažalost, polarizacija u pogledu savršenstva uticala je i na mnoge druge aspekte Božjeg dela spasenja ljudi i u ljudima. Jedna od velikih tragedija hrišćanske istorije je u tome što je Božji plan spasenja postao bojište za zaraćene teološke grupe. Sama ta borba pokazatelj je koliko smo mi ljudi stvarno izgubljeni.

Farisejski vodič u savršenu svetost: istraživanje o grehu i spasenju, knjiga je koja se rve s nekim od najvećih i najvažnijih tema hrišćanskog bitisanja. Za razliku od knjiga koje se bave ovim ili onim aspektom spasenja, ova čini pokušaj obuhvatanja širokog spektra i sveopšte teme o tome šta Bog čini u ljudima. Ona, stoga, ne teži opsežnom izlaganju bilo koje od pojedinačnih tema.

Izvan svojih okvira, knjiga *Farisejski vodič* nastoji i da ukaže na međusobnu povezanost elemenata spasenja. Polazna teza knjige je da različite definicije greha vode u različite pristupe "dostizanja" pravednosti. Ona tvrdi da je

¹ John Wesley, *The Works of John Wesley*, 3d ed. 1984 [reprint od izdanja iz 1872], 6:1

najveća greška preovladavajućeg farisejskog stava u Hristovo vreme bila njihova definicija greha. Pogrešna definicija odvela je fariseje u beskorisne (čak destruktivne) definicije pravednosti i savršenstva. Nažalost, taj problem i iz njega proistekla zbrka uopšte nisu nestali s farisejima prvog veka. On je i danas "živ i zdrav".

Adventisti nisu razočarali u raspravama i debatama o tome kako se ljudi spasavaju. Neki su stavljali težište na ljudske napore, posvećenje, i nešto kao bezgrešno savršenstvo; drugi su tvrdili kako je spasenje u osnovu stvar forenzičkog opravdanja i da se ljudsko posvećenje, putem zamene, postiže Hristovim savršenim životom; a drugi su, omalovažavajući ljudske napore, indirektno govorili kako "Isus obavlja ceo posao" – da je naš zadatak da se, pošto smo prihvatili Isusa, "lepo smestimo" i uživamo u putovanju.

Kao kod većine mojih knjiga, podstrek za ovu knjigu bilo je moje lično iskustvo. Tokom proteklih trideset godina, u različitim prilikama propovedao sam na temu dva od gornjih pristupa, "flertujući" s trećim, da bih na kraju otkrio da su svi oni potpuno neadekvatni. Tako je došlo do ovog pokušaja razumevanja jednog tako složenog predmeta.

Još od mog obraćenja iz agnosticizma, 1961. godine, borio sam se sa značenjem pojma biti spasen – sa onim šta Bog može da učini *za* nas i u nama. Stoga je ova knjiga u određenom smislu proizvod mog ličnog iskustva. Ona je, osim toga, plod nebrojenih susreta s ljudima u atmosferi življenja hrišćanskim životom, naučnih studija i biografskih podsećanja na tu temu. Ništa u mome životu nije važnije nego kako da budem ispravan pred Bogom i kako da budem spreman da uživam u Njegovom carstvu ljubavi, kako u sadašnjosti tako i u svetu koji dolazi.

Otuda je ova knjiga, *Farisejski vodič u savršenu svetost*, nešto više od knjige o apstraktnoj teologiji. Teologija u

najboljem slučaju ne samo što hrani um nego i služi kao vodič u svakodnevnom životu. Teologija koja ne može da se nosi s krizama i izazovima svakodnevnog života potpuno je neupotrebljiva. Što se tiče ideja iznetih u ovom istraživanju, ne samo što će prosvetliti um mojih čitalaca nego će im pružiti i uvid u silinu i dinamiku svakodnevne borbe kojoj su izloženi ljudi koji žive u svetu greha.

Ova knjiga je vrhunac onoga što su donela tri rada koji su joj prethodili. Knjige *From 1888 to Apostasy: The Case of A. T. Jones* (1987) (Od 1888. do otpada: slučaj A. T. Džounsa) i *Angry Saints: Tensions and Possibilities in the Adventist Struggle Over Righteousness by Faith* (1989) (Gnevni sveti: Tenzije i mogućnosti adventističke borbe oko predmeta opravdanja verom) bavile su se određenim aspektima Božjeg plana spasenja u istoriji adventizma. S druge strane, knjiga *My Gripe With God: A Study of Divine Justice and the Problem of the Cross* (1990) (Moja žalba Bogu: Istraživanje o Božjoj pravdi i problemu krsta), počela je tu temu teološki da obrađuje. Knjiga je u središtu pažnje imala ono što je Bog učinio za nas, dok se ova sadašnja naglašeno bavi delom koje Bog vrši u nama.

Knjigu *Farisejski vodič* najteže je bilo pisati od svih mojih knjiga, i to iz više razloga. Uprkos iskušenju da izbegnem teške teme sadržane u knjizi, trudio sam se da se sa svakom od njih nosim odgovorno. Jasno je, nema knjige koja bi sasvim tačno, pravedno prikazala dubinu i složenost plana spasenja. Dok se nama ovde pruža preimućstvo da otpočnemo ovakvo proučavanje, proces razumevanja bogatstva Božjeg delovanja nastaviće se kroz beskrajne vekove večnosti.

Ima nešto što me je tokom mojih istraživanja za ovu knjigu posebno iznenadilo, a to je mera usaglašenosti među hrišćanima različitog vaspitanja i obrazovanja u pogledu bitnih elemenata onoga što, u svom slavnom delu spasenja,

Bog čini za ljude i u ljudima. I sami adventisti naizgled suprotnih stavova bili su, opšte uzev, saglasni, kad su bili *pritisnuti* da se izjasne o “teškim pitanjima” teorije i života. Najveći deo “rata” unutar hrišćanske zajednice odnosi se na pitanje – gde izvršiti razgraničenja i kako definisati faze i reči.

Iako je kod mene taj problem izazvao obeshrabrenje, on istovremeno pruža i nadu, s obzirom na to da je među hrišćanima prisutno neuporedivo više zajedničkih polazišta, kada je reč o tom predmetu, nego što sam u početku bio svestan. Kako je moje istraživanje napredovalo, sve više sam uviđao koliko su mudre reči anglikanskog biskupa J. C. Rajla, koji je napisao: “Poslednji dan će pokazati ko je u pravu, a ko nije” što se tiče načina na koji shvatamo svetost. “U međuvremenu, potpuno sam uveren da ispoljavanjem gorčine i hladnoće prema onima kojima savest ne dozvoljava da sarađuju s nama, otkrivamo sebe kao velike neznalice u pogledu istinske svetosti.”²

Želeo bih nešto da prozborim i o stilu izlaganja. U ovoj knjizi stavio sam na probu komplikovani “brak” između popularnog stila i preciznosti naučnog izlaganja. Proizvod je nešto poput kompromisa kojim će, kako se nadam, čitalac biti poučen, a i stvoriti odgovorniji odnos prema dubljim zahtevima predmeta.

Uglavnom sam se trudio da pišem jasnim, širokim potezima, kojima se teme jevanđelja prikazuju vrlo uočljivo i kao deo jedne jedinstvene celine. Dodao bih i to da se 8. i 9. glava adventističkim pitanjima bave naglašenije nego ostatak knjige. Tim pitanjima posvetio sam više prostora zato što su figurirala kao centralne tačke u adventističkim raspravama i eshatologiji.

² J. C. Ryle, *Holiness: Its Nature, Hindrances, Difficulties, and Roots* 1979, xiv, xv.

Ideja za naslov knjige potekla je od knjige Vilijama Koulmena, *Pharisee's Guide to Total Holiness* (Farisejski vodič u apsolutnu svetost).³ Iako su naslovi tih dvaju dela slični, njihovi sadržaji i pristupi drastično se razlikuju. Deo vrednih zapažanja na u vezi s ovim predmetom potekao je iz razgovora sa A. L. Hadsonom, Dejvidom Dafijem i drugim "saputnicima" na području adventističke soteriologije.

Dodatne izraze blagodarnosti uputio bih Marvinu Muru, čoveku koji je knjigu vodio u izdavačkom procesu, dok naročitu zahvalnost dugujem Raulu Diderenu, Atiliju Djupertiju i Robertu Olsonu koji su čitali rukopis u celini, kao i Robertu Džonsonu koji je čitao prvo poglavlje. Svrha njihove kritike i sugestija bila je da rukopis učine preciznijim. Knjiga je bolja zahvaljujući njihovom doprinosu, a mogla bi biti još snažnija da sam poslušao sve njihove preporuke.

Iskreno se nadam da će *Farisejski vodič u savršenu svetost* poslužiti na blagoslov svojim čitaocima u njihovom nastojanju da svoj život žive "u Hristu".

Džordž Najt

³ William L. Coleman, *The Pharisees' Guide to Total Holiness*, 1977.

1. glava

FARISEJI SU DOBRI LJUDI

I danas mi se događa da se uzrujam, čitajući Bibliju.¹ Uzmimo, npr. novozavetni prikaz farisejâ. Uprkos utisku koji o njima ostavlja biblijska slika, fariseji su bili najbolji ljudi u narodu. *Jevrejska enciklopedija* nesumnjivo je u pravu kada tvrdi da se potpuna "ocena karaktera farisejâ ne može dobiti iz novozavetnih spisa, koji prema njima zauzimaju polemički stav".²

Na sličan način, mnogo je istine u optužbi iznetoj u *Judejskoj enciklopediji* po kojoj se "neopravdano smatra da su mesta u Novom zavetu u kojima se oni pominju kao 'licemeri' ili 'porodi aspidini' (Matej 3,7; Luka 18,9, itd..) nešto što se odnosi na sve fariseje". Farisejske vođe su, same, bile vrlo svesne postojanja neiskrenih među njima, pa su takve označavali kao 'bolne tačke' i 'kugom farisejske stranke'.³

Većina hrišćana trebalo bi da revidira svoju sliku o farisejima. To nisu bili samo dobri ljudi, nego najbolji među ljudima. Ne samo što su bili moralno na visini nego su i do srži ozbiljno tražili Boga, štiteći Njegovo sveto ime, zakon i Reč.

¹ See George R. Knight, *My Gripe With God: A Study in Divine Justice and the Problem of the Cross*, 1990, 13.

² *The Jewish Encyclopedia*, s.v. "Pharisees".

³ *Encyclopaedia Judaica*, s.v. "Pharisees".

I zaista, crkva i svet bili bi beskrajno bolji kada bi više nas iz dana u dan pristupalo Bogu s najpoznatijim farisejskim pitanjem: "Šta ću činiti da dobijem život večni?" (Luka 10,25; upor.: Matej 19,16). Bili su to ljudi bezrezervno posvećeni služenju Bogu, od ustajanja, ujutru, do trenutka kada bi, večerom, pošli na počinak.

Fariseji ne samo što su bili intelektualno posvećeni činjenju onoga što je pravo, nego su i ostvarivali najviši stepen moralnosti u svom svakodnevnom životu. Isus nikada nije protivrečio fariseju iz Luke, 18. glave koji je, u molitvi, zahvaljivao Bogu što nije "kao ostali ljudi: hajduci, nepravednici, preljubočinci" (11. stih). Isus nije osporio ni izjavu mladića koji je izjavio da je "držao" Deset zapovesti "od mladosti svoje" (vidi Matej 19,18-20). Trebalo bi stvarno rastegnuti maštu samo pokušavajući da zamislimo ljude koji bi imali veću rešenost za postizanje poslušnosti i moralnog života nego fariseji. Kratak pogled na neke od njihovih pohvalnih karakteristika trebalo bi da nam pomogne da ih sagledamo u pravom svetlu.

Prvo i iznad svega, oni su Bibliju (Pisma) voleli i štitali kao Božju reč. Bili su rešeni da sačuvaju ono pravo značenje Pisma. Međutim, ta namera izazvala je probleme kada bi se oko tačnog značenja nekog biblijskog teksta pojavila neslaganja u mišljenju. Zbog toga su stvorili teoriju po kojoj, uz pisani tekst, postoji i oduvek je, još od Mojsijevog vremena, postojalo nepisano predanje koje je, kao dodatak pisanom tekstu, upućivalo na njegovo stvarno značenje.⁴ Tako imamo da je usmena tradicija među farisejima zapravo bila proizvod njihovog dubokog uvažavanja svete Božje reči.

Drugi prioritet za fariseje bila je njihova ljubav prema Božjem zakonu i posvećenost tom zakonu. Autor R. Trejvers

⁴ George Foot Moore, *Judaism in the First Centuries of the Christian Era: The Age of the Tannaim*, 1946, 1:235-262; *The Universal Jewish Encyclopedia*, s.v. "Pharisees".

Herford precizno rezimira taj aspekt farisejstva rečima da je “primarni cilj fariseja bio da Toru [zakon] učine vrhovnim vodičem za život, u mislima, reči i delu, proučavanjem njenog sadržaja, poslušnošću njenim uredbama i, kao temelj svega, svesnim služenjem Bogu koji je dao Toru”.⁵

Fariseji su s neshvatljivo velikom ozbiljnošću nastojali da ne prekrše Božji zakon. Shodno tome, načinili su sistem koji će ih sprečavati da ga krše. Uz pomoć sopstvenih usmenih predanja, sagradili su “ogradu za Zakon”, kako bi ga “zaštitili, tako što će ga okružiti upozoravajućim pravilima, čiji je cilj bio da kao kakav signal opasnosti zaustave čoveka, pre nego što se nađe na udaljenosti na kojoj bi mogao da prekrši samu božansku uredbu”.⁶

Tako su, primera radi, samo za Subotu načinili 1.521 usmeno pravilo.⁷ Do vremena Hristovog pojavljivanja na Zemlji fariseji su već imali nesaglediv broj tih zabrana ili pravila, koji su zadirali u sve aspekte njihove svakodnevice. Jevreji Hristovog vremena mogli su vam reći koliki kamen ljudi mogu poneti u subotni dan, koliko daleko ga mogu nositi i koliko ga lakata daleko smeju baciti. Njihovo usmeno predanje pokrivalo je sve aspekte života, pa je čovek-pojedinac, da bi mogao živeti farisejskim životom, morao biti gorljivo predan religiji.

Fariseji su, uz strkitno svetkovanje Subote, bili energični i požrtvovani u davanju desetaka, pa su čak odlazili dotle da su sa svojih metvica u polju i sa drugih baštenskih biljaka odvajali svaki deseti listić, kao nešto što pripada Gospodu (vidi Matej 23,23). I, razume se, nikada ne bi jeli pa ni dotakli one vrste hrane ili predmeta koji su se smatrali nečistima.

⁵ Ibid.

⁶ Moore, *Judaism*, 1:259.

⁷ Ibid., 2:28. Vidi primere u: *Seventh-day Adventist Bible Student's Sourcebook*, s.v. “Sabbath”.

Ljudi o farisejima mogu reći šta im je volja, ali svi moraju priznati jedno a to je da su ti ljudi živeli životom potpune posvećenosti i služenja Bogu i držanja Njegovog zakona. Njih je, zbog takvog života, pohvalio Isus (vidi Matej 23,23). Tako je i Pavle, osvrćući se na svoje farisejske godine, mogao da kaže da je "po pravdi zakonskoj" bio "bez mane" (Filibljanima 3,6).

Treći pohvalni aspekt farisejstva bila je njihova misionarska revnost u propovedanju jevanđelja. Oni su "prehodu (pročešljavali) more i zemlju da bi prisvojili jednoga (da obrate bar jednog čoveka)" (Matej 23,15, reči u zagradama, prema Filipisu). Fariseji su se trudili da za svoja verska shvatanja i običaje pridobiju ne samo nejevreje nego i druge Jevreje. Tako, recimo Joakim Jeremijas piše kako je farisejska grupa propise o čistoti, predviđene za svakodnevni život sveštenika, predstavila kao ideal za svakog Jevrejina. "Oni su nameravali da na taj način svetu zajednicu Izrailja izgrade u nešto što će postati "pravi Izrailj" Božji (Božji ostatak). Tako je nastala situacija da je, dok je prosečni Jevrej in zazirao od nadmeno superiornog uobraženog ponašanja fariseja, obični narod "gledao u fariseje ... kao na uzor pobožnosti i utelovljenje idealno vođenog života".⁸

Četvrti pozitivni aspekt farisejstva je to što su oni bili "adventisti". Oni su se s vrlo gorljivom željom nadali dolasku mesijanskog carstva. Taj svoj "adventizam" stavili su u spregu s vernim držanjem zakona. Neki su od njih verovali da će Mesija (Hristos) doći ako tokom jednog dana budu savršeno držali Toru (zakon). Njihov život bio je potpuno posvećen ideji ostvarenja tog dana putem ispoljavanja savršene svetosti.⁹

⁸ Joachim Jeremias, *Jerusalem in the Time of Jesus*, 1969, 265-267.

⁹ Babylonian Talmud, Sanhedrin, 97b220; Shabbath, 118b; Jerusalem Talmud, 64a.

Fariseji su predstavljali elitni sloj vrhunski predanih ljudi, kojih je u Hristovo vreme bilo oko šest hiljada. Eksperti za religiju u njihovim redovima predstavljeni su u Novom zavetu kao "književnici". Ime *farisej* znači "oni koji su) odvojeni". U proširenom smislu, tim imenom su predstavljeni "sveti; prava zajednica Izrailja".¹⁰

Farisejska "sekta" formirana je posle vavilonskog ropstva. Bog je dozvolio da Jevreji budu odvedeni u ropstvo zato što (1) nisu bili verni Njegovom zakonu i (2) zato što su usvojili navike i običaje svojih neznabožackih suseda. Posle sedamdeset godina robovanja, Jezdra je vrlo brzo postao centralna ličnost u vraćanju Izrailjaca na put Božjih zapovesti, a udaljavanju od kompromitujuće kulture njihovog vremena.

Fariseji se kao organizovana grupa prvi put pojavljuju u vremenu makabejske krize. "Odvojeni" su usvojili takav način života i takvu teološku perspektivu da to očuva vernost Bogu, kako Izrailj ne bi ponovo dopao ropstva. Tako su se, u težnji za dostizanjem svetosti, odvojili od neznabožaca i njihovih običaja, od svetovnih i kompromitujućih običaja svešteničke kaste sadukeja, kao i od lakomislenog načina života običnog naroda. Fariseji su se trudili da pobožnim življenjem utru put Hristovom dolasku. Njihove pobude bile su pohvalne, u svakom pogledu.¹¹

Kada imamo na umu taj pozitivan način gledanja na fariseje, Hristove reči, "ako ne bude veća pravda vaša nego književnika i fariseja, nećete ući u carstvo nebesko" (Matej 5,20), predstavljale su jedno od Njegovih najneprihvaćenijih i najrevolucionarnijih učenja. Kako se mogao neko više

¹⁰ Josephus, *The Antiquities of the Jews*, XVII.2.4; Jeremias, *Jerusalem*, 246, 252.

¹¹ Na temu nastanka fariseja, vidi: Moore, *Judaism*, 1:3-124; Louis Finkelstein, *The Pharisees > The Sociological Background of Their Faith*, 1938, 1:73-81; Jeremias, *Jerusalem*, 246-267; *The International Standard Bible Encyclopedia*, 1977-1988 ed., s.v. "Pharisees".

truditi ili s većom ozbiljnošću živeti za Boga nego ti elitni moralisti, ti jurišnici za stvar Božjeg carstva?

Muva u teološkom apotekarskom ulju farisejstva

Ključni problem u dominirajućoj tradiciji, kojom je farisejski judaizam pristupao Bogu i spasenju, bio je pogrešno gledanje na greh i njegove posledice po ljudske sposobnosti. Na greh se, prema rabinskom¹² uglu posmatranja, počelo gledati uglavnom kao na određeni čin, a ne stanje srca i uma. Slično tome, dominirajuća farisejska tradicija ni Adama ni njegove potomke nije smatrala moralno drugačijima zbog pada u greh, prema 1. Mojsijevoj. Drugim rečima, od pada u greh naovamo, sposobnost ljudskih bića da žive pravednim životom oduvek je bila jednaka onoj kakvu je imao Adam pre pada u greh. O tome G. F. Mur piše: "Ničim se ne pominje da je u prvobitnoj Adamovoj konstituciji nastala neka promena zbog posledica pada u greh, usled čega bi on na svoje potomke mogao preneti oslabljenu prirodu u kojoj prohtevi i strasti nužno prevladavaju nad razumom i vrlinama." Osim toga, ni "volja za činjenjem dobra ... nije bila oslabljena".¹³

Iako su rabini učili da ljudi imaju *yeser ha-ra'* (nagon ka zlu), stoji i podatak da su učili kako je Adam bio stvoren sa tim nagonom. Nagon ka zlu može se savladati i biti doveden u pokornost Bogu, a može da bude i u čovekovo vlasti zahvaljujući proučavanju Tore (zakona), razmišljanjem o njoj i primenjivanjem zakona na svakodnevni život. "Kad su um [i život] na takav način

¹² Rabinizam je bio postbiblijska pojava u judaizmu; međutim, za njegove stavove se, generalno, smatra da su bili dominantni među farisejima tokom novozavetnog vremena.

¹³ *Encyclopaedia Judaica*, s.v. "Sin", Moore, *Judaism*, 1: 479.

obuzeti religijom", piše Mur, "to isključuje iskušenja spolja i smišljanje zla iznutra."¹⁴

Rezimirajući rabinski stav, autor E. P. Sanders je rekao "da postoji mogućnost da neko ne greši. Uprkos sklonosti ka neposlušnosti, čovek može da bira da li će biti poslušan ili neposlušan".¹⁵ Tako "ispada" da bi ljudi, tehnički, mogli da žive bezgrešnim životom "na sopstveni pogon".

Međutim, Jevreji su realno shvatali da je besprekorna poslušnost retka, pa su dodatno učili o pokajanju i praštanju. No, čak su i pokajanje definisali kao vrstu spasavanja ljudskim delima, nešto pri čemu čovek odbacuje zla dela i čini dobro. Na taj način, reformom morala, čovekovi gresi postaju "beli kao sneg" (Isaija 1,18). Dok je Božje praštanje istinsko, vrhunac rabinskog učenja o blagodati kao Božjoj nezasluzenoj naklonosti ogleda se u tome da je Bog Izrailju dao zakon i zavetni odnos sa sobom, u kojem držanje zakona kao odgovor na Božji milostivi izbor zauzima centralno mesto. Stoga, "pravednik", u konkretnoj praksi "nije neko ko je besprekorno poslušan Zakonu, nego samo onaj ko *se trudi* da uz pomoć Zakona uredi svoj život" i ko se "kaje kada pogreši". Džordž Eldon Led ističe da su iskrenost i davanje prvog mesta nečijoj nameri da poštuje zakon i "neumorno nastojanje da u tome uspe, odlike pravednika".¹⁶

Prema tome, jevrejska nauka – uz uvažavanje realnosti blagodati, praštanja i pokajanja, i potrebe za njima – daje poslušnosti centralno mesto na području čovekovog odnosa s Bogom. To je u svakodnevnom životu odvelo u legalističke pristupe poslušnosti, mada je judaizam, u najboljem slučaju, priznavao i učio da je duh zakona, pokazan u ljubavi prema

¹⁴ Isto, 1:479, 489-492.

¹⁵ E.P. Sanders, *Paul and Dpalestinian Judaism*, 1977, 114.115.

¹⁶ Moore, *Judaism*, 1:509.510.521; George Eldon Ladd, *A Theology of the New Testament*, 1974, 496.498.499.

Bogu, (vidi: 5. Mojsijeva 6,5; 10,12) i prema bližnjem (vidi: 3. Mojsijeva 19,18), ono najvažnije.

Tokom vekova razvoja farisejstva, u jevrejskom umu nastala je značajna promena u smislu gledanja na ulogu zakona. Led ističe da je važnost zakona u jednom trenutku zasenila ideju Božjeg milostivog zaveta i postala “uslov za pripadanje Božjem narodu”. Što je još važnije, držanje zakona je postalo “temelj Božje presude nad čovekom kao pojedincem. Vaskrsenje će biti nagrada za one koji su bili odani zakonu”. Zakon je postao nada vernih i središte opravdanja, spasenja, pravde i života.¹⁷

Ne treba da nas iznenadi što je taj naglasak, na kraju, doveo kod Jevreja do nastanka svojevrsnog legalističkog knjigovodstva. Taj pristup možemo posmatrati kao određenu “moralnu vagu”, na kojoj su pobožni ljudi oni čije zasluge pretežu nad prestupima, dok su bezbožni oni čiji su prestupi teži od zasluga. To jevrejska Mišna vrlo lepo izražava sledećim rečima: “Svetu se sudi po blagodati, ali sve ipak biva u skladu s viškom delâ [koja su dobra ili zla].”¹⁸

Ista misao je kasnije izložena i u Talmudu: “Neko ko većinom čini dobra dela nasleđuje Edemski vrt, dok *Gehenu* [pakao] nasleđuje onaj ko većinom čini prestupe.” Pravi problem za sud, razume se, biće “oni koji su u sredini” – čije su zasluge i prestupi zastupljeni u jednakoj meri. Taj problem se pokazao kao tema žučne rasprave među farisejskim školama Hilela i Šamajja, u novozavetnom periodu. Prema jednom predanju, u takvoj situaciji interveniše Božja blagodati, koja čini da situacija prevagne u prilog pravde.¹⁹

¹⁷ Isto, 497.

¹⁸ *Theological Dictionary of the New Testament*, s.v. “dikaios”; Mishnah, Aboth 3:16 (brackets in original).

¹⁹ Yerushalmi Peah 1:1, citirano u delu, Roger Brooks, *The Spirit of the Ten*

Značajno je da zapazimo da je farisejski sistem pravednosti prema zaslugama "usitnjavao" greh. Drugim rečima, greh je tim sistemom bio definisan prvenstveno kao niz postupaka, iako je judaizam, pri svom najtrezvenijem razmišljanju posmatrao greh kao buntovno stanje uma i kao uvredu za Boga. Valter Ajhrot ističe da je "usitnjavanju" greha u niz postupaka nesumnjivo "kumovala" sledeća činjenica: kada "Stari zavet govori o grehu, glavni naglasak van svake sumnje pada na njegov aktuelni konkretni izraz". Osim toga, dublje značenje greha kao pobune protiv Boga farisejskim shvatanjem zakona gurnuto je u pozadinu. Ako prihvatimo njihovo shvatanje u vezi s "vaganjem", prestup svake pojedinačne zapovesti zakona bio je greh.²⁰

Kako smo ranije napomenuli, svojim shvatanjem zakona i greha fariseji su bili navedeni na uvođenje sve većeg i većeg broja propisa, jer su pokušavali da se zaštite od nehotičnog kršenja slova zakona. Svoja usmena predanja Jevreji su primenjivali na sve moguće životne situacije. Proizvod takvog pogleda na svet bio je ogromna masa pisanih i usmenih zakona koje je trebalo držati. "Kršenje jednog od njih bilo je isto što i odbacivanje celokupnog Zakona i neprihvatanje Božjeg jarma."²¹

Imajući to na umu, ne treba da se čudimo onom bogatom mladiću koji pristupa Isusu i pita: "Kakvo ću dobro *da učinim* da imam život večni" (Matej 19,16, [kurziv dodat]). A ne treba da nas čudi ni to što Isus tom mladiću odgovara u farisejskom kontekstu, navodeći mu detaljno raščlanjen spisak zapovesti (18. i 19. stih). Isus je mladiću prišao na

Commandments, 1990, 10; Werner Foerster, *From the Exile to Christ*, 1964, 218.219; J. A. Ziesler, *The Meaning of Righteousness in Paul*, 1972, 122.

²⁰ Moore, *Judaism*, 1:461.465.466; Walther Eichrodt, *Theology of the Old Testament*, trans. J. A. Baker, 1967, 2:401; *Theological Dictionary of the New Testament*, s.v. "hamartano."

²¹ J. Bonsirven, *Palestinian Judaism in the Time of Jesus Christ*, trans. W. Wolf, 1964, 95; vidi takođe: Matej 11,29; Dela 15,10.

njegovom terenu, ali Njegova poslednja napomena u vezi s putem ka pravdi i ka "savršenstvu" svedoči o premeštanju na drugačiji teren – s raščlanjenog slova zakona na duhovni cilj zakona, kako u pogledu ljubavi prema Bogu, tako i u pogledu ljubavi prema bližnjem. On je pozvao da se učini kraj sebičnom i egocentričnom načinu života i – na potpuno predanje Bogu. Takvo shvatanje bilo je previše za mladića, pa se žurno udaljio od Učitelja koji postavlja tako visoke ideale (stihovi 20-22). Slovo zakona neuporedivo je lakše držati nego njegov duh.

Jedna od najvećih tragedija farisejstva ogleda se u tome što je, u svom iskrenom nastojanju da dostigne zahteve slova pojedinačnih biblijskih i usmenih zapovesti, promašio smisao zakona. *Sušтина farisejskog problema bila je pogrešno shvatanje prirode greha, koji je bio viđen kao niz postupaka, a ne kao nešto što je u prvom redu stanje srca i buntovni stav prema Bogu.*

Nažalost, pogrešno razumevanje prirode greha odvelo je fariseje u kobno nerazumevanje predmeta pravednosti. Ako je greh definisan kao niz postupaka, sledeći logički korak je – posmatrati pravednost kao niz ponašanja ili postupaka.

S takvim shvatanjem života, bilo je normalno što su izgradili svoj "pristup vage" u pogledu pravde i Božjeg konačnog suda. Polazeći od takvog pogleda na svet, bilo je razumljivo što je bogati mladi plemić pitao šta još treba da učini. U odgovoru koji mu je Hristos dao ("ako hoćeš savršen da budeš") ogleda se činjenica da su fariseji Njegovog vremena nastojali da ostvare Božje carstvo tako što će živeti "savršenim" životom. Iako im je namera bila pohvalna, njihovo pogrešno shvatanje greha odvelo ih je u pogrešan pristup pitanju pravednosti.

Na nesreću, uprkos onome što je sadržano u Novom zavetu, nastojanje da se "raščlanjenim" shvatanjem greha i pravde ostvari Božje carstvo, i dalje je "živo i zdravo" u

dvadesetom (i dvadeset prvom) veku – čak i u adventizmu. U stvari, najugledniji adventistički teolog 1930-ih i 1940-ih godina zauzeo je, u pogledu greha i pravde, potpuno isti stav kao fariseji.

Govoreći o posvećenju, kao delu celog života, M. L. Andreasen je istakao da ono počinje obraćenjem i nastavlja se tokom celog života. "Svaka pobeda", pisao je, "ubrzava taj proces. Retki su hrišćani koji nisu pobedili bar neki *greh*, kome u prethodnom periodu nisu mogli da se odupru." Mnogo je nekadašnjih robova pušenja koji su izvojevali pobjedu nad duvanom, pa on za njih prestaje da bude iskušenje. "On je, dakle, posvećen u toj *tački*. *Kao što je izvojevaio pobjedu nad jednim omiljenim grehom, on treba da bude pobednik i nad svakim drugim grehom*. Kada se posao završi, kada dođe do tačke gde je izvojevaio pobjedu nad ohološću, željama, ljubavlju prema svetu – nad svakim zlom – on je *spreman za odlazak na nebo*. On je do tog trenutka bio iskušan u *svemu*. Neprijatelj je došao i video da kod njega nema ništa. Sotona za njega više nema iskušenja. *On ih je sve pobedio*. On je *bez mane* pred Božjim prestolom. Hristos stavlja na njega svoj pečat. ...

Tako će biti s poslednjim naraštajem ljudi koji će živeti na Zemlji. Na njima će Bog konačno pokazati šta može da učini u čoveku. ... [Poslednji naraštaj] biće podvrgnut svakom (mogućem) iskušenju, ali njegovi pripadnici neće pokleknuti. Oni će pokazati da je moguće živeti bez greha – baš ono što je svet čekao da vidi. ... Svima će postati očigledno da jevanđelje zaista može "zauvek", potpuno da spase."²²

Upravo završeni citat neverovatno je važan u adventističkoj teologiji dvadesetog veka. Čitave škole adventističke misli temelje se na takvom shvatanju greha,

²² M. L. Andreasen, *The Sanctuary Service*, 2nd ed., rev. 1947, 302. (Italics supplied.)

pravde i savršenstva. Iako ne negira da Bog može “zauvek”, potpuno da spase, kao ni potrebu za postojanjem one poslednje generacije ljudi na Zemlji koji će biti “bez mane” (Otkrivenje 14,5), ovom knjigom zastupaćemo stav o postojanju dva različita shvatanja greha u adventističkoj teologiji, koji vode u više (više nego dva) posve različitih shvatanja pravde i savršenstva u okviru crkve kao denominacije.

Ovom knjigom, osim toga, tvrdimo, uzimajući u obzir pomenutu tačku, da je najveća greška nekadašnjih fariseja bila u njihovoj definiciji greha. O predmetu greha govorićemo u 2. glavi. Preostali deo knjige, od 4. do 10. glave, poslužiće kao razrada razumevanja pravde, savršenstva i “vere za odlazak na nebo” koje proističe iz zaokruženog razumevanja na osnovu biblijskog učenja o grehu. U međuvremenu, biće potrebno da provedemo još malo vremena s našim prijateljima, farisejima.

Problem “dobrote”

Priča o fariseju i cariniku (Luka 18,9-14) verovatno je najbolja novozavetna ilustracija problema čovekove dobrote. “Dva čoveka”, pripoveda Isus, “uđoše u crkvu da se mole Bogu, jedan farisej a drugi carinik. Farisej stade i moljaše se u sebi ovako: Bože! hvalim Te što *ja* nisam kao ostali ljudi; hajduci, nepravednici, preljubočinci, ili kao ovaj carinik. (*Ja*) postim dvaput u nedelji; (*ja*) dajem desetak od svega što (*ja*) imam. A carinik izdaleka stajaše, i ne šćaše ni očiju podignuti na nebo, nego bijaše prsi svoje govoreći: Bože! milostiv budi meni grešnome [prema grčkom tekstu, 'meni grešniku' (s određenim članom)]. Kažem vam da ovaj otide opravdan kući svojoj, a ne onaj. Jer svaki koji se sâm podiže ponižiće se; a koji se sâm ponižuje podignuće se” (kurzivi dodati).

Ima nekoliko stvari koje treba da istaknemo u vezi s farisejevom molitvom. Prvo, to je spisak njegovih vrlina, najpre one izražene u odrečnom obliku, a onda one u potvrdnom. On ne samo što nije "kao drugi ljudi", nego može i da nabroji svoje zasluge. Pet puta koristi ličnu zamenicu *ja*, govoreći o svojim vrlinama. Vilijam Barkli, npr., ističe da je "farisej u stvarnosti sâm sebi davao pohvalno svedočanstvo pred Bogom".²³ Takav spisak očigledno je utemeljen na metodu raščlanjivanja greha. Farisej je svoju pravdu, ovde, mogao da izrazi količinski i mogao je da nabroji sve svoje zasluge.

Drugo, on ne samo što je svoju pravdu mogao da izrazi količinski, nego je mogao i da se uporedi sa "carinikom" i da iz crkve izađe vrlo zadovoljan sobom. I, što je još važnije, da bi bio vrlo zadovoljan sobom, farisej se služio propustima svoga bližnjeg. Zato Luka dodaje da taj farisej ne samo što se uzdao u sebe nego je i "prezirao ostale" koji nisu bili tako dobri kao on. Taj problem je, nažalost, nastavio da opterećuje sve ličnosti kroz istoriju sklone farisejstvu.

Treće, priča pokazuje da je, uprkos svojoj dobroti, farisej duhovno bio potpuno izgubljen. Ne samo što se molio "u sebi" (11. stih) nego uopšte nije osećao da je izgubljen. U svojoj samouverenosti i revnosti da bude "dobar", zaključio je da je u tome uspeo. Njega možemo uporediti s rabinom Simeonom ben Johaijem, koji je jednom izjavio: "Ako na svetu postoji samo dvoje pravednih ljudi, tih dvoje smo ja i moj sin; ako postoji samo jedan, ja sam taj!"²⁴

Farisej u priči pokazuje da ne shvata ni prirodu ni dubinu greha. Po onome kako se on ponašao, greh bi se mogao iskoreniti uz veći trud i čineći više nego ranije. Jedan od ishoda bio je neki oblik "degenerisanog posvećenja" koji

²³ William Barclay, *The Gospel of Luke*, 3rd ed., Daily Study Bible, 1956, 232.

²⁴ Rabbi Simeon ben Jochai, citirano u istom, 233.

je zabijao klin između vere u Boga i svakodnevnog života. Rezultat toga imao je "razorno dejstvo na istinsku religiju".²⁵

Tako priča iz Luke, 18. glave, prikazuje kako težnja za pravednošću može da odvede na stranputicu.²⁶ Koren problema bio je u tome što farisej greh i pravednost nije posmatrao kao stanje uma i odnos prema Bogu, nego kao niz postupaka. Osim toga, nije shvatio da su ljudska bića grešnici po prirodi, da ih njihova sama dobrota – imajući na umu sklonosti ljudskog uma – vodi još dublje u srž greha – drugim rečima, u oholost i samouverenost.

Govoreći o tom problemu, autor P. T. Forsajt napominje da *od greha dobrote nema podmuklijeg greha*; od greha "dobrih ljudi koji ne znaju da nisu dobri". U jednom drugom kontekstu, Forsajt označava farisejstvo kao "antihrista", zato što je to religija sa čovekom u središtu. Elen Vajt se slagala s takvom ocenom, pišući da su "principi na kojima insistiraju fariseji karakteristični za čoveka u svim vekovima. *Duh farisejstva je duh ljudske prirode*".²⁷

Bez saznanja o dubini greha, ljudi su lišeni "osnovnog sastavnog dela", neophodnog za shvatanje sebe samog. Takvo saznanje omogućava nam da shvatimo "zašto ljudi čine određene stvari, od blažih prestupa do onoga što čini najbezočniji zločinac". Primerena predstava o grehu pomaže nam da uvidimo, kaže autor Bernard Ram, da smo "mi grešnici u svom komandnom centru za upravljanje postupcima". Iz tog centra dolaze instrukcije za delovanje. Poimanje dubine i prirode greha omogućava nam ujedno da

²⁵ G. C. Berkouwer, *Faith and Sanctification*, 1952, 120.

²⁶ Peter Toon, *Justification and Sanctification*, 1983, 18.

²⁷ P. T. Forsyth, citirano u A. M. Hunter, *P. T. Forsyth*, 1974, 58; P. T. Forsyth, *The Justification of God*, 1948, 116; Ellen G. White, *Thoughts From the Mount of Blessing*, 1956, 79. (Italics supplied.)

shvatimo i *greh dobrote* i ljudsku potrebu za bezrezervnim oslanjanjem na spasenje Božjom milošću.²⁸

Nažalost, farisej iz Luke, 18. glave ništa od toga nije shvatao. A posledica je, prema Hristovim rečima, bila da je taj čovek, želeći da se opravda svojom molitvom, otišao kući neopravdan. "Od svih greha", kako čitamo u *Hristovim očiglednim poukama*, "greh oholosti i samodovoljnosti" "najbeznadežniji je i najneizlečiviji." To dolazi otuda što dobrota ne oseća potrebu. Tako je puritanski pisac Vilijam Perkins osobu koja je "samo" dobra, opisao kao "divnu gadost".²⁹

Fariseji ovog sveta ne osećaju, dakle, da im je bilo šta potrebno; međutim, i oni koji se diče svojom moralnom dobrotom i religioznim dostignućima uglavnom se, kao sudije, postavljaju iznad drugih. Elen Vajt je to lepo sročila, pišući da svi koji se uzdaju u sopstvenu dobrotu obično "preziru druge ljude. Sudeći o sebi prema drugim ljudima, farisej o drugim ljudima sudi prema sebi. Svoju pravednost on procenjuje na osnovu njihove i tako, što su oni gori", to se on u sopstvenoj koži bolje oseća. "Njegova samopravednost vodi u optuživanje. On optužuje 'druge ljude' da su prestupnici Božjeg zakona." Takvim svojim stavom on se pridružuje sotoni, kao opadač braće (Otkrivenje 12,10).³⁰

Upravo su takvi plodovi greha dobrote. Jedan od prvih spoljašnjih simptoma te najozbiljnije među duhovnim bolestima je – negovanje duha kritike.

Osim duha kritike, drugi simptom farisejstva je sklonost ka umnožavanju pravila i propisa. Dok su – kako će biti

²⁸ Bernard Ramm, *Offense to Reason: A Theology of Sin*, 1985, 146.147. (Italics supplied.)

²⁹ Ellen G. White, *Christ's Object Lessons*, 1900, 154; Alan Simpson, *Puritanism in Old and New England*, 1955, 8.

³⁰ White, *Christ's Object Lessons*, 151.

istaknuto u kasnijim poglavljima – hrišćanska merila značajna po svojoj ulozi, postoje nezdravi načini postavljanja prema njima. Bolest na planu pravila i propisa nastaje kada se oni shvate kao sami sebi svrha, a ne kao sredstvo kojim se čovek osposobljava da na potpuniji način voli svog Gospoda i svoga bližnjeg.

Fariseji su umnožavali pravila u sasvim iskrenoj želji da zaštite Božji zakon. Konačno, prema “logici klizave nizbrdice”, ako neko učini i najbezazleniju nesmotrenost u Subotu, ona bi mogla odvesti u kršenje zapovesti o Suboti. Tako su fariseji, kako smo već napomenuli, propisali 1.521 uredbu kojima će, kako su verovali, ograditi i zaštititi Subotu. Na sličan način, umnožavali su svoje propise u vezi sa ishranom. U tom smislu, njihova revnost u pogledu ceremonijalne čistoće u obrednim aktivnostima u hramu odvela ih je u fanatičnu primenu čistunstva u svim oblastima života. I ne samo što je to mnoštvo propisa ograđivalo i štitilo zakon nego je i stvorilo dodatni broj tačaka koje će se moći “uračunavati u pravednost”, jer su ih pojedinci svakodnevno “merili”, stavljajući ih na vagu za spasenje. Međutim, zbog takvog pristupa, manje revni ljudi ostajali su sa sve više i više “grehova”.

Nažalost, takav način gledanja na zakone, greh i pravednost, uz istovremenu težnju da se ukaže poštovanje Bogu i zaštiti Njegov zakon, naginjao je da se pretvori u svoju suprotnost. Stoga je Isus podsetio fariseje da njihovi zakoni nemaju presudnu važnost, istakavši da je “subota ... načinjena čoveka radi, a nije čovek subote radi” (Marko 2,27). *U revnosti za sprovođenjem svojih pravila, zaboravili su zakon ljubavi koji pravilima daje smisao.* U stvari, u tom žaru oko svojih pravila, došli su dotle da su progonili one koji su ih kršili. To ilustruju slučajevi izlečenog, uzetog (paralizovanog) čoveka koga su uhvatili da u Subotu nosi svoj odar (ležaj) (Jovan 5,9-15) i čoveka rođenog slepog, koji je bio izlečen u Subotu (Jovan 9,1-34).

Slovo zakona je farisejima (u ovom slučaju, da Subotom ne treba raditi nikakav posao) bilo važnije nego njegov duh. Isus se suprotstavio njihovom pogrešnom postavljanju težišta. Posledica po Hrista bila je bezočna mržnja fariseja i krst.

Uloga fariseja u razapinjanju Hrista na krst predstavljala je vrhunac duhovne pometnje. U želji da zaštite zakon, razapeli su Mesiju koji je dao taj zakon. Kruto su se pridržavali zakona, ali u sebi nisu imali ljubavi. Dobrotu u moralnom pogledu i striktno poštovanje zakona pomešali su s religijom. Savle iz Tarsa bio je primer takvog mentaliteta. Autor Vilijam Koulman živo opisuje Savla kao čoveka koji je "ušao u taj opaki krug ljudi spremnih da ubiju zato što su voleli".³¹

Međutim, u težištu te ljubavi nalazio se pogrešan ideal. To što ih pokreću iskrene pobude, ne znači samo po sebi da su ljudi u pravu u onome što rade. Stari "vinski mehovi" Saulovog razumevanja greha i pravednosti provaliće se tek prilikom iskustva na damaštanskom putu (Dela 9,1-9). Od toga dana nadalje on će propovedati drugačije jevanđelje.

Problem vrlo srodan problemu farisejske tvrdoće srca bila je sklonost ka razmetanju sopstvenom religioznošću. Konačno, ističe Koulman, "kakva je korist od življenja pravednim životom ako niko za to ne zna?" I tako, "jedino što je važnije od poniznosti jeste izgledati ponizno".³² Dva najuočljivija od spoljašnjih znakova farisejske pobožnosti bili su njihovo razmetljivo korišćenje molitvenog remenja (sa kutijicama u kojima su držani izvodi iz zakona) pričvršćenog na čelo i na podlakticu leve ruke, i resâ (produženih krajeva jevrejske odeće, koji su služili kao podsećanje na zakon). Misleći na razmetljivu upotrebu tih simbola kod fariseja, Isus je rekao: "Sva dela svoja čine da ih

³¹ Coleman, *Pharisees' Guide*, 113.

³² Isto, 116.

vide ljudi: raširuju svoje amajlije, i grade velike skute na haljinama svojim. I traže začelje na gozbama i prva mesta po zbornicama, i da im se klanja po ulicama, i da ih ljudi zovu: ravi! ravi!" (Matej 23,5-7).

Ključno pitanje za mnoge fariseje bilo je: "Kako izgledamo?" Mnogi od njihovih svakodnevnih verskih običaja bili su sračunati na to da prilikom izlaganja u javnosti postignu najveći mogući efekat. I tako, ako bi ih vreme za molitvu zateklo nasred puta, oni su se saginjali u molitvi, dok je sve što je putem trebalo da prođe moralo da čeka "završetak svečanog čina" (upor.: Matej 6,5,6). Isus bi se često sukobljavao s farisejima zato što su, umesto onoga što je unutra, često naglašavali ono što je spolja.³³

Neke od svojih najoštrijih ukora Hristos je izrekao na račun tih licemerskih strana farisejstva. "Dobro je prorokovao Isaija za vas licemere, kao što je pisano: ovi ljudi usnama me poštuju, a srce njihovo daleko stoji od mene" (Marko 7,6; upor.: Isaija 29,13). Drugom prilikom, "blagi Isus" ukorio ih je, opisavši ih kao "vođe slepe", "koji ocedujete komarca i kamilu proždirete!" (Matej 23,24).

Stari Jevreji su i te kako bili svesni problema farisejskog licemerstva. Talmud navodi sedam klasa fariseja od kojih su pet bili ili licemeri ili ekscentrične lude: "(1) 'farisej-rame' koji svoja dobra dela razmetljivo nosi takoreći na ramenu; (2) farisej 'sačekaj malo', koji će uvek kazati: 'Sačekaj malo da obavim dobro delo koje se od mene očekuje' (3) 'krvavi farisej', onaj koji, da bi izbegao da pogleda u ženu, naleće na zid i povređuje čelo tako da krvari; (4) 'farisej-tučak', koji hoda oborene glave, kao tučak u avanu; (5) 'farisej-račundžija', koji kaže: 'Kaži mi kakvo dobro mogu da učinim da ispravim svoj propust'; (6) 'bogobojazni farisej',

³³ Isto, 29.

po ugledu na Jova; (7) 'bogatoljubivi farisej', po ugledu na Avrama."³⁴

Možemo pretpostaviti da su mnogi od fariseja iz poslednje dve grupe pozitivno reagovali na Isusov život i rad. I njima je bilo dosta farisejskih zloupotreba. Tako imamo da su neki od fariseja upozorili Isusa na jednu od Irodovih zavera da ga ubije (Luka 13,31), dok je Nikodim hrabro rizikovao svoju karijeru i život da bi, kasnije, odigrao glavnu ulogu u poslovima oko Hristove sahrane (Jovan 3,1; 19,38-40). Posle dana Pedesetnice očigledno je da je prilično veliki broj fariseja prihvatio vaskrslog Hrista (Dela 15,5). Ali oni su i kao hrišćani morali da vode ogorčenu borbu protiv isticanja spoljašnjih znakova svoje stare religije, s mnoštvom njenih propisa, s naglašavanjem onoga što se vidi spolja, isticanjem ljudskih zasluga, sa sklonošću ka kritikovanju, pa i progonjenju hrišćana koji nisu poštovali ono što su oni odlučili da nametnu sebi i crkvi (vidi, npr. Dela, 15. glava, poslanica Galatima i Rimljanima, 13. i 14. glava).

Unošenje farisejskog duha u hrišćanstvo bilo je jedno od žalosnih iskustava rane crkve. Poput trojanskog konja iz Homerovog vremena, taj duh je bio smrtna opasnost za pravo hrišćanstvo. Pavle je veliki deo svoje službe upotrebio za suzbijanje "krštenog farisejstva", ne uspevši da ga uništi.

Farisejstvo je živo i zdravo

Žalosna je činjenica da farisejstvo i dalje postoji u hrišćanskoj crkvi, pa i u adventizmu. Razlog što je *farisejstvo* i nadalje živo i zdravo leži u tome što je to *stanje uma, a ne istorijska grupa*. Farisej je, u suštini, ono što Biblija opisuje kao "telesnog čoveka" – osobu koja može biti zadovoljna sobom, delimično zbog konfuzne veze između poštenog življenja i istinske pravednosti.

³⁴ *The Jewish Encyclopedia*, s.v. "Pharisees."

Posmatrano iz više uglova, središnji problem u vezi s farisejima je njihova istinska dobrota. Ti ljudi ne osećaju potrebu za Hristom. Oni su, iz ljudske perspektive, ponosni na svoja moralna postignuća. "Za okorelog grešnika možete nešto učiniti", piše P. T. Forsajt. "On se može razbiti u paramparčad. Ali ne znam šta možete učiniti s 'lepljivim' [baš ta reč!] svecem, s ljudima ušuškanim u vunu, utonulima u udobnost svoje religije i onima koji su, zbog svojih veoma gorkih iskušavanja, postali 'uštavljeni', meki i rastegljivi kao rukavica. Ima li uopšte nečega bezbrižnijeg, sebičnijeg i beznadežnijeg ...? Kad se izopači i postane sredstvo za sticanje samo udobnosti i tupog zadovoljstva, religija postaje spoljni omotač, tako žilav da ga ni Božja blagodat ne može probiti."³⁵

Jedan od vrlo krupnih problema moralno uglednih ljudi je u tome što više ne uviđaju koliko su izgubljeni u svom telesnom (grešnom) stanju i koliko su bezgranično zavisni od Božje blagodati. Taj problem postaje posebno akutan kad su takve osobe sa svih strana okružene obiljem materijalnog blaga. Običan svet oseća šta mu nedostaje, dok oni koji su opisani kao Laodikeja ne znaju da su "nesrećni, nevoljni, siromasi, slepi i goli". Oni ne osećaju potrebu za oplemenjivanjem "u ognju", za "belim haljinama" i "mašču" za pomazivanje svojih očiju (Otkrivenje 3,15-18).

Imajući taj problem na umu, nije nam teško da se složimo s Koulmanom, koji piše da su "fariseji naši ne tako daleki rođaci. Malo je toga što su oni učinili, a čemu se i mi nismo ozbiljno potrudili da pariramo, u delima ili duhu. Koristili smo ih kao stubove srama, iako bolje služe kao ogledala."³⁶

Ako je najveće iskušenje današnjeg fariseja da se ponosi svojim duhovnim postignućima, sledeće bi bilo kritičko nastupanje prema drugim ljudima. Emil Bruner je to ovako

³⁵ P.T. Forsyth, *The Work of Christ*, n.d. 161.162.

³⁶ Coleman, *Pharisees' Guide*, 123.

izrazio: "Pokažite mi čoveka koji ne bi hteo da bude farisej? Ko od nas ne želi mali prestolčić na koji bi seo i sudio drugima?"³⁷

Može biti da nema ničega razornijeg od duha kritike. Pa ipak, zaista zanimljivo, mnogi takozvani hrišćani puni su kritike na račun svog pastora, svoje crkve i onih koji se s njima ne slažu. Zastanite samo malo da ih oslušnete. Savremeni fariseji nisu ništa lošiji kritičari od svojih dvojnika iz onog vremena. *Kad god je neko više kritički nego pozitivno nastrojen, on pruža dokaz o farisejstvu.* Takav duh je izazvao rascep na zasedanju Generalne konferencije adventista u Mineapolisu, 1888. godine.³⁸ Takav duh nastavlja da razdire adventizam, kada njegovi "najistaknutiji predstavnici" gomilaju propise i kritikuju sve živo, od načina na koji se ljudi mole Bogu do onoga šta neko možda jede (ili ne jede) za doručak.

Jedan od problema fariseja je u tome što oni, iako možda znaju sva pravila u vezi sa staranjem za druge ljude, možda uopšte nisu naučili kako da to istinski čine. Još 1888. godine Elen Vajt je takve ljude opisala kao "moralne ledene bregove, hladne, nevesele, mračne i strašne".³⁹

Svi smo mi upoznali takve "evanđeliste", a neki među nama (uključujem tu i sebe) bili smo sličnog duha u svojoj revnosti povodom određenih finesa u adventističkom načinu života i doktrini. Održavali smo svoje studijske grupe i vodili beskrajne rasprave o manje bitnim detaljima zakona, ali nas s vremena na vreme pogodi strašna realnost da je lakše provesti desetak ili više sati u raspravljanju o

³⁷ Emil Brunner, *The Mediator*, trans. Olive Wyon, 1934, 494.

³⁸ George R. Knight, *From 1888 to Apostasy: The Case of A. T. Jones*, 1987, 44.45; George R. Knight, *Angry Saints: Tensions and Possibilities in the Adventist Struggle Over Righteousness by Faith*, 1989, 80-99.

³⁹ E. G. White to G. I. Butler, 14. oktobar 1888.

slovu religije, nego nekoliko minuta u pokornosti njenom duhu.

Pošteno govoreći, meni je lično lakše da gomilam propise nego da istinski vodim brigu o ljudima. Strašna je istina da je *farisej duboko u svakome u nas, trudeći se da svoj duh nametne svetu koji ništa ne sluti i crkvi koja to ne zaslužuje*. Ne samo što smo u iskušenju da se povedemo za nekadašnjim Judejcima i ponovo stvaramo "Mišnu" usmenih tumačenja, kako bismo ih nametali svojim bližnjima, no – što je još gore – neki između nas pokušavaju da Bogu navuku svoju teološku "ludačku košulju". Fariseji iz svih pokolenja neumorno slikaju portret nebeskog Boga sa sopstvenim verskim likom.

druga glava

PRVOBITNI I NE BAŠ PRVOBITNI GREH

Uprkos svem bogatstvu i znanju, savremena svetovna kultura našla se u čudnovatom vakuumu u pogledu razumevanja problema s kojim se suočava. S jedne strane, psihijatar Karl Meninger piše: "Koliko god pokušavali, teško je da ovaj naš svemir vidimo kao sklad. Naprotiv, svuda smo suočeni s dokazima sukoba. Ljubav i mržnja ... stvaranje i razaranje – neprekidni rat suprotstavljenih tendencija kao da je postao dinamično središte sveta."¹

S druge strane, savremena kultura je, opšte uzev, bespomoćna pred zlom, jer je bacila ključ kojim bi ga razjasnila. Čitavih trideset pet godina nakon pisanja prethodno nvedenih reči, Meninger se i dalje borio s problemom – ovom prilikom u knjizi od epohalnog značaja, pod nslovom *Šta bi s grehom?* [Whatever Became of Sin]. Govoreći o osnovima savremene kulture, autor ističe da su "gresi postali zlodela i da sada zlodela postaju bolesti". Otuda je pojam bolesti vrlo često služio kao sredstvo izbegavanja moralne odgovornosti. Po njegovoj tvrdnji, društvo ne može doći do zdravlja ako se ne uhvati u koštac s pogrešnim shvatanjem greha.²

Drugi predstavnik psihijatrijske nauke, O. Hobart Maurer, jezgrovito je formulisao suštinu problema i rekao:

¹ Karl Menninger, *Man Against Himself*, 1938, 3.

² Karl Menninger, *Whatever Became of Sin?* 1975, 45.48, *passim*.

“Sve dok negiramo realnost greha, mi se, izgleda, zatvaramo pred mogućnošću potpunog izbaavljenja [oporavka].”³

Ti psihijatri, iz onog profesionalnog kruga koji je, tradicionalno, imao agresivno odbojan stav prema hrišćanstvu i “grehu”, uperili su prstom u centralni problem Biblije i ljudskog postojanja. Hrišćanski teolozi su potvrdili da je greh još od vremena Starog zaveta imao centralno mesto. G. C. Berkuver piše da “svaki pokušaj minimiziranja našeg greha nailazi na direktno protivljenje Pisma kao celine”. Džejms Stoker dodaje da “sve jeresi nastaju na osnovu neadekvatnog shvatanja greha.”⁴

Apostol Pavle nam pomaže da shvatimo da pravilno poimanje greha nije samo presudno za razumevanje čovekovog problema nego je ujedno i ključni element za razumevanje spasenja. Poslanica Rimljanima, npr., temelji svoju raspravu kako na dubini tako i na sveprisutnosti greha. Prva glava objašnjava da su neznabošci grešnici, dok druga jasno ističe da Jevreji nisu ništa bolji, pošto “čine sve isto” (Rimljanima 2,1). Kamen temeljac Pavlove doktrine otkupljenja je iskaz “da su i Jevreji i Grci svi pod grehom” [da su i Jevreji i Grci pod vlašću greha]. “Svi sagrešiše i izgubili su slavu Božju” (Rimljanima 3,9.23).

Tek pošto je svoje čitaoce doveo do takvog zaključka, Pavle je mogao početi da razrađuje odgovarajuću doktrinu spasenja. U stvari, on ostvarenje tog zadatka počinje već u sledećem stihu. Budući da “svi sagrešiše” (23. stih), svi koji su spaseni moraju biti “opravdani zabadava blagodaću Njegovom, otkupom Isusa Hrista” (24. stih).

A onda, sledećih nekoliko glava proširuju izlaganje o tome kako Bog problem greha u čovekovom životu rešava opravdanjem i posvećenjem – teološki pojmovi koji će biti

³ O. Hobart Mowrer, *The Crisis in Psychiatry and Religion*, 1961, 40.

⁴ G. C. Berkouwer, *Sin*, 1971, 287; James Stalker, *The Atonement*, 1909, 88.

predmet obimne rasprave u 4. i 5. poglavlju. Za to vreme, ostatak sadašnjeg poglavlja će, prema običaju ustanovljenom u poslanici Rimljanima, učiniti prirodu greha potpuno razumljivom.

Značajno je da shvatimo da će neadekvatna doktrina greha neizbežno odvesti u neadekvatnu doktrinu spasenja. Autor Edvard Vik je u pravu kada kaže da je "prvi element hrišćanskog savršenstva [ili bilo kog drugog aspekta spasenja] – uvideti da smo grešnici". To, ističe autor, ne znači samo da priznajemo da smo učinili grešne postupke *a*, *b* i *c*. "To znači da smo ljudi koji čine takve stvari. ... Priznati da smo grešnici znači priznati postojanje sile koja nama gospodari i koja nas sprečava da budemo ono što bi trebalo, po Božjoj nameri. Ta sila je sila greha."⁵

Nemoguće je preterati u naglašavanju važnosti dubine problema greha. Napisavši da su i Jevreji i Grci "pod vlašću greha" [Karadžić: "pod grehom"] (Rimljanima 3,9), Pavle je to zaista i mislio.

Fariseji su upravo potcenili moć greha. Zbog toga su mislili da greh mogu pobediti tako što će pobeđivati grehe *a*, *b* i *c*. Problem oko kojeg se okreće takav postupak jeste da je, nakon što su gresi *a*, *b* i *c* "pobeđeni", i dalje prisutna moć greha a mi smo i nadalje grešnici. Ništa nije rešeno našim spoljašnjim "krparenjem", bez obzira na svekoliki trud koji smo možda uložili.

Ukratko, primerenost naše slike o grehu odlučice o primerenosti našeg razumevanja spasenja. Autor Milard Erikson oštroumno napominje: "Ako je čovek u osnovu dobar i ako su njegove intelektualne i moralne sposobnosti uglavnom neoštećene, s kojim god problemom da se suoči u vezi s njegovim statusom pred Bogom, taj problem će biti relativno nevažan." Kod takvih ljudi, suštinski problem u

⁵ Edward W. H. Vick, *Is Salvation Really Free?*, 1983, 86.

životu možda će biti neznanje ili lišavanja na društvenoekonomskom planu. Ako se to dogodi, usklađivanje ekonomskog sistema ili "obrazovanja rešice problem"; možda će jedino neophodan biti "dobar prikaz ili primer" puta pravednosti. "S druge strane, ako je čovek izopačen ili buntovan, pa otuda ili nesposoban ili nespreman da učini ono što vidi da je ispravno, tada će biti neophodan radikalniji vid lečenja." Prema tome, što je radikalnije naše razumevanje greha, "smatraćemo da nam je potrebno i natprirodnije spasenje."⁶

Fariseji su kroz vekove uporno potcenjivali ono što Pavle naziva "silom" greha u čovekovom životu. Oni su time precenili čovekovu sposobnost rešavanja problema greha. U tom pravcu nešto govori i Elen Vajt kad kaže da "obrazovanje, kultura, primena volje, ljudski trud, imaju svoje područje delovanja, ali su ovde nemoćni. Oni mogu dovesti do ponašanja koje je, spolja gledano, korektno, ali ne mogu menjati srce; oni ne mogu da očiste izvor života. Da bi ljudi mogli preći iz greha u svetost, mora postojati sila koja deluje iznutra, novi život odozgo. Ta sila je Hristos."⁷

PRVOBITNI GREH

Sveprisutnost greha

Jedna od nezaobilaznih činjenica u životu je problem greha. Suočeni smo s njim u svim situacijama. Jedno od objašnjenja njegove sile i rasprostranjenosti je i to što svaka država mora da ima vojsku, policiju, sudije, sudove i kazneni sistem. Teolog Džon Mek-Kvejri skreće pažnju na taj problem, pišući da mi "gledajući stvarno ljudsko postojanje, uočavamo ogroman nesklad u stvorenom svetu,

⁶ Millard J. Erickson, *Christian Theology*, 1986, 562.

⁷ Ellen G. White, *Steps to Christ*, n.d., 18.

patologiju koja kao da prožima sveukupno postojanje, bilo da mislimo o zajednici ili o pojedincu". Reinhold Niebuhr izrazio se ništa manje jezgrovito, rekavši da "gde je istorija ... tamo je greh".⁸

Dakle, i kad ne bi bilo Biblije, postojala bi doktrina o grehu. Ona je upisana u samo tkivo postojanja. Njenu sveobuhvatnost potvrđuju paganski pisci drevnog doba, kao i teoretičari filozofije, književnosti, sociologije, psihologije, politike i drugih oblasti savremenog života. Svetovni romanopisac Džon Štajnbek precizno je to izrazio svojim perom: "Verujem da svet ima samo jednu priču, jednu jedinu. ... Ljudska bića uhvaćena su – u svom životu, svojim mislima, svojoj gladi i ambicijama, u svojoj pohlepi i okrutnosti, ali i u svojoj dobroti i velikodušnosti – mrežom dobra i zla."⁹

Takva saznanja navela su autora Džejsma Ora da napiše da "hrišćanska doktrina otkupljenja [i pada u greh] svakako ne počiva na naraciji iz treće glave knjige Postanja, nego na realnosti greha i krivici sveta, što bi ostalo kao činjenica čak i da treća glava 1. knjige Mojsijeve nikada i nije napisana".¹⁰

Hrišćani, svakako, imaju tu treću glavu 1. Mojsijeve kao izveštaj o (*tom*) prvom ljudskom grehu. Ne samo što imamo treću glavu 1. Mojsijeve nego imamo i Rimljanima 5,12, tekst koji kaže da "greh dođe na svet kroz jednog čoveka, i kroz greh smrt, i tako smrt uđe u sve ljude, jer svi sagrešiš".

Peta glava poslanice Rimljanima nije usamljena u biblijskom iskazivanju sveprisutnosti greha. Tekst u Rimljanima 3,9-23 u više navrata iznosi činjenicu da "svi

⁸ Ramm, *Offense to Reason*, 157; John Macquarrie, *Principles of Christian Theology*, 2nd ed., 1977, 69; Reinhold Niebuhr, *The Nature and Destiny of Man: A Christian Interpretation*, 1964, 2:80.

⁹ Emil Brunner, *The Christian Doctrine of Creation and Redemption*, trans. Olive Wyon, 1952, 90; Ramm, *Offense to Reason*, 10-37; John Steinbeck, *East of Eden*, 1967, 366.

¹⁰ James Orr, *The Christian View of God and the World*, 1987, 182.

sagrešiš", dok tekst iz Jeremije 17,9 kaže da je ljudsko srce "prevarno više svega, i opako". Osim toga, Poslanica Efescima navodi da su ljudi "rođena deca gneva" (2,3), dok Poslanica Rimljanima otvoreno kaže da "Bog zatvori sve u neverstvo" (11,32). Prema Davidovim rečima, to *stanje* grešnosti postoji od rođenja. "Gle", pisao je Psalmista, "u bezakonju rodih se, i u grehu zatrudnje mati moja mnom" (Psalam 51,5).

Dok Rimljanima 5,12 konstatuje činjenicu da je (1) Adam zgrešio i (2) da su zbog Adamovog greha zgrešili svi ljudi, apostol se "nije latio da utvrdi kako je tačno došlo do te posledice". U stvari, kako tvrdi Bernard Ram, "Pavlova prvenstvena namera nije optuživanje čovečanstva za grešnost. Ne, on na tom mestu opisuje slavno otkupljenje u Hristu". Optužba u formalnom smislu već se pojavila u Rimljanima 1,17 - 3,23.¹¹

Mada 5. glava poslanice Rimljanima ne objašnjava proces prenošenja posledica Adamovog greha na njegovo potomstvo, postoje drugi tekstovi u oba zaveta koji pokazuju da je taj proces u toku. Prvi tekst koji na taj proces jasno upućuje je 1. Mojsijeva 5,3, gde čitamo da "Adam ... rodi sina po obličju svojem, kao što je on". Ovde je implicirana razlika između još bezgrešnog Adama stvorenog po Božjem obličju, i njegovog sina, rođenog po Adamovom obličju posle pada u greh. Na tu temu ponovo se govori u 1. Mojsijevoj 8,21, gde je Bog na kraju izveštaja o potopu rekao da je "misao srca čovečjega zla od malena".

Slično tome, Isus je rekao Nikodimu da "što je rođeno od tela, telo je; a što je rođeno od Duha, duh je" (Jovan 3,6). Ovde se, kao i u Pavlovim spisima, izraz *telo* odnosi na moralno, a ne na fizičko stanje čoveka.

¹¹ Albert Barnes, citirano u H. Shelton Smith, *Changing Conceptions of Original Sin*, 1955, 129; Ramm, *Offense to Reason*, 50.

Posmatrano iz drugog ugla, govor o problemu greha koji se pojavljuje u 3. glavi 1. Mojsijeve ne završava se u tom poglavlju. Nastavlja se i prelazi u 4. glavu, gde se nalazi storija o Kainu i Avelju, pa onda u 6. glavu, gde je reč o Nojevom naraštaju, da bi se nastavio sve do poslednjeg slova, kako Biblije tako i svetske istorije.

Pojam prvobitnog ili prvog greha omogućava nam da lakše razumemo i sebe i svet oko sebe, iako ne možemo do kraja razumeti mehanizam njegovog prenošenja. Bez određene predstave o prvobitnom grehu, pisao je Blaz Paskal, "mi ostajemo neshvatljivi sebi samima".¹²

Priroda "prvobitnog greha"

Ako kažemo da je tačno da je sveprisutnost greha očigledna i u Bibliji i u našem svetu, naše sledeće pitanje bi se moralo pozabaviti njegovom prirodom. Šta je to što Adamovi potomci, nekako, primaju kao nasleđe pãda u greh? Dva najčešća odgovora su krivica i grešna priroda.

Mnogo je bilo onih koji su odbacivali nasleđenu krivicu. Jedan od njih bio je prorok Jezekilj, koji je pisao: "Koja duša zgreši ona će umreti, sin neće nositi bezakonja očina niti će otac nositi bezakonja sinovljega" (Jezekilj 18,20). Isti argument upotrebio je i Mojsije, pišući da "neka ne ginu ocevi za sinove ni sinovi za oceve; svaki za svoj greh neka gine" (5. Mojsijeva 24,16).

Razlog ovakvim uredbama je u tome što je greh ličnog karaktera. U Jakovljevoj poslanici čitamo, "koji zna dobro činiti [koji zna šta je dobro i to] i ne čini greh mu je" (Jakov 4,17). Greh nije samo lične, nego i moralne prirode. Kako ćemo to videti kasnije u ovoj glavi, greh je svesna odluka protiv Boga. Pošto je greh i moralne i lične prirode, Ram je u

¹² Blaise Pascal, citirano u istom, 1. upor. Blaise Pascal, *Pensees*, 7.445.

pravu kad zaključuje da se “krivica jedne osobe ne može pripisati drugoj”, a teolog iz devetnaestog veka, Washington Gladden, govoreći o ideji po kojoj Bog ljude pojedinačno kažnjava zbog Adamovog greha, kaže da je to “nemoralna teologija”.¹³

S druge strane, Elen Vajt, bar na jednom mestu, kao da kaže kako mi nasleđujemo krivicu. “Nasledstvo dece je nasledstvo greha”, piše Elen Vajt. “Greh ih je odvojio od Boga. Isus je dao svoj život kako bi ponovo uspostavio pokidane veze s Bogom. Kao potomci prvog Adama, ljudi od njega ne primaju ništa do krivicu i kaznu smrti.”¹⁴ U istom smislu govori Bog u Deset zapovesti, naime, da će pohoditi “grehe otačke na sinovima do trećega i do četvrtoga kolena, onih koji mrze na mene” (2. Mojsijeva 20,5; upor. 34,7; 4. Mojsijeva 14,18; 5. Mojsijeva 5,9).

Obe ove izjave treba čitati u punom kontekstu Božjeg otkrivenja. Dok, s jedne strane, nema sumnje da Bog pohodi “grehe otačke” na deci u budućim generacijama, razlog za takvo pohođenje mora se shvatiti, ako hoćemo da vidimo smisao u naoko protivrečnim iskazima u Bibliji.

Elen Vajt nam pomaže da vidimo rešenje problema, pišući povodom reči iz teksta 2. Mojsijeve 20,5: “Ne može se izbeći da deca trpe posledice loših postupaka svojih roditelja; međutim, ona ne bivaju kažnjavana zbog roditeljske krivice, izuzev ako učestvuju u njihovim gresima. No, deca obično idu stopama svojih roditelja. Sinovi, nasleđem i primerom, postaju učesnici u očevom grehu. Loše sklonosti, izopačeni prohtevi i sramni sistemi ponašanja, uz fizičke bolesti i izopačivanje, prenose se kao nasledstvo s oca na sina, do treće i četvrte generacije.”¹⁵

¹³ Ramm, *Offense to Reason*, 76; Washington Gladden, citiran u Smith, *Changing Conceptions of Original Sin*, 176.

¹⁴ Ellen G. White, *Child Guidance*, 1954, 475.

¹⁵ Ellen G. White, *Patriarch and Prophets*, 1958, 306.

I autor Džejs Dini pomaže nam da razumemo odnos između nasleđa i krivice. "Nasleđe nije sudbina", piše Dini, "ono što smo primili od roditelja ne pleće oko nas mrežu krivice i jada iz kojih se nikada ne bismo mogli osloboditi", ako pripadamo Bogu. Nemoralno je i kukavički neverno, tvrditi da je naša sudbina određena postupcima naših predaka. "Gresi očeva pogubni su samo ako ih sinovi usvoje. Nasleđene sklonosti mogu biti i jake, ali nisu sve od čega se sastoji čovekova priroda, tako da one za njega mogu postati prokletstvo jedino ako zanemari odnos s Bogom ili ga se odrekne i hotimično usvoji zlo nasleđe."¹⁶

Ako je to tako, ne možemo a da se ne upitamo: "Zašto uopšte svako ljudsko biće greši? Zašto je greh sveprisutno ljudsko iskustvo? Kako to da niko nije izbegao njegov zagrljaj?"

Na odgovor nam ukazuje autor Albert Nudson. Smatra da smo mi ljudi suočeni sa sveopštom prisutnošću i greha i krivice. Međutim, između to dvoje postoji protivrečnost. Krivica podrazumeva slobodu, dok sveprisutnost greha kao da upućuje na uzrok koji postoji pre nego što ljudi odluče, odnosno, pre nego što ispolje volju da greše. "*Ako je greh stvar slobode izbora, onda po svoj prilici ne bi trebalo da postoje uslovi za njegovu sveprisutnost. Činjenica o njegovoj sveprisutnosti upućuje na to da, pre upotrebe slobode postoji element nužnosti, urođena sklonost ili naginjanje ka zlu.*"¹⁷

Elen Vajt to isto shvata i kaže da mi nemamo samo "stečene sklonosti ka zlu" nego i one nasleđene. Zbog tih nasleđenih sklonosti ka zlu, dete ne morate učiti da greši.¹⁸

Bez obzira na to koliko je neko mogao biti neupućen, ističe autor J. C. Rajl, "on je oduvek znao kako se greši"! To

¹⁶ James Denney, *Studies in Theology*, 1895, 90.91.

¹⁷ Albert C. Knudson, *The Doctrine of Redemption*, 1933, 263. (Italics supplied.)

¹⁸ Ellen G. White, *The Desire of Ages*, 1898, 671. Upor.: White, *Patriarchs and Prophets*, 306.

je zato što smo "rođena deca gneva" (Efescima 2,3). "Iznutra iz srca ljudskoga izlaze misli zle, preljube, kurvarstva" i tako dalje (Marko 7,21). "Ni najlepše nevinašce", piše Rajl, "nije, kako ga njegova majka ponosno opisuje, mali 'anđeo', ... već mali 'grešnik'."¹⁹ Ne da ono svesno greši kao malo dete, nego je grešnik u tom smislu što je rođeno sa sklonošću da se opredeli za greh čim je dovoljno staro da ga počini.

Autor Džon Fokner lepo rezimira biblijski stav o prvobitnom grehu, kada kaže da "prvobitni greh znači da su naši prvi roditelji, svesnim prestupom, dobili lošu sklonost, koju su putem prirodnih zakona preneli svojim potomcima". Zbog toga Elen Vajt i govori o "izopačenim kanalima ljudskog roda".²⁰

Iako se krivica i greh ne mogu preneti iz jedne generacije u sledeću, može se preneti urođena sklonost ili naginjanje ka grehu. Ta urođena sklonost ka grehu (telesno mudrovanje [telesan duh] [Rimljanima 8,7]) ostaje primarna sklonost u čoveku kao pojedincu sve dok se ne poništi obraćenjem ili iskustvom novorođenja od Boga.

Pošto smo izneli sve ovo o maloj deci kao potencijalnim grešnicima, prirodno sklonim grehu, možda je trenutak da napomenemo da su ta mala deca rođena s nečim što je više od sklonosti ka grehu. Ta činjenica postala je očigledna u velikim bitkama koje su se u teologiji devetnaestog veka vodile oko grešnosti ljudske prirode.

Autor Leonard Vuds zauzeo je stav da se deca moraju roditi zla zbog toga što je moralna izopačenost (1) sveprisutna kao razum i sećanje, (2) što se ispoljava čim su deca dovoljno stara da otkriju svoja osećanja, (3) što se ne može pripisati nijednoj promeni u prirodi dece posle

¹⁹ Ryle, *Holiness*, 5.3.

²⁰ John Alfred Faulkner, *Modernism and the Christian Faith*, 1921, 280; Ellen G. White, *Selected Messages*, 1958, 1:334.

njihovog rođenja, (4) što se ispoljava spontano i teško iskorenjuje i (5) što čini da je moguće predskazati da će svako dete biti grešnik.²¹

Vudsu je odgovorio autor Henri Ver, tvrdeći da njegovih pet dokaza mogu podjednako lako dokazati postojanje urođene svetosti kao i postojanje urođene izopačenosti. Konačno, istakao je Ver, ako je tačno da deca pokazuju grešna osećanja, tačno je i to da će ispoljavati i ona dobra. Drugo, ako su izopačena osećanja rano vidljiva, onda su rano vidljiva i dobra osećanja. Treće, ako se grešne sklonosti ne mogu dovesti u vezu s promenama koje su se dogodile posle rođenja, onda se ne mogu ni plemenite sklonosti. Četvrto, i grešne i plemenite reakcije su spontane i teško ih je potpuno ukloniti. Peto, ako se može predskazati da će deca grešiti, onda je podjednako moguće predskazati da će ispoljiti i određene dobre osobine.²²

Neki teolozi otkrili su činjenicu da ljudska bića prilikom rođenja imaju i dobre i zle sklonosti. Na primer, Vilijam Njutn Klark tvrdio je da je svaki čovek primio dvostruko nasledstvo, dobro i zlo. S druge strane, on se usprotivio tvrdnji da su ljudi moralno neutralni. Suprotno tome, "Bog je ljudskom rodu nesumnjivo darovao sklonost ka napredovanju; ... priroda je naklonjena dobroti". U stvari, dobrotu možemo izvesti poboljšavanjem "nečistokrvnog" porekla. Drugim rečima, čovečanstvo bi se moglo poboljšati ekološkim i socijalnim inženjeringom.²³

Elen Vajt se s Klarkom donekle složila. Pisala je, na primer, da "u svakom srcu postoje prepoznavanje onoga što je pravo i težnja ka dobroti. Međutim, protiv tih načela grčevito se bori jedna neprijateljska sila". No, u njenim očima, priroda je aktivno naklonjena zlu, a ne dobroti. U

²¹ Leonard Woods, citiran u: Smith, *Changing Conceptions of Original Sin*, 79.80.

²² Henry Ware, citiran u istom, 82.83.

²³ William Newton Clarke, *An Outline of Christian Theology*, 1898, 244.245.

prirodi svakog čoveka, pisala je, postoji "sklonost ka zlu, sila kojoj se, bez pomoći spolja, nije moguće suprotstaviti". Svoju sklonost ka zlu ljudi kao pojedinci mogu savladati jedino Hristovom "silom".²⁴

Za razliku od nekih njenih tumača, Elen Vajt nije zastupala mišljenje da se ljudi kao pojedinci rađaju moralno neutralni. Naprotiv, "svako" ljudsko biće nasleđuje "sklonost ka zlu". Ta "sklonost" tako je "postavljena", kako ćemo videti u 4. glavi knjige, da jedino Hristova sila obraćenja može da neutrališe njenu silu koja vuče nadole. Socijalni inženjering i genetske petljarije nisu dovoljni da bi se neutralisao duboko ukorenjeni problem greha.

S izuzetkom Hrista, Biblija ne zna ni za jedno dete koje je živelo svoj život potpuno bez greha i koje je u vreme fizičkog rođenja bilo "novorođeno". Imati bogobojazne roditelje nije dovoljno za pomeranje tase na terazijama urođene izopačenosti.²⁵ I deca iz najboljih hrišćanskih porodica moraju pobediti duhovnu oholost i samoživost. U središtu greha nalaze se upravo te osobine, a ne neki očigledniji zli postupci. Toj temi ćemo se vratiti u sledećem odseku ovog poglavlja.

Činjenica da neki ne znaju kada su doživeli obraćenje, ne znači da obraćenja nije bilo. Najteži slučajevi greha u Novom zavetu su stariji sinovi i "neizgubljeni dinari" iz 15. glave Jevanđelja po Luki. Takvi "moralni heroji" često su najbeznadežniji od grešnika, pošto su spolja vrlo čestiti i ispravni ljudi. Budući da ne osećaju nikakvu potrebu, vrlo često i ne "dolaze sebi" (Luka 15,17). Njihova moralna ispravnost, nažalost, čini da su kritički nastrojeni prema drugim ljudima (stihovi 25-30), što pokazuje da im srce nije

²⁴ Ellen G. White, *Education*, 1903, 29.

²⁵ Za stav suprotan ovom, vidi: Marvin Moore, *The Refiner's Fire*, 1990, 132, n. 6. Ideja da neko može biti "novorođen" u ovo vreme ima izuzetno prožimajući efekat u određenim segmentima adventizma.

ispravno, uprkos tome što su njihovi spolja vidljivi postupci svima za primer. Kako smo to već otkrili u iskustvu farisejâ, nema ničega varljivijeg od greha dobrote.

U toku Hristove službe, grupa koju je bilo najteže obratiti bili su ljudi koji nisu osećali potrebu za obraćenjem. U tome je opasnost za fariseje, i one nekadašnje i ove sadašnje. *Sviđalo nam se to ili ne, prepoznavali mi to ili ne, priznavali ili ne, svako ljudsko biće ima sklonost ka zlu koja treba da se ukloni – pa makar ta sklonost bila i brižljivo kamuflirana hrišćanskim “pedigreom” i spolja vidljivom dobrotom.*

Posledica prvobitnog greha

Pre nego što napustimo temu prvobitnog greha, biće potrebno da proučimo posledice “tog” prvobitnog greha. U 3. glavi 1. Mojsijeve data nam je živopisna slika tih posledica. Prve i najistaknutije bile su religijske posledice greha – Adam i Eva otuđili su se od Boga. Biblija kaže: “Sakri se Adam i žena mu ispred Gospoda Boga”, a i to da su se uplašili od Njega (1. Mojsijeva 3,8-10). Pošto su svrgli s prestola Boga i “ljubav prema Bogu s njenog suverenog mesta u duši”, otuđili su se od Njega.²⁶

Takvo otuđenje potpuno je razumljivo na ljudskom planu. Na primer, dete koje se ogrešilo o volju majke ne želi da se sretne s njom niti da je pogleda u oči. U njegovom srcu postoji nešto što želi da sakrije. Isto tako, krivica čini da nam je Božja prisutnost nepodnošljiva. Greh prekida jedinstvo između ljudi i Boga.

Grehom izazvano otuđenje između Boga i ljudi bilo bi već dovoljno ružno da se ogledalo samo u pasivnom skrivanju od Božje prisutnosti; međutim, po svojoj prirodi, greh je aktivan u svom odnosu prema Bogu. Apostol Jakov

²⁶ James Orr, *God's Image in Man*, 2nd ed., 1906, 223.

zato kaže da je svet u kojem živimo u “neprijateljstvu (prema) Bogu” (Jakov 4,4). Pavle nam, sa svoje strane, kaže da je Bog preduzeo potrebne korake da nas spase dok smo još bili Njegovi neprijatelji (Rimljanima 5,10; Kološanima 1,21.22).

“Međutim, neprijatelj”, piše Leon Moris “nije tek neko ko samo malo zaostane, podbaci u onome što se zove dobar i odan prijatelj. On pripada suprotnom taboru.” Po definiciji, grešnici “se angažuju u pravcu suprotnom od Božjeg pravca”.²⁷

Druga posledica greha odnosi se na njegove socijalne implikacije. Te implikacije prvi put su se pokazale u prvoj porodičnoj svađi u svemiru. Upitan od Boga da li je jeo od zabranjenog voća, Adam je požurio da za to okrivi Evu. “Žena koju si udružio sa mnom, ona mi dade s drveta, te jedoh” (1. Mojsijeva 3,12). Eto, toliko o jedinom savršenom braku na svetu.

Velika tragedija društvenih posledica prvobitnog greha bila je u tome što se nisu zaustavile kod 3. glave 1. Mojsijeve. Izveštaj iz 4. do 11. glave 1. Mojsijeve, izveštaj je o neprestanom širenju društvenih posledica greha. Te posledice idu od tragičnog slučaja braće Kaina i Avelja u 4. glavi 1. Mojsijeve, da bi postale jedna od temâ koje se provlače kroz celu Bibliju.

Treća grupa posledica prvobitnog greha bile su implikacije na ličnom planu. Greh utiče na odnos svakog pojedinca sa samim sobom. Prestavši da ispituje Adama, Bog je prišao Evi. “Zašto si to učinila?”, upitao ju je. “Đavo me je naveo da to učinim”, odgovorila je (1. Mojsijeva 3,13, parafrazirano). Na ovom mestu se suočavamo s problemom koji nastaje kad ljudi ne žele i, u većini slučajeva, kada su nemoćni da se suoče sa sobom i da pravilno ocene svoje

²⁷ Leon Morris, *The Atonement*, 1983, 136.137.

postupke i svoje stvarne pobude. "Srce je prevarno više svega" (Jeremija 17,9).

Religijske i društvene posledice greha a i posledice na ličnom planu nastale su iz promene koja se u trenutku pada u greh dogodila u čovekovoju prirodi. Dok su Adam i Eva u svom prvobitnom stanju bili stvoreni po Božjem obličju (1. Mojsijeva 1,26.27), njihova deca su nosila grešno-palo obličje svojih roditelja (1. Mojsijeva 5,3). Njihovo palo-grešno stanje, kako smo već videli, bilo je naklonjeno zlu.

Biblija veoma slikovito opisuje pale ljude. "Opoganjen (je) njihov um i savest" (Titu 1,15). Osim toga, ljudi su kroz celu istoriju bili "samoživi, srebroljupci, hvališe, ponositi, hulnici, nepokorni roditeljima, neblagodarni, nepravedni", i tako dalje (2. Timotiju 3,1-5; upor.: 1. Mojsijeva 6,5.6; Rimljanima 1,18-32). Biblijski opis "telesnog čoveka" nikada nije prijatan, mada će gresi nekih ljudi možda biti društveno prihvatljiviji od greha drugih ljudi. U samoj žiži optuživanja čoveka u Bibliji stoji da neobraćeno srce i um nisu duhovni (Rimljanima 8,4-8).

Pad u greh uticao je na duhovno usmerenje svakog čoveka. Tako je i Elen Vajt napisala da je "čovekovo srce po svojoj prirodi hladno, mračno i bez ljubavi". "Po svojoj prirodi srce je zlo." Bez obzira na to što je, prvobitno, imao sasvim uravnotežen um i čiste misli, "neposlušnošću su se Adamove sposobnosti izopacile i sebičnost je zauzela mesto ljubavi".²⁸

Ti problemi, kao što smo već istakli, nastavili su da utiču na Adamove potomke. Neki će ljudi možda tvrditi kako nisu inficirani virusom greha, ali se ta njihova tvrdnja, po sebi, suprotstavlja Božjem otkrivenju i ljudskom opažanju. Puritanski duhovnik Tomas Gatejker efektno je opisao telesno srce, rekavši da "je kao knjiga upropašćena usled

²⁸ White, *Mount of Blessing*, 21; White, *Desire of Ages*, 172; White, *Steps to Christ*, 17.

grešaka i propusta prilikom štampanja", "kao pustinja 'u kojoj sâm od sebe, prirodno, niče korov najrazličitijih vrsta' i koja, bez pažljivog obrađivanja, ne rađa ništa dobro." Bernard Ram smatra da problem kod grešnika "nije ovaj ili onaj propust ili pogrešan postupak", nego to što je "celokupna njegova psiha kao brod čija je krma postavljena pod pogrešnim uglom".²⁹

"Krma" ljudskog života je, razume se, volja; ta "sila odlučivanja ili izbora" je "dominantna sila čovekove prirode". Upravo je ta presudno važna volja prilikom pada u greh bila "nagnuta" ka zlu. Suštinska posledica prvobitnog greha, koja je uticala na sve generacije posle Adama, jeste pala ili pogrešno usmerena volja, u svakodnevnom životu vidljiva po ljudskoj sklonosti da se umesto za dobro, opredeli za zlo. I tako, zbog činjenice da je došlo do prvog pada u greh, svedoci smo i neprestanog daljeg padanja u greh. "Svaki učinjeni greh", pisala je Elen Vajt, "budi odjeke prvobitnog greha." Jedna od posledica je i to što je svako ljudsko biće kroz istoriju, izuzev Hrista, sagrešilo i izgubilo Božju slavu (Rimljanima 3,23).³⁰

Plan spasenja, izložen u Novom zavetu, polazi od činjenice o sveopštoj prisutnosti ljudskog greha. Odmah nakon što je u Rimljanima izneo činjenicu o sveprisutnosti greha, Pavle u 24. stihu počinje da izlaže temu spasenja u Hristu.

Greh je ljubav: srž greha

Hrišćanina nikako ne bi trebalo da iznenadi podatak da je greh — ljubav. Biblija za ljubav ima više različitih reči, ali najznačajnija od njih je *agape*. Agape odslikava onu vrstu

²⁹ Thomas Gataker, citirano u B. W. Ball, *The English Connection: The Puritan Roots of Seventh-day Adventist Belief*, 1981, 68; Ramm, *Offense to Reason*, 149.

³⁰ White, *Steps to Christ*, 47; E. G. White, *Review and Herald*, 16. april 1901, 241.

ljubavi kojom Bog voli ljudska bića. On se nenadmašno brine za njihovo najviše dobro, iako oni to ne zaslužuju. Glagol *agapao* novozavetni pisci često koriste dok govore o Božjem odnosu s ljudskim stvorenjima. Reč *agape* se u Novom zavetu, takođe, često odnosi na način života vođenog prema obrascu Božje ljubavi prema ljudima.³¹

Bog izražava nadu da će ljudi Njega i jedni druge voleti (ljubiti) (*agapao*) baš onako kako je On ljubio njih (vidi: Matej 22,36-40). Problem nastaje u trenutku kad se ljubav usredsredi na nešto pogrešno. Tako je Isus optužio fariseje zato što su "voleli" ("tražili") "začelja (najbolja mesta) po zbornicama" (Luka 11,43). Slično tome, Dimas je napustio hrišćanski način života, "omiljevši mu [*agapao*] sadašnji svet" (2. Timotiju 4,10). Slično tome, Jovan savetuje svoje čitaoce da "ne ljube [*agapao*] sveta ni što je na svetu". U takvima nema "ljubavi Očine" (1. Jovanova 2,15).

Iz pomenutih tekstova se ne vidi da sa svetom nešto nije u redu. Ipak, njima smo poučeni da je pogrešno ako bilo šta stavimo na Božje mesto. *Greh, to je usredsređivanje ljubavi na pogrešan objekat*; on znači voleti objekat više od Onoga koji je stvorio taj objekat. U stvari, sve ostaje na istom, bilo da je reč o nekom spoljašnjem objektu, ili o nama samima. Greh je voleti bilo šta ili bilo koga više od Boga. Greh je ljubav usmerena ka pogrešnoj meti, praćena načinom života koji je utemeljen na takvom usmerenju.

Ova definicija stoji u samom temelju Evinog greha iz 3. glave 1. Mojsijeve. Razume se, greh je postojao i pre događaja iz 3. glave 1. Mojsijeve. Prvobitno je nastao na nebu, kad je Lucifer nameravao da postane jednak Bogu i voleo sebe više nego svog Tvorca (Isaija 14,12-14).³²

³¹ Vidi: *The International Dictionary of New Testament Theology*, s.v. "Love". Upor.: Daniel Day Williams, *The Spirit and the Forms of Love*, 1968, 16-51; C. S. Lewis, *The Four Loves*, 1960.

³² Za upotrebu teksta u Isaiji 14,12-14, u onome što se odnosi na Lucifera, vidi

Luciferova pobuna dovela je do "rata ... na nebu". Zbog toga "zbačena bi aždaja velika, stara zmija, koja se zove đavo i sotona, koji vara sav vasioni svet, i zbačena bi na Zemlju" (Otkrivenje 12,7-9).

Zmiju koja vara ponovo nalazimo u razgovoru s Evom, u 3. glavi 1. Mojsijeve. Tom prilikom je to veoma "lukavo" stvorenje počelo da potkopava Božji autoritet. Ona se najpre angažovala da navede Evu da posumnja u Božju reč ("Je li istina da je Bog kazao da ne jedete sa svakoga drveta u vrtu?" [1. stih]). Odmah potom, sotona je posejao seme sumnje u to da li je Bog stvarno mislio ono što je rekao (Bog sigurno neće ubijati ljude zato što su dotakli plod! [stihovi 2-4]). Treće, kušač je bacio čini sumnje na Božju dobrotu, implicirajući da je Bog sebično zadržao ono najbolje za sebe (stihovi 5 i 6). "Budite kao Bog", predlagao im je. Pošto se Bogu ne može verovati, vi slobodno možete činiti ono što hoćete. Oslonite se na sebe same. Postanite gospodari sopstvene sudbine.

Idući tom linijom razmišljanja, "uzabra roda s njega i okusi" (6. stih). Pitanja koja sada moramo postaviti glase: "Kad je Eva zgrešila? U čemu se sastojao njen greh?"

Želeo bih da istaknem da *Evin greh nije bio u tome što je uzela plod i jela*. Uzimanje i jedenje bili su *posledica* greha, a ne *sâm*, primarni greh.

Eva je sagrešila odbacivši Božju reč upućenu njoj i prihvativši sotonina došaptavanja. Eva je sagrešila kad je, prećutno, rekla Bogu da je ostavi, kako bi mogla da uradi ono što želi. Eva je sagrešila pobunivši se protiv Boga i postavivši svoju volju u središte svog života, kada je sopstveno mišljenje stavila iznad Božjeg.

Iz njenog buntovnog greha proistekli su grešni postupci. Nije postupak bio greh, nego posledica greha koji je vladao

u njenom srcu. Ona je pala još pre nego što je uzela plod. Pala je u trenutku kada je ljubav prema nečemu (plod) i/ili nekome (samoj sebi) stavila ispred ljubavi prema Bogu. Shodno tome, kako s pravom tvrdi autor Džejms Or, suština greha je kada ja svoju volju, umesto Božje volje, proglašavam za “konačni zakon svog života”.³³

Većina iskrenih hrišćana ne brine se zbog GREHA

Želeo bih da, na ovom mestu, istaknem da većina hrišćana, uključujući i adventiste, nije stvarno zainteresovana za pitanje GREHA. Okupirani su postupcima kao što su ubistvo, krađa i nepoštenje, ali ne GREHOM. Ti postupci su “mane i mrštine” na površini. Oni su simptomi GREHA, a ne sâm, osnovni GREH.

Sada se nemojmo okrenuti i otići ljuti. Jasno mi je da Biblija kaže – “greh je bezakonje” (prestup zakona) (1. Jovanova 3,4), i da je Elen Vajt rekla kako je “jedina definicija greha to da je on prestup zakona”.³⁴ Ipak, pogledajmo na ukupnu biblijsku perspektivu u odnosu na greh i zakon. Prvi od tih zadataka obradićemo u ovom sadašnjem poglavlju, dok će drugi biti tema 3. poglavlja. Za sada, možemo reći da greh predstavlja najmanje tri stvari: (1) stanje pobune, (2) prekinut odnos i (3) akciju.

Na onom najosnovnijem nivou, greh nije neko bezlično zlo ili “zaostatak životinjskog ponašanja”, niti loša osobina ugrađena u ljudski karakter. Naprotiv, greh je *pobuna* protiv Boga svemira (Isaija 1,2.4; Osija 7,13).³⁵ Greh je ličan, dakle, nije bezličan. “Samome Tebi zgreših”, kaže psalmista

³³ Orr, *God's Image*, 216.

³⁴ E. G. White, MS 8, 1888, u delu: *The Ellen G. White 1888 Materials*, 1987, 128.

³⁵ Herman Ridderbos, *Paul: An Outline of His Theology*, trans. J. R. De Witt, 1975, 105; Ramm, *Offense to Reason*, 81, 95; Edmond Jacob, *Theology of the Old Testament*, trans. A. W. Heathcote and P. J. Allcock, 1958, 283; Eichrodt, *Theology of the Old Testament*, 2:400.

(Psalam 51,4). Greh je lični napad na Božji autoritet. "Telo", "telesno mudrovanje" (neobraćena ljudska priroda), piše apostol Pavle, "neprijateljstvo je Bogu" (Rimljanima 8,7). Grešnik je u ulozi Božjeg "neprijatelja" (Rimljanima 5,10). Pored toga što je ličan, greh je i moralne prirode. On je svesni čin volje, ustajanje u pobunu protiv Boga. Greh je opredeljenost protiv Boga.

Zato autor Herbert Daglas s pravom može reći da je "greh stisnuta pesnica stvorenog bića uperena ka licu njegovog Stvoritelja; greh je kada se stvorenje gadi na Boga, kada ga uklanja s pozicije Gospodara svog života". Na sličan način, autor Emil Bruner tvrdi da je greh "kao sin koji, u gnevu, udara svog oca u lice ... on je drsko nametanje sinovljeve volje volji oca".³⁶

Greh je želja da budemo "kao Bog", iz izveštaja o Evi (1. Mojsijeva 3,5). On je Kainovo opredeljenje da "uradi po svom", umesto po Božjoj volji (1. Mojsijeva 4,1-7). "Greh se, prema biblijskoj slici", pisao je Orr, "sastoji u odmetanju volje stvorenja od ispravne lojalnosti neprikosnovenoj Božjoj volji, uspostavljanju stanja lažne nezavisnosti, i stavljanju života samo za sebe na mesto života za Boga".³⁷ Greh je dinamična sila koja je hranila pobunu izgubljenog sina (Luka 15,11-32 podgrevala ogromnu količinu ljudskih aktivnosti kroz sve tokove istorije.

Iz te perspektive lako je razumeti da je sav greh proizvod nepoštovanja prve velike zapovesti i prve od Deset zapovesti: "Ljubi Gospoda Boga svojega svim srcem svojim, i svom dušom svojom, i svom misli svojom"; "Nemoj imati drugih bogova uza me" (Matej 22,37; 2. Mojsijeva 20,3).

Treba da prihvatimo da greh, kao pobuna, nije samo skup samostalnih postupaka nego, kako smo videli u našoj

³⁶ Herbert E. Douglass, *Why Jesus Waits*, rev. ed. 1987, 53; Bruner, *The Mediator*, 462. Upor.: Bruner, *Christian Doctrine of Creation and Redemption*, 92.

³⁷ Orr, *Christian View of God*, 172.

raspravi o prvobitnom grehu, stanje bića palog u greh. Ljudska bića imaju grešnu prirodu koja ih navodi da čine grešna dela. Zbog toga, autor Džejms Dini ističe: "Svaki iskren čovek je jadan, ne samo zbog onoga što je učinio nego i zbog onoga što jeste. Greh koji nas pritiska ... koji nas poražava, koji čini da zavapimo: 'Ja nesrećni čovek! Ko će me izbaviti?' – on je više od izolovanih postupaka ... On je sama naša priroda koja treba da bude izbavljena i obnovljena."³⁸

Greh kao stanje pobune i uzdizanja čovekove volje iznad Božje, tesno je vezan za egocentričnost. Nije bilo slučajno kada je Elen Vajt napisala da je "pod opštim naslovom sebičnosti došao i svaki drugi greh". A onda je napisala i ovo: "Bogu ništa nije odbojnije od tog uskogrudog, sebičnog duha."³⁹

Problem oholosti tesno je povezan sa sebičnošću, egocentričnošću i nezdravim samoljubljem. Lucifer je postao đavo zahvaljujući buntovničkoj oholosti i samozadovoljstvu; Eva je postala majka grešnog čovečanstva, a Hristovih dvanaest učenika proigralo je Njegove blagoslove, neprestano se prepirući oko toga ko je od njih najveći (vidi: Isaija 14,12-15; Jezekilj 28,13-17; 1. Mojsijeva 3. glava; Matej 18,1). Autor C. S. Luis istakao je da "oholost vodi u sva ostala zla: ona je kompletno stanje uma koji se protivi Bogu".⁴⁰ Grešni postupci proisticaće iz takve buntovne prirode.

Greh je, kao pobuna, prisno vezan za greh kao prekinuti odnos. Najočiglednija činjenica u vezi s 3. glavom 1. Mojsijeve jeste da su u trenutku pada u greh prekinuti svi

³⁸ James Denney, *The Christian Doctrine of Reconciliation*, 1959, 196.

³⁹ Ellen G. White, *Testimonies for the Church*, 1948, 4:384; White, *Christ's Object Lessons*, 400.

⁴⁰ C. S. Lewis, *Mere Christianity*, 1960, 109. Upor. George R. Knight, *Philosophy and Education: An Introduction in Christian Perspective*, 2nd ed., 1989, 170-178.

odnosi među ljudima. U središtu tog prekida odnosâ nalazila se čovekova otuđenost od Boga. Isaija, pišući starom Izrailju, kaže da su njihova “bezakonja” “dovela do razdvajanja” između njih i njihovog Boga; da su njihovi “gresi” “zaklonili lice Njegovo” od njih (Isaija 59,2). Pavle je napisao da je neobraćena osoba “odlučena” od Boga (Kološanima 1,21).

Pošto Biblija greh definiše dovodeći ga u vezu s Bogom, *greh je relacioni pojam*. Postoje samo dve vrste odnosa s Bogom. Mi Njegovu volju možemo prihvatiti, ili odbaciti. Nema drugih mogućnosti. Prihvatanje Boga, Božje volje, nazivamo odnosom vere. Odbacivanje Boga, Njegove volje je greh pobune. Nijedno moralno stvorenje ne može zanemariti Boga, pa tako *postoje samo dva oblika odnosa s Njim – greh ili vera*.⁴¹

Ako je greh prekinuti odnos s Bogom, onda će se pravda i vera nužno usredsrediti na pomirenje tog odnosa.⁴² Ako je greh buntovno nepoverenje u Boga, tada se vera mora usredsređivati na poverenje. Prema tome, greh nije etički, nego religijski pojam. *Greh nije prekinuti odnos s nekim – zakonskim kodeksom nego buntovan i prekinut odnos s Gospodarem zakona*.

Već u ovom trenutku neko će reći kako moje izlaganje ima opasan prizvuk nečega što neki ljudi pežorativno opisuju kao “novu teologiju”. Ako je to slučaj, rado ću pokazati da je to, zapravo, “nova teologija Propovedi na Gori”.

Greh kao buntovno stanje i greh kao prekinuti odnos direktno su povezani s grehom kao činom. Isus je to jasno izrazio rečima da “što izlazi iz usta od srca izlazi, i ono

⁴¹ Za više materijala na ovu temu, vidi: Gustav Aulen, *The Faith of the Christian Church*, trans. E. H. Wahlstrom, 1960, 231-236; Emil Brunner, *The Letter to the Romans*, 1959, 161.

⁴² Vidi: Knight, *My Gripe With God*, 74-76.

pogani čoveka. Jer od srca izlaze zle misli, ubistva, preljube, kurvarstva, krađe, lažna svedočanstva, hule na Boga" (Matej 15,18.19; upor.: Marko 7,20-23). "Usta govore od suviška srca. Dobar čovek iz dobre kleti iznosi dobro; a zao čovek iz zle kleti iznosi zlo" (Matej 12,34.35). Isti obrazac nalazi se u temelju Isusovih reči da zlo drvo rodove zle rađa, i Jakovljeve misli da loš izvor daje lošu vodu (Matej 7,17.18; Jakov 3,11).

Bruner objašnjava da je dobro razumeo tu biblijsku misao, ističući da Biblija gleda na srce kao na "organ cele ličnosti". Sedište greha nalazi se u izopačenom ljudskom srcu. Srce je "glavno sedište generalštaba ... ono je sâm vrh ličnosti, sopstveno JA koje ustaje u pobunu protiv Gospoda".⁴³ Biblija zbog toga obraćenje izjednačava s dobijanjem "novoga srca" (Jezekilj 11,19; 18,31; Efescima 3,17).

Biti grešnik, to nije činiti niz međusobno nepovezanih dela, nego imati zlo srce koje rađa ceo ljudski život zlih dela. Džon Mek-Kvejri to lepo kaže, pišući da se "grešni stav ispoljava u grešnim postupcima, dok, naravno, u popularnoj upotrebi, 'greh' obično znači neki konkretan greh ili pogrešan postupak. Međutim, teološki, suština je ipak u stavu, a ne u konkretnim postupcima koji iz njega proističu, jer stav je, zapravo, ono osnovno zlo."⁴⁴

Ovo izlaganje ne znači da individualni grešni postupci nisu važni. Konačno, ne kaže li Biblija da je "greh ... bezakonje" [prestupanje zakona] (1. Jovanova 3,4)? I Elen Vajt je svakako bila u pravu, kad je napisala da "u našem svetu nema druge definicije do da je prestup — prestup zakona".⁴⁵

⁴³ Bruner, *Christian Doctrine of Creation and Redemption*, 94.

⁴⁴ Macquarrie, *Principles of Christian Theology*, 261. Upor.: Martin Luther, in Paul Althaus, *The Theology of Martin Luther*, trans. R. C. Shultz, 1966, 144.145.

⁴⁵ E. G. White, MS 9, 1890, u *1888 Materials*, 537.

Pojedinačni činovi prestupanja su – gresi. Izvan toga, oni su spoljašnji simptomi GREHA; vidljiva manifestacija grešnog srca i grešne prirode. Biblijska ideja se, grafički, može prikazati na sledeći način:

Odnosno, grešno srce, srce koje je u stanju hotimične pobune protiv Boga, proizvodi u svakodnevnom životu grešne postupke.

Bogato je značenjem ono što piše autor Ram, naime, da se “greh može definisati kao prestupanje zakona, ali da to ne pokazuje meru njegove ozbiljnosti”.⁴⁶ Fariseje je upravo taj problem, kao što smo videli u 1. glavi, doveo do manâ. Oni su na greh gledali kao na niz nezavisnih postupaka, pa su i prirodno bili skloni da pravednost posmatraju, takođe, kao niz nezavisnih postupaka. Tako ih je to neadekvatno shvatanje greha pripremilo i za neadekvatno shvatanje spasenja.

Autor Paul Althaus ističe da su sholastički teolozi Luterovog vremena napravili istu grešku. Razmišljali su jedino o “o prestupima zakona u pogledu misli, reči i postupaka”.⁴⁷ Tako je, još jednom, srednjovekovna crkva spasenje prikazala kao pobeđivanje tih postupaka. To je, razume se, bila tačka koja je naterala Lutera da otpočne protestantsku reformaciju.

Hrišćansko spasenje znatno je dublje od samog čišćenja nečijeg spolja vidljivog života, ma koliko to bilo važno. Ono zahteva potpun preobražaj srca i života. Traži obnavljanje odnosa sa Bogom. Iz tog promenjenog srca, kako ćemo videti u 4. i 5. glavi, izviraće drugačiji postupci.

⁴⁶ Ramm, *Offense to Reason*, 40.

⁴⁷ Althaus, *Theology of Martin Luther*, 153.

Problem s "teorijom usitnjavanja", koja greh vidi kao odvojene prestupe je u tome što ona ne objašnjava moralnu prirodu, pa i ne dopušta njeno postojanje. Ljudsko biće nije nešto poput niza dobrih i zlih postupaka, nego osoba sa sklonošću ka Bogu ili protiv Boga. Pobeđivanje greha nije samo ulaganje velikog truda kako bismo bili bolji. "Biblija čoveka", piše G. C. Berkouwer, posmatra "u kontekstu njegovog ukupnog životnog usmerenja: čovek kao grešnik, čovek koji je kriv, buntovnik koji ustaje protiv svog Boga. S biblijskog gledišta nema mogućnosti bekstva, nema izlaza iz čovekovog beznadežnog, izgubljenog stanja krivice." Prema tome, Biblija ljudska bića opisuje u kontekstu ropstva, služenja i procesa degeneracije, koji se bez Božje intervencije ne može preokrenuti. Ljudi su "mrtvi u gresima" i "izgubljeni" (Rimljanima 6,6; Efescima 2,1.5; 4,18; Kološanima 2,13; Luka 19,10). Mi jedino u krstu možemo uočiti dubinu greha i veličinu onoga što je potrebno da se od njega izlečimo.⁴⁸ Bog se bavi spasavanjem ljudi a ne, kako neki misle, "poliranjem" njihove spoljašnjosti.

Neki drugi aspekti greha

Pre nego što završimo s definicijom greha kao stanja pobune, prekinutog odnosa i niza postupaka, trebalo bi da ukratko proučimo još par aspekata greha. Prvo, iskušenje nije greh. Isus je bio kušan, ali nije grešio. Ni ja nisam zgrešio kad sam bio u iskušenju. Greh se događa kada prepoznam iskušenje, odlučim da se njime bavim i/ili da postupam u skladu s njim i da moja poruka Bogu, praktično, glasi da se On privremeno "skloni".

Drugo, čin greha može da bude ili "izvršenje" ili "propust". Nažalost, mnogi hrišćani, kada govorimo o

⁴⁸ Berkouwer, *Sin*, 241. Vidi takođe: Denney, *Studies in Theology*, 80-85; Knudson, *Doctrine of Redemption*, 240.241; Ramm, *Offense to Reason*, 40.

grehu, jedino misle da je on "izvršenje" nekog zlog dela, ne shvatajući da je greh nešto neuporedivo šire od vršenja pogrešnih postupaka. Greh je ujedno i propuštanje da učinimo delo ljubavi za svog bližnjeg. "Osuđujuća sila Božjeg zakona", piše Elen Vajt, "ne odnosi se samo na ono što činimo nego i na ono što ne činimo. ... Ne samo što moramo prestati da činimo zlo nego moramo i naučiti da činimo dobro."⁴⁹ U Isusovom slikovitom opisu poslednjeg suda, "dobri" fariseji potpuno su zatečeni, jer su razmišljali jedino o gresima "izvršenja", istovremeno previđajući grehe "propusta" (Matej 25,31-46).

Želim da istaknem da mi možemo napustiti činjenje "loših" stvari, a da i dalje budemo u suštini sebični i zli. Pravi dokaz potpunog preobražaja i intimnog usvajanja Božjih načela jeste život koji neprekidno pruža ruke ljubavi radi služenja drugima. U tom smislu je velika većina farisejskih pravednih postupaka bila daleko od dostizanja Božjeg nenadmašnog ideala. Znajući to, možemo se složiti s ocenom autora H. Viler Robinsona da su i naša grešnost i delovanje Božje blagodati znatno dublji nego što je većina ljudi ikada zamišljala.⁵⁰

Zbog iskrivljenog usredsređivanja na greh kao na postupke "izvršenja", većina "metoda" za sticanje savršenstva naglašava ono negativno. Ipak, nečinjenje "stvari" uglavnom se može postići snagom volje, dok "istinsko" staranje o mom neprijatelju iziskuje prisustvo svekolike sile preobraženja čiji je nosilac Sveti Duh. Tako imamo da je i nekome ko je "dobar" svakako potrebno iskustvo obraćenja. Pravo pitanje ne glasi da li mrzimo Boga, nego volimo li Njega i decu koju je On stvorio više nego što volimo "sebe".

⁴⁹ White, *Selected Messages*, 1:220.

⁵⁰ H. Wheeler Robinson, *Redemption and Revelation*, 1942, 241.

Treći aspekt greha koji treba da istaknemo jeste to da nemaju svi gresi isti stepen težine. Elen Vajt piše da je "greh koji je najbliži beznadežnosti i neizlečivosti – greh ohole samouverenosti, samodovoljnost". Tako u knjizi *Put Hristu* čitamo da "u Božjim očima nisu svi gresi jednako veliki; za Njega postoje različiti stepeni krivice". Iako u Njegovim očima "nijedan greh nije mali", Bog, za razliku od ljudi, procenjuje njihovu stvarnu težinu. Ljudska bića će možda naglašavati spolja uočljive grehe, kao što je pijanstvo, "dok oholost, sebičnost i pohlepa često ostaju neukoreni. Međutim, ti gresi su Bogu osobito gnusni, pošto su protivni blagonaklonosti Njegovog karaktera, onoj nesebičnoj ljubavi koja čini samu atmosferu bezgrešnog svemira". Oni koji padaju u teže grehe, dodaje Elen Vajt, osećaju stid i potrebu za blagodaću, ali ne i oni koji su oholi.⁵¹

To je razlog što su "vegetarijanski" gresi fariseja opasniji i teže izlečivi od greha "carinika". Fariseji i "perfekcionista" svih vremena vrlo često padaju na ispitu težih, ali "nevidljivih" greha.

Četvrti aspekt greha kojim treba da se pozabavimo jeste sklonost ka omalovažavanju grehâ. Neki ljudi se unerveze kada čuju kako neko definiše greh u smislu prekinutih odnosa, i kao onih koji su "nemerljivi", kao što su oholost i egocentričnost. Po njihovom viđenju, jeres i antinomijizam* (bezakonje) nalaze se van okvira takvih iskaza. Takvi ljudi ne vide greh kao kakvoću života, nego kao neku količinu koja se može na vagi meriti ili brojati.

Kvantitativno shvatanje greha, na čovekovom putu od greha ka pravednosti, gotovo uvek vodi usredsređivanju na one najmanje jedinice greha. Tako su fariseji provodili beskrajne sate raspravljajući o finesama greha i pravednosti,

⁵¹ White, *Testimonies to the Church*, 7:199, 200; White, *Steps to Christ*, 30.

* neprijateljski stav prema zakonu, posebno, hrišćana prema Zakonu, uključujući Deset zapovesti.

kao na primer: do koje udaljenosti neko može da hoda u subotni dan. Kvantitativni pristup pitanju greha prikladno je opisao jedan "sveti" koji je, u toku rasprave o poukama koje se mogu izvući iz Davidovih greha, primetio da "nemamo svi isti problem. Problem kod nekih od nas je jedenje cerealijs s mlekom između obroka".

Prepostavili bismo da će, kada pobedi cerealijs s mlekom između obroka, ovakva osoba preći na "krupnija" osvajanja, i zaključivati kako u njenom biću borave sve manji i manji "komadići" greha.

Ono lepo u kvantitativnom pristupu, posmatrano iz ljudske perspektive, jeste to što je greh (a time i pravednost) razbijen u prikladne komade, tako da možete dobiti osećaj napredovanja i pobede. Međutim, pošto se definiše kao nešto poput nošenja nakita ili određenih navika u ishrani, greh takvom definicijom biva, u suštini, "ukroćen", pa možete mirno ići kroz život, bez potrebe da zbog njega brinete. Drugim rečima, čim je "greh" "ukroćen", sveden na pojam nošenja nakita, meni neće biti nimalo neprijatno ako vozim automobil svojih želja, ma koje marke on bio, ili ako nosim najodabranija odela. Mislim da se nikada neću pomiriti sa slučajem lekara koji se sablažnjavao zbog venčanih prstenova (zato što je za to imao biblijski tekst kao dokaz), ali je zato vozio Kadilak boje zlata. Jeste, on je "ukrotio" greh i učinio ga zgodnim za "rukovanje". Nema sumnje, njegova je pravednost bila od specifične vrste. Međutim, i greh i pravda su ovde bili omalovaženi. To nas podseća na fariseje koj isu ocedivali komarca, a gutali kamile.

Kvalitativni pristup grehu i pravednosti nije ništa manje zahtevan od kvantitativnog. Naprotiv, on je neuporedivo zahtevniji zato što se iz njegove perspektive ni greh ni pravednost ne mogu raščlanjivati niti "krotiti". Njegov pogled na zakon nije one "obične" vrste, nego je uzvišen.

Takav njegov pogled ne odnosi se samo na bavljenje spolja vidljivim postupcima i na poboljšavanje "hrišćanskog načina života", nego na kompletan preobražaj srca, uma i života. Njegova logika se ne sastoji u raščlanjivanju greha na sve manje i manje jedinice, nego se usredsređuje na najveće jedinice greha – one u kojima su sadržane manje. Međutim, nezavisno od "jedinica greha", relativno beznačajnih u kontekstu Božjeg osnovnog zakona, on na greh i pravednost gleda u svetlu kvaliteta odnosa između ljudi i njihovog Boga, i njihovih bližnjih.

Nažalost, kvalitativni pristup nalazi se van domašaja ljudskih napora. On je "u nadležnosti" Božje blagodati, što nije neophodno u pristupu "rasitnjavanja" greha. Na primer, ja sopstvenom snagom mogu prestati da između obroka jedem cerealije s mlekom. Možda ću, uz znatno više truda, čak uspeti da na bazi samosavlađivanja iz trenutka u trenutak, uz pomoć mentalne discipline prekinem razmišljanje o čarima Vitsaveje. Međutim, naći ću se izvan domašaja ljudske moći ako se od mene zatraži da stalno volim one koji me muče i zlostavljaju. Za tako nešto neophodna je dinamična, preobražavajuća sila Božje blagodati. Dok ću, s jedne strane, možda osetiti izvestan ponos zbog postizanja "pobede" nad "cerealijama između obroka" ili strasnim razmišljanjima o razigranom trčanju po travi sa svojom ličnom Vitsavejom, s druge strane, sav ponos će pasti u vodu kad se zatraži savlađivanje stvarnih problema mog života.

Uzged, da me neko ovde ne bi pogrešno shvatio, kada ljudi vole Boga i svoga bližnjeg, ta ljubav će *neizbežno* preobraziti njegove navike u jelu i način na koji razmišlja o svojim bližnjima i kako s njima postupa. Kvalitativni pristup grehu i pravednosti uvek će uključivati kvantitativne aspekte, što se za onaj obrnuti ne može reći. Poznajem ljude koji su postigli "pobedu" nad cerealijama između obroka, ali koji su ipak vrlo neprijatni kada je reč o onima koji se ne

slažu s njihovim teološkim stavovima i koji nisu dostigli slične "visine" u verskom napredovanju. Fariseji i dalje žive. Žalostno je, ali stav omalovažavanja greha vodi omalovažavanju pravednosti.

Gresi koji to nisu

Dok postoje gresi koji jesu gresi, postoje i oni koji to nisu. Dobro polazište za razgovor na tu temu bila bi Jakovljeva poslanica. Jakov kaže da "koji zna dobro činiti i ne čini, greh mu je" [ko god zna šta je pravo da čini i to ne čini, za njega je to greh] (Jakov 4,17). Pavle je, takođe, greh doveo u vezu s ljudskim znanjem, pišući da "kroz zakon dolazi poznanje greha" (Rimljanima 3,20; upor.: 4,15; 7,7).

Međutim, šta ako neko ne poznaje zakon, a suprotstavlja se njegovim uredbama? Da li je taj neko "zgrešio"? Ili, šta reći o osobi koja čini zlo, a toga nije svesna? Da li je ona "zgrešila"? Drugim rečima, postoje li gresi neznanja, ili nehوتيčni gresi?

Očigledno je da je Pavle smatrao da takvi gresi postoje. Pišući Timotiju, rekao je da je "pre bio hulnik i gonitelj i siledžija", vređajući Hrista. Posmatrano iz ugla zakona, on je grešio, mada to nisu bili svesni moralni postupci. Govoreći dalje, Pavle je istakao da je bio "pomilovan", jer ne znajući "učinih u neverstvu" (1. Timotiju 1,13).

Da li je bilo potrebno da taj greh bude oprosteno kao greh? Pavle na to odgovara potvrdno. Božja blagodat ga je "preplavila". "Hristos Isus", pisao je Pavle, "dođe na svet da spase grešnike, od kojih sam prvi ja". Apostol je bio "pomilovan" (stihovi 14-16).

Razlika između svesnih i nesvesnih greha u Starom zavetu je jasna i izričita. Tako se David mogao moliti Bogu da ga "očisti" od "tajnih ... pogrešaka" i da ga sačuva od "voljnih" (hotimičnih) greha (Psalam 19,12.13). Te Davidove

skrivena pogreška autor H. C. Leupold karakteriše kao “grehe slabosti, učinjene nesmotreno, nehotice. To su gresi za koje obično i nismo svesni da smo ih učinili”. S druge strane, “voljni (hotimični) gresi” Psalmiste, gresi su koji su učinjeni “Gospodu uprkos”.⁵²

I Mojsije je govorio o više različitih vrsta greha. Grešiti “od sile” (drsko, izazovno) (4. Mojsijeva 15,30) nešto je što se može uporediti s Davidovim gresima drskosti; međutim, onaj često iznošeni pojam “nehotičnog greha”, “ne znajući” (3. Mojsijeva 4,2.13.22.27; 4. Mojsijeva 15,27), ako čitamo kontekst, nesumnjivo podrazumeva određeni stepen svesne neposlušnosti. Tako imamo da je “nehotični greh” podrazumevao “i svesna dela neposlušnosti i prestupe učinjene kao rezultat ljudske slabosti i posrtanja”.⁵³ Međutim, i oni grešni postupci koji su bili plod čiste slučajnosti i u kojima nije bilo namere da se učini nepravda drugom ljudskom biću, dolazili su pod “nadležnost” Mojsijevih zakona (npr. 2. Mojsijeva 21,12-14).

Za konkretne svesno učinjene grehe bile su predviđene određene lične žrtve u levitskim zakonima. No, Izrailjci su, pored toga, svakodnevno prinosili večernje i jutarnje žrtve paljenice za svoje nehotične grehe. Isto tako, i godišnji Dan pomirenja omogućavao je očišćenje za “grehe koje je narod činio u neznanju” (Jevrejima 9,7). Jedini gresi za koje nije moglo biti obavljeno pomirenje u starozavetnom žrtvenom sistemu bili su otvoreno hotimični, drski gresi, zbog kojih su Izrailjci odbijali da se pokaju, odnosno, s kojima nisu hteli da prekinu. Za takve ljude nije postojala nada ni u Starom (vidi: 4. Mojsijeva 15,30.31) ni u Novom zavetu (Jevrejima 10,26).

U ovom kontekstu, važno je uočiti da najobuhvatnija definicija greha nije greh kao prestup zakona. Autor Arnold

⁵² H. C. Leupold, *Exposition of the Psalms*, 1969, 183.

⁵³ R. K. Harrison, *Leviticus*, 1980, 60.61.

Valenkampf veoma je lepo izložio te šire aspekte, pišući da "apostol Pavle daje najpotpuniju definiciju greha, kada kaže da 'šta god nije po veri greh je' [šta god ne proizlazi iz vere greh je] (Rimljanima 14,23." Tako Valenkampf može da govori o "moralnim" (hotimičnim) i "amoralnim" (u neznanju) gresima. On ne propušta da napomene da će nam gresi u neznanju ili gresi nezrelosti ili ljudske slabosti (amoralni gresi) "doneti večnu smrt, ako ne prihvatimo Isusa kao svog Spasitelja".⁵⁴

Veslijevska teologija daje korisno razlikovanje između etičkog i zakonskog shvatanja greha. Etičko shvatanje podrazumeva nameru da se zgreši, dok ono zakonsko "podrazumeva svako kršenje savršene Božje volje".⁵⁵

Podela na etičko i zakonsko shvatanje greha temelji se na učenju Džona Veslija, po kojem postoje gresi "opravdano tako nazvani" i gresi "neopravdano tako nazvani". Prvi predstavljaju svesno prestupanje poznatog zakona, dok oni drugi predstavljaju "nesvesno prestupanje Božjeg zakona, znanog ili neznanog". Za "prave" grehe i za one koji to nisu, neophodna je "krv pomirenja".⁵⁶

"Nepravi" greh Vesli je poistovetio s "greškama", umesto s tvrdoglavom "pobunom". "Nepravi" gresi proističu iz neznanja, telesne nemoći, refleksnih postupaka, i tako dalje. Međutim, treba napomenuti da linija između "pravog" i "nepravog" greha u svakodnevnom životu nije uvek jasna. Na primer, da li je kada se naljutim, moj stav hotimičan ili nehوتيčan? "Možda je to", piše autor J. R. Mek-Kvilkin, "za početak, bilo nehوتيčno, ali ako neko istraje u stanju gneva, to nesumnjivo postaje hotimično." Isto je tako važno shvatiti

⁵⁴ Arnold Valentin Wallenkampf, *What Every Christian Should Know About Being Justified*, 1988, 25.

⁵⁵ Laurence W. Wood, "A Wesleyan Response" and "The Wesleyan View", in *Christian Spirituality: Five Views of Sanctification*, 1988, 39.113.

⁵⁶ John Wesley, *A Plain Account of Christian Perfection*, 1966, 54.

da "nepravi" greh postaje "pravi", ako se datoj osobi na to skrene pažnja, a ona odbije da se promeni (vidi Jakov 4,17).⁵⁷

Iako nije koristila Veslijevu terminologiju, Elen Vajt je imala iste misli na umu. "Ako neko ko svakodnevno održava zajednicu s Bogom zaluta sa staze", pisala je, "... to nije zato što namerno greši; jer se on, kada uvidi svoju grešku, okreće i ponovo upire pogled u Isusa, a činjenica da je pogrešio ne čini ga manje dragim Božjem srcu." A zatim, na drugom mestu, napisala: "Kad je neko nesvesno naveden na greh – bez namere da greši ... on se veoma razlikuje od nekoga ko planira i namerno ulazi u sferu iskušenja, planirajući kako će učiniti greh."⁵⁸

Otuda je nameran greh u očima Elen Vajt isto što i Veslijev "pravi" greh, dok se nenamerni greh (zabluda ili gresi neznanja) može poistovetiti s grehom označenim kao "nepravi". I Vesli i Elen Vajt, govoreći o "nepravim" gresima, označavaju ih kao "greške".⁵⁹

Glavna misao na koju u ovom odseku treba da obratimo pažnju jeste da biblijski pisci, Elen Vajt i teolozi kao što je bio Vesli, "neprave" grehe predstavljaju kao grehe, a ne samo kao zlo.⁶⁰ Osim toga, značajno je da zapazimo da i Hristova pomirnička smrt i starozavetni sistem pokrivaju i namerne grehe i grehe neznanja. To učenje će biti značajno kada, u 7, 8. i 9. glavi budemo pokušali da dešifrujemo značenje savršenstva u Bibliji i spisima Elen Vajt.

⁵⁷ Isto, 55; J. Robertson McQuilkin, "The Keswick Perspective", in *Five Views on Sanctification*, 1987, 172. Vidi takođe, Leo George Cox, *John Wesley's Concept of Perfection*, 1964, 180; Leon and Mildred Chambers, *Holiness and Human Nature*, 1975, *passim*.

⁵⁸ Ellen G. White, *Review and Herald*, 12. maj 1986, 290; Ellen G. White, *Our High Calling*, 1961, 177.

⁵⁹ Ellen G. White, *Gospel Workers*, 1948, 162; Wesley, *A Plain Account of Christian Perfection*, 55; White, *Selected Messages*, 1:360.

⁶⁰ Radi obrade stava suprotnog onom koji je izložen u ovom tekstu, vidi Dennis E. Priebe, *Face-to-Face With the Real Gospel*, 1985, 28-30.

Zaključni osvrt

Mnogo smo vremena utrošili na problem greha, budući da će nepravilno shvatanje greha neizbežno odvesti neadekvatnom shvatanju spasenja. Autor J. C. Rajl ističe: "Ako neko ne shvata opasnu prirodu bolesti svoje duše, onda se ne treba čuditi zašto se on zadovoljava pogrešnim ili nesavršenim lekovima".⁶¹

Shvatanje greha ujedno je i preduslov za adekvatnu predstavu o savršenstvu. "Kad god se pojam greha iskrevi, odomaći ili racionalno tumači", tvrdi Hans La Rondel, "isto će se desiti i sa idejom savršenstva".⁶²

Problem je u tome što je greh varljiv. Elen Vajt piše da su mnogi prevareni u pogledu stanja svog srca. Oni ne uviđaju da je telesno srce prevarno "više svega" i beznadežno opako [Jeremija 17,9]. Taj problem posebno je težak za one koji trpe pod teretom greha dobrote (npr. Luka 15,25-29). Oni koji vide sebe kao "prilično dobre ljude", ne osećaju nikakvu potrebu za sudeoništvom u Božjoj blagodati.⁶³

Anselm, poznati srednjovekovni teolog, smatrao je da samo "neko ko je istinski razmislio o težini krsta" "istinski je razmislio i o težini greha".⁶⁴

Za proces izlečenja greha neophodni su smrt i vaskrsenje, najpre u Hristu, a onda i u svakom od Njegove dece. Kao što je Hristos imao svoj krst, i mi moramo imati svoj. Ali iza krsta, a opet tesno vezano za njega, nalazi se vaskrsenje života. O tim temama uveliko se govori u preostalom delu ove knjige. Ipak, moramo se najpre pozabaviti zakonom i njegovom ulogom u Božjem stvorenom svetu i našem ličnom životu.

⁶¹ Ryle, *Holiness*, 1.

⁶² H. K. LaRondelle, *Perfection and Perfectionism*, 1971, 3.

⁶³ White, *Selected Messages*, 1:320; White, *Mount of Blessing*, 7.

⁶⁴ Anselm, citirano u: Ramm, *Offense to Reason*, 38.

treća glava

NEZAKONITA PRIMENA ZAKONA

“Znamo”, piše apostol Pavle u jednom dubokoumnom tekstu, “da je zakon dobar *ako* ga ko drži kao što treba” (1. Timotiju 1,8). Činjenica koja nas ovde zapanjuje jeste da se zakon može držati kako treba i kako ne treba. Pavle hoće da kaže da se zakon može primenjivati nezakonito i da je Božji savršeni zakon loš ako ga neko koristi za svrhe za koje nikako nije načinjen. Nezakonita primena Božjeg zakona jedno je od velikih iskušenja ljudske prirode.

Pavle je dobro znao šta govori, budući da je bio farisej koji je verovao da se može “uzdati u telo”, neko ko je bio “bez mane” “po pravdi zakonskoj” (Filibljanima 3,4,6). U svom prethrišćanskom iskustvu, Pavle se ponosio svojim moralnim postignućima za Boga. U najboljem farisejskom smislu te reči, on je bio moralni “vrhunski sportista”, koji se svojski upinjao da ugodi Bogu držanjem Njegovih zapovesti.

Drugim rečima, Pavle je zastupao farisejski stav po kojem “čovjek, striktnim držanjem svega onoga što zakon propisuje, može dostići pravi odnos s Bogom. Ako izvrši sva dela zakona, on će biti prav pred Bogom”.¹ Način da se čovek smatra pravim pred Bogom bio je držanje Božjeg zakona. Poslušnost je vodila opravdanju. Zakon je za njega bio sredstvo postizanja pravednosti.

¹ William Barclay, *The Letter to the Romans*, 2nd ed., Daily Study Bible, 1957, 53.

Upravo je taj obrazac obraćeni Pavle shvatio kao "nezakonitu" primenu Božjeg zakona. U jednom drugom kontekstu, Pavle je pisao da je moralni zakon (uključujući Deset zapovesti) "svet, pravedan i dobar" (Rimljanima 7,12). "Za šta – dobar?", pitanje je koje moramo postaviti. Čak se i nešto što je dobro, sveto i pravedno može upotrebiti na loš, nesvet i nepravedan način, ako se koristi za svrhu za koju nije bilo načinjeno. Božji zakon se mora koristiti na zakonit način, "kako treba" (za svoju predviđenu svrhu) jer treba da vrši blagotvorno dejstvo u hrišćanskom životu. On postaje sredstvo smrti, kada se koristi na nezakonit način.

Ni Hristos ni novozavetni pisci nisu omalovažavali značaj zakona. Štaviše, trudili su se da ga postave na mesto koje mu pripada. To nigde nije jasnije rečeno nego u Pavlovom teološkom remek-delu – Poslanici Rimljanima. Zapazili smo u prethodnoj glavi da je Pavle, pre nego što bi se mogao uspešno pozabaviti spasenjem (počev od Rimljanima 3,24), prvo morao da prikaže dubinu i sveopštu zastupljenost ljudskog greha. Ta tema bila je njegovo glavno težište u 1. i 2. glavi Poslanice Rimljanima i u 3,1-23. Apostol u tekstu 3,23 rezimira svoje izlaganje i s velikom snagom zaključuje da Jevreji nisu ništa bolji od nejevreja, pošto "svi sagraše i izgubili su slavu Božju". Stoga svi moraju biti "opravdani blagodaću Njegovom", što je omogućeno Hristovom žrtvom, i što se prima "verom" (Rimljanima 3,24.25).

Ono što u ovom trenutku želimo da istaknemo nije da je Pavle prve tri glave Poslanice Rimljanima upotrebio samo zato da dokaže tezu o sveopštoj raširenosti greha, nego je on tu počeo da govori i o slabosti i bespomoćnosti zakona da reši problem greha. Tako on, u Rimljanima 3,20, vrši frontalni napad na farisejsko shvatanje pravde, tvrdeći "da se delima zakona nijedno telo neće opravdati pred Njim [Bogom]; jer kroz zakon dolazi poznanje greha". To je morao da naglasi i doda svojim zaključcima u vezi s

grehom, da bi tek potom mogao da se na odgovarajući način pozabavi Božjim rešenjem za problem greha.

Slabost zakona u odnosu na spasenje postala je jedna od tema u Pavlovim poslanicama. "Zakon gradi gnev", pisao je apostol (Rimljanima 4,15; upor.: 6,23). "Čovek se neće opravdati delima zakona" (Galatima 2,16). "Jer koji su god od delâ zakona pod kletvom su, jer je pisano: proklet svaki koji ne ostane u svemu što je napisano u knjizi zakonskoj da čini. A da se zakonom niko ne opravdava pred Bogom, poznato je" (Galatima 3,10.11).

Ukratko, zakon otkriva prisustvo jednog ozbiljnog problema u našem životu, ali on ne nudi rešenja. On ljude, jednostavno, ostavlja tako da im smrtna presuda stalno visi nad glavom. Zato se i Pavle uzrujao, videći kako ljudi pokušavaju da zakon upotrebe za dostizanje spasenja (Galatima 3,1-3). Martin Luter, koji je nekada tvrdio: "Ako je ikada neko mogao biti spasen kaluđerstvom, bio sam to ja", došao je do istog zaključka kao i njegov farisejski preteča, Pavle. I Pavlovo i Luterovo "protivljenje svakom metodu postizanja spasenja po nekom zakonskom obrascu", kaže G. C. Berkuver, "do tvrdoglavosti su snažna", zato što su takvi metodi postali "konkurencija Hristu".²

Pavlovo odbijanje, nastavlja Berkuver, "nije upereno protiv zakona, nego protiv grešnog čoveka koji uobražava da je dovoljno dobar za postizanje pravednosti pred Bogom i koji koristi zakon kao lestve".³

Značaj zakona u Pavlovim očima vidljiv je u činjenici da je odmah, pošto je izgovorio da se zakon ne može upotrebiti u svrhu opravdanja pred Bogom (Rimljanima 3,20), da su

² Richard Rice, *The Reign of God: An Introduction to Christian Theology From a Seventh-day Adventist Perspective*, 1985, 245.246; Luther, citiran u: William Barclay, *The Letter to the Galatians*, 2nd ed., Daily Study Bible, 1958, 23; G. C. Berkouwer, *Faith and Justification*, 1954, 77.72.73.76.

³ Isto, 77.

zbog sveopšte prisutnosti greha svi ljudi pod osudom (3,23; upor.: 4,15; 6,23) i da je spasenje došlo Božjom blagodaću, prihvaćenom verom (3,24.25.28), požurio da doda da metod vere ne "kvare zakon". Naprotiv, put vere "utvrđuje zakon" (3,31). Pavle će veliki deo teksta od 7. do 15. glave upotrebiti za raščlanjivanje značenja teksta iz 3,31 za hrišćanski život, ali je pre toga bilo neophodno da nastavi svoje izlaganje o tome kako se neko "spasava" od Božjeg "gneva".

Rasprava o tome kako neko postaje prav (opravdan) pred Bogom žižna je tačka 4. i 5. glave Poslanice Rimljanima. Pavle tek nakon dovođenja osobe do spasenja prelazi na izlaganje o ulozi zakona u životu spasene osobe (7. do 15. glave). Ova knjiga će poštovati istu postupnost u izlaganju dokaza, koje se Pavle držao u Poslanici Rimljanima. Međutim, mi pre svega treba da ispitamo cilj i istinsku prirodu zakona. Konačno, "zakon je dobar ako ga ko drži kao što treba" (1. Timotiju 1,8). Šta znači držati zakon kao što treba, dakle, na zakonit način?

Cilj zakona

Prvi cilj zakona je da nam otkrije Boga. "Moralni zakon koji je Bog dao čoveku u početku", napisala je Loren Betner, "nije bio nikakva samovoljna ili hirovita objava, već izraz Njegovog bića. Taj zakon je pokazao čoveku kakva je Božja priroda."⁴

Božji zakon treba da shvatimo kao izraz Božjeg karaktera i volje. On nije proizvod samovolje. Bog ne "zapoveda" ljubav, niti zabranjuje ubistvo zbog neke prolazne ideje nego zato što se "sama Njegova priroda otkriva traženjem da se čine određeni postupci i zabranjivanjem drugih. Bog proglašava ljubav da je dobra zato što je On sâm ljubav. Lagati nije dobro zato što sâm Bog ne može da laže".

⁴ Loraine Boettner, *Studies in Theology*, 5th ed., 1960, 286.

Otkriveni zakon je odraz Božjeg karaktera.⁵ Nikakva slučajnost što je Pavle ustvrdio da je zakon "svet i pravedan i dobar", kao i "duhovan" (Rimljanima 7,12.14).

Zakon kao odraz Božjeg karaktera upućuje nas na drugi cilj zakona. On služi kao merilo suda o tome kako treba da izgleda idealan ljudski karakter. Bog je ljudska bića stvorio po svom "obličju", po svojoj "slici" (1. Mojsijeva 1,26.27). Božji ideal za svakog čoveka bio je da on ili ona savršeno odražava Njegov karakter. Tako je pisala Elen Vajt: "Uslovi za večni život su, pod blagodaću, upravo oni kakvi su bili u Edemu – savršena pravda, sklad s Bogom, savršena usaglašenost s principima Njegovog zakona."⁶

Božji zakon ne samo što je bio merilo u Edemu nego će on tu istu funkciju vršiti i na poslednjem sudu, na svršetku vremena (Rimljanima 2,12-16; Otkrivenje 14,6.7.9.12; Propovednik 12,13.14).⁷

Zakon je, kao merilo suda, tesno povezan s trećom funkcijom zakona – ukazivanje na greh i osuđivanje greha u ljudskom srcu i životu. "Kroz zakon dolazi poznanje greha", pisao je Pavle. "Ja greha ne poznah osim kroz zakon" [Da ne beše zakona, ja ne bih znao za greh] (Rimljanima 3,20; 7,7). Gnev i smrt su rod pogaženog zakona (Rimljanima 4,15; 5,12.17; 7,23). Džon Vesli je slikovito rezimirao osuđivanje kao funkciju zakona, pišući da je jedan od ciljeva zakona buđenje "onih koji nastavljaju da spavaju, našavši se na rubu pakla".⁸

Jedna od dobro poznatih realnosti života jeste što ljudi često nisu svesni mnogih svojih krajnje ozbiljnih mana i grehâ. Ja sam, primera radi, mnogo svesniji greha svoje dece nego sopstvenih greha. Njihovih gresi su nešto što me

⁵ Erickson, *Christian Theology*, 802.803.

⁶ White, *Mount of Blessing*, 76.

⁷ Ellen G. White, *The Great Controversy Between Christ and Satan*, 1950, 436.

⁸ Wesley, *Works*, 5:449.

neprestano iritira, ako stanem da o njima razmišljam. Njima je, isto tako, sasvim jasno gde i šta kod mene ne valja.

Iako su naše ocene o drugim ljudima možda donekle i tačne, ono što Bog želi jeste da se suočimo sa sopstvenim, ličnim nedostacima. Zato nam je, kako piše apostol Jakov, On dao svoj zakon da nam služi kao "ogledalo" (Jakov 1,23-25). Pre nego što ujutru krenem na posao, stajem pred ogledalo da vidim šta je u redu, a šta nije s mojim licem i kosom. Ogledalo mi saopštava da nije sve spremno za prikazivanje u javnosti, i poručuje mi da se ne brukam, da, na primer, ne izlazim s razbarušenom kosom.

Dakle, zadatak ogledala je da nam ukaže na stvari koje treba popraviti. Znajući to, ja mogu da upotrebim sapun, frotirsku rukavicu ili češalj. Posao neću obaviti tako što ću protrljati svoje lice na ogledalu ili skinuti s njega mrlju, odnosno, što ću ogledalom proći kroz svoju kosu, pokušavajući da je dovedem u red. Zadatak ogledala je da nam skrene pažnju na neophodne ispravke; ono nije instrument kojim se vrše te ispravke.

Tako je i u slučaju Božjeg zakona. Kada se uporedim sa zakonom, postaje mi jasno da u mom životu ima problema. Međutim, te probleme, zakon, sâm po sebi, ne može da ukloni. Njegov je zadatak drugačiji – da mi kaže da sam grešnik. Zakon ukazuje na moje probleme i potrebe, ali ih ne rešava.

Četvrti cilj zakona jeste da skrene pažnju na nešto što je izvan njega i ljudske grešne prirode. Problem sa zakonom je u tome što mi on, kada ga jednom prekršim, ne daje nikakvu nadu. Ja sam, u svetlu pogaženog zakona, grešnik koji zaslužuje presudu i večnu smrt (Rimljanima 6,23). Pred zakonom koji sam i samo jednom pogazio mišlju, rečju ili postupkom, nemam nikakve šanse. Zakon ne predviđa ni milost ni oprostjenje. On predviđa merila pravde ali, kad je pogažen, ne obezbeđuje "pravni lek".

Grešnik je, u svetlu pogaženog zakona i bespomoćan i lišen nade. Bog zato upotrebljava zakon da bi nas, vodeći nas u područje izvan ljudske beznadežnosti, doveo Isusu Hristu kao Onome koji je odgovor na stanje ljudske izgubljenosti. zakon u iskustvu izrailjskog naroda Pavle upoređuje s osobom kao što je, npr. vozač školskog autobusa; on prevozi decu do škole i iz škole kući. Zakon nije učitelj, nego neko ko ljude kao pojedince "vozi" učitelju. Tako je zakon, u određenom istorijskom smislu, vodio ili "vozio" izrailjski narod Hristu (Galatima 3,23-25).

Posmatrano na ličnom planu, zakon i danas obavlja istu funkciju u ljudskom životu. Osuda pogaženog zakona vodi nas Hristu, kome možemo priznati svoje grehe i od Njega primiti i oprostjenje i očišćenje (1. Jovanova 1,9; 2,1.2). Obavivši svoju funkciju time što nas je odveo našem Učitelju (Hristu), zakon više ne radi u tom smislu. On tu ulogu vođenja u našem životu više neće imati sve dok se mi možda ponovo ne udaljimo od Učitelja. Onda se on ponovo "angažuje", ponovo nas vodeći našem izvoru nade i oprostjenja.

Puritanci šesnaestog i sedamnaestog veka opisivali su tu ulogu zakona, to što nas vodi Hristu, tako što su ga upoređivali s "vatrenom zmijom". Ona "pogađa, 'ubada' i uznemirava savest" i time nas "vodi ka Gospodu Isusu podignutom u jevađelju – poput negdašnje bronzane zmije u pustinji – da nas On izleči". I tako je, "u puritanskoj misli, zaključeno da je oštra igla zakona koja 'bocka' savest, prikačena na skerletnu nit jevađelja".⁹

Tako piše i Hans La Rondel: "Božji zakon ne ruši Hristovo jevađelje; naprotiv, on otkriva potrebu i nužnost jevađelja blagodat." S tom mišlju na umu, Pavle je mogao da napiše da "zakonom zakonu umreh", što je put spasenja

⁹ Ball, *English Connection*, 131-133.

(Galatima 2,19). Zakon je, ističe autor Herman Ridderbos, "pretukao" Pavla "na smrt", osudivši ga u svojoj sudbenoj ulozi. Međutim, Pavle je postao opravdan pred Bogom verom u Hristovu smrt na krstu (vidi, Galatima 2,16-21).¹⁰

Peta funkcija zakona je obavljanje uloge moralnog vodiča i merila pravednosti za hrišćanski život. Iako ne može da spase čoveka od greha, zakon ipak ima priznatu ulogu u životu obraćenog hrišćanina. Puritanski pisac Džon Flejvel je to veoma dobro izrazio, napisavši da nas "zakon šalje Hristu da bismo se opravdali, dok nas Hristos šalje zakonu da bismo uredili svoj život".¹¹

Vesli je izrazio suštinski istu misao, ustvrdivši da "s jedne strane, zakon neprekidno priprema put jevanđelju i upućuje na jevanđelje; s druge, jevanđelje nas neprekidno vodi ka vernijem izvršavanju zakona".¹²

Pavlove reči u Rimljanima 3,31, da vera ne "kviri" zakon, nego ga "utvrđuje" ili potkrepljuje, temelj su tvrdnji koje su izneli Flejvel i Vesli. Ostatak Poslanice Rimljanima donosi izuzetne dokaze u prilog njihovim zaključcima. Isto se može reći i za Novi zavet, uopšteno govoreći.

Novi zavet je nedvosmislen kada kaže da, mada zakon nije način za postizanje spasenja, on u životu obraćenog hrišćanina svakako deluje kao sredstvo za normativno definisanje greha i vodič za hrišćanski život.

Iako, kao hrišćanin, Pavle više nije pod režimom osude zakona (Rimljanima 8,1), on je i dalje "u zakonu Hristovu" (1. Korinćanima 9,21). Zato je holandski kalvinista Berkover

¹⁰ Hans LaRondelle, *Christ Our Salvation: What God Does for Us and in Us*, 1980, 40; Herman N. Ridderbos, *The Epistle of Paul to the Churches of Galatia*, The New International Commentary on the New Testament, 1953, 104; *The International Standard Bible Encyclopedia*, 1977-1988 ed., s.v. "Law in the NT [Zakon u Novom zavetu]."

¹¹ John Flavel, citiran u: Ball, *English Connection*, 133. (Kurzivi dodati.)

¹² Wesley, *Works*, 5:313.314.

mogao napisati da su "dakle, za onoga koji veruje, zapovesti, blagodatni dar Spasitelja-Boga", a veslijevski teolog Melvin Dieter ustvrditi da za obraćenog čoveka zakon "postaje jevanđelje", jer nas privlači "životu ljubavi, koji je i svrha zakona". U sličnom kontekstu, autor Entoni Hekima poistovećuje hrišćansko držanje zakona sa življenjem Duhom, pišući da su "vernici vođeni od Duha baš oni koji čine najbolje što mogu u smislu držanja Božjeg zakona. ... Hrišćanski život ... mora da bude život oblikovan zakonom".¹³

Žan Kalvin, veliki reformator iz Ženeve, neverovatno dobro je definisao ulogu zakona u hrišćanskom životu. "Najvažnija uloga" zakona, rekao je on, "ostvaruje se među vernicima u čijim srcima već živi i vlada Božji Duh. ... Oni u tome nalaze najbolje sredstvo da svakoga dana još temeljnije upoznaju prirodu Božje volje kojoj teže".¹⁴ Na temu "najvažnije uloge" zakona vratićemo se u 5. poglavlju.

U međuvremenu, valjalo bi iznova naglasiti da je uzrok jedne od najvećih i najtežih nedoumica u istoriji religije propust da se napravi jasna razlika između onoga što čovek mora učiniti da bi bio moralan i što mora učiniti da bi bio spasen. U tome je bila pogubna greška fariseja. Ne shvatajući dubinu problema greha, fariseji su živeli u uverenju da mogu postati pravedni — držanjem zakona. Pošto nisu shvatali ni svrhu zakona niti silu koju greh ima u njihovom životu (Rimljanima 3,9), tvrdi Berkuver, "oni pred Božjim zakonom nisu osećali nikakav strah".¹⁵

Ne obazirući se na posledice pada u greh (prvobitni greh i njegove posledice), oni su i dalje mislili da greh mogu

¹³ Berkouwer, *Faith and Sanctification*, 175; Melvin E. Dieter, "The Wesleyan Perspective", u: *Five Views on Sanctification*, 26; Anthony A. Hoekema, "The Reformed Perspective", isto, 87.88.

¹⁴ John (Jean) Calvin, *Institutes of the Christian Religion*, 2.7.12.

¹⁵ Berkouwer, *Faith and Sanctification*, 119.

pobediti onako kako je to Adam činio pre pada u greh (a i kasnije Hristos, drugi Adam). Želeći da obori tu široko raširenu zabludu, Elen Vajt je pisala da je "Adamu, pre pada u greh, bilo moguće da izgradi pravedan karakter poslušnošću Božjem zakonu. Međutim, on je u tom pogledu zatajio i zbog njegovog greha svako od nas ima grešnu prirodu, pa stoga ne možemo sami postići pravednost. Budući da smo grešni, ne-sveti, mi ne možemo biti savršeno poslušni svetome zakonu".¹⁶

Autor J. H. Gerstner obrazlaže prethodno pomenute misli. "Pogrešno farisejsko tumačenje zakona [i držanja zakona]", pisao je, "počivalo je na pogrešnom poimanju čovečanstva. Adamov pad u greh fariseji su posmatrali kao samo prvi primer gde neko donosi pogrešnu odluku; ljudi posle pada u greh i dalje mogu da žive ispravnim životom, ukoliko su vođeni zakonom".¹⁷

Pavle, Martin Luter, Žan Kalvin, Džon Vesli, Elen Vajt i brojni drugi autori kroz istoriju dosledno će se suprotstavljati takvoj teologiji. No, nažalost, farisejstvo diže svoju glavu u svakom naraštaju, često uz savremena, moderna teološka objašnjenja. Takva shvatanja nisu mrtva ni među adventistima poznog dvadesetog i na početku dvadeset-prvog veka.

Neka "stvarni zakon" ustane!

Deset zapovesti nisu "stvarni zakon". Njih bismo, u kontekstu sveopšte istorije od večnosti naovamo, zapravo, mogli označiti kao događaj "novijeg datuma".

Nije potrebno predugo ili preintenzivno razmišljati da bismo zaključili da zakon izražen u Deset zapovesti nije ni

¹⁶ White, *Steps to Christ*, 62.

¹⁷ *The International Standard Bible Encyclopedia*, 1977-1988 ed., s.v. "Law in the NT [Zakon u Novom zavetu].

večan ni sveopšti. Uzmimo, npr. četvrtu zapovest. U njoj je jasno rečeno da je Subota data kao znak sećanja na stvaranje planete Zemlje (vidi, 2. Mojsijeva 20,8-11; 1. Mojsijeva 2,1-3). I sam ciklus od sedam dana (od po dvadeset i četiri sata) upućuje na našu planetu i naš solarni sistem kao determinante za zakon o Suboti [danu odmora] koji nalazimo u Deset zapovesti. Međutim, u zakonu o Suboti, danu odmora iz Deset zapovesti, svakako se ogleda sveopšti i večni *princip* kojim je obuhvaćen. Sličnu analizu možemo učiniti i u slučaju nekih drugih zapovesti iz 20. glave 2. Mojsijeve.

Elen Vajt se slaže s ovakvim razmišljanjem. "Božji zakon je", pisala je, "postojao pre stvaranja čoveka. Po njemu su se vladali anđeli. Sotona je pao zato što je prekršio *principe* Božje vladavine ...

Posle Adamovog greha i pada, od Božjeg zakona ništa nije bilo oduzeto. *Načela deset zapovesti postojala su i pre pada u greh*, i bila su, po svojoj prirodi, prilagođena svetom stanju Božjih stvorenja. *Principi tih uredaba nisu bili promenjeni posle pada u greh, ali su dodate nove uredbe, radi prilagođavanja čoveku u njegovom grešnom stanju.*¹⁸

Tako Elen Vajt piše na drugom mestu: "Božji zakon je postojao pre nego što je čovek bio stvoren. On je bio prilagođen stanju svetih bića; po njemu su se vladali i sami anđeli. Posle pada u greh, načela pravednosti ostala su nepromenjena." Međutim, piše Elen Vajt u drugom kontekstu, principi zakona su, posle Adamovog prestupa, "bili nesumnjivo uređeni i *izraženi* tako da se prilagode čoveku u njegovom grešnom stanju".¹⁹

Dok su novi "izraz" i "uređenje" zakona posle pada u greh nesumnjivo podrazumevali i ceremonijalne aspekte, u

¹⁸ Ellen G. White, *Spiritual Gifts*, 1864, 3:295. (Kurzivi dodati.)

¹⁹ White, *Selected Messages*, 1:220.230. (Kurzivi dodati.)

zakonu su bile sadržane i odredbe u odrečnom obliku imperativa. Konačno, niko svete nebeske anđele nije morao da podseća da ne krađu, da ne čine preljubi ili da ne ubijaju.

Anđeli su držali zakon i ne znajući, zato što je bio napisan u njihovim srcima. "Ljubav je", čitamo, "*slavni princip* koji pokreće bezgrešna bića".²⁰ Njima nije bilo potrebno reći "Ne ubij" ili "Ne krađi", zato što su, iz srca, bili pozitivno motivisani da brinu jedni o drugima. Tek je posle nastanka greha zakon morao biti drugačije formulisan i izražen u odrečnom obliku imperativa, za bića koja su pokretali sebičnost i negativne pobude.

Ispravno prepoznavanje onoga što autor Čarls Kolson opisuje kao "Zakon iza zakona"²¹ od najveće je važnosti, zato što svaka precizna rasprava o pravednosti i/ili savršenstvu zavisi od pravilnog razumevanja Božjeg zakona.

U Starom zavetu postoje najmanje tri zakona: moralni, građanski i ceremonijalni zakon. Osim toga, o Mojsijevim knjigama, pa i o celom Starom zavetu govori se kao o "zakonu". Reč *zakon*, otuda, ima u Bibliji mnogo značenja.

Međutim, u Novom zavetu, Isus kristalno jasno prikazuje prirodu ZAKONA koji se nalazi u pozadini zapovesti. Upitan za najveću zapovest, Isus je odgovorio: "Ljubi Gospoda Boga svojega svim srcem svojim, i svom dušom svojom, i svom misli svojom. Ovo je prva i najveća zapovest. A druga je kao i ova: ljubi bližnjega svojega kao samoga sebe. O ovima dvema zapovestima visi sav zakon i proroci" (Matej 22,37-40; 5. Mojsijeva 6,5; 3. Mojsijeva 19,18).

Pavle i Jakov slažu se s Isusom, ali upućuju na dalje svođenje zakona na jedan osnovni princip. Tako Pavle kaže:

²⁰ White, *Mount of Blessing*, 109; E. G. White to Brethren and Sisters of the Iowa Conference, 6. novembar 1901, u: *1888 Materials*, 1764. (Kurzivi dodati.)

²¹ Charles Colson, *Kingdoms in Conflict*, 1987, 237. (Kurzivi dodati.)

“Ljubav je izvršenje zakona” (Rimljanima 13,10) i “jer se sav zakon izvršuje u jednoj reči, to jest: ljubi bližnjega svojega kao sebe” (Galatima 5,14). Jakov, međutim, ne samo što se potpuno slaže s Pavlom nego i izražava vrhunsko jedinstvo zakona. Tako će on reći da “koji sav zakon održi a sagraši u jednome, kriv je za sve” (Jakov 2,11).

Misao u podlozi tih novozavetnih rasprava o zakonu višeznačna je. Prvo, zakon je jedinstven. Zakon ne obuhvata mnoštvo principa, već samo jedan. Na svom najelementarnijem nivou, zakon se može rezimirati jednom rečju – *ljubav*.²² To je ista ona reč koju je upotrebio Jovan, rezimirajući Božji karakter. Čitamo u 1. Jovanovoj 4,8: “Bog je ljubav”. To je potpuno razumljivo, ako je zakon odraz Božjeg karaktera.

No, Biblija tako iskazuje značenje ljubavi da bi ljudi i druga stvorena bića mogli početi da shvataju njeno značenje u konkretnim situacijama. Što se tiče bezgrešnih bića, možemo govoriti o nužnom zakonu koji se sastoji od dva dela – ljubav prema Bogu i ljubav jednog prema drugima. Međutim, za zakon je, posle pada u greh, bilo potrebno dodatno objašnjenje, zbog izopačenja ljudskog roda. Mada imamo čvrste dokaze o tome da su ideje iz Deset zapovesti postojale i pre Sinaja, Bog je odlučio da dva velika načela zakona izloži u vidu deset principa, i to kada je osnovao izrailjsku naciju i Izrailj proglasio za svoj osobiti narod (2. Mojsijeva, 19. i 20. glava).

Prve četiri zapovesti su tumačenje aspekata principa ljubavi prema Bogu, dok ostalih šest pojedinačno navode konkretne vidove ispoljavanja ljubavi prema bližnjem.

²² Vidi, John McIntyre, *On the Love of God*, 1962, 240, radi teksta o neophodnoj vezi između Božje ljubavi i ljubavi prema bližnjima. Za nedavno objavljen tretman jedinstva Božjeg zakona, vidi: Alden Thompson, *Inspiration: Hard Questions, Honest Answers*, 1991, 110-136.

Tako bi se progresija zakona od jedan na dva i dalje na deset mogla ilustrovati na sledeći način:

ZAKON zakoni

Ideja je da Božji zakoni proističu iz Božjeg ZAKONA.

Taj obrazac nas podseća na ono što smo u 2. poglavlju zaključili u vezi s grehom. Tamo smo istakli da gresi (kao akti buntovnosti) proističu iz GREHA (grešne prirode). Prema tome,

GREH gresi

U poglavljima koja slede videćemo da su jedinstvo GREHA i jedinstvo ZAKONA neposredno povezani s jedinstvom pravednosti. Videćemo da će PRAVEDNOST u vidu obraćene prirode voditi pravednosti u vidu postupaka. Prema tome,

PRAVEDNOST pravednost

Ranije smo napomenuli da je jedan od osnovnih problema farisejstva bio "rasparčavanje" greha u niz postupaka. "Rasparčavanje", "rasitnjavanje" greha u direktnoj je vezi s "rasitnjavanjem" zakona i pravednosti. Mada je tačno da hrišćani treba da shvate prirodu grehâ, zakonâ i delâ pravednosti, oni moraju da shvate i GREH, ZAKON i PRAVEDNOST, ukoliko žele da dođu do biblijskog razumevanja savršenstva. Pošto nisu shvatili GREH i ZAKON, fariseji nisu mogli shvatiti ni PRAVEDNOST. Ceo Novi zavet govori protiv tih njihovih neshvatanja.

Drugi aspekt biblijskog zakona, posle jedinstva, ogleda se u tome što on, u suštini, nije negativan, nego pozitivan. Isus je jasnim rečima pokazao da negativna religija nije sama po sebi dovoljna, pripovedivši priču o čoveku koji je očistio i uredio svoj život, ali ga nije ispunio životodavnim, ekstrovertnim hrišćanstvom. Stanje tog čoveka na kraju, rekao je Isus, bilo je gore nego u početku (Matej 12,43-45). "Religija koja se sastoji od uredbi koje počinju sa *ne (čini)* ...", piše Vilijam Barkli, "može se samo završiti neuspehom".²³

Istu istinu možemo zapaziti u načinu na koji je Isus postupio s bogatim mladićem. Mladić je bio besprekoran u pogledu "zabrana", ali je ustuknuo kad je Isus naveo beskrajne mogućnosti sadržane u stvarnom staranju za bližnje. Isus mu je, s "negativnih" deset, skrenuo pažnju na pozitivni zakon ljubavi. To je, razume se, bilo više od onoga na šta je taj plemić bio spreman da se obaveže. U "negativnom" zakonu se osećao prilično udobno i nije bio spreman za bezgranično zadiranje zakona u sve sfere njegovog života (Matej 19,16-22).

Ista pouka jasno je vidljiva i u Petrovom pitanju o tome koliko puta treba oprostiti svom bratu. On je udvostručio rabinsku meru od tri praštanja, dodavši još jedan za "dobru meru". Konačno, sedam praštanja je prilična brojka kada dobro razmisliš. Hristov odgovor, 490 puta, podrazumevao je beskrajno praštanje. Taj odgovor, razume se, nije bio ono što je Petar očekivao. U stvari, Petar (zajedno s drugim "telesnim" ljudima), zapravo je hteo da čuje kada nastupa trenutak kada može *prestati* da voli svog bližnjeg. Kada mogu da se "penzionišem" od svih tih "ljubaznosti" i da dam ljudima ono što zaslužuju -bilo je stvarno pitanje. Hristov odgovor u priči o dva dužnika, glasio je – nikada (vidi, Matej 18,21-35).

²³ William Barclay, *The Gospel of Matthew, 2nd ed.*, Daily Study Bible, 1958, 2:57.

Kao nekada Petar, i mi se osećamo ugodnije s negativnim aspektom zakona, nego s onim pozitivnim. Hoćemo, eto, da znamo kad smo ispunili svoju "kvotu" dobrote, da bismo se mogli opustiti i biti ono što normalno jesmo. Negativno ograničava domete pravde i čini da ona postane nešto čime čovek može da rukuje i što može da dostigne. Tako se legalisti svih profila nužno moraju koncentrisati na delove zakona u kojima se izriču zabrane. Hrišćanska alternativa je beskrajna pravednost koja se izražava u pružanju ruku ljubavi prema Bogu i drugim ljudima, nečemu što, rezimirano, nalazimo u dvema velikim zapovestima o ljubavi.

Čudno, ali mnogi su mišljenja da je naglasak na dvema velikim zapovestima samo razvodnjavanje onoga što se od hrišćana traži u svakodnevnom životu. Hristos je u više navrata pokazao da je tačno upravo ono suprotno. Tim dvema zapovestima, pisala je Elen Vajt, "obuhvaćeni su dužina i širina, dubina i visina Božjeg zakona". Hristos je u svojoj Propovedi na gori objasnio načela zakona i počeo da ilustruje njihovo dalekosežno unutrašnje značenje. To su "načela", kazala je izrazila Elen Vajt, koja "stoje večno kao slavno merilo pravednosti".²⁴

Negativni pristup religiji potiče od negativnog pristupa zakonu. Previše je negativne religije na svetu. Pastor Kirk Braun jednom mi je rekao kako je "u umovima nekih ljudi glavni dokaz da je neko hrišćanin u stvari sposobnost da kaže 'nemoj'." Nažalost, ta parodija je više nego istina u slučaju mnogih ljudi koji treba da se suoče s jednim višim merilom. Meni je relativno jednostavno da se sklonim s puta preljubi, u poređenju s beskrajnim izazovom koji od mene traži da sve svoje bližnje volim kao sebe (Matej 7,12; 22,39).

²⁴ White, *Selected Messages*, 1:320.211.

“Negativni” principi iz Deset zapovesti svakako me upoznaju s određenim aspektima ljubavi prema Bogu i prema mojim bližnjima; ali, koliko god bili važni, oni su samo vrh samog ZAKONA. Nikada čovek kao pojedinac neće moći da se spase ili postane savršen time što ne radi Subotom ili što ne krađe.

Dopadalo se to nama ili ne (ni farisejima onog vremena se to nije dopadalo), Isus crtu merila pravde postavlja više nego što “normalni” ljudi žele da dostignu. Taj problem je Vilijam Barkli rezimirao sledećim rečima: “Sveštenik bi rekao da se religija sastoji od prinošenja žrtava; “književnik” (u Izrailju) da se religija sastoji od Zakona, dok je Isus Hristos rekao da se religija sastoji od ljubavi.”²⁵

“Potom će”, rekao je Isus, “svi poznati da ste moji učenici ako uzimate ljubav među sobom” (Jovan 13,35). Važno je istaći da Isus nijednom nije rekao da će Njegovi učenici biti poznati po tome što svetkuju Subotu, daju desetak i što se brinu za svoje zdravlje. Ti elementi ponašanja značajni su u hrišćanskom življenju, ali nisu i srž hrišćanskog života. Jedna od bolnih tragedija života događa se kada hrišćani jedni prema drugima postupaju nepravedno zbog neslaganja oko načina života ili oko doktrinarnih pitanja. Iako su u pogledu svoje teologije možda tehnički u pravu i imaju potrebu da izlože svoje ideje, njihov stav pokazuje da će se bolje snaći u gutanju kamila nego kad treba slediti Hristov primer. Njihovoj doktrinarnoj i životnoj “čistoti” neophodno je krštenje u hrišćanstvu. Tada će ona imati neko značenje.

Hrišćanin i zakon

Rekavši za sebe da “zakonom zakonu umreh, da Bogu živim”, Pavle nije poručio da je zakon umro (Galatima 2,19).

²⁵ Barclay, *Matthew*, 1:363.

Zakon za hrišćane i dalje važi kao merilo pravednosti i ono što osuđuje greh, ali se on nikada ne može posmatrati kao put dostizanja spasenja. "Pavle se", ističe Emil Bruner, "nikada ne bori protiv Zakona", već samo protiv neprimerene upotrebe zakona.²⁶

Biskup Rajl je dobro opisao hrišćaninov odnos prema zakonu, rekavši kako će se "autentično posvećenje pokazati u vidu uobičajenog poštovanja prema Božjem zakonu i uobičajenog nastojanja da život poslušnosti tom zakonu bude naše redovno pravilo života. Nema veće greške nego kad neko zamisli kako hrišćanin nema nikakve veze sa zakonom i Deset zapovesti, zato što, poštujući ih, ne može dobiti opravdanje ". Hrišćanska sloboda usko je vezana za držanje "zakona slobode" (Jakov 2,12), za razliku od robovanja grehu (vidi, Rimljanima 6,18.19) u Novom zavetu.²⁷

Dva su osnovna načina na koje hrišćanin može da gaji odnos sa zakonom. Prvi je legalizam. Legalizam, prema rečima autora Džejmisa Stjuarta, ima tri karakteristike: (1) "On je religija *otkupljenja ljudskim naporima*"; (2) on je "sklonost ka unošenju duha koristoljubivosti u religiju" (npr. Evo, "ovo sam učinio: daj mi sada moju nagradu!") i (3) oseća "veliku privlačnost prema onome što je iskazano u negativnom obliku".²⁸

Autor Ričard Rajs napominje da je "legalizam neshvatljivo lakoveran, budući da "drastično potcenjuje uticaj greha na ljudska bića". Greh ne samo što ruši našu sposobnost za držanje zakona (vidi, Rimljanima 3,9) nego i svakog čoveka stavlja pod osudu (vidi, 5,12). "Međutim, legalizam je", tvrdi Rajs, "više nego naivan; štaviše, on je očigledno veoma, veoma grešan. On nastaje na osnovu

²⁶ Brunner, *Romans*, 140.

²⁷ Ryle, *Holiness*, 26. Vidi takođe: Berkouwer, *Faith and Sanctification*, 179-181.

²⁸ James S. Stewart, *A Man in Christ: The Vital Elements of St. Paul's Religion*, 84-87.

ohole pretpostavke da pala (grešna) ljudska bića mogu samostalno nešto učiniti da zasluže Božju naklonost, iako ništa nije dalje od istine.”²⁹

Ključ razumevanja Pavlovih izjava protiv zakona je u činjenici da legalistički stav prema zakonu čoveka čini nezavisnim od Boga. Tako osoba koja držanjem zakona zasluži nagradu koja znači spasenje može opravdano da se hvali svojim postignućem (Rimljanima 3,27; 1. Korinćanima 1,29). To onda vodi u oholost, direktnu suprotnost veri (Filibljanima 3,4.7; Rimljanima 4,2).³⁰

Autor V. L. Voker ističe ono što je nesumnjivo očigledno, rečima: “Legalizam ... je 'prirodan' i ljudi ga odmah prihvataju”.³¹ Lepo je misliti kako možemo učiniti nešto da zaradimo spasenje (ili bar jedan njegov deo), ali istina je na sasvim suprotnoj strani (Efescima 2,8-10). Pavle je dotakao srž problema, ustvrdivši, “ako pravda [pravednost] kroz zakon dolazi, to Hristos uzalud umre” (Galatima 2,21).

Spasenje ne menja zakon, ali ono zato preobražava naš odnos prema zakonu. Pored toga što nas izbavlja od osude zakona (Rimljanima 8,1), spasenje nam daje i snažan podsticaj da ga držimo.³²

Ako je Hristovo najjasnije učenje o odnosu između zakona i blagodati u spasenju – priča o fariseju i cariniku (Luka 18,9-14), priča o Zakheju (Luka 19,1-10) možda je Njegovo najjasnije učenje o spasenom čoveku koji drži duhovni zakon kao odgovor na Božju blagodat. Čim je shvatio da je spasen, Zakhej se dao na razdavanje polovine svog imetka siromašnima i na četvorostruko vraćanje onima koje je zakinuo. Njegov novi život, u pogledu odnosa prema zakonu, bio je dokaz da je spasen. Zakhej je preokrenuo svoj

²⁹ Rice, *Reign of God*, 243.

³⁰ Vidi: Ladd, *New Testament Theology*, 500; Brunner, *Romans*, 140.

³¹ W. L. Walker, *The Gospel of Reconciliation of At-one-ment*, 1909, 182.

³² Vidi: Rice, *Reign of God*, 246.

način života tako da njegovo glavno obeležje više nije bila sebičnost, nego služenje drugim ljudima. To je preobražaj i dokaz novorođenja.

Nije moglo biti veće suprotnosti od one koja je postojala između obraćenog carinika i bogatog mladića (Matej 19,16-22). Kad je neko obraćen, iz njegovog se srca prirodno izliva Božja ljubav, umesto samo pedantnog držanja slova zakona.

Hrišćaninov odnos prema zakonu je ono na šta Biblija upućuje kao na iskustvo novoga zaveta. Jeremija, i Poslanica Jevrejima, govore nam da idealno duhovno iskustvo nastaje onda kada Bog stavi svoje zakone u naše misli i upiše ih na naša srca (Jeremija 31,31-34; Jevrejima 8,10).

Za jednog hrišćanina je normalno da drži zakon, zato što je njegovo načelo ljubavi prema Bogu i blišnjem ispisano na "mesnim daskama srca" (2. Korinćanima 3,3). Hrišćanin je Božjem zakonu bliži nego legalista. Zbog toga što su "rođeni 'odozgo' " (Jovan 3,3.7 [margina]) i što su im srce i um preobraženi (Rimljanima 8,4-7), želja da žive u skladu s Božjim zakonom je sastavni deo života pravih hrišćana. Novi stav prema Božjem zakonu znak je da je neko spasen Božjom blagodaću. Na tu temu ćemo ponovo doći u 5. glavi, ali pre toga želimo da malo bolje istražimo sâm početak procesa spasavanja blagodaću.

četvrta glava
OPRAVDANJE JE POSAO CELOG ŽIVOTA
POSVEĆENJE JE DELO TRENUTKA

Najuverljiviji primer o tome kako se *ne* treba postaviti prema grehu je slučaj monahâ i pustinjaka koji su u ranom periodu crkvene istorije živeli u pustinji. Ti ljudi su bili nošeni neodoljivom željom za oslobađanjem od svega što je zemaljsko, naročito telesnih želja.

Da bi postigli ono što su sebi zadali, sami su odlazili u egipatsku pustinju, nameravajući da žive usamljenički i da ni o čemu drugom ne misle nego o Bogu. Najpoznatiji od monaha-usamljenika bio je sv. Antonije (251? – 356).

U svojoj revnosti, Antonije je živeo životom pustinjaka, postio, provodio noći budan i mučio svoje telo. U pustinji je živeo trideset i pet godina, neprekidno se boreći sa đavolom.

Priča o njemu dolazi nam od njegovog biografa: “Đavo je, iznad svega, pokušavao da ga odvraća od discipline, šapatom ga podsećajući na njegovo bogatstvo, na zdravstvene probleme njegove sestre, potraživanja njegove rodbine, govoreći mu o ljubavi prema novcu, prema slavi, prema različitim zadovoljstvima za stolom, o svim ostalim vidovima sticanja prijatnih zadovoljstava u životu i, na kraju, o tome kako je teško i mučno pokušavati da se dostigne cilj.”

Pišući o velikoj borbi koja se u Antonijevoj mašti u kontinuitetu odigravala između sila dobra i zla, evo šta je njegov biograf rekao: “Jedna od njih navodiće na pokvarene

misli, dok će im se druga suprotstavljati molitvama; jedna će ga raspaljivati strastima, dok će druga, kao neko ko crveni od stida, snažiti njegovo telo molitvama, verom i postom. Đavo se, jedne večeri, čak, pojavio u obliku žene i imitirao najreaznovrsnije ženske postupke, samo da bi prevario Antonija.”

Antonije je trideset i pet godina vodio borbu s iskušenjima i na kraju nije bio bliži pobedi nego na početku.¹

Antonije je, razume se, bio samo jedan od mnogih asketa iz rane crkve. Drugi vernik koji je žarko želeo spasenje, bio je sv. Simeon Stilit (oko 390 – 459). Nakon što je nekoliko meseci proveo sahranjen do vrata, sledeće što je Simeon rekao sebi bilo je da na svom putu u svetost treba da sedi na vrhu stuba visokog 18 metara, gde će biti odvojen od svih iskušenja. Simeon je na vrhu svog stuba proveo trideset i šest godina, do svoje smrti. Ne samo što se iz njegovog tela “cedila” najrazličitija gamad, on je tamo, visoko iznad pustinje, takođe obavljao mučne i bolne vežbe. Jednom je, na primera, kako se tvrdi, čelom 1.244 puta uzastopno dotakao stopala.

Druge pobožne askete zatvarale su se u tako male ćelije da u njima nisu mogli ni da se ispruže ležeći niti da stoje uspravljani. Mnogi od njih odrekli su se kupanja i nosili odeću od kože, pri čemu su malje bile okrenute prema telu. A za druge, opet, pripoveda se da su održavali život zahvaljujući travi, koju su sekli srpovima.²

Očigledno je da su takvi ljudi neverovatno iskreno i snažno želeli da budu ispravni pred Bogom. Išli su putem kojim je nekada išao farisej Pavle i kojim će, kasnije, ići i

¹ Barclay, *Matthew*, 1:146.147. Vidi takođe: *The Oxford Dictionary of the Christian Church*, 2nd ed., s.v. “Anthony, St., of Egypt”; Kenneth Scott Latourette, *A History of Christianity*, rev. ed., 1975, 1:225.226.

² Isto, 228; Earle E. Cairns, *Christianity Through the Centuries*, rev. and enl. ed., 1981, 152.153.

Martin Luter i Džon Vesli, kao i pisac ove knjige (posle svoje svesne izjave, ubrzo posle "obraćenja", da će biti prvi savršeni hrišćanin posle Hrista).

Sve do danas bilo je mnogo onih koji su živeli životom okrutne strogosti prema sebi, u očajničkom pokušaju da dostignu bogougodan život. Moguće je da se, s vremenom, menjao tačan karakter te strogosti od osobe do osobe, ali je princip u osnovu ostajao isti – da postoji nešto što ljudi mogu učiniti, kako bi Bogu olakšali da ih spase; da postoji nešto što mi možemo učiniti kako bismo popravili svoj status pred Bogom.

Međutim, iskrenost i krajnja ozbiljnost nisu dovoljni. Mi smo u prvih par poglavlja ove knjige saznali, pre svega, da su ljudska bića od Adama naovamo rođena sa sklonošću ka zlu i da smo "svi pod grehom" (u *vlasti* greha) (Rimljanima 3,9, kurziv dodat). Ljudi su, sami po sebi, nemoćni da učine išta što bi ih učinilo ugodnima Bogu ili im pomoglo da ostanu pravi pred Bogom, bez obzira na stepen njihove iskrenosti, odnosno, bez obzira na to koliko se teško i dugo trudili da to ostvare.

Drugo, u prethodnoj glavi saznali smo da zakon hrišćaninu ne pruža nikakvu pomoć, uprkos činjenici što telesni čovek želi da ga upotrebi kao lestve ka nebu, i kao "priliku za ponos ... i samopravednost". Naprotiv, zakon, kako piše autor Karl Braten, "vodi u očajanje onoga koji se oslanja na sebe. On čoveku uklanja oslonac; baca ga u glib malodušnosti, samooptuživanja, strahovanja i samoubistva".³

Međutim, ono što je daleko značajnije, "zakon krči put ka slušanju radosne vesti o besplatno ponuđenoj Božjoj blagodati".⁴ Uzmemo li u obzir činjenice o stanju čoveka,

³ Carl E. Braaten, *Justification: The Article by Which the Church Stands or Falls*, 1990, 96.97.

⁴ Isto., 97.

lične i zakonske prirode, ne treba se čuditi što su se Pavle, Avgustin, Luter, Vesli i nebrojeni drugi hrišćani radovali, konačno shvativši šta je Bog, kroz Hrista Isusa, učinio za pali ljudski rod. Ta radosna vest, uskliknuo je Pavle u tekstu na kojem se gradi Poslanica Rimljanima, glasi da je jevanđelje (radosna vest) “sila Božja na spasenje svakome koji veruje” (Rimljanima 1,16). I, opet, Pavle piše: “Jer ste blagodaću spaseni kroz veru; i to nije od vas, dar je Božji” (Efescima 2,8).

Te nadahnute misli dovode nas do mesta koje može postati početak našeg razumevanja rešenja za probleme o kojima smo razmišljali u prva tri poglavlja. Počecemo “otpakivanjem” nekih istaknutih misli o temi spasenja.

Dobijamo nešto što ne zaslužujemo

Postoji nešto što je do ovog trenutka trebalo da nam postane jasno: da ljudska bića kod Boga nisu zaslužila ništa osim večne smrti (Rimljanima 6,23). Ljudi su ustali u pobunu protiv Boga, stavljajući sebičnost u središte svog života; nalaze se pod osudom zakona, pa su prevareni, zavedeni da misle kako na osnovu svojih osobina, koje bi se mogle opisati kao “dobre”, imaju osnova za svojevrsnu duhovnu oholost. Ne treba se čuditi što Biblija, govoreći o ljudima, kaže da nisu samo smeteni, nego i izgubljeni u grehu (vidi, Luka 19,10; 15,6.9.24; Matej 1,21).

Međutim, kada ljudi zasluže vrlo oštru kaznu, a dobiju divan, neprocenjivo vredan dar, mi kažemo da su dobili nešto što ne zaslužuju. To bi bila rutinska definicija onoga što Biblija naziva *blagodaću*.

“Besplatna Božja blagodati je”, piše Braten, “ 'spontana' i 'nemotivisana' ljubav. Bog voli ljudska bića zbog svoje sklonosti da ih voli. U nama nema nikakvih kvaliteta kojima bismo zaslužili ljubav, koji bi naveli Boga da nas voli. Bog

voli one koje se ne može voleti. On voli i bezbožne ljude, neprijatelje religije i morala, 'carinike' i grešnike svih vekova."⁵

Ljubav od vrste *agape* stoji u temelju Božje blagodati. Bog nas voli uprkos onome što jesmo. To je tema koja se provlači od 1. Mojsijeve do Otkrivenja. I tako, dok je "plata [ono što smo zaslužili] za greh – smrt", "(besplatni) dar Božji [blagodat] je život večni u Hristu Isusu Gospodu našem" (Rimljanima 6,23), kurzivi dodati." "Bog pokazuje svoju ljubav k nama što Hristos još kad bejasmo grešnici [pobunjeni protiv Božje vladavine u svom životu] umre za nas" (Rimljanima 5,8). Hristos nije umro za dobre ljude, nego "za bezbožnike" (Rimljanima 5,6).

Božja blagodat sija kroz Pismo čak i tamo gde ta reč uopšte nije upotrebljena, kako je to pokazano na primeru sledećih tekstova: "Vi mene ne izabrate, nego ja vas izabrah" (Jovan 15,16). "Mi videsmo i svedočimo da Otac posla Sina da spase svet" (1. Jovanova 4,14). "Sin čovečji nije došao da mu služe, nego da služi i dâ dušu svoju u otkup za mnoge" (Matej 20,28). Ti stihovi, a i nebrojeni drugi, jasno pokazuju da pojam blagodati ne nastaje na osnovu neke apstraktne teorije o Božjoj prirodi, nego na osnovu otkrivenja samog Božjeg karaktera, vidljivog u oba Zaveta.

Blagodat uvek počinje Božjom inicijativom, kad je reč o brizi za ljude. Tako vidimo Boga kako, odmah po pojavljivanju greha, traži u Edemu nedostojne, Adama i Evu (vidi, 1. Mojsijeva 3,8-11); Boga koji u Egiptu izabira Izrailja, ne zbog njegove pravednosti, nego zato što su u tom pogledu upravo bili siromašni (vidi, Jezekilj 16,1-14; 5. Mojsijeva 7,6-11); Boga koji, kao pastir, traži po pustinji svoju izgublenu ovcu, kao ženu koja puzeći po kršu na prljavom podu traži izgubljeni dinar i kao oca koji podiže

⁵ Isto., 88. Upor.: J. I. Packer, *Knowing God*, 1973, 120; *A Theological Word Book of the Bible*, s.v. "Grace".

svoje skute i trči u susret sinu koji mu je, figurativno, pljunuo u lice" (vidi, Luka, 15. glava). Hristos nije došao samo da umre za prostitutke i nepoštene, podle sakupljače nameta, kakav je bio Zakhej, nego da "nađe i spase" sve "izgubljene" (Luka 19,10). "Bogu tako omile svet da je i Sina svojega jedinorodnoga dao, da nijedan koji ga veruje ne pogine, nego da ima život večni" (Jovan 3,16).

Spasenje je u Bibliji uvek Božja inicijativa. "Nije tačno da se mi najpre kajemo zbog svojih greha, pa da onda dolazimo Isusu", pisao je Džejms Dini; "ne, mi Isusovom pohođenju našeg života dugujemo svoje prvo pokajanje, a onda i ostale duhovne blagoslove."⁶ Ljudska uloga u drami spasenja je odgovor na Božju inicijativu.

Otkriće Božje blagodati iz osnova je promenilo Pavlov život. Kao farisej, on je smatrao da Bog opravdava samo one koji su poslušni zakonu. Opravdanje je bilo "overavanje" ljudske dobrote. Ali, kao hrišćanin, Pavle je shvatio da mu je Hristos prišao i dotakao ga se upravo u trenutku kad je ubijao hrišćane (Dela 7,58; 8,3; 9,1-9).

Imajući to na umu, lakše ćemo razumeti kako je bivši trgovac robljem, Džon Njutn mogao da piše i peva:

Pun milosti* je Božji glas
moj nesta greh i jad;
u tami bejah sasvim slep
Al', gle, ja vidim sad.

I, Luter je, u sličnom raspoloženju, pisao o Isusu koji je "nas, jadne izgubljene ljude, istrгнуo iz čeljusti pakla,

⁶ Denney, *Christian Doctrine of Reconciliation*, 16.

* Čitaj: "BLAGODATI"

pridobio nas, oslobodio i vratio u okrilje Očeve dobrote i blagodati".⁷

Blagodat je, poput svih drugih reči koje se odnose na greh i spasenje, pre svega izraz koji označava lični odnos između Boga i čovečanstva. Ona označava onu vrstu ljubavi s Božje strane, koja ljude neće pustiti da propadnu bez borbe i ličnog žrtvovanja, čineći sve što može da ih spase.

Više je aspekata blagodati. A dva najvažnija u procesu spasenja su blagodat praštanja i blagodat "čuvanja". David je ta dva aspekta blagodati prikazao slikovito, moleći se Bogu da ga "očisti" i da ga "sačuva" od hotimičnih greha (Psalam 19,12.13).

Rajnhold Nibur je ta dva aspekta blagodati izrazio kao "blagodat u vidu sile i blagodat u vidu oproštaja".⁸ Takva formulacija jasno kazuje da Božja blagodat ne samo što prašta pobunu među Njegovim stvorenjima nego im i daje silu za raskidanje okova greha u svakodnevnom životu. *Sila*, to je ključna reč u dinamici spasenja. Prema Pavlovim rečima, ljudi u svom telesnom stanju su "u vlasti greha", ali "jevanđelje ... je *sila* Božja na spasenje" (Rimljanima 3,9; 1,16, kurziv dodat).

Grčka reč koju on koristi u 1. glavi Poslanice Rimljanima je *dynamis*. To je korenska reč za eksploziv koji nazivamo dinamitom. Božja blagodat kao sila slična je dinamitu u hrišćanskom životu. I kao što silna eksplozija dinamita može da menja lice Zemlje, i Božja blagodat, kao sila, može da preobražava naš život delovanjem Svetoga Duha. Tako, na primer, Glen Hinson govori o Božjoj blagodati "kao o živom Bogu koji osvaja naš život i preobražava nas".⁹ Na tu temu vraćaćemo se u više navrata u preostalom delu ove knjige.

⁷ Luther, citiran kod: Gustaf Aulen, *Christus Victor*, trans. A. G. Hebert, 1966, 105.

⁸ Niebuhr, *Nature and Destiny of Man*, 2:107.

⁹ E. Glenn Hinson, "A Conemplative Response", in *Christian Spirituality*, 46.

Jedna od najzujbudljivijih stvari u vezi s blagodaću jeste činjenica da je ona besplatna. Međutim, reč *besplatna* ne treba da bude shvaćena kao *jeftina*. Nikada ne smemo zaboraviti visoku cenu plaćenu na Golgoti, kako bi Božje praštanje i davanje Njegove sile bili dostupni grešnicima.¹⁰

Međutim, uprkos toj visokoj ceni, ljudi baš ničim ne mogu doprineti svom spasenju. "Sve što čovek uopšte može da učini za svoje spasenje", pisala je Elen Vajt, "jeste da prihvati poziv."¹¹ To prihvatanje je važno, zapamtite to. Spasenje nije automatsko niti univerzalno, kako neki uče, nego je nešto što se mora prihvatiti pojedinačno. Ta misao nas dovodi do teme o veri.

HVATANJE ZA NEŠTO ŠTO NE ZASLUŽUJEMO

Priroda vere

Iako je, svojom blagodaću (nezasluženim darom), Bog omogućio da se svaki čovek spase, neće svi ljudi biti spaseni. Zašto? Zato što, kako to napominje Džon Stot, "Bog nam svoje darove ne nameće u stilu 'hteli-ne-hteli'; ne, mi ih moramo primiti verom".¹² Prema Isusovim rečima, "svako ko *veruje* u Njega" "imaće večni život" (Jovan 3,16, kurziv dodat). Tako je i Pavle pisao da se spasavamo "blagodaću ... kroz veru" (Efescima 2,8).

Što se tiče biblijskih pisaca, oni ističu da je vera onaj jedini bitni uslov spasenja. Spasenje je, na krstu, *omogućeno* svakom čoveku, ali, da bi ta mogućnost postala važeća, nju svaki čovek mora da *prihvati*.

Ta misao je ilustrovana u apokrifnoj knjizi, 2. Makabejskoj, gde čitamo o sedmorici judejske braće

¹⁰ Vidi, Knight, *My Gripe with God*, 44-60.

¹¹ White, *Selected Messages*, 1:343.

¹² John R. W. Stott, *The Cross of Christ*, 1986, 71.

zarobljene od strane cara Antioha Epifana (drugi vek pre Hrista). Braća su, jedan po jedan, podvrgavana mučenju na očii ostale braće i njihove majke, zato što nisu hteli da pristanu da probaju svinjsko meso. Nakon što su šestorica ubijeni, Antioh je pozvao sedmog i obećao mu da će ga "učiniti bogatim ... ako se odrekne načina života svojih predaka". Car potom poziva majku ovog mladića, s namerom da je angažuje da utiče na njega. Pošto su na nju "... duge sate vršili pritisak", složila se da saraduje, ali kad je prišla sinu, usrdno je od njega zatražila da bude čvrst i rekla mu: "Ne boj se ovih klaničara, nego se pokaži dostojan svoje braće i prihvati smrt, kako bih te, Božjom milošću, mogla dobiti natrag sa tvojom braćom." Priča se završava smrću sedmog sina koga su mučili "više nego ostale".¹³

To što sam upotrebio ovu makabejsku priču potiče iz želje da ilustrujem ovu istinu: oproštenje, da bi bilo važeće, mora biti prihvaćeno. Ta činjenica se odnosi na Božje praštanje grešnicima. Imperativ je da se Božja blagodat prihvati verom. No, šta je vera?

Vera obuhvata nekoliko stvari. U samom središtu biblijskog pojma vere je *pouzdanje u Boga*. Pouzdanje, svakako, podrazumeva verovanje u pouzdanost neke osobe. Moris Venden je bio u pravu pišući da se "hrišćanstvo i spasenje ne temelje na nečemu što radite, nego na onome koga poznajete".¹⁴ A Isus nam je rekao: "Ovo je život večni da poznaju Tebe jedinoga istinoga Boga, i koga si poslao Isusa Hrista" (Jovan 17,3).

Vera nije slepa; ona se temelji na poznavanju Božjeg karaktera. Iz tog poznanja proističe poverenje. Tako su u 11. glavi Poslanice Jevrejima starozavetni junaci vere prikazani kao ljudi koji su živeli za Boga, jer su ga poznavali i imali u Njega poverenja. Avram, Mojsije, Rava, David i Samuilo,

¹³ 2 Maccabees 7:1-41 (Goodspeed).

¹⁴ Morris L. Venden, *95 Theses on Righteousness by Faith*, 1987, 23.

ličnosti su koje predstavljaju uzor vere, jer su se uzdali u Boga i živeli svoj život na temelju tog pouzdanja.

Moris Venden pripoveda o akrobati koji je žicom prešao preko Nijagarinih vodopada. Našavši se na drugoj strani, postavio je zadivljenom mnoštvu sledeće pitanje: "Koliko između vas veruje da ponovo mogu preći žicom na drugu stranu, ali, ovom prilikom, gurajući kolica u kojima bi neko sedeo?"

Mnoštvo je aplaudiralo, uvereno da on to može. A onda je upitao ko se dobrovoljno javlja da sedi u kolicima.

U tom trenutku je, piše Venden, nastala "neverovatna tišina". Autor u nastavku napominje da priča služi kao ilustracija razlike između verovanja i poverenja.¹⁵

Ustvrdio bih da biblijska vera podrazumeva i verovanje i poverenje – poverenje koje se temelji na verovanju. Autor Edvard Vik dotakao je samu srž vere pišući da "vera znači imati krajnje poverenje. Vera u Boga znači da se tako predajemo Njegovom staranju da prihvatamo Njegovu ocenu naših ljudskih slabosti, Njegov sud nad njima i Njegov način postupanja s nama u našem grehu. Vera znači da mi u svom stanju izgubljenosti prepuštamo Bogu da čini s nama šta god hoće".¹⁶

Baš kao što je prvi korak u greh bio nepoverenje u Boga (1. Mojsijeva 3,1-6), i prvi korak prema Njemu jeste vera poverenja. Vera je hvatanje u koštac sa činjenicom da Bogu moramo verovati, pošto On ima na umu naše najuzvišenije, najbolje interese.¹⁷ Vera je očekivanje, s pouzdanjem, da Bog ispuni svoja obećanja.

Biblijska vera, napomenućemo to, uvek je apsolutna; nikada umerena. Džeјms Dini stoga kaže da "vera nije

¹⁵ Isto, 47.

¹⁶ Vick, *Is Salvation Really Free?*, 56.

¹⁷ Vidi: Jack W. Provonsha, *God Is With Us*, 1974, 128.

prihvatanje nekog pravnog sporazuma; ne, ona je *prepuštanje duše* – koja, osim u Spasitelja, nema drugu nadu – *Tom Spasitelju ... Ona podrazumeva apsolutno odricanje od svega ostalog, kako bismo se uhvatili za Hrista*". Vera je " 'strast' koja je obuzela celo čovekovo biće i u kojoj je ono bezuslovno predato ljubavi otkrivenoj u Spasitelju".¹⁸

P. T. Forsajt nošen je istom mišlju kad ističe da grčka i filozofska mudrost glorifikuju vrednost umerenosti, ali u hrišćanstvu toga nema. "Mi ne možemo previše voleti Boga, niti previše verovati u Njegovu ljubav, niti je ocenjivati kao preterano svetu. *Prava vera u Njega je neumereno, apsolutno poverenje*."¹⁹

Drugi aspekt biblijske vere ogleda se u tome što je *vera odnos s Bogom*. Vera je, kako smo to već napomenuli, mnogo više od verovanja u skup iskaza o Bogu ili Isusu. Vera je poverenje u Ličnost. Kao poverenje u Ličnost, vera podrazumeva odnos s tom Ličnošću. Vera je odnos vernosti između dve osobe. Što se tiče Pavla, vera nije bila verovanje "u nešto", već vera "u nekoga, u Boga, u Isusa Hrista" (Galatima 2,16; Rimljanima 3,22.26). Celokupni hrišćanski život živi se "u veri" Bogu.²⁰

"Vera je", pisao je Herbert Daglas, "suprotno od pobune".²¹ Ako je pobuna srž odnosa grešnog čoveka s Bogom, onda je vera srž odnosa pomirenog čoveka s Bogom. No, treba i to napomenuti da, osim pobune i vere, nema drugih oblika odnosa s Bogom.

Treći aspekt biblijske vere jeste da je *vera život bezrezervnog predanja Bogu*. Kad je Matej bio pozvan sa svog

¹⁸ Denney, *Studies in Theology*, 155; Denney, *Christian Doctrine of Reconciliation*, 303; upor.: 163.164.

¹⁹ Forsyth, *Justification of God*, 126.

²⁰ Brunner, *Romans*, 142; John Murray, *Redemption Accomplished and Applied*, 1955, 110.111; Aulen, *Faith of the Christian Church*, 278.

²¹ Herbert Douglass, *Faith: Saying Yes to God*, 1978, 76.

položaja ubirača nameta i Petar sa svog ribarskog posla, govori Dietrich Bonhoeffer, "u oba slučaja se tražilo samo jedno – oslanjanje na Hristovu reč" bezrezervnim, potpunim predanjem života.²²

Verovanje, poverenje, odnos i predanje, četiri su aspekta vere, pri čemu predanje čini vrhunac sadržaja vere. U tom smislu, *Poslanica Jevrejima* posmatra "veru kao nešto što neko čini a ne kao nešto što neko ima. Ona je aktivnost, a ne imovina". Tako je Avelj prineo "veću (prihvatljiviju) žrtvu", Noje "načini kovčeg", a Avram "iziđe" (Jevrejima 11,4.7.8). Njihovo verovanje u Boga, poverenje u Boga i odnos s Bogom doveli su ih do bezrezervnog predanja i aktivnog delovanja. Njihova bi vera bez tog poslednjeg koraka bila nepotpuna. Tu misao jezgrovito je izrazio autor Jirgen Moltman, napisavši da "hrišćanska vera može značiti samo bezrezervno predavanje sebe 'raspetom Bogu'."²³

Budući da je vera aktivna u smislu pouzdanja i predanja, autor H. Viler Robinson smatra da je ona "prvenstveno čin volje".²⁴ To znači, osoba se opredeljuje da veruje Bogu u Hristu, da u Njega ima poverenje, da gaji pozitivan odnos s Njime i da mu se preda.

Uloga volje

Ali, mogli bismo se zapitati: ako je ljudska volja grešna i telesni čovek sklon zlu, kako čovek kao pojedinac uopšte može da se opredeli za odnos vere s Bogom?

Odgovor je dvojak. Prvo, važno je napomenuti da bez obzira na to što je oštećen i grubo izobličen, Božji lik u čoveku nije uništen (1. Mojsijeva 9,6; 1. Korinćanima 11,7;

²² Dietrich Bonhoeffer, *The Cost of Discipleship*, 1963, 87.

²³ Erickson, *Christian Theology*, 938; Jürgen Moltmann, *The Crucified God*, 1974, 39. (Kurzivi dodati.)

²⁴ Robinson, *Redemption and Revelation*, 284.

Jakov 3,9). Ostatak Božjeg obličja nastavio je da postoji u čoveku i posle pada u greh. Prema tome, iako su zbog posledica pada u greh ljudi izobličeni i izgubljeni, oni su i dalje ljudska bića. Tako imamo da je život svakog pojedinog ljudskog bića stalno poprište velike borbe između sila dobra i zla, pošto obe strane nastoje da ljude bilo pridobiju za Boga bilo da ga odvrte od Njega.²⁵

Drugo, Sveti Duh nastavlja da deluje u životu palih bića, trudeći se da ih nadahne da se opredele za dobro. Prema tome, volji je, iako s prirodnom sklonošću ka zlu, data mogućnost da izabere Boga, u okviru delovanja Svetoga Duha. Bog čini prvi korak. Mi uzvraćamo. Isus je rekao: "Niko ne može doći k meni ako ga ne dovuče Otac koji me posla" (Jovan 6,44; upor.: 12,32).

Džon Vesli označio je to delovanje Duha kao "predupređujuću" blagodat. "Predupređujuća blagodat", piše autor H. Orton Vajli, "jeste blagodat koja 'ide ispred' ili priprema dušu za stupanje u početnu fazu spasenja". U predupređujućoj blagodati Bog deluje tako što nudi spasenje i osposobljava slušaoca da uzvрати verom, iako je odluka na strani onoga koji sluša. Ne postoji tako nešto kao prisiljavanje ljudske volje na veru. Najviše što biva jeste ubeđivanje čoveka da poveruje pomoću prikazane Božje ljubavi.²⁶

Mada Elen Vajt ne koristi izraz "predupređujuća blagodat", njeni su spisi prožeti tim konceptom. Ona je pisala: "Grešnik sebe ne može dovesti do pokajanja, niti se pripremiti da dođe Hristu. ... Onaj zaista prvi korak prema Hristu ostvaruje se privlačenjem od strane Božjeg Duha;

²⁵ Vidi: Knight, *Philosophy and Education*, 188-191. Upor.: White, *Education*, 15.29; Calvin, *Institutes*, 2.2.12.13.

²⁶ H. Orton Viley, *Christian Theology*, 1952, 2:344-357; Toon, *Justification and Sanctification*, 106.107. Upor.: Harald Lindström, *Wesley and Sanctification*, 1980, 44-50; Wesley, *Works*, 6:511-513.

reagujući na to privlačenje, čovek, radi pokajanja, kreće ka Hristu.”²⁷

Ne samo što je volja čoveka kao pojedinca pod uticajem delovanja Duha nego je i sama vera dar Svetoga Duha. Bog svakome čoveku daje “meru vere” (Rimljanima 12,3), ali i svaki čovek mora da odluči šta će učiniti s tim darom. Prema tome, “vera nigde ne stavlja masku dela ... koje je ljudsko postignuće”, koje “ostvaruje opravdanje”. Naprotiv, vera je poverenje u Boga i predanje Bogu, koje je utemeljeno na priznanju ljudske nemoći.²⁸

Opređenje za veru je definitivno priznanje da je Božja blagodat jedina nada čoveka kao jedinke. Prema tome, predanje verom je prihvatanje Boga i Božjeg spasenja. Vera je odgovor na ponudu Božjeg dobrostivog dara, ali je Bog taj koji je inicirao i dar i odgovor. Jedina uloga koju čovek u tome ima jeste da se opredeli da prihvati ili da odbije dar. U tom, ograničenom, smislu vera je čin volje.

Vera ima do te mere centralno mesto u planu spasenja da Elen Vajt kaže: “Vera je jedini uslov za dobijanje opravdanja.”²⁹ No, ako je to tačno, šta ćemo onda reći o predmetima kao što su pokajanje i razapinjanje sopstvenog “ja”? Konačno, ne poručuje li nam Novi zavet – “pokajte se, i da se krstite ... za oproštenje grehâ” (Dela 2,38), i to, da uzmemo svoj krst ako želimo da nađemo život u Hristu (Matej 16,24.25)? Nisu li ti koraci isto tako uslovi za spasenje? Oni to, izgleda jesu, ali njih treba posmatrati kao aspekte istinske vere.

²⁷ White, *Selected Messages*, 1:390.

²⁸ Berkouwer, *Faith and Justification*, 80.86.

²⁹ White, *Selected Messages*, 1:389.

Pokajanje

Pokajanje se može pojmiti kao negativni aspekt dolaženja Hristu. Ako veru posmatramo kao obraćanje Hristu, onda je pokajanje, zapravo, istovremeno okretanje leđa grehu. Grčke reči za pokajanje mogu se prevesti izrazima "predomisliti se", "žaliti" ili "biti obraćen".³⁰ Obraćajući se Bogu u veri, ljudi se u isto vreme i kaju, odnosno, odvrćaju od svog dotadašnjeg načina života.

Pokajanje biva kada ljudi sagledaju dve stvari – Božju svetost i sopstvenu sebičnost. Ono podrazumeva iskreno priznavanje, iz srca, svog buntovničkog gaženja Božjeg zakona, ali i priznanje da je greh lična uvreda za našeg Stvoritelja. Stoga P. T. Forsajt piše: "Priznanje koje vodi spasenju nije samo 'učinio sam to i to' nego 'učinio sam to protiv svetog Boga koji spasava' ".³¹

Povod za Davidov iskreni vapaj, iz srca, posle njegovog strašnog preljubočinstva s Vitsavejom, uz ubistvo Urije Hetejina i njegovih ljudi (vidi, 2. Samuilova 11,1 - 12,23), bio je u tome što je on pre svega zgrešio Bogu. "Samome Tebi zgreših" (Psalam 51,4). Iako je tačno da su preljuba i ubistvo dela uperena protiv ljudi, svaki je greh, u svom konačnom smislu, uperen protiv Boga, Stvoritelja onih koji su povređeni našim postupcima.³²

Davidova molitva je uzor pokajanja:

Smiluj se na me, Bože,
po milosti svojoj ...
Jer ja znam prestupe svoje,
i greh je moj jednako preda mnom.

³⁰ Erickson, *Christian Theology*, 934-938; *The New International Dictionary of New Testament Theology*, s.v. "Conversion, Penitence, Repentance."

³¹ Forsyth, *Work of Christ*, 151.152.

³² Derek Kidner, *Psalms 1-72*, Tyndale Old Testament Commentaries, 1973, 190.

Samome Tebi zgreših ...
 Odvрати lice svoje od grehâ mojih,
 i sva bezakonja moja očisti.
 Učini mi, Bože, čisto srce,
 i duh prav ponovi u meni ...
 Vrati mi radost spasenja svojega,
 i duh vladalački [voljni] neka me potkrepi ...
 Izbavi me od krvi, Bože,
 Bože, Spasitelju moj,
 i jezik će moj glasiti pravdu Tvoju
 (Psalam 51,1-14).

U ovoj svojoj molitvi David ne samo što je pokazao da je svestan dubine svog greha i Božje dobrote nego je zatražio od Boga i da mu oprosti i da ga obnovi, da mu, osim toga, podari snagu da uredi svoj svakodnevni život. Odgovarajući na Božju milost, David je obećao da će veličati Boga i "naučiti bezakonike putevima Tvojim" (stihovi 15 i 13). Davidovo pokajanje bilo je istinsko pokajanje "skrušenog duha, srca skrušena i poništena" (17. stih). Bruner je dobro rekao, pišući da se "samo onda stvarno kajemo kada znamo da se nikako ne možemo dovoljno pokajati".³³

U Davidovoj molitvi ogledalo se istinsko pokajanje. U njemu se odražavala promena misli i želja za menjanjem svojih postupaka. U toj molitvi su povezani vera i pokajanje. Odvrativši se od svog greha, David se okrenuo Bogu; u korist odnosa vere s Bogom, odbacio je odnos grešnog čoveka s Bogom.

Pre napuštanja teme pokajanja, valjalo bi naglasiti dve stvari. Prvo, da pokajanje nije ljudsko "delo". Ono "nije ništa manje Božji dar nego što su oprostjenje i opravdanje, i

³³ Brunner, *The Mediator*, 534.

njega možemo doživeti jedino kada ga Hristos podari duši".³⁴ Pavle jasno kaže "da te dobrotu Božja na pokajanje vodi" (Rimljanima 2,4). Sama naša sposobnost da se pokajemo novi je dokaz postojanja Božje "predupređujuće" blagodati.

Drugo što valja napomenuti jeste da pokajanje nije delo trenutka nego način života. Pokajanje nije samo promena raspoloženja u odnosu na prošlost ili sadašnjost; ne, njime je obuhvaćena i budućnost. Ono je hrišćanski način života. Marvin Mur je uhvatio obrise idealnog, napomenuvši da "pokajanje znači prepoznavanje Božjeg načina života i želja da taj način života postane i naš".³⁵

Razapinjanje svoga "ja"

Razapinjanje sopstvenog "ja" tesno se vezuje za pokajanje, kako u njegovoj ulozi u početku hrišćanskog života tako i u njegovom kontinuiranom postojanju kroz ceo život hrišćanina. Rekavši svojim učenicima: "Ako ko hoće za mnom ići, neka se odreče sebe, i uzme krst svoj i ide za mnom. Jer ko hoće svoju dušu da sačuva, izgubiće je; a ako ko izgubi dušu svoju mene radi, naći će je" (Matej 16,24.25), Isus je, u Ćesariji u Filibi, pripremao teren za to svoje radikalno i nepopularno učenje.

Da bismo te Njegove reči potpuno razumeli, mi treba da se stavimo u položaj učenika. Pomisao na razapinjanje ne stvara neke naročite predstave u našoj mašti, u dvadesetom i dvadeset prvom veku. Mi nikada nismo videli raspeće i za nas su to mrtve reči. Ali, nije bilo tako u slučaju učenika. Kad bi ugledali grupu rimskih vojnika kako kroz grad prate nekog čoveka koji nosi ili za sobom vuče deo krsta, znali su da je to putovanje u jednom pravcu. Za smrt na krstu znali

³⁴ White, *Selected Messages*, 1:391.

³⁵ Moore, *Refiner's Fire*, 87.

su da je najokrutnija vrsta smrti, ona kojom čovek biva najviše ponižen. U očima Isusa i učenika, krst je bio pravi simbol smrti.

Upitaćemo – šta to treba da umre? Novi zavet odgovara da je to život koji je sâm sebi središte. Da bismo razumeli šta je Hristos imao na umu, treba da se setimo svega onoga što znamo o grehu. U svom najelementarnijem smislu, greh znači stavljati svoje “ja” i svoju volju u središte svog života, umesto Boga i Njegove volje. Greh je pobuna protiv Boga u smislu odlučivanja da sami upravljamo svojim životom. Greh je odbiti Boga, i svoje “ja” staviti u prvi plan.

Ono što mora da umre jeste princip egocentričnosti koji nam je više nego prirodan. Bonhefer je upro prstom u srž onoga što znači biti hrišćanin, rekavši: “Kad Hristos poziva čoveka, On mu poručuje da dođe i da umre.”³⁶

Izjavivši da “niko ne može dva gospodara služiti” (Matej 6,24), Isus je ukazao na suštinski čovekov problem. Zaključujući ovo razmišljanje, rekli bismo: Koga ću ustoličiti na prestolu svog života? Svoje “ja” ili Boga? Svoju, ili Božju volju? Ne mogu oboma služiti u isto vreme. *Kad se suočim s Hristovim zahtevima, tada moram ili razapeti Njega, ili dozvoliti da On razapne mene. Srednjeg puta nema.*

U žarištu borbe stoji volja čoveka pojedinca, “vladajuća sila u čovekovoj prirodi.” Poreklo greha nalazi se u egocentričnoj tvrdoglavosti. Otuda Elen Vajt piše: “Rat protiv samoga sebe najveća je bitka koja se ikada vodila. Pokoravanje sebe, da bismo sve prepustili Božjoj volji, iziskuje borbu; no, da bi se mogla obnoviti u svetosti, duša se mora pokoriti Bogu.” Tako je i Dini rekao: “Mada greh može biti prirodno rođen, on ne umire prirodnom smrću; u svakom slučaju, on mora biti moralno osuđen i poslan u

³⁶ Bonhoeffer, *Cost of Discipleship*, 99.

smrt”.³⁷ To izricanje presude je akt volje pod uticajem Svetoga Duha. Hristos je to opisao kao raspeće.

Nažalost, moje “ja” se ne slaže da ostane mrtvo. Farisej u meni hoće da ustane i da kaže da je, pošto je raspeće prošlost i već obavljeno, to pokazatelj da sam konačno postao prilično dobar čovek. Vrlo rado govorim lepo o sebi. Razume se, proslavljanje sebe (makar i da se usredsređuje na moja dobra dela), znak je da razapinjanje nije “operacija” koja se obavlja jednom za svagda. S tim na umu, Pavle je izjavio da je morao da umire svakoga dana (1. Korinćanima 15,31). Ili, kako je to izrazio autor himni Frenk Belden: “Sebično 'ja' gore je od mačke sa devet života, i njega Reč mora da ubija *svakoga dana*.”³⁸

Srećom, hrišćanstvo nije samo smrt starih stavova i onoga što čini način života. Ono je, kako ćemo se kasnije uveriti u ovoj glavi, pozitivan život utemeljen na odnosu vere s Hristom (vidi, Galatima 2,20). Pokajanje i samozapinjanje su put ulaska u taj odnos vere. Martin Luter je pokazao da odlično poznaje taj ceo proces, pišući: “U Božjoj je prirodi da ni iz čega načini nešto. To je razlog što Bog ne može ništa da učini od nekoga ko još uvek nije – ništa.”³⁹

OPRAVDANJE I SRODNI PREDMETI

Opravdanje

Mnogo je primera slikovitog opisivanja spasenja u Novom zavetu. Među njima su izrazi kao *otkupljenje*,

³⁷ White, *Steps to Christ*, 47.43; Denney, *Christian Doctrine of Reconciliation*, 198. Upor.: F. W. Dillistone, *The Significance of the Cross*, 1944, 155.

³⁸ F. E. Belden to E. G. White, 26. septembar 1895.

³⁹ Luther, citiran u: Helmut Thielicke, *How the World Began*, trans. J. W. Doberstein, nasuprot naslovne strane.

pomirenje i *odobrovoljavanje*. Prvi izraz upućuje na rečnik tržnice, drugi i treći na rečnik porodice i prinošenja žrtava.⁴⁰

Međutim, jedna od najznačajnijih novozavetnih metafora za spasenje je *opravdanje* – reč koja upućuje na rečnik sudnice. Suštinsko značenje te reči jeste biti proglašen pravednim.

Opravdanje je za Martina Lutera bilo centralna doktrina Svetoga pisma, “gospodar i upravitelj, gazda, vladar i sudija svim ostalim doktrinama”. Ono je jedinstvena hrišćanska doktrina, po kojoj se naša religija “razlikuje od svih ostalih”.⁴¹ I Pavle je opravdanje verom stavio u središte svog jevanđelja (Rimljanima 1,16.17; 3,24-26; Galatima 2,16-21).

Deo razloga što su Luter i Pavle opravdanje videli kao centralnu misao plana spasenja, nesumnjivo se odnosi na temu suda, koja se provlači kroz celu Bibliju (npr. Propovednik 12,14; Danilo 7,10.26; Matej 25,31-46; Rimljanima 2,5; Otkrivenje 14,7). Međutim, u pozadini figurativnog opisivanja suda stajala su lična iskustva te dvojice ljudi. Obojica su u svojoj prirodi bili fariseji. Obojica su se nadali da će do Božje naklonosti doći gomilanjem zasluga na terazijama suda. Ali, kako su i jedan i drugi shvatili, to je bio nemoguć zadatak.

Doživevši neuspeh, Luter se našao u užasnom stanju. Pavlov izraz, “pravda Božja” ... on je shvatio u značenju pravde zahvaljujući kojoj je Bog pravedan i na osnovu koje On pravedno postupa, kažnjavajući nepravedne“. Tako je “Božja pravda” bila – Njegova strašna osvetnička pravda, pravda izvršavanja kazni. Luter je znao da je izgubljen i osuđen na oganj večnog pakla zato što je, mada “besprekoran kaluđer”, stajao kao izgubljeni grešnik pred Bogom, nemilosrdnim Sudijom.

⁴⁰ Vidi, Knight, *My Gripe With God*, 61-77.

⁴¹ Luther, citiran u: Alister E. McGrath, *Justification by Faith*, 1988, 147; Luther, citiran u: Althaus, *Theology of Martin Luther*, 224.

U takvom mentalnom stanju Luter nije mogao da razume šta je Pavle imao na umu napisavši reči "pravednik će živeti od vere" (Rimljanima 1,17). Intenzivno je razmišljao o tim rečima, tražeći njihovo značenje. "A onda", pisao je, "shvatih da je Božja pravda ona pravda kojom nas, preko *blagodati i beskrajne milosti*, Bog opravdava verom. *Od tada sam se osećao kao novorođen, kao neko ko je kroz otvorena vrata ušao u raj. Celo Sveto pismo poprimilo je novo značenje*, i dok me je pre toga 'pravda Božja' ispunjavala mržnjom, sada mi je postala neizrecivo mila, kao viša definicija ljubavi. Taj Pavlov tekst za mene je postao vrata neba."⁴²

Za Lutera je okrutni Sudija sada postao Otac pun ljubavi. Opravdanje je za njega, od tog trenutka, postalo ono što je bilo i za Pavla, radosna vest spasenja.

U svojim farisejskim danima, Pavle i Luter nisu bili baš na sasvim pogrešnim pozicijama. Konačno, pravednost svakako zahteva savršeno držanje zakona. Automatska kazna za neuspeh su smrt i Božji gnev (vidi, Rimljanima 6,23; 4,15). Isto tako, njih dvojica bili su poštteni u pogledu svojih propusta u držanju zakona onako kako je Bog tražio.

Oni su, zapravo, propustili da shvate da je Hristos savršeno održao zakon za one koji veruju u Njega. "Pravda Božja" je, stoga, "utelovljena u Hristu. Mi pravednost primamo primajući Njega", a ne iscrpljujućim trudom. Mi se "opravdavamo [vodimo kao da smo pravedni] Njegovom [Božjom] blagodaću kao darom", koju dobijamo verom (Rimljanima 3,22.24.25). Mi, dakle, imamo pravednost "bez zakona" ("odvojeno od zakona") (Rimljanima 3,21). Hristos je "pravda naša" (1. Korinćanima 1,30). "Ono jedino u nama za šta se doista može reći da time doprinosimo svom

⁴² Luther, citiran u: Roland H. Bainton, *Here I Stand: A Life of Martin Luther*, 1950, 49.50. (Kurzivi dodati.)

opravdanju", napominje autor Alister Mek-Grat, "jeste greh koji nam Bog tako ljubazno oprašta."⁴³

Govoreći o "transakciji" u kojoj je Hristos bio za nas "učinjen grehom", a mi primamo Njegovu pravdu (2. Korinćanima 5,21), Luter je to opisao kao "divnu razmenu". Puritanski teolog Džon Flavel bio je obradovan činjenicom da je "Hristos za nas postao pravda. ... Umesto svoje pravde, mi dobijamo Njegovu; dobijamo zlato za đubre".⁴⁴

Opravdanje, u smislu u kojem taj izraz Pavle uglavnom koristi, znači "proglasiti pravednim", a ne "učiniti pravednim". "Izvorna misao u opravdanju je", piše Džordž Eldon Lad, "Božja objava, Onoga koji je pravedni sudija, da se na čoveka koji veruje u Hrista, koliko god da je grešan, ... gleda kao na pravednog, zato što je u Hristu stupio u pravedan odnos s Bogom."

Proširujući ocenu po kojoj se na čoveka gleda kao na pravednog, reći ćemo da Bog s njime postupa kao da je pravedan. Po Ladovim rečima, ključ za razumevanje opravdanja je — odnos. "Opravdani čovek je, u Hristu, stupio u nov odnos s Bogom", koji ga od tada posmatra kao pravednog i s njim na odgovarajući način postupa. Taj novi odnos kojim je doneto opravdanje, to treba da istaknemo, ne čini nekog čoveka istinski pravednim, ali je tu ipak reč o "autentičnoj pravednosti", pošto je odnos takvog čoveka s Bogom u Hristu autentičan. *Opravdanje je suprotnost osudi*; "ono je presuda o oslobođenju od svake krivice i znači slobodu od svake osude i kazne".⁴⁵

Biblijsko opravdanje nije samo pravni akt oproštenja. Piter Tun ističe: "Dok se oproštenje prvenstveno odnosi na

⁴³ White, *Mount of Blessing*, 18; McGrath, *Justification by Faith*, 132.

⁴⁴ Luther, citiran u: Althaus, *Theology of Martin Luther*, 213; Flavel, citiran u: Ball, *English Connection*, 54. Upor.: White, *Desire of Ages*, 25.

⁴⁵ Ladd, *Theology of the New Testament*, 437.443.445.446. Upor.: McGrath, *Justification by Faith*, 26.

ukidanje krivice, opravdanje se prevashodno odnosi na spolja vidljivu promenu čovekovog statusa pred Bogom, što je ispravan odnos s Njim pod okriljem zaveta blagodati.”⁴⁶

Ta misao ilustrovana je u Priči o izgubljenom sinu, gde otac ne samo što prašta sinu nego mu, već u samom trenutku priznanja krivice, izražava punu dobrodošlicu u porodicu. “Brzo!”, naredio je otac, “donesite najlepšu haljinu” (Luka 15,22).

Činjenica da opravdanje podrazumeva proglašenje pravednosti i postupanje s grešnicima na način kao da su u Božjim očima pravedni, poslužila je nekim uticajnim biblistima kao što su Vilijam Sandi i A. C. Hedlam kao povod da to okarakterišu kao pravnu fikciju.⁴⁷ Tim tumačenjem opravdanja, Bog kao da postaje kriv za prevaru.

Obnovljenje i obraćenje

Optužba za prevaru možda bi i bila održiva kad bi opravdanje verom moglo stajati sâmo, kao izolovano hrišćansko iskustvo. Međutim, jasno je da opravdanje nije nešto što stoji sâmo za sebe u stvarnom životu. Kada budu opravdani verom, ljudi istovremeno bivaju i “novorođeni” (Jovan 3,3.7) ili obnovljeni (vidi, Titu 3,5). *To novorođenje je istinska promena u iskustvu obraćene osobe.* Ako kažemo da Bog činom opravdanja čini nešto za nas, onda On činom obnovljenja čini nešto u nama, silom Svetoga Duha. Kako Duh to delo u nama tačno obavlja, rekao je Isus, izvan je naše moći poimanja, ali će zato svako moći da vidi objektivne rezultate (Jovan 3,8).

⁴⁶ Peter Toon, *Born Again: A Biblical and Theological Study of Regeneration*, 1987, 64.

⁴⁷ Wiliam Sanday and Arthur C. Headlam, *The Epistle to the Romans*, 5th ed., The International Critical Commentary, 1902, 36.

Pavle je iskustvo obraćenja, izraženo u obnovljenju, upoređio s kompletnom promenom u čoveku. "Ne vladajte se", pisao je Pavle, "prema ovome veku [svetu], nego se promenite obnovljenjem uma svojega" (Rimljanima 12,2). Reč koju je Pavle upotrebio za našu reč "promeniti" potiče od grčke reči koja je u našem [srpskom] jeziku prisutna kao *metamorfoza*. Metamorfoza je onaj tajanstveni proces kojim se ružna, pužolika gusenica pretvara u elegantnog i prelepog leptira. Time je označena tako radikalna promena da ljudi, kad ne bi bili dovoljno upoznati s tom pojavom, ne bi ni primetili da je to jedan te isti život. To je ono što Bog želi da učini za svoju decu. Zato se ne treba čuditi kad je J. C. Rajl oduševljeno rekao da bi Hristos, ako bi nam samo oprostio, ali ne i preobrazio, bio "samo pola Spasitelja".⁴⁸

Hrišćani su "nova tvar", novo stvorenje (2. Korinćanima 5,17; Galatima 6,15); oni "hode u novom životu" (Rimljanima 6,4), služe u obnovljenju Duha (Rimljanima 7,6) i njihov se "unutrašnji ... čovek obnavlja svaki dan" (2. Korinćanima 4,16). Ukratko, oni ne samo što su dobili novu prirodu nego se i obnavljaju prema obličju svog Stvoritelja (vidi, Kološanima 3,10). Dok je telesni čovek mrtav u grehu, hrišćanin je živ u Hristu (vidi, Efescima 2,1-6). Dok su neobraćeni ljudi "neprijatelji Bogu" i Njegovom zakonu, oni, posle obnove, novorođenja, mogu uživati "radost u zakonu Božjemu", u onome što je njihov "unutrašnji čovek" (Rimljanima 8,7; 7,22).⁴⁹

Jedan puritanski sveštenik umesno je, sledećim rečima, ilustrovao promenu stava prema grehu kod hrišćanina, i kako taj stav utiče na ponašanje: "On ga [greh] odbacuje s gađenjem, kao što bi bacio odvratnu krastavu žabu koju je u

⁴⁸ Ryle, *Holiness*, 16.

⁴⁹ Vidi: Alan Richardson, *An Introduction to the Theology of the New Testament*, 1958, 34-38.

mraku čvrsto prigrlio na grudi, pomislivši da je reč o nekoj lepoj i bezopasnoj ptici.”⁵⁰

Obraćanje, kako nam je predstavljeno krštenjem, nije samo smrt starom načinu života nego i vaskrsenje u novi život u Hristu (Rimljanima 6,1-4; Galatima 2,20; upor.: Jovan 15,4). Novorođenje predstavlja preusmeravanje čovekove *agape*-ljubavi od sebe ka Bogu i bližnjima.⁵¹ Novorođenje je trenutak kada se Božji zakon ispisuje na “mesnim daskama srca” (2. Korinćanima 3,3; Jevrejima 8,10).

Elen Vajt je sledećim rečima istakla ključni značaj iskustva obnobljenja ili novorođenja: “Bez procesa preobraženja koji se može dogoditi jedino Božjom silom, proobitne sklonosti ka grehu ostaju u srcu u svojoj punoj snazi, kako bi kovalе nove lance i bacale u okove koje ljudska sila nikada ne može da raskine.”⁵²

Neki adventistički pisci i predavači danas uče kako su neki ljudi “'novorođeni' u trenutku” svog “fizičkog rođenja, kao nekada Hristos” i da otuda nisu onako “otuđeni, odvojeni od Boga” kao što je to neobraćeni grešnik.⁵³ No, za takvo učenje nema podrške u Bibliji. Ono se temelji na manjkavom razumevanju sile i sveopšte prisutnosti greha i grešnih sklonosti ljudske prirode i pogrešnom shvatanju, sklonom da preljubu i ubistvo okvalifikuje kao “teške grehe”, a da samodopadnost (duhovnu uobraženost) i oholost prikaže kao “simpatične grehe”.

Takvi zagovornici, poput fariseja onog vremena, rizikuju da podlegnu sili razorne (i gotovo nevidljive) duhovne oholosti. Iako stoji da neki ljudi možda ne mogu da označe

⁵⁰ Joseph Alleine, citiran u: Ball, *English Connection*, 75.

⁵¹ David F. Wells, *Turning to God: Biblical Conversion in the Modern World*, 1989, 41-43.

⁵² Ellen G. White, *Evangelism*, 1946, 192. (Kurzivi dodati.)

⁵³ E. G. Moore, *Refiner's Fire*, 132, n. 6. Pošteno govoreći, ova misao kod Mura verovatno nema centralno mesto u njegovoj teologiji, kao što je to kod nekih, ali on je taj stav izložio u prikladnom trenutku i koncizno.

tačan trenutak svog obraćenja,⁵⁴ to ne znači da kao mala deca nisu bili egocentrični i zahtevni i da nije postojala potreba za obraćenjem, odvrtaćanjem od stavljanja sebe u središte svog života.

Zaključna misao hipoteze po kojoj su neki ljudi rođeni jednako bezazleni kao Hristos, glasi da će se na nebu možda naći ljudi kojima, da bi tamo došli, nije bio potreban Spasitelj. Razume se, ako bi greh bio "usitnjen" tako da se ne odnosi na urođenu sklonost ka grehu (kako to tvrdi Elen Vajt), nego na nekoliko konkretnih postupaka, onda bi takvim osobama verovatno trebalo oprostiti neki izolovani greh tu i tamo, ali im sasvim sigurno ne bi bilo potrebno novorođenje. Takvo učenje je, iz biblijske perspektive, najblaže rečeno – čudna teologija.

Reči su autora Gustava Aulena: "Pojedinačni i sasvim određeni grešni postupci nisu izolovani i međusobno nepovezani, nego imaju svoj koren u sklonostima ljudske volje. ... Greh je pojam koji se ne odnosi na nešto što je kod čoveka spoljašnje i periferno, niti na nešto 'slučajno'; ne, njegovo 'žarište' je u njegovom intimnom biću."⁵⁵

Ta istina bila je povod da Hristos kaže kako ono što pogani čoveka "od srca izlazi" (Matej 15,18). Ono što treba da bude preobraženo i obnovljeno, jeste telesno srce. Elen Vajt je posebno veliku pažnju posvetila upravo tom srcu, s njegovom urođenom "sklonošću ka zlu" i njegovim "naslednim sklonostima ka grehu". "Hrišćanski život", pisala je, "nije izmena ili poboljšanje starog, nego *preobražaj prirode*. Tu nastaje smrt sebičnome 'ja' i grehu i jedan iz osnova nov život. Do takve promene može doći jedino zahvaljujući uspešnom delovanju Svetoga Duha."⁵⁶

⁵⁴ White, *Steps to Christ*, 57.

⁵⁵ Aulen, *Faith of the Christian Church*, 240.242.

⁵⁶ White, *Education*, 29; White, *Evangelism*, 192; White, *Desire of Ages*, 172. (Kurzivi dodati.)

Teolozi i ostali biblisti kroz vekove raspravljali su o tome da li opravdanje i novorođenje predstavljaju jedno ili dva iskustva. I Luter i Vesli smatrali su da se to dvoje ne može razdvojiti. Luter, koji je izraz *opravdanje* umeo da upotrebi na više različitih načina, pisao je: "Naime, mi zaključujemo da čovek koji je opravdan još nije pravednik, nego je upravo na putu ka pravednosti." Isto tako: "Naše opravdanje još nije završeno. ... Ono je još u procesu izgradnje. No, taj proces će biti završen vaskrsenjem mrtvih."⁵⁷

U stvari, Luterov prvi saradnik, Filip Melanhton, "načinio je veliku grešku", kako piše Karl Braaten, "jer je opravdanje sveo na objavu da su grešnici (postali) pravedni zahvaljujući spoljnim Hristovim zaslugama". Melanhtonov presedan u tome što je opravdanje sveo na sudsku objavu po kojoj se grešnik proglašava pravednim, nekritički je, nažalost, prihvaćen od značajnog broja adventističkih autora.⁵⁸

Nasuprot tome, Elen Vajt stoji na strani Lutera i Veslija. "Božje praštanje", pisala je, nije samo sudbeni akt kojim nas On oslobađa osude. Nije reč samo o praštanju za greh, nego i o izbavljanju od greha. Reč je o izlivanju otkupiteljske ljubavi koja preobražava srce."⁵⁹

Na kraju, možemo se složiti s autorom J. Grešemom Mejčenom, koji je primetio da fine razlike između

⁵⁷ Luther, citiran u: Toon, *Justification and Sanctification*, 58.59. Vidi takođe: Althaus, *Theology of Martin Luther*, 226-228; Braaten, *Justification*, 13; Cox, *Wesley's Concept of Perfection*, 136.

⁵⁸ Braaten, *Justification*, 13; Toon, *Justification and Sanctification*, 63. Od adventista koji su se povelili za Melanhtonom su Desmond Ford, David P. McMahon, kao i, kasnije, Robert Brinsmead. Vidi takođe: Geoffrey J. Paxton, *The Shaking of Adventism*, 1978.

⁵⁹ White, *Mount of Blessing*, 114. Upor.: White, *Desire of Ages*, 555.556; Robert W. Olson, "Ellen G. White on Righteousness by Faith", in *Towards Righteousness by Faith: 1888 in Retrospect*, ed. Arthur J. Ferch, 1989, 102.103.

opravdanja i obnovljenja uopšte nisu tako važne, pošto su "one, u stvarnosti, dva aspekta jednog spasenja".⁶⁰

Ulazak u zavet usvojenjem i uverenje o spasenju

Novozavetno učenje o usvojenju takođe je nerazmrsivo satkano s opravdanjem i iskustvom novorođenja. Prirodno je da rođenje dovodimo u vezu s pripadanjem porodici. Jedna od divnih biblijskih slika spasenja je i pomirenje, ponovno "okupljanje", "ujedinjavanje" Boga s Njegovom decom.

Potreba za pomirenjem ima svoje korene u pokidanim odnosima prouzrokovanim grehom. Greh je, smatra Bruner, "kao sin koji u besu udara svog oca u lice, ... on je drsko nametanje sinovljeve volje očevoj".⁶¹

Otuđivši se od Boga, ljudska bića mire se s Bogom u trenutku svog verom motivisanog opredeljenja da Njega i Njegovu volju postave u središte svog života. U trenutku kada se odvrte od greha (pokajanje/obraćenje) i okrenu Bogu (vera), oni bivaju proglašeni pravednima (opravdani) i novorođenima (obnovljeni). Pomirenje, kako smo napomenuli u slučaju izgubljenog sina, u tom trenutku postaje potpuno i stupa na snagu (Luka 15,19-24; upor.: 18,14). "Ljubazni", pišaće Jovan, "sad smo deca Božja" (1. Jovanova 3,2). Bog je "naš Otac" i oni koji u Njega veruju nazivaju se "decom Božjom" (Matej 6,9; 1. Jovanova 3,1). "A (svima) koji ga [Isusa] primiše dade im vlast da budu sinovi Božji, koji veruju u ime Njegovo" [A svima koji ga primiše, onima koji verovaše u ime Njegovo, On dade pravo da postanu deca Božja] (Jovan 1,12). Oni koji prihvate Hrista jednom će "se staniti" [načiniti dom] "u Njega" (Jovan 14,23). Oni koji Hrista prihvate verom, kaže Pavle, "primaju

⁶⁰ J. Gresham Machen, *Christianity and Liberalism*, 1946, 140.

⁶¹ Bruner, *The Mediator*, 462.

posinaštvo" [bivaju usvojeni kao sinovi] (Galatima 4,5; Efescima 1,5).

No, nije li ipak svaki čovek Božje dete, bio on hrišćanin ili ne? – pitanje je koje postavlja autor J. I. Paker. "Kategorički odgovor je – ne!", on sâm kaže. "Ideja po kojoj su svi ljudi Božja deca ne postoji nigde u Bibliji. Stari zavet predstavlja Boga kao Oca, ali ne svih ljudi nego svog naroda, Avramovog potomstva, "semena Avramovog". A onda i Novi zavet jasno kaže da smo mi "seme Avramovo" ako smo Hristovi, ako smo prihvatili Hrista (Galatima 3,26-29). "Prema tome, sinovski status kod Boga nije uopšteni status koji dobija svako fizičkim rođenjem, nego natprirodni dar koji čovek prima činom prihvatanja Isusa. ... 'A koji ga primiše dade im (njima dade) vlast da budu sinovi Božji, ... koji se ne rodiše od krvi, ni od volje telesne, ni od volje muževlje, nego od Boga' (Jovan 1,12.13)." Tako imamo da je pripadništvo porodici po usvojenju – dar blagodati.⁶²

Celokuphi hrišćanski život treba da bude shvaćen i da se živi u smislu usvojenja. Kao prvo, biti isceljen u našem odnosu s Bogom znači biti izlečen u našem stavu prema onima koje je Isus nazvao svojom braćom i sestrama (Marko 3,35). Baš kao što je nastanak greha doveo do otuđenja među ljudima (1. Mojsijeva 3,12; 4,1-16), i usvojenje u Božju porodicu znači izlečenje tih odnosa. Prema tome, ljubav prema Bogu i ljubav prema ostalim ljudima su dva "kraka" velike Božje zapovesti, one koja kaže da hrišćani treba da se u ljubavi okrenu onima koji su i dalje u stanju otuđenosti od Boga i porodice Njegovih usvojenika (Matej 22,36-40; Luka 6,27-36). Usvojenje treba da utiče na svaki vid života hrišćanâ koji se trude da oponašaju Oca, da veličaju Njegovo ime i ime porodice i da žive životom koji je Njemu ugodan.⁶³

⁶² Packer, *Knowing God*, 181.

⁶³ Vidi, isto: 181-208, za izuzetno vrednu raspravu o usvojenju.

Biblijski pojam "zavet" blisko je vezan s pojmom usvajanja. "Zavet je", piše Karl Bart, "starozavetni izraz za osnovni odnos između Izrailjevog Boga i Njegovog naroda".⁶⁴ On je njihov Bog, a oni Njegov narod, narod koji je On izabrao. Zavet je pakt ili ugovor između dve strane, kojim se one uzajamno obavezuju po uslovima ugovora. Bog je, u Starom zavetu, prihvatio da blagoslovi Izrailj pod uslovom ispunjavanja odredbi ugovora, vere i poslušnosti (5. Mojsijeva 7,6-16; 28,1.15). Posle Hristove smrti na krstu, blagoslovi i obaveze na osnovu zaveta prenete su s Izrailja kao nacije na duhovni Izrailj, odnosno, na one koji su verom prihvatili Hrista (Matej 21,33-43; 1. Petrova 2,9.10; Galatima 3,28.29).

Zavetni odnos ima centralno mesto u celoj Bibliji. Kada prihvatimo Hrista, mi smo opravdani, obnovljeni i usvojenjem primljeni u dragoceni zavetni odnos. U tom trenutku, kaže Bog, "daću zakone svoje u misli njihove, i na srcima njihovima napisaću ih" (Jevrejima 8,10; upor.: 2. Korinćanima 3,3). Na taj način, put poslušnosti postaje put obraćenog hrišćanina.

Autori J. A. Cisler i Alister Mek-Grat pomažu nam da shvatimo da je pravednost za Jevreje bila zavetna reč. Biti pravedan, značilo je da je neko bio u ispravnom odnosu s Bogom. Pravednost je u Starom zavetu, kako napominje Mek-Grat, znatno više od bezličnog merila pravde; ona je "nešto lično: ona je, u biti, *ispunjenje zahteva i obaveza odnosa između dve osobe. ...*" Prema tome, "biti 'prav pred Bogom', znači uzdati se u Njegova ljubazna obećanja i ponašati se u skladu s tim".⁶⁵

⁶⁴ Karl Barth, *Church Dogmatics*, trans. G. W. Bromiley, 1956, 4.1.22.

⁶⁵ Ziesler, *The Meaning of Righteousness in Paul*, 38.39; McGrath, *Justification by Faith*, 24-28.97.98.102.107. Vidi takođe: *The Interpreter's Dictionary of the Bible*, s.v. "Righteousness in the NT."

Tako imamo Avrama koji, pošto je bio pozvan da stupi u zavetni odnos s Bogom, ne samo što je verovao Bogu nego je i adekvatno reagovao u svom svakodnevnom životu. Imajući to na umu, različiti biblijski pisci, u sasvim različitim kontekstima, mogu reći da je Avram "primljen kao pravedan" i zbog vere (1. Mojsijeva 15,6; Rimljanima 4,3.5.9) i zbog delâ (Jakov 2,21). Ono što želim da istaknem jeste sledeće: mada se vera i dela mogu razdvojiti za potrebe akademske rasprave, vi ih u svakodnevnom životu ne možete zamisliti jedno bez drugog, pošto su podjednako sastavni deo istog zavetnog odnosa. (O toj temi više ćemo govoriti u 5. glavi.) Zahvaljujući obnovljenju, koje se odigrava u trenutku kada je čovek proglašen pravednim, opravdani hrišćanin je u saglasnosti s Božjim načelima. Vera je, kažimo tako, put u pravedni odnos, ali dela koja su u skladu s Božjom voljom su nešto što je proizvod tog odnosa. Prema tome, biti opravdan u biblijskom smislu znači da čovek više nije u odnosu greha (u pobuni) prema Bogu, nego u odnosu vere. Takav čovek pripada zavetnoj porodici.

Hrišćani, zbog svog zavetnog odnosa s Bogom, mogu biti *uvereni* u svoje spasenje. Oni koji su verom prihvatili Hrista su "spaseni" (Efescima 2,8; upor.: Luka 7,50; 19,9; Jovan 3,36; 5,24; 6,47). Međutim, spasenje je stalan proces, a ne događaj u smislu "jednom spasen, zauvek spasen". To znači, da bi zadržao svoju sigurnost u spasenje, čovek mora da ostane u zavetnom odnosu s Bogom kroz Hrista.

Međutim, ako neko greši, to ne znači da on ili ona više nije sin ili kći zaveta (1. Jovanova 21,1). To se događa jedino onda ako neko odbije da se pokaje zbog svoje pobune. Čovek kao pojedinac neće "skakutati" čas u zavetni odnos, a čas iz njega zbog svojih pojedinačnih grešnih postupaka; samo će svesna opredeljenost za neprekidni buntovni stav (odnos jednog grešnika) prema Bogu poništiti njegovu zavetnu sigurnost. Dokle god smo opredeljeni da ostanemo

“u Hristu”, mi možemo biti spokojni, sigurni u svoje spasenje kao gotovu činjenicu.⁶⁶

Možemo rezimirati ono što smo do sada rekli o opravdanju, uz napomenu da je to sudska objava o praštanju i obnavljanju statusa zdravog odnosa između Boga i grešnika. Osnov za opravdanje je, kako to Pavle ističe, Hristova smrt (vidi, Rimljanima 5,9; 3,24.25). Sredstvo kojim se ono aktivira jeste vera (vidi, Rimljanima 5,1; 3,25; Galatima 2,16.20; Filibljanima 3,9). Istovremeno sa opravdanjem, ljudi bivaju obnovljeni (“rođeni odozgo”), usvojeni u Božju porodicu, stupaju u zavetni odnos s Bogom i imaju sigurnost u sopstveno spasenje, dokle god su rešeni da ostanu u odnosu vere. Svi ti blagoslovi blagodati, da to naglasimo, dolaze u *trenutku* kada čovek verom prihvati Hrista.

PITANJE SVEOPŠTEG OPRAVDANJA

Pre nego što napustimo predmet opravdanja, biće potrebno da proučimo još jedan od njegovih aspekata – sveopšte opravdanje, koje se odnosi na sve ljude. Ta tema je bila propovedana s vremena na vreme, kroz celu hrišćansku istoriju, nekad ostajući unutar biblijske perspektive, a ponekad odlazeći izvan nje. Univerzalizam, primera radi, zauzima stav po kojem će svako biti spasen, zato što je Hristos umro za sve ljude.⁶⁷

Ovo učenje, razume se, prenebregava onaj prevažni uslov vere u Hrista. Biblija jasno govori o Božjoj nameri da “nijedan koji ga [Hrista] veruje” ne pogine nego da ima život večni (Jovan 3,36.16; upor.: 1. Jovanova 1,9; Galatima

⁶⁶ White, *Steps to Christ*, 57.58. Pogledaj poslednji odsek aktuelnog poglavlja, radi potpunije rasprave o tome šta znači biti “u Hristu”.

⁶⁷ Vidi: *Dictionary of Christianity in America*, s.v. “Universalism.”

2,16). Bog ljude neće spasavati protiv njihove volje. Vera je (*taj*) uslov za spasenje.⁶⁸

Tekst koji su neki adventisti⁶⁹ tumačili kao da naučava univerzalno opravdanje (“svako je rođen kao sudski opravdan”), nalazi se u Rimljanima 5,18: “Kao što za greh jednoga [Adama] dođe osuđenje na sve ljude, tako i pravdom jednoga [Hrista] dođe na sve ljude opravdanje života.” I, razume se, ako neko odluči da paralelizam u tom tekstu upotrebi za dokazivanje teze o sveopštem opravdanju, takav će morati da upotrebi i tekst iz 1. Korinćanima 15,22 (“Jer kako po Adamu svi umiru, tako će i po Hristu svi oživeti”), da bi dokazao da će biti univerzalno vaskrsenje u spasenje (vidi, 23. stih). Tim potezom čovek stiže do univerzalizma.

Autor C. E. B. Kranfield je, izgleda, u pravu kada tvrdi da je dar i zaista predviđen za sve ljude, ali da reči iz Rimljanima 5,18 “ne isključuju pitanje da li će na kraju svi stvarno doći da ga 'podele' “. Vođen sličnim razmišljanjem, autor Džon Muri pravi razliku između potencijalnog i stvarnog opravdanja. Odgovor daje 19. stih, kada kaže da će “biti *mnogi* pravedni” kroz Hrista (upor.: 15. stih). Ti “mnogi” su, razume se, oni koji su se složili s uslovom koji se odnosi na veru.⁷⁰

Nema razloga za sumnju da je Hristos umro za grehe “svih ljudi” (vidi, Jevrejima 2,9), ali to ne podrazumeva univerzalno, sveopšte opravdanje. Drugi stih koji se često poteže za svrhu davanja podrške tezi o univerzalnom opravdanju je 2. Korinćanima 5,19, koji navodi da “Bog ... u

⁶⁸ White, *Selected Messages*, 1:389.

⁶⁹ Robert J. Wieland, *Grace on Trial* (The 1888 Message Study Committee, 1988), 43; privatni razgovor s Dennis Priebe, Indianapolis, Ind., jula 1990.

⁷⁰ C. E. B. Cranfield, *The Epistle to the Romans*, *The International Critical Commentary*, 1975, 1:290; Murray, *Redemption Accomplished and Applied*, 85, upor.: John Murray, *The Epistle to the Romans*, *The New International Commentary on the New Testament*, 1959, 1:203.

Hristu svet pomiri sa sobom ne primivši im greha njihovih". Međutim, cilj te rečenice je istaći da "plan spasenja ne znači mirenje Boga s ljudima, nego mirenje ljudi s Bogom". Stvarno značenje, kada je reč o tome ko biva opravdan prema 2. Korinćanima 5. glavi, jeste da su to oni koji su "u Hristu" (stihovi 17-20).⁷¹

Neki od tih adventista koji propovedaju da se ljudi "rađaju opravdani" često ne propuštaju da ukažu na razliku između "sudske opravdanosti" i "opravdanosti verom" (opravdanje za spasenje), ali tekstovi koje oni koriste ne potkrepljuju njihovo učenje.⁷²

Povod za celu raspravu u kojoj su učestvovali Robert Viland i ostali izgleda, jeste želja da se utvrdi u kom smislu je adventistička vest o opravdanju verom iz 1888. godine jedinstvena u odnosu od onu koju zastupaju drugi protestanti, uprkos činjenici što su glavni zagovornici te doktrine na konferenciji u Mineapolisu (Elen Wajt i E. J. Vagoner) govorili kako u pogledu nje nema ničega jedinstvenog, da je to samo ono isto jevanđelje koje su propovedali Pavle, Luter i Vesli.⁷³

Rasprava u vezi sa sveopštim opravdanjem sukobljava se s tradicionalnim protestantsko/adventističkim učenjem da je sudsko opravdanje privremenog karaktera, dok se ne prihvati verom. Umesto da o njemu govore kao o nečem *privremenom*, adventistički zagovornici sudskog opravdanja tvrde da je opravdanje na krstu bilo *postignuto* za svako ljudsko biće. Tako, na primer, piše Robert Viland: "Uglavnom se smatra da je Hristova žrtva samo *uslovnog* karaktera, odnosno, da ona ni za koga nema nikakvo dejstvo ukoliko taj neko prethodno nešto ne učini i 'prihvati Hrista'.

⁷¹ Francis D. Nichol, Ed., *The Seventh-day Adventist Bible Commentary*, 1953-1957, 6:869.

⁷² Npr., Wieland, *Grace on Trial*, 43-48.

⁷³ Isto, 35:36; Knight, *Angry Saints*, 40-61.

Isus stoji po strani", nastavlja se u parodiji, "skrštenih svetih ruku i ne čini ništa za grešnika, dok on ne odluči da 'prihvati'. ... Prava *radosna vest* je neuporedivo bolja od onoga što su nam sugerisali. Prema 'dragocenoj' poruci iz 1888. godine, naše spasenje ne zavisi od toga hoćemo li uzeti inicijativu, nego od toga da li *verujemo* da je Bog preuzeo inicijativu za naše spasenje."⁷⁴

Ako je to deo suštine poruke iz 1888. godine, onda su Veslijevi sledbenici, sa svojim shvatanjem o "predupređujućoj" blagodati, imali to još u osamnaestom veku, a pre toga i Jakobus Arminijus (1560 - 1609) i ostali. Jedno od jasnih učenja Biblije kaže da je za Adama koji je zgrešio Bog učinio dve stvari. Prvo, pustio ga je da živi, kako bi se mogao pokajati. To bi se moglo opisati kao opšta blagodati – blagoslov koji traje do današnjeg vremena. Adamovim potomcima dato je vreme probe, u kojem su mogli da se opredele za Hrista. Božji darovi, tokom toga vremena, dolaze i pravednima i nepravednima, kako bi se mogli uveriti u Njegovu dobrotu (vidi, Matej 5,45; Rimljanima 1,19.20; Jovan 1,9). Božja opšta blagodati istovremeno znači i da Bog ljudima ne uračunava grehe dok ne dospeju u doba zrelosti. Na taj način, spasenje onih koji umiru kao deca postaje mogućnost oko koje nema dvosmislenosti.

Drugo, Bog je Adamu, pored opšte blagodati, pružio i "predupređujuću" blagodati. Sledstveno tome, Bog je u vrtu pristupio palom Adamu i od tada uvek pristupa grešnicima. Jedna od osnovnih funkcija Svetoga Duha jeste da nas traži i da nas osvedočava o grehu, kako bismo mogli biti dovedeni Hristu (Jovan 16,7-15). I tako, autor Leo Koks piše: "Niko neće biti poslan u pakao zato što ne raspolaže blagodaću, nego zato što ne koristi blagodati koju poseduje".⁷⁵

⁷⁴ Wieland, *Grace on Trial*, 43.47.

⁷⁵ Cox, *Wesley's Concept of Perfection*, 189.190. Wallenkampf, *Justified*, 37-43, korisna

Najvažnije pitanje s kojim se bilo koji čovek ikada može suočiti jeste prihvatiti ili odbaciti ono što je Bog učinio za njega u ličnosti Isusa Hrista (Jovan 3,36).

OPRAVDANJE, POSAO CELOG ŽIVOTA, POSVEĆENJE, DELO TRENUTKA?

Na osnovu sveukupnosti ovog poglavlja trebalo bi da bude jasno da se opravdanje događa onog trenutka kada grešnik, verom, prihvati Božju blagodat. To opravdanje je u prvom redu, delo trenutka.

To je sve lepo, ali problem je u tome što hrišćani i dalje greše i stoga imaju potrebu za neprekidnim opravdavanjem, pošto "čovek nije akumulirao nikakvu riznicu zasluga koje bi mogao davati za greh". Hans La Rondel dobro kaže da je nama potrebno "*svakodnevno opravdavanje* verom u Hrista, bilo da smo svesno prestupili zapovest ili se nesvesno našli u zabludi".⁷⁶

Svakodnevno opravdanje u bliskoj je vezi s Hristovom službom u nebeskom svetilištu. On "svagda živi da se može moliti" za "one koji kroza Nj dolaze k Bogu" (Jevrejima 7,25; upor.: 9,24). Hristos, "koji je s desne strane Bogu ... moli za nas" (Rimljanima 8,34). "Ako ko sagraši, imamo zastupnika kod Oca, Isusa Hrista pravednika" (1. Jovanova 2,1).

"Isus je", pisala je Elen Vajt, "predstavljen kako neprekidno stoji kraj oltara; kako u jednom trenutku prinosi žrtvu za grehe sveta. ... Više nema potrebe za prinošenjem svakodnevnog i godišnjeg simboličnog pomirenja, ali je prinošenje žrtve pomirnice od strane posrednika od velikog značaja, zbog stalnog činjenja greha. ... Isus prinosi žrtvu

je rasprava na temu "predupređujuće" blagodati, pod naslovom, "Temporary Universal Justification".

⁷⁶ Leon O. Hynson, *To Reform the Nation: Theological Foundations of Wesley's Ethics*, 1984, 104; LaRondelle, *Christ Our Salvation*, 45.

za greh koju je prineo za svako grešnikovo ogrešenje i svaki njegov propust.”⁷⁷

Neki biblisti skloni su da o neprekidnom opravdavanju razmišljaju kao o “neprekidnom praštanju”,⁷⁸ pošto je njihov status pred Bogom “korigovan” u trenutku njihovog obraćenja i uvodnog opravdanja, dok je, u suštini, razlika uglavnom semantičke prirode. Hristos iz dana u dan nastavlja da posreduje za svoju zemaljsku braću i sestre i da ih proglašava pravednima pred nebeskim prestolom milosti.

Ne samo što je sasvim smisleno da je opravdanje delo celog života, nego i glavna upotreba reči *posvećenje* u Bibliji ukazuje na to da se ono događa u jednom trenutku. Osnovno značenje jevrejske reči prevedene sa “posvetiti” jeste, dakle, “posvetiti” ili “posebno odvojiti za neku upotrebu”.⁷⁹ Mojsije je dobio zapovest da Gospodu “posveti” ceo izrailjski narod (2. Mojsijeva 19,10). Ne samo što su Izrailjci bili posvećivani ili posebno izdvojeni za svete svrhe, nego su to bili i svetilište i “sprave” koje su se koristile u službi svetilišta (2. Mojsijeva 30,25-29; 40,9-11; 3. Mojsijeva 8,10-13).

Novozavetna reč prevedena rečju “(p)osvetiti” znači “učiniti svetim”.⁸⁰ Sveti (neko ko je (p)osvećen), to je osoba posebno odvojena, kako bi je Bog upotrebio za svetu svrhu.

Novi zavet često govori o osvećenju kao svršenoj činjenici. Tako imamo da Poslanica Jevrejima kaže da “jednim prinosom savršio je [Hristos] za uvek one koji bivaju osvećeni” (10,14; upor.: 29. stih). A onda, opet, Pavle piše o Korinćanima kao “osvećenima u Hristu Isusu, pozvanima svetima” [pozvanima da budu sveti] (1.

⁷⁷ White, *Selected Messages*, 1:343.344.

⁷⁸ Npr.: Erickson, *Christian Theology*, 963; Cox, *Wesley's Concept of Perfection*, 191.

⁷⁹ *Theological Wordbook of the Old Testament*, s.v. “qadash.”

⁸⁰ *Theological Dictionary of the New Testament*, s.v. “hagios, hagiozo, hagiastos, hagiotes, hagiostyne.”

Korinćanima 1,2; upor.: Dela 20,32). Hrišćani su bili "osvećeni verom" u Hrista (Dela 26,18) posredovanjem Svetoga Duha (vidi, Rimljanima 15,16; upor.: 1. Solunjanima 5,23).

Štaviše, Pavle ukazuje na trenutak u životu ljudi kada doživljavaju posvećenje. Vi "se opraste", pisao je u poslanici upućenoj Korinćanima, "i posvetiste i opravdaste imenom Gospoda našega Isusa Hrista" (1. Korinćanima 6,11). Ukratko, ljudi se, na početku, "uvodno" posvećuju, u trenutku kada primaju opravdanje, obnobljenje i kada, usvojenjem, postaju članovi Božje zavetne porodice. Ljudi kao pojedinci postaju posvećeni onog trenutka kad poveruju u Isusa Hrista. Stoga izraz *uvodno posvećenje* ne predstavlja moralni pojam, nego novi odnos s Bogom. Ljudi koji su se obraćali Hristu odvajani su Bogu i za Božje svrhe na isti način na koji su sveštenici i svetište, u Starom zavetu, bili odvajani za svetu upotrebu.⁸¹

Biti posvećen, to znači – živeti u stanju posvećenosti, posebne odvojenosti za Boga. Takvo posvećenje u Novom zavetu, kako smatra autor Entoni Hoekema, "znači dve stvari: (1) odvajanje od grešnih običaja sadašnjeg sveta i (2) posvećivanje za Božju službu".⁸²

U to razmišljanje uključuje se i Elen Vajt. "Istinsko obraćenje je potreba", pisala je, "ne jednom u više godina, nego svakoga dana. To obraćenje čoveka dovodi u nov odnos s Bogom. Staro ... prolazi, i on biva obnovljen i posvećen. Ali, to delo mora da bude neprekidno".⁸³

Ovaj citat dovodi nas do činjenice da posvećenje nije samo delo trenutka, nego i posao celog života, onaj u kojem Bogu dopuštamo da nas upotrebi za svoje ciljeve. Ljudi koji su bili posvećeni u trenutku novorođenja pozvani su da

⁸¹ Vidi: Ladd, *Theology of the New Testament*, 519.520.

⁸² Hoekema, "Reformed Perspective," in *Five Views on Sanctification*, 63.

⁸³ White, *Our High Calling*, 215.

budu sveti u svakodnevnom životu (vidi, 1. Solunjanima 4,3-7; Rimljanima 6,19). Prema rečima Donalda Gatrija, iako je u Božjim očima posvećenje hrišćanâ gotova činjenica, "ono ipak treba da zaživi u životu vernikâ".⁸⁴

Vredno je i korisno kada o posvećenju razmišljamo na tri nivoa: (1) početno posvećenje, u trenutku kada neko dođe Hristu i biva opravdan i obnovljen ("rođen odozgo"); (2) progresivno posvećenje, kada ljudi žive za Hrista i u svakodnevnom životu rastu u blagodati i (3) konačno posvećenje ili proslavljanje, koje se događa prilikom Hristovog drugog dolaska, kad će se hrišćani "pretvoriti, u jedanput ... u poslednjoj trubi" (1. Korinćanima 15,52). O dvema poslednjim fazama posvećenja govorićemo više u 5. i 10. glavi.

Mogao bih, pre nego što pređem na drugu temu, dodati da sam i te kako svestan onoga što Elen Vajt kaže, naime, da je – "trenutno posvećenje nešto što ne postoji". Ona se tim rečima nije suprotstavljala Pavlu i drugim biblijskim piscima, nego je govorila protiv preterivanja od strane određenih osoba svoga vremena koje su na specifičan način verovala u svetost i koje su tvrdile kako su, Svetim Duhom, u potpunosti, trenutno, posvećene i "učinjene savršenima" i kako, stoga, nisu u stanju da greše. Taj isti ekstremni kontekst odgovara njenim rečima da ljudi nikada ne bi trebalo da izjavljuju da su posvećeni.⁸⁵

Neko ko te iskaze Elen Vajt vadi iz njihovog istorijskog konteksta, "nahuškava" je protiv Pavla, koji je otišao dotle da je govorio o posvećenosti i samih korintskih vernika. Trojako viđenje pojma posvećenja kao nečega što je bilo u prošlosti, što se dešava u sadašnjosti i što će se dogoditi u budućnosti, trebalo bi da nas povede ka boljem

⁸⁴ Donald Guthrie, *New Testament Theology*, 1981, 669.

⁸⁵ Ellen G. White, *The Sanctified Life*, 1937, 10; White, *Great Controversy*, 469-473; White, *Testimonies for the Church*, 1:22.23.

razumevanju mnogih iskaza o posvećenju, o kojima čitamo u Bibliji i kod različitih hrišćanskih autora.

OPRAVDANJE I POSVEĆENJE MOGU BITI I DONEKLE BISMISLENI IZRAZI

G. C. Berkouwer napominje da se jedna od nezavršenih bitaka u teološkoj istoriji bavi relativnom važnošću opravdanja i posvećenja. "U toj borbi jedan optužuje drugog zbog dopuštanja da se opravdanje poistovećuje s posvećenjem, da bi mu na to bilo rečeno kako on svojom zaokupljenošću opravdanjem, s druge strane, istiskuje posvećenje. Ta rasprava je, nema sumnje, bila u žiži burnih adventističkih rasprava o predmetu opravdanja verom, koje su svoju kulminaciju dostigle 1888. godine i koje su od oko 1956. godine naovamo bile u stanju stalne uzburkanosti.⁸⁶

Pokrenuvši raspravu o tom pitanju, Berkouwer nastavlja i izjavljuje da se ne može govoriti o opravdanju, a da se ne govori o posvećenju i obratno. Džejms Dini je upravo govorio o tome, pišući da se "*ponekad zaboravljalo da nije toliko važna razlika između opravdanja i posvećenja, koliko je važna njihova međusobna veza i da je opravdanje ili pomirenje samo obmana, ukoliko život pomirene i opravdane osobe nije neizbežno i prirodno – svet život*". Ta dva aspekta spasenja "*nerazdeljivi su i sveobuhvatni odgovor duše Hristu*".⁸⁷

Tu istinu su veliki reformatori iz šesnaestog veka videli u jasnom svetlu. Tako je Calvin napisao da "Hristos nikoga ne opravdava a da ga istovremeno i ne posvećuje. ... Njega

⁸⁶ Bekouwer, *Faith and Sanctification*, 9. Veliki deo adventističke rasprave o "Poruci 1888. godine" usredsređen je oko veze između opravdanja i posvećenja. Za pregled o tome, vidi: Knight, *From 1888 to Apostasy and Angry Saints*. Za istraživanje koje iskrikljuje ceo problem prema ekstremnoj poziciji o forensičkom opravdanju, vidi: Paxton, *The Shaking of Adventism*.

⁸⁷ Berkouwer, *Faith and Sanctification*, 9; Berkouwer, *Faith and Justification*, 100; Denney, *Christian Doctrine of Reconciliation*, 297, 300. (Kurzivi dodati.)

[Hrista] ne možete 'posedovati', a da niste učinjeni sudeonikom u Njegovom posvećenju, pošto je to nešto što se ne može deliti".⁸⁸ I Luter je spasenje gledao kao objedinjeno iskustvo. Kako smo to ranije napomenuli, njegov prvi sledbenik (Filip Melanhton) dao je forenzičkom (sudskom) opravdanju štetan pojačani akcent. Nažalost, glavna postreformacijske teologije sledila je u tome Melanhtona, a ne Lutera. To je odvelo u ozbiljna izvrtnja istine koja i danas utiču na razmišljanje nekih ljudi.

S druge strane, izvrtnje istine može da krene i u drugom pravcu. Vilijam Hulm govori o tom problemu i ističe da "je jednako neprirodno razdvajati opravdanje i posvećenje, kao što je i opasno pomešati ih."⁸⁹

Naglasćemo da pomenuta razlika ima svoj koren u Bibliji. Pavle, npr. govori o opravdanju kao nečemu što biva bez delâ zakona (Rimljanima 4,6), dok u istoj poslanici očigledno govori o progresivnom posvećenju, usrdno pozivajući vernike da daju "svoja telesa" "u žrtvu živu, svetu, ugodnu Bogu" (Rimljanima 12,1). Od opravdanja verom u prvim poglavljima, Poslanica Rimljanima prelazi na življenje posvećenim životom u svojim kasnijim poglavljima.

Opravdanje i posvećenje se, za teoretske svrhe, mogu razdvojiti, ali su u praktičnom životu neodvojivi. Džon Mek-Kviri nam pomaže da dođemo do jedne uravnotežene sinteze kad kaže: "Mi ne treba da razmišljamo o oštrom razdvajanju, nego samo o razdvojivim aspektima jednog jedinstvenog procesa".⁹⁰

Biblija se ni približno intenzivno ne bavi raspravom o tananim nijansama razlike između opravdanja i posvećenja, koliko to čini kada govori o smislenom hrišćanstvu. Novi

⁸⁸ Calvin, *Institutes*, 3.16.1.

⁸⁹ William E. Hulme, *The Dynamics of Sanctification*, 1966, 47.

⁹⁰ Macquarrie, *Principles of Christian Theology*, 343.

zavet ne aspravlja o tome da li je posvećenje važnije od opravdanja, ili da li jedno nastaje pre onog drugog. Stvarno pitanje je, s gledišta Novoga zaveta, da li neko stoji u odnosu vere s Isusom Hristom. Greh je raskidanje odnosa s Bogom, dok je vera stupanje u taj odnos i održavanje tog odnosa.

Pavle je posebno jasan kad govori da je čovek ili "u Adamu" ili "u Hristu" (1. Korinćanima 15,22; Rimljanima 5,12-21). Oni koji su "u Hristu", opravdani su, posvećeni i bivaju progresivno posvećivani i vođeni ka savršenstvu. "U Hristu", izraz je koji se u Pavlovim spisima pojavljuje 164 puta, uključujući i jedanaest puta (ako brojimo i zamenice i sinonime) u jednoj od veličanstvenih uvodnih rečenica iz Poslanice Efescima (1,3-14).

Džejms Stjuart ističe da je "srž Pavlove religije – jedinstvo s Hristom. Kao nijedan drugi misaoni sklop, ovaj ... je ključ koji otvara tajne njegove duše". I opravdanje i posvećenje gube u Pavlovim očima svaku dimenziju realnosti ako su odvojeni od koncepta jedinstva s Hristom. Opravdanje treba posmatrati kao sjedinjavanje s Hristom u veri. Tako Pavle kaže: "Nikakva dakle sad nema osuđenja onima koji su u Hristu Isusu" (Rimljanima 8,1). Posvećenje je nastavljanje života ljudi u Hristu i Njegovog života u njima (Galatima 2,20). "Jedino onda kada se jedinstvo s Hristom drži u središtu pažnje", piše Stjuart, "posvećenje će biti viđeno u svojoj stvarnoj prirodi, kao 'raspakivanje' Hristovog karaktera u životu vernika, i jedino se tada može shvatiti suštinski odnos između religije i etike."⁹¹

Uviđanje važnosti jedinstva s Hristom omogućava hrišćanima da ne zaborave na to da "pretpostavke pobede nisu u čoveku kao pojedincu, nego u Hristu. Hrišćani ne služe na osnovu snage, nego na osnovu svoje predanosti".

⁹¹ Stewart, *A Man in Christ*, 147.152.153.

Silom Duha koji prebiva u srcu i Hristove blagodati, Bog im omogućava da žive kao hrišćani ispunjeni ljubavlju. P. T. Forsajt staje iza te centralne hrišćanske istine i piše, “ne da mi postizemo pobjedu, nego smo sjedinjeni s Pobjednikom”.⁹²

Hrišćani spontano, prirodno, rađaju rod ako prebivaju u Hristu (vidi, Jovan 15,4). Pošto je hrišćansko življenje – život u jedinstvu s Hristom, ono nikada ne može biti hladno, kruto ili tegobno. Jedinstvo s Hristom ne znači samo zajednicu s Bogom nego i zajednicu s našim bližnjima.⁹³ “Koji drži reč Njegovu, u Njemu je zaista ljubav Božja savršena; po tom poznajemo da smo u Njemu. Koji govori da u Njemu stoji, i taj treba tako da hodi kao što je On hodio” (1. Jovanova 2,5.6). O toj veličanstvenoj temi govorićemo u sledeća dva poglavlja. U međuvremenu, oni koji su “u Hristu”, mogu biti spokojni u sigurnosti svog spasenja.

⁹² Dieter, “The Wesleyan Perspective”, in *Five Views on Sanctification*, 35; Forsyth, *Justification of God*, 221.

⁹³ Murray, *Redemption Accomplished and Applied*, 170.171.

peti glava

VIŠE O PREDMETU POSVEĆENJA

“Konačno”, reći će farisej, “ova knjiga stiže na 'pravu materiju' o spasenju. Završili smo s mlekom za novorođenčad u Hristu i sada smo spremni za ozbiljnije istraživanje predmeta zrelog hrišćanskog življenja. Pošto smo u međuvremenu ispitali prilično nebitan 'podrum' spasenja (opravdanje i njemu srodne pojmove), sada možemo da gradimo kuću posvećenja i, još bolje, savršenstva. Bog je učinio svoj deo, pa je sada vreme da mi učinimo svoj.”

Vrlo često je ovakav način razmišljanja odnosio prevagu u stavu iskrenih hrišćana. I tako, kako to kaže Gerhard Forde, “posvećenje stupa na scenu ... i spasava dobri brod 'Spasenje' od brodoloma na stenama 'samo blagodati' “. Farisejske priče o posvećenju mogu biti opasne, smatra Forde, pošto “navode na pogrešan zaključak 'starog čoveka', sugerišući mu da i dalje ima konce u rukama”.⁹⁴ *Sotonsko najveće iskušenje, “bićete kao bogovi [kao Bog]” (1. Mojsijeva 3,5) i danas je privlačno ljudskom srcu. Sopstvenom “ja” veoma je teško da ostane na krstu.*

Nad hrišćanskim životom posle faze opravdanja nadvija se nekoliko velikih opasnosti. Prva je antinomijanzam – doktrina po kojoj je Hristova smrt, na neki način, ukinula zakon, pa time i moralnu strukturu svemira. U okviru antinomijanističkog razmišljanja hrišćanin nema obavezu

⁹⁴ Gerhard O. Forde, “The Lutheran View”, in *Christian Spirituality*, 15.16.

držanja zakona, pošto nije “pod zakonom” (Rimljanima 6,15).

Opasnost na suprotnoj strani je kad neko jevanđelje pretvara u novi zakon. Zagovornici tog načina razmišljanja kažu kako je sama suština hrišćanskog života – određeni oblik držanja zakona. Kod nekih je to monaški asketizam, dok to kod drugih može biti perfekcionizam u ishrani. Ipak, za sve taj novi zakon postaje idol, koji dobija mesto u središtu njihovog verskog iskustva. “Ljudski rod je”, pisao je Leon Moris, “đavolski dosetljiv u otkrivanju načina kojima će sâm sebe baciti u okove.”⁹⁵

Treći način da se u razmišljanju o posvećenju “iskoči iz šina” jeste kada hrišćanin zagovara potpunu pasivnost, po principu – “Isus obavlja sve to”. Ja sam svojevremeno zauzimao takav stav, ali sam na kraju shvatio da se njime ne mogu objasniti mnogi imperativi na stranicama Novog zaveta, kao što su “boriti se”, “nastojati”, “raditi”, i tako dalje.

Četvrti način da se pogrešno shvati posvećenje jeste pomešati ga s opravdanjem, kao da je posvećenje jedan od aspekata opravdanja. Ljudi koji zauzimaju taj stav uglavnom su biblijske tekstove koji govore o trenutnom posvećenju (kada Bog čoveka posebno odvaja za sveto življenje) pomešali s teološkim pojmom progresivnog posvećenja. Pri takvom razmišljanju, posvećenje (kao i opravdanje) postaje nešto što je neko drugi učinio umesto vas. Umesto da bude nešto što Bog čini u nama, posvećenje postaje nešto što je Hristos učinio za nas. Prema Džonu Vesliju, učenje o “svetosti koje je delo zamenika bilo je “sotonino remek-delo”. Vesli je zastupao stav da je svetost nešto što je prisutno i iznutra i spolja.⁹⁶

⁹⁵ Morris, *The Atonement*, 126.

⁹⁶ Wesley, *Works*, 10:367.

Cilj ovog poglavlja je da nas bezbedno provede kroz mnoge pličake i podvodne hridi, prisutne pri razmatranju važne teme o progresivnom posvećenju. U poglavlju će se razmatrati problemi kao što su značenje i suština posvećenja u hrišćanskom svakodnevnom življenju, uloga Svetoga Duha u posvećenju, mesto ljudskog truda i "delâ", priroda "dobih" i "loših" dela, mesto delâ na poslednjem sudu i odnos molitve i drugih "oruđa blagodati" prema procesu posvećenja.

Pre prelaska na neku od definicija, trebalo bi da zapamtimo neka upozorenja. Prvo, progresivno posvećenje nikako se, u stvarnom životu, ne može odvojiti od opravdanja. Drugo, jedinstvo s Hristom je nešto što stoji u srži posvećenja. Hrišćansko vladanje proističe iz životvorne veze s Hristom. Takozvano "dobro" ponašanje koje nema svoj koren u odnosu vere možda je i moralno, ali nije hrišćansko ponašanje. Konačno, *živeti kao hrišćanin u pogledu načina života i ponašanja ništa ne doprinosi mom spasenju u Hristu. Takvo življenje je, u najboljem slučaju, nečiji odgovor na to što ga je Hristos spasao.*

Rastenje u Hristu

Napomenuli smo u četvrtoj glavi da je početak hrišćanskog života u tesnoj vezi sa činjenicom da je neko rođen "odozgo" (Jovan 3,3.7). Istu metaforu Pavle koristi kada govori o hrišćanskom življenju. Njegovo najiscrpnije izlaganje o tom predmetu nalazimo u 6. glavi Poslanice Rimljanima.

Prvih pet glava Poslanice Rimljanima govore o dubini greha, o beskorisnosti zakona kada treba rešavati problem greha, i o neophodnosti opravdanja verom, kao jedine nade grešnika pred ljudskom besmoćnošću i zakonom koji ima funkciju osuđivanja. Na početku šeste glave Poslanice Rimljanima, Pavle postavlja pitanje koje prirodno proizlazi

iz njegovog učenja, po kojem Bog u svojoj ljubavi oprašta ljudima dok su još grešnici. Ako je blagodat dobra, pita apostol, zar onda ne bi bilo dobro da hrišćani nastave da greše, kako bi se umnožila blagodat? (Rimljanima 6,1).

Pavlov odgovor je kategorički odrečan: "Bože sačuvaj! Jer koji umresmo grehu kako ćemo još živeti u njemu?" Hrišćanstvo, nastavlja Pavle, više je nego samo smrt starom načinu života. U samom obredu krštenja, koje simboliše čovekovo spoljašnje prihvatanje Hrista, sadržana su dva značenja: (1) Osoba koja je razapela sopstveno "ja", sahranila je stari sebični način života i život greha, ali se (2) iza negativnosti smrti i ukopa starog načina života nalazi vaskrsenje u novi način života u Hristu Isusu. Prema tome, hrišćani treba "da hode ... u novom životu" (stihovi 1-4).

Zajednica s Hristom znači imati pristupa Hristovoj sili vaskrsenja. Hrišćani, stoga, nemaju nadalje potrebe da budu "robovi greha" (stihovi 5-11). Oni su od vlasti greha slobodni, zahvaljujući Božjoj blagodati koja ih osposobljava za to. Treba da se predaju Bogu "kao koji ste (vraćeni) živi iz mrtvih", kao i da daju "ude svoje Bogu za oružje pravde" (stihovi 12-14).

Hrišćani opremljeni silom blagodati treba da budu "poslušni od srca" i "sluge pravdi", a ne robovi grehu. Kao što su se nekad predali nečistoti, tako sada treba da se predaju "pravdi za posvećenje" (stihovi 15-19).

Šesta glava Poslanice Rimljanima prikazuje radikalno, "revolucionarno" način hrišćanskog življenja koji deluje na svaki aspekt hrišćanskog mišljenja i ponašanja. Autor Džejms Stjuart, dajući svoj komentar na tu glavu, piše da *"pristupanje jedinstvu s Isusom znači svršetak i početak koji su potpuniji, izrazitiji i radikalniji od ma koje vrste transformacije na svetu. ... Biti sjedinjen s Hristom znači poistovećenost s Hristovim stavom prema grehu. Znači gledati greh Isusovim*

očima i suprotstavljati mu se nečim što podseća na onu istu snagu", kakvom mu se suprotstavio Hristos na Golgoti.⁹⁷

Hrišćani ne samo što imaju nov stav prema grehu nego imaju i nov pogled na pravednost. Tu misao je Luter izrazio slikovito i jasno, napisavši da kao hrišćanin "moraš osećati želju za neporočnošću, podjednako veliku kao ona koju si osećao za bludničenjem".⁹⁸

Mada posvećenje može početi od srca, ono će neizbežno povesti u menjanje sveukupnog čovekovog svakodnevnog života. Petar je to veoma lepo rezimirao, istakavši da Hristos "grehe naše sâm iznese na telu svojem na drvo, da za grehe umremo, i za pravdu živimo" (1. Petrova 2,24).

Progresivno posvećenje Biblija oslikava kao dinamičan proces rastenja. "Napredujte (rastite)", savetuje Petar vernike, "u blagodati i poznanju Gospoda našega i Spasa Isusa Hrista" (2. Petrova 3,18). Zapazimo da tekst ne kaže da treba da rastemo *ka* blagodati, nego da treba da napredujemo *u* blagodati. Blagodat koja snaži Bog uliva u čoveka u trenutku početne faze posvećenja. Progresivno posvećenje je trajno iskustvo razvoja pomoću Božje blagodati koja snaži.

Petar, stoga, ima razloga da napiše da "su nam sve božanstvene sile Njegove, koje trebaju k životu i pobožnosti, darovane poznanjem Onoga koji nas pozva slavom i dobrodetelju" [... nam je Njegova božanska sila darovala sve što je potrebno za život i pobožnost, poznavanjem Onoga koji nas je pozvao u sopstvenu slavu i savršenstvo] ... okrenite sve staranje svoje da pokažete u veri svojoj dobrodetelj [vrsnost], a u dobrodetelji razum [znanje], a u razumu uzdržanje, a u uzdržanju trpljenje [postojanost], a u trpljenju pobožnost, a u pobožnosti bratoljublje, a u bratoljublju ljubav" (2. Petrova 1,3.5-8).

⁹⁷ Stewart, *A Man in Christ*, 192, 196. (Kurzivi dodati do zagrade, ali ne i posle zagrade.)

⁹⁸ Luther, citirano u: Althaus, *Theology of Martin Luther*, 140.

O istom dinamičnom procesu sazrevanja govori i Pavle, savetujući hrišćane "da u svemu uzrastemo u Onome [u Onoga] koji je glava" (Efescima 4,15). Hrišćani su oni koji se "preobražavaju ... u to isto obličje iz slave u slavu [iz jednog stepena u drugi]" (2. Korinćanima 3,18). Njihova vera treba da bude ona za koju će se reći da "raste vrlo" (2. Solunjanima 1,3), a ljubav da "još više i više izobiluje" (Filipljanima 1,9). Dinamični proces posvećenja treba da utiče na svaki aspekt života hrišćanina – "celi vaš duh i duša i telo" (1. Solunjanima 5,23).

Učinak posvećenja biće vidljiv i u unutrašnjem biću i u spoljašnjem ponašanju. Jedan od rezultata biće jasnije shvatanje našeg stvarnog stanja. Autor C. S. Lewis je vrlo oštroumno primetio da "kada čovekovo stanje postaje bolje, on progresivno, sve jasnije i jasnije, uočava zlo koje je još u njemu. Kad mu stanje postaje gore, on svoju zloću primećuje sve manje i manje".⁹⁹

Ukupno hrišćaninovo iskustvo u pogledu ponašanja takođe je pod uticajem posvećenja. "Luter je", zapisao je Diritih Bonhefer, "svojevremeno rekao da jedino blagodat može da spase; njegovi sledbenici su preuzeli njegovu doktrinu, ponavljajući je od reči do reči. Međutim, izostavili su nešto što iz toga prirodno proističe, a to je obaveza učenja." Nikako ne smemo zaboraviti da se "vjeruju" prvobitne hrišćanske crkve nije odnosilo na Isusa kao Spasitelja nego na Isusa kao Gospoda. "Da bismo Hrista učinili Gospodom", s uverenjem govori Džon Stot, "potrebno je da Njegovoj vlasti pokorimo svaki odeljak svog javnog i privatnog života."¹⁰⁰ Pošto smo "kupljeni skupo", istakao je Pavle, treba da "proslavimo Boga" (1. Korinćanima 6,20).

⁹⁹ C. S. Lewis, citirano u: Wallenkampf, *Justified*, 81.

¹⁰⁰ Bonhoeffer, *Cost of Discipleship*, 53; John R. W. Stott, *Basic Christianity*, 2nd ed., 1971, 113.

Progresivno posvećenje je nezaobilazni korak u procesu spasenja. Tako, Elen Vajt kaže: "Grešnik se ne spasava u svojim gresima nego *od* svojih greha." Autor Džejms Stoker imao je na umu uglavnom isto to, pišući da se "celokupna Pavlova nauka okreće između dva pola, opravdanja Hristovom smrću za nas i svetosti Hristovim životom u nama".¹⁰¹

Glavnina teologije opravdanje vidi kao nešto što "čovjeku obezbeđuje pravo na nebo", a posvećenje kao čovekovu "kvalifikovanost", podobnost za nebo. Sadržaj teme broj dva je da opravdanje spasava od krivice i kazne za greh, dok posvećenje spasava od sile greha.¹⁰²

Evo jednog od važnih pitanja s kojima su se suočavali hrišćani tokom proteklih 2000 godina: "Ako je Hristos za nas izvojevao pobjedu na Golgoti, zašto osećamo da nas nešto privlači i gura i prema grehu i ka pravednosti u našem svakodnevnom životu? Ako smo nanovo rođeni, zar naše misli i postupci ne bi trebalo da budu čisti i sveti?"

Hrišćansko življenje i tenzija između idealnog i stvarnog

Na taj problem mi je bila posebno skrenuta pažnja pre nekoliko godina, dok sam predavao predmet filozofije. Mojoj klasi je pripadao jedan apsolutni musliman, koga je stipendirala vlada Saudi Arabije. Taj moj student i prijatelj počeo je da ispoljava želju za redovnim razgovorima o hrišćanstvu u mom kabinetu. Onda mi je jednoga dana rekao kako je prvi put prisustvovao bogoslužju u nekoj

¹⁰¹ Ellen G. White, *Faith and Works*, 1979, 31; James Stalker, *The Example of Jesus Christ*, 1980, 11. (Kurzivi dodati.)

¹⁰² Vidi, npr., Ryle, *Holiness*, 30; Ball, *English Connection*, 63; Ellen G. White, *Messages to Young People*, 1930, 35; Forsyth, *Work of Christ*, 221; Wesley, *Works*, 2:509; Hoekema, "The Reformed Perspective", in *Five Views on Sanctification*, 61.

hrišćanskoj (u ovom slučaju, baptističkoj) crkvi, ali da je odatle otišao zbunjen.

Razlog njegove zbunjenosti bio je to što je video kako je propovednik zaronio nekoga u vodu, a onda objavio kako je taj neko postao "nov čovek". Moj prijatelj musliman ne samo što je bio zapanjen tim "zaronjavanjem" nego se još više zamislio nad objavom o "novom čoveku". Konačno, rekao je, kako je sâm video, krštena osoba bila je ona ista koja je i zaronjena u vodu.

To iskustvo mi je posebno skrenulo pažnju na činjenicu da su nam ponekad potrebne "oči nekog stranca" da bismo mogli zaviriti u neke dublje stvari, koje su nešto najnormalnije u svakodnevnom životu onih koji su odrasli u hrišćanskoj kulturi. Krštena osoba je u određenom smislu nova osoba, ali je u ostalim aspektima i dalje ista stara osoba.

Biblija kaže da novi hrišćanin ima nov odnos prema Bogu i nov način razmišljanja, novo srce i nov skup stavova prema grehu i pravednosti. No, s druge strane, tek krštena osoba istovremeno nastavlja da živi u istom telu; ona i dalje ima istu ženu, odnosno, muža, pa zadržava i svoje ranije karakteristike i ličnost. Novi hrišćanin je nov, a opet – nije nov! Upravo u tome je problem – tenzija između starog i novog.

S tim u vezi, Novi zavet hrišćanina često vidi kao nekog ko je u ratnom stanju sa silama zla. Tako Pavle savetuje Timotiju da se "bori ... u dobroj borbi vere" (1. Timotiju 6,12). Hrišćanin mora da se, istovremeno, "bije" s iskušenjem koje ga navodi da nastavi sa starim obrascem ponašanja, i sa đavolom koji "kao lav ričući hodi i traži koga da proždere" (1. Petrova 5,8). Hrišćani su pozvani da se "(us)protive đavolu" (Jakov 4,7; upor.: Efescima 4,27).

Suštinu hrišćaninovog "ratovanja" Pavle živo opisuje u Galatima 5,16.17: "Po Duhu hodite, i želja telesnih ne

izvršujte. Jer telo želi protiv Duha, a Duh protiv tela; a ovo se protivi jedno drugome.”

Simbolika borbe je tema prisutna u celom Novom zavetu. Pavle se Timotiju obraća kao “dobrom vojniku Isusa Hrista” (2. Timotiju 2,3) i savetuje hrišćane da bi trebalo da se naoružaju “oružjem pravde” (2. Korinćanima 6,7) i obuku “u sve oružje Božje” (Efescima 6,10-17). Apostol Jovan, takođe, piše o nagradama namenjenim onima koji “pobede” u hrišćanskoj borbi (Otkrivenje 2,7.11.26; 3,5.12.21).

Mada bi bilo divno kada bi hrišćanski život bio život trenutne i potpune pobede nad svakim vidom greha u životu hrišćanina, to bi se teško moglo nazvati biblijskom slikom. Tako je Pavle za sebe pisao da nije “već savršen” (Filibljanima 3,12), dok je Jovan bez ustezanja mogao da kaže: Ko god tvrdi da je bez greha, on Boga “gradi lažom” (1. Jovanova 1,10). Budući da i posle krštenja nastavljaju da greše, hrišćani mogu da budu srećni jer imaju “zastupnika kod Oca”, koji i dalje posreduje radi praštanja u nebeskom svetilištu (1. Jovanova 2,1).

Hristos je na krstu izvojevao pobedu nad đavolom za svako ljudsko biće koje ga verom prihvati. On je đavola pobedio svojim životom, smrću i vaskrsenjem. Zadatak hrišćanina nije da izvojuje pobedu koju je Hristos već izvojevao, nego da bude u stalnom jedinstvu s Pobjednikom.

Džon Stot upire prstom u srž problema o kojem smo govorili, kad kaže: “Iako je đavo pobeđen, on poraz još nije priznao. Iako zbačen, on još nije eliminisan. On, u stvari, i dalje barata velikom silom. To je razlog za tenziju koju osećamo, kako u našoj teologiji, tako i u našem praktičnom iskustvu”. Autor Džejms M. Gustafson oglasio se povodom tog problema, i rekao da je “Hristos dobio odlučujuću bitku”. “Konačna pobeda više nije neizvesna, ali operacije

'čišćenja ostataka' neprijatelja moraju se nastaviti sve dok kraja."¹⁰³

Te operacije "čišćenja ostataka" neprijatelja odigravaju se ne samo u svemiru opšte uzev, nego i u životu svakog vernika-hrišćanina. Prvo je poprište velike borbe između Hrista i sotone u makrokosmosu, dok drugo predstavlja tu istu bitku u mikrokosmosu. "Rat protiv svoga 'ja' ", "najveća bitka ... ikada vođena", nastaviće se sve do drugog Hristovog dolaska.¹⁰⁴

Prijatno je saznanje da pobeđu Biblija primenjuje na hrišćanina kao pojedinca. Kako kaže Pavle, greh više nema "vlasti" nad vernima (Rimljanima 6,14). Oni "vladavinu" greha ne moraju da trpe u svom smrtnom telu dokle god su pokoreni Bogu (12. i 13. stih). Što se tiče onih koji su "u Hristu", grehu je promenjen status od vladajućeg monarha u stranca s ilegalnim boravkom, bez ikakvih prava, ali onog koga i dalje nije lako ukloniti. Tako o tome kaže autor Džon Muri: "Apsolutna je razlika između greha koji opstaje i greha koji je na vlasti, novorođenih u sukobu s grehom i onih koji nisu novorođeni, s lažnom sigurnošću u odnosu na greh. ... Jedno je kada neprijatelj zauzme glavni grad, a drugo kada njegova poražena vojska uznemirava garnizone carstva."¹⁰⁵

Opravdanje, novorođenje i početno posvećenje donose vernima novi stav prema grehu, ali ne menjaju utvrđene crte karaktera ili navike.

Elen Vajt podržava biblijske pisce i kaže da ćemo mi kao hrišćani "možda činiti greške, ali ćemo mrzeti greh koji je izazvao patnje Božjeg Sina". A onda je napisala i ovo:

¹⁰³ Stot, *Cross of Christ*, 239.240; Knight, *My Gripe With God*, 94-99; James M. Gustafson, *Christ and the Moral Life*, 1979, 21.

¹⁰⁴ White, *Steps to Christ*, 43.

¹⁰⁵ Murray, *Redemption Accomplished and Applied*, 145. (Kurzivi dodati.)

“Hrišćanin će osećati došaptavanja greha, ali će održavati stalno ratno stanje protiv njega.”¹⁰⁶

Ta “došaptavanja greha” u vrlo bliskoj su vezi s onim na šta je mislila Elen Vajt koristeći izraze “sklonost ka zlu” ili “sklonost ka grehu”, i Pavle o njima govori kao o uticaju “tela”. Prilikom obraćenja nastaje potpuna promena duhovnog usmerenja, a ne neposredna promena životnih navika. Ta promena je postupan proces. Autor R. N. Flu olakšava nam razmišljanje o tom predmetu i piše da “u slučaju većine vernih, njihovi gresi nisu nikakva 'prolazna pohođenja' nego izrazi određenih navika”.¹⁰⁷

Autor Maksi Danam smatra: “Iako se navike koje su se godinama formirale mogu biti uklonjene preobražavajućim doživljajem Hrista”, “u slučaju tih navika ponekad [često, to je verovatno tačnije] još postoje zaostaci njihove prionulosti za nas”. Kad smo u iskušenju ili kad je situacija “gusta” ili gotovo nepodnošljiva, “mi padamo u iskušenje [često ispod nivoa svesnog izbora] da se vratimo natrag u stare navike”, u svojoj reakciji na nastalu situaciju.¹⁰⁸

Jedna od uloga progresivnog posvećenja je usklađivanje sveta hrišćaniniovih navika s njegovim stavom prema grehu. To je posao koji traje neprekidno, celog života. Džon Vesli je taj proces opisao kao postupno umrtvljivanje starog načina života.¹⁰⁹ Pavle misli na taj postupni proces kada kaže da čovek koji je “obukao novu prirodu ... *biva obnovljen* u poznanju po obličju svog Stvoritelja” (Kološanima 3,10, kurzivi dodati).

Budući da greh nastavlja da postoji u vernima, priznanje, posvećenje i opravdanje takođe moraju nastaviti da postoje.

¹⁰⁶ White, *Selected Messages*, 1:360; White, *Great Controversy*, 469.470.

¹⁰⁷ Flew, *The Idea of Perfection*, 395.396. Upor.: Venden, *95 Theses*, 92.

¹⁰⁸ Maxie D. Dunnam, *Exodus, The Communicator's Commentary*, 1987, 173. Upor.: Thomas A. Davis, *How to Be a Victorious Christian*, 1975, 127.

¹⁰⁹ Wesley, *A Plain Account of Christian Perfection*, 90.

Um (srce) i volja se, neposredno, u trenutku kada čovek prihvati Hrista, menjaju delovanjem Božje blagodati, navike i karakter se preobražavaju progresivno, tokom celog hrišćanskog života, dok će grešna priroda konačno biti uklonjena na dan vaskrsenja (ovom poslednjom temom opširnije će se baviti 10. poglavlje knjige).

Nadrastanje pogrešno shvaćenog posvećenja

U ovom odseku istražićemo suštinu posvećenog življenja – jednu od najkonfuznijih tema u razmišljanju većine ljudi.

Pre nego što pređemo na samu srž predmeta o posvećenom životu, trebalo bi da upoznamo neke od opasnih zabluda u vezi s tom temom. Prva zabluda posvećenje vidi kao poštovanje spiska naredbi i zabrana. Tako imamo da je suština posvećenog života, u očima nekih hrišćana, zapravo ne jesti između obroka ili ne nositi određene vrste odeće. Hrišćanski život se u slučaju takvih ljudi svodi na kruto poštovanje spiska pravila, veoma sličnog onome kakav su poštovali fariseji starog vremena.

Postoji još nešto što je među farisejima bilo vrlo omiljeno, a što je u bliskoj vezi s poštovanjem pomenute liste – razmišljanje o posvećenom životu u negativnom kontekstu. Drugim rečima, ljudi postaju “sveti” iz pomoć onoga čega se klone. Tu misao umesno izražava autor Edvard Heppenstall kada piše da “najvažnije nije od čega se spasavamo nego ono u ime čega smo otkupljeni i spaseni. Otkupljenje u Hristu nikako nije bežanje od života. Mi se spasavamo od greha da bismo živeli za Hrista”.¹¹⁰

Veoma je mnogo ljudi za koje je hrišćanski život – truditi se da budeš “dobar tako što nećeš biti zao”, i podizanje moralnih ograda kako bi mogli uživati sigurnost

¹¹⁰ Edward Heppenstall, *Salvation Unlimited: Perspectives on Righteousness by Faith*, 1974, 248.

u saznanju gde se tačno treba zaustaviti u pristupu onome što bi se moglo smatrati grehom.¹¹¹ Takvo shvatanje posvećenja mnogo je bliže farisejskom mentalitetu nego novozavetnom hrišćanstvu.

U suštini svih pogrešnih pristupa posvećenom življenju je obezvređivanje pojma pravde rasparčavanjem života pravednosti u prikladne "blokove" ponašanja. Takav pristup u direktnoj je vezi s "rasitnjavanjem" greha, o čemu smo ranije razmišljali. To je vrlo prikladno za propovedanje o "posvećenju", u kojem tačke kao što su reforma ishrane i odeća postaju predmeti kojima se u raspravama o življenju hrišćanskim životom posvećuje glavna pažnja. Ta vrsta "posvećenja" ima sjajno istorijsko poreklo, jer se nalazila u središtu farisejskog judaizma.

Takozvana "prednost" obezvređivanja pojma posvećenja i negativnih pristupa ovom predmetu jeste u tome što se, pomoću njih, merila spuštaju na nivo na kojem je, kako se zamišlja, moguće savršeno držanje zakona. Međutim, Isus je "razbio" koncept obezvređivanja u svojoj Propovedi na gori, kad je posebno osvetlio dubinu i jedinstvo zakona, povezavši ga s principima koji se nalaze u temelju zakona. Rekavši svojim slušaocima da njihova pravda mora da bude veća od pravde književnika i fariseja (Matej 5,20), Isus ih je pokrenuo ka merilu višem od onog postavljenog "rasitnjavanjem" pravednosti na mnogo "delića" i pravljenjem spiska naredbi i zabrana.

Hrišćanstvo je "preoblikovanje duše", a ne samo način života ili skup novih navika. Hrišćanstvo je "spasenje od sebičnosti", tačnije, od sebičnosti u kojoj osećamo ponos zbog svojih dobrih dela i postignutih poboljšanja u načinu

¹¹¹ Venden, *95 Theses*, 25; Coleman, *Pharisees' Guide*, 16.

života.¹¹² *Hrišćanstvo, to je spasenje od GREHA, a ne samo spasenje od grehova.*

Prema Bibliji, suština posvećenja je potpuni preobražaj srca koji vodi promeni života, a ova, opet, podrazumeva način kako se odnosimo prema sebi i kako vidimo sebe, svoje bližnje i Boga. Progresivno posvećenje je proces u kojem se sebičnost i samoljublje, u svakodnevnom životu, preobražavaju u ljubav prema Bogu i drugim ljudima.

Posvećenje nije ništa manje nego proces u kojem hrišćani, progresivno, ispoljavaju sve više ljubavi. Ne treba, stoga, da nas iznenadi kada vidimo Isusa kako tvrdi da je cela starozavetna zakonska struktura u stvarnosti sagrađena na principima ljubavi prema Bogu i ljubavi prema drugim ljudima (Matej 22,34-40). Isto tako, dvojicu ljudi koji su ga jedini pitali šta treba da učine da se spasu, Isus je uputio da pokažu bezrezervnu ljubav prema svojim bližnjima u hrišćanskoj službi (Matej 19,21.22; Luka 10,25-37). Naš Gospod je, čak, otišao dotle da je izjavio da je jedini način po kojem će ljudi znati da smo Njegovi učenici – ako “uzimamo ljubav među sobom” (Jovan 13,35).

Pavle je uvek iznova insistirao na Hristovoj vesti. Kološanima je savetovao: “Svrh svega toga obucite se u ljubav, koja je sveza savršenstva” [... u ljubav koja sve povezuje u savršeni sklad] (Kološanima 3,14). “Sav zakon (se)”, pisao je Galatima, “izvršuje u jednoj reči, to jest: ljubi bližnjega svojega kao sebe” (Galatima 5,14; upor.: Rimljanima 13,8.10). Idući dalje, Pavle suprotstavlja telesna dela i rodove Duha. Ono prvo se gradi na sebičnosti, dok sva obeležja drugog (budući da je u singularu – “rod”) proističu iz *agape*-ljubavi (Galatima 5,22.23).

¹¹² H. D. McDonald, *The Atonement of the Death of Christ*, 1985, 16; W. L. Walker, *What About the New Theology?*, 2nd ed., 1907, 155-164.

Imajući pred sobom te biblijske stihove, nismo iznenađeni kada čitamo kako Vinsent Tejlor posvećenje definiše kao “savršenu ljubav”, kada veslijevski teolozi kažu kako je posvećenje – “ljubav na delu”, ili kada Elen Vajt svojim čitaocima poručuje da “istinsko posvećenje znači savršenu ljubav, savršenu poslušnost, savršeno prihvatanje Božje volje”.¹¹³ Povezujući savršenu ljubav sa savršenom poslušnošću, Elen Vajt se ugledala na Pavla i na Isusa, ističući misao da neko ko voli izvršava zakon u svim njegovim aspektima.

Autor Mildred Vinkop je, zaključujemo, na pravom putu, kada piše da je hrišćaninova agape ljubav (ona koja daje sebe) “obeležje ličnosti. ... Ona je princip kojim neko uređuje svoj život”. Posvećen hrišćanin počinje sve više i više da živi prema ta dva principa Božjeg zakona. Ljubav prema Bogu i bližnjem postaje vrelo iz kojeg izvire i ostale aktivnosti života. Poslušnost koja se ne temelji na ljubavi, kaže Elen Vajt, temelji se na sebičnosti.¹¹⁴

Hrišćanska sloboda nikako nije sloboda u smislu neodgovornosti, nego sloboda da “iz ljubavi služite jedan drugome” (Galatima 5,13). Autor Džon Stot tvrdi da odnos učenitva s Isusom ne samo što čini da svaki aspekt hrišćaninovog života dođe pod Njegovu vlast nego i da je to učenitvo, zapravo, poziv u službu. Tako imamo da “više nijedan hrišćanin ne može da živi sebi”.¹¹⁵

¹¹³ Vincent Taylor, *Forgiveness and Reconciliation*, 2nd ed., 1946, 170-179; Dieter, "The Wesleyan Perspective", in *Five Views on Sanctification*, 27; Wilber T. Dayton, "Entire Sanctification", in *A Contemporary Wesleyan Theology*, 1983, 1:521-523; Ellen G. White, *The Acts of the Apostles*, 1911, 565. Upor.: White, *Christ's Object Lessons*, 360; White, *Selected Messages*, 1:337; White, *Signs of the Times*, 19. maj 1890, 289.290.

¹¹⁴ Mildred Bangs Wynkoop, *A Theology of Love*, 1972, 33; White, *Great Controversy*, 467.469; White, *Desire of Ages*, 28.

¹¹⁵ Stott, *Basic Christianity*, 113.

Nažalost, govoreći o istinski uravnoteženom posvećenju, teolog Edvard Heppenstal piše: "Lakše je žrtvovati se na oltaru verskog ekstremizma nego ljubiti Boga i ljubiti one koje je teško voleti".¹¹⁶

Poziv upućen ljudima u današnjem vremenu nije poziv na niži nivo pravednosti, nego na onaj viši. Pravednost koja je izdeljena na stavke i prikazana kao nešto beznačajno nije, danas, ništa bolja niti primerenija od one zbog čijeg je svođenja na niska merila Isus prekorevao fariseje u svojoj Propovedi na gori.

Kad ljubav postane princip života, ona neće biti odvojena od "dobrih dela". Naprotiv, kako to ističe autor Leon Moris, hrišćanska ljubav postaje temelj dobrih dela.¹¹⁷ Mi se sada upravo okrećemo toj temi. Nakon istraživanja o ulozi Svetoga Duha u svakodnevnim rezultatima hrišćanskog života, okrenućemo se ljudskom elementu i ulozi delâ u izgrađivanju hrišćanskog iskustva.

Sveti Duh i njegov zadatak u posvećenju

Novi zavet teško da bi nas ostavio u nedoumici povodom toga da li je posvećenje delo Svetoga Duha. Petar piše da su hrišćani "svetinjom Duha dovedeni u poslušanje" Isusu Hristu [posvećeni od Duha za poslušnost Isusu Hristu] (1. Petrova 1,2), a Pavle, da je Bog taj koji posvećuje (1. Solunjanima 5,22; upor.: Rimljanima 15,16). Govoreći u kontekstu obećanja o daru Duha, Isus je rekao: "Bez mene ne možete činiti ništa" (Jovan 15,5). Osim toga, najveća čovekova postignuća nazvana su izrazom "rod duhovni" (Galatima 5,22.23).

¹¹⁶ Edward Heppenstall, "Let Us Go on to Perfection", in *Perfection: The Impossible Possibility*, 1975, 87.

¹¹⁷ Leon Morris, *Testaments of Love: A Study of Love in the Bible*, 1981, 235-239.

Tako je, imajući ta učenja na umu, autor Karl Henri pisao da je "Duh taj dinamični princip hrišćanske etike, sredstvo u vidu ličnosti kojim Bog silno ulazi u ljudski život i čoveka oslobađa robovanja sotoni, grehu, smrti i zakonu. Božji Duh nije samo jedno od "lica u drami" spasenja. On je glavna ličnost "drame", čija uloga presudno utiče na život svetosti u svim njegovim fazama."¹¹⁸

Oni koji su rođeni od Duha i sami svoj hrišćanski život, u njegovom izgrađivanju i napredovanju, žive u sili te iste božanske Ličnosti. Progresivno posvećenje najbolje se može videti kao nastavak dela koje je Sveti Duh otpočeo novorođenjem.

Govoreći o osobama koje ne razumeju stalno delovanje Duha, Elen Vajt je pisala da "mnogi zamišljaju kako moraju sami obaviti neki deo tog posla. Oni su se pouzdali u Hrista u pogledu oprostjenja greha, ali se sada sopstvenom snagom trude da žive kako treba. No, svi takvi pokušaji moraju završiti neuspehom".¹¹⁹

Ljudski naponi osuđeni su na neuspeh. Ako ljudi kao pojedinci ne uspeju u svojim naporima, oni će pasti u duhovno razočaranje, a ako uspeju, biće u iskušenju da padnu u duhovnu oholost – najbeznadežniji od svih greha. Prema tome, za hrišćane je istovremeno i opasno i nemoguće da postignu sopstvenu svetost.

Pavle je osnovnu tajnu hrišćanskog življenja objasnio tek kada je shvatio da se Božja sila "u slabosti pokazuje sasvim". Apostol je bio u prilici da izjavi: "Kad sam slab, onda sam silan", jer je baš tada dozvoljavao Božjoj sili da deluje u njegovom životu (2. Korinćanima 12,9.10). Sličnu misao apostol je izrazio pišući: "Ja više ne živim, nego živi u meni Hristos", darom Njegovog Svetoga Duha (sadržano u

¹¹⁸ Carl F. H. Henry, *Christian Personal Ethics*, 1957, 437.

¹¹⁹ White, *Steps to Christ*, 69.

Galatima 2,20). A onda, kad je savetovao Filibljanane: "Gradite spasenje svoje", odmah je dodao da je upravo Bog delovao, "činio" u njima "da hoćete i učinite kao što mu je ugodno" (Filibljanima 2,12.13).

Komentarišući tekst u Filibljanima 2,12.13, G. C. Berkuver napominje da "napredovanje u posvećenju nikada nije značilo 'građenje sopstvenog spasenja' u 'sopstvenoj režiji'; naprotiv, značilo je 'građenje sopstvenog spasenja' uz sve veći osećaj zavisnosti od Božje blagodati".¹²⁰

Razumevanje Berkuverove misli presudno je važno za hrišćane, budući da se čovekov odnos prema Duhu u poslu progresivnog posvećenja može posmatrati na dva načina. Jedan od njih vodi u sve veću nezavisnost od Hristove blagodati, kako čovek postaje sve sličniji i sličniji Bogu. Takvo shvatanje poručuje da će posvećeni hrišćani jednoga dana moći da budu "sami svoji", bez Hrista, zbog toga što su postali slični Bogu.

Druga vrsta odnosa prema Duhu u posvećenju podrazumeva progresivno rastuću zavisnost od Njega. Što ljudi iz te kategorije više uviđaju svoju bespomoćnost i slabost, to se više mole Bogu za Njegovu silu u svom životu. Upravo taj drugi obrazac nalazimo u Bibliji. Govoreći na tu temu, Elen Vajt kaže da "sva naša dobra dela zavise od sile koja je izvan nas. ... Mi možemo sigurno koračati jedino u uslovima neprestanog odricanja od sebe i zavisnosti od Hrista".¹²¹

Neprekidno izlivanje Duha oslikava glavni zadatak Hristove službe na nebu. Jedna od prvih funkcija te Hristove službe je kontinuitet u praštanju, zahvaljujući Njegovom posredovanju. Druga je neprekidno primanje sile darom Duha, na osnovu čega hrišćani kojima je oprošteno i

¹²⁰ Berkouwer, *Faith and Sanctification*, 112.

¹²¹ White, *Christ's Object Lessons*, 160.

koji su rođeni “odozgo” mogu živeti hrišćanskim životom. To su dva od više aspekata Božje blagodati namenjenih nama. Neuspeh u hrišćanskom življenju u velikoj meri je propust da prihvatimo i prisvojimo dar Svetoga Duha.

Na ovom mestu podstaknuti smo da razmišljamo o ljudskom učešću u planu spasenja. Šta možemo reći o “delima” i ljudskim “naporima”? Sada se upravo okrećemo tim temama.

Šta reći o delima?

Postoji priča prema kojoj je jedan luteranski pastor svoje uverenje da će biti na nebu, u svom poslednjem času, , utemeljio na činjenici da “ne može da se seti da je ikada u životu učinio neko dobro delo”!¹²²

Ono što je, razume se, hteo da istakne jeste da je u celosti bio spasen u trenutku opravdanja. Iako nam takva izjava neće izgledati naročito čudna, pošto dolazi od luteranskog pastora, ona bi bila potpuno nezamisliva u slučaju mnogih adventističkih propovednika, od kojih su neki bili skloni onoj suprotnoj krajnosti.

Vratićemo se našem luteranskom pastoru, ali je pre toga potrebno da proučimo neke biblijske tekstove na tu temu.

Pavle, koji je veliki apostol spasenja blagodaću kroz veru bez dela zakona, jasno ističe da vera, nikako ne “kvareći” zakon, “utvrđuje” ga (Rimljanima 3,31). U stvari, Poslanica Rimljanima vodi svoje čitaoce kroz celokupni proces spasavanja, od forenzičkog opravdanja (kad smo pred zakonom prihvaćeni kao pravedni) do praktične primene principa zakona u svakodnevnom životu. Čuvena etička poglavlja poslanice, 12. do 14. glave, sa svim sadržanim savetima u vezi s hrišćanskim življenjem i izvršavanjem

¹²² Gerhard O. Forde, *Justification by Faith – A Matter of Death and Life*, 1982, 39.

zakona, u stvari su vrhunac poslanice. Ljudi, kao pojedinci, bivaju spaseni i dobijaju silu kako bi u svetu u kojem se nalaze mogli živeti istinski hrišćanskim životom.

Slično tome, u čuvenom tekstu o spasenju, u 2. glavi Poslanice Efescima, autor je učinio poseban napor da istakne da se mi spasavamo "blagodaću ... kroz veru", a ne delima ("da se niko ne pohvali"), da bi u nastavku rekao kako su hrišćani "sazdani u Hristu Isusu za dela dobra ... da u njima hodimo" (stihovi 8-10), kurziv dodat).

I, razume se, imamo Jakova koji je poznat po svojoj tvrdnji "da se delima pravda čovek, a ne samom verom" (Jakov 2,24). Ponikavši iz srednjovekovnog katolicizma orijentisanog na dela, Luter nije mogao da shvati kako Jakovljeva poslanica uopšte može biti deo biblijskog kanona. Jakov nije imao mesta na Luterovom spisku priznatih teologa.

Međutim, savremeni biblisti, uglavnom, ne vide sukob između Jakova i Pavla. Naprotiv, oni smatraju da su se dvojica apostola obraćala različitim grupama slušalaca i da su stavljali akcenat na različite delove istog jevanđelja. I Pavle i Jakov videli su bitnu vezu između načina kako hrišćanin veruje i onoga kako živi. "Samo vera opravdava", piše autor Piter Tun, "ali vera koja opravdava nije sama." Tako nam autor J. H. Rouns poručuje, u svom značajnom komentaru Jakovljeve poslanice, da je vera koja nije na odgovarajući način praćena delima "nepotpuna vera". Dela pokazuju "da je vera uvek bila ona prava, dok su je ona (dela) samo upotpunila".¹²³ Apostol Jakov je vrlo lepo rezimirao novozavetno učenje na tu temu, napisavši: "Vera ako nema delâ, mrtva je po sebi" [vera, sama po sebi, ako nema delâ, mrtva je] (Jakov 2,17; upor.: 26. stih).

¹²³ Berkouwer, *Faith and Justification*, 130-139; Toon, *Justification and Sanctification*, 34; J. H. Ropes, *The Epistle of St. James*, The International Critical Commentary, 1916, 220.

I reformatori 16. veka shvatali su jedinstvo vere i dela – i sâm Luter, onda kad nije preterivao u reagovanju protiv sopstvenog monaštva orijentisanog na dela. Otuda je u svom predgovoru za Poslanicu Rimljanima pisao da je “ta vera nešto živo, vazda u pokretu, aktivno, silno; nemoguće je da ona ne čini dobra dela bez prestanka. ... Nemoguće je odvojiti dela od vere, potpuno onako kako je, u slučaju vatre, nemoguće odvojiti vrelinu i svetlost”.¹²⁴

Žan Kalvin, razmišljajući na sličan način, pisao je da “Hristos nikoga ne opravdava, a da ga u isto vreme i ne posvećuje. ... On oboje daruje u isto vreme, nijedno od njih bez onog drugog. Tako biva ... da se ne opravdavamo bez dela, a ipak ne delima”.¹²⁵

Shodno tome, iako su učili opravdanje samo verom, Kalvin i Luter nijednom nisu zastupali opravdanje verom bez dela – što je, inače, nemoguće. Prema rečima Vilijama Barklija, “jedan od najopasnijih religijskih trendova jeste govoriti da su vera i dela u potpunosti različite i odvojene stvari. Ne može postojati nešto poput vere koja se ne ispoljava u delima”.¹²⁶

Ovoj temi doprinos daje i autor Tomas Oden, jer ističe da se “klasično hrišćanstvo bavilo ne toliko beskorisnom pričom o Božjem praštanju, nego više zajedništvom radi podrške i strukturom koja služi moralnom izgrađivanju, kojom bi to praštanje moglo biti primenjeno u životu odgovorne ljubavi”.¹²⁷

Ova misao nas vraća na luteranskog pastora, koga smo pomenuli na početku ovog odseka – onog koji je “znao” da će biti na nebu zato što “ne može da se seti da je ikada u životu učinio neko dobro delo”. Luteranima je, po tradiciji,

¹²⁴ Martin Luther, *Commentary on Romans*, prevod J. T. Mueller, °976, xvii.

¹²⁵ Calvin, *Institutes*, 2.16.1.

¹²⁶ Barclay, *Romans*, 38.

¹²⁷ Thomas C. Oden, *After Modernity ... What?* 1990, 138.

uvek bilo teško da povežu dela i veru – posvećenje s opravdanjem – zato što su se držali onih Luterovih iskaza koji su bili reakcije ili preterane reakcije na spasenje delima. Stoga su svoj akcenat stavili na (sve)ukupnost spasenja, rezimiranu u forenzičko ili sudsko opravdanje. Istim putem se, poput, Dezmonda Forda, kreću i neki adventisti.

Objašnjenje luteranskog bibliste Gerharda Fordea je, stoga, vrlo razumno. Istakavši da luterani vrlo često nisu mogli da spoje otkupljenje i hrišćanski način života (tj. opravdanje i progresivno posvećenje), Forde smatra da je problem u njihovom automatskom prenaglašavanju metafore forenzičkog (sudskog) opravdanja. Iako je ta metafora maksimalno važna, Forde smatra da se o njoj nikako ne može razgovarati bez njoj komplementarne metafore smrti i života. Ako se opravdanje opisuje kao “smrt pre života”, glasi njegova argumentacija, onda je posvećenje “život preko granice smrti”. To znači, dela su prirodni proizvod novorođenja u Hristu u trenutku forenzičkog opravdanja. Kombinovanjem tih metafora spasenja Forde dovodi obe strane Luterove teologije u ravnotežu na praktično isti način na koji mi treba da dovedemo u ravnotežu svoje tumačenje Pavla.¹²⁸

Odviše je lako reagovati “automatski” na fariseje našeg doba, koji, želeći da dela učine delom “pogodbe” za naše spasenje, nastavljaju putem starih Jevreja i srednjovekovnih katolika. Izvan toga, većina od nas reaguje ujedno i protiv onoga što je ostalo od fariseja u našoj vlastitoj koži. Međutim, pravi odgovor nije prebaciti se s jedne metaforičke krajnosti na drugu, nego pronaći ravnotežu među njima. *Spasenje biva blagodaću kroz veru bez dela, ali spasenje nikada ne biva bez dela.*

¹²⁸ Forde, *Justification by Faith*, 42.19.21.39-59.

“Dobra” dela i “loša” dela

Dobro, možda sad već govorite – ako su dela tako dobra, zašto Novi zavet toliko govori protiv njih?

Odgovor je da Novi zavet ne posmatra sva dela iz istog ugla. Novi zavet se posebno suprotstavlja delima u tri njihova oblika: (1) telesnim delima (Rimljanima 8,3-10) koja su proizvod grešne prirode; (2) delima zakona (Rimljanima 3,28; Galatima 2,16; Efescima 2,9), koja neki ljudi čine u nadi da će steći spasenje i (3) “mrtvim delima” (Jevrejima 6,1), koja se odnose na aktivnosti ljudi kao pojedinaca koji su “van odnosa sa živim Bogom” i otuda “lišeni okrepiljujuće sile blagodati”.¹²⁹

Nasuprot tim “neposvećenim” delima, Novi zavet stavlja dela vere. Pavle vrlo pohvalno govori o “veri koja kroz ljubav radi” (Galatima 5,6). On pohvaljuje Solunjane za njihovo “delo vere, i trud ljubavi” (1. Solunjanima 1,3; upor.: 2. Solunjanima 1,3). Uzgred, deo njegovog zadatka bio je pozivanje neznabožaca (nejevreja) na “poslušnost koja dolazi od vere” (Rimljanima 1,5).

I Isus je bio jasan kad je govorio o postojanju “dobrih” dela i onih “loših”. Na primer, On u Mateju, 7. glavi, govori o odbacivanju nekih prilikom poslednjeg suda, koji su u Njegovo ime “čudesna mnoga tvorili”. Ali On u istom tekstu kaže i to da će u carstvo nebesko ući “koji *čini* po volji” Njegovog Oca (21. i 22. stih, kurziv dodat).

Pavle pojašnjava razliku između “dobrih” i “loših” dela, govoreći da “šta god nije po veri greh je” (Rimljanima 14,23). Vera, da podsetimo, znači biti u ispravnom odnosu s Bogom kroz Isusa.

Delo zakona je delo koje činimo u sopstvenoj snazi, u pokušaju da pridobijemo Božju naklonost ili spasenje od

¹²⁹ Hugh Montefiore, *The Epistle to the Hebrews*, Harper's New Testament Commentaries, 1964, 105.

Boga. S druge strane, dela vere proističu iz spasonosnog odnosa s Isusom, čine se silom Svetoga Duha i oblikuju se i "ublažavaju" Očevom ljubavlju. Dela vere proističu iz opravdanja i rođenja "odozgo", dok delima zakona čovek nastoji da postigne da bude opravdan pred Bogom.

Razlika između ta dva tipa dela velika je, da veća ne može biti. Jedan je samouverena aktivnost radi sticanja Božje naklonosti, dok je onaj drugi spontana reakcija "spasene" osobe. Luter nam olakšava da to razumemo, napominjući da je "nemoguće da ona [vera] ne čini dobra dela bez prestanka". Vera "ne pita da li treba učiniti neko dobro delo; ne, pre nego što se i postavi pitanje, ona ih je već učinila i uvek je zauzeta činjenjem takvih dela".¹³⁰

Od presudnog je značaja da razumemo pravilan odnos između dela i opravdanja (kad je neko proglašen ispravnim pred Bogom), novorođenja i inicijalnog, početnog posvećenja. Spasena osoba ništa više ne radi zato da bi bila spasena nego što "drvo donosi roda da bi dokazalo da je živo. Drvo donosi rod zato što je živo, a ne zato da bi dokazalo da je živo".¹³¹

"Dobra" dela ne pripisuju zasluge sebi. Ona bi "trebalo da budu krajnje prirodna i spontana", piše Gerhard Forde, "kao kad roditelj trči da uzme i uteši dete. ... Čovek ne zastaje da bi razmišljao o njemu ('Hajde da vidim, treba li to da učinim ili ne treba? Da li je to nužno?'); čovek ne razmišlja ni o tome da li je to delo dobro ili nije – on ga jednostavno čini. A i kad je učinjeno, čovek na njega potpuno zaboravlja".¹³² S druge strane, oni na koje se odnose "mrtva dela" ili dela zakona, uvek žele priznanje, zasluge i nagradu.

¹³⁰ Luther, *Commentary on Romans*, xvii.

¹³¹ Wallenkampf, *Justified*, 107. Upor.: Taylor, *Forgiveness and Reconciliation*, 145.

¹³² Forde, *Justification by Faith*, 55.

Elen Vajt ističe važnost delâ vere, pišući: "Da bi čovek zadržao opravdanje, mora postojati neprekidna poslušnost u aktivnoj, živoj veri koja kroz ljubav radi i čisti dušu. ... Da bi neko mogao biti opravdan verom, vera mora da dostigne tačku kada će upravljati osećanjima i pobudama srca; u stvari, sama vera, poslušnošću, postaje savršena".¹³³

Redosled blagodati i dela ima presudnu važnost u pravljenju razlike između "dobrih" i "loših" dela. Bog nam se u oba zaveta redovno prikazuje kao neko ko daje blagodat pre očekivanja odgovora (npr.: 2. Mojsijeva 20,2.3; 5. Mojsijeva 7,6-12; 1. Korinćanima 6,20; Galatima 5,1). Imajući na umu ono što je Bog učinio za njih, hrišćani su "prisiljeni" i osnaženi da šire Njegovu ljubav prema svojim bližnjima.¹³⁴

Odnos vere je dinamičan odnos i on hrišćanina pokreće na služenje drugim ljudima u Hristovom duhu i sili. Hrišćanski život je život služenja, izražen u "veri koja kroz ljubav radi" (Galatima 5,6). Hrišćanski život nije život monaške osame, nego život za druge ljude. Džon Vesli je slikovito rekao da "izraz 'sveti pustinjaci' nije mnogo više u skladu s jevanđeljem nego što su to 'sveti preljubočinci' ".¹³⁵ Dela vere su integralni deo hrišćanskog svakodnevnog života.

Ovaj predmet nas dalje vodi do pitanja ljudskog truda u delima vere. Da li sve čini Bog, ili pak ljudska bića na neki način sarađuju s Njim u hrišćanskim delima?

¹³³ White, *Selected Messages*, 1:366.

¹³⁴ Za korisno izlaganje na temu odnosa između indikativa i imperativa kod Pavla, vidi, Ridderbos, *Paul*, 253-358; Ronald Y. K. Fung, *The Epistle to the Galatians*, The New International Commentary on the New Testament, 1988, 278-283.

¹³⁵ Wesley, *Works*, 14:321.

Šta reći o ljudskim naporima?

Neki hrišćanski autori kao da podrazumevaju da "Isus sve čini." Sve što treba da radimo, jeste da Bogu predamo svoj život, a On će dodati sve ono što nam je poznato kao trud. Sav naš napor jeste napor da ostanemo predani Bogu. To je bilo učenje mnogih između tzv. "propovednika svetosti" u prošlom veku, a čitalac će nesumnjivo steći takav opšti utisak i iz nekih spisa Morisa Vendena.¹³⁶

Ja sam svojevremeno javno govorio da je suština ljudskih dela nastojanje da ostanemo predani Bogu. Mada i nadalje verujem da je mnogo istine u tom razmišljanju, došao sam do zaključka da to i nije baš u skladu ni s bogatstvom biblijskog jezika na tu temu, niti sa svakodnevnim iskustvima.

Biblija je puna reči i izveštaja koji podrazumevaju da ljudski napori odlaze preko granica neophodnih da neko ostane predan Bogu. Mojsije (je), primera radi, (1) bio pohvaljen što "ne htede da se naziva sin kćeri faraonove", (2) (on se) opredelio da strada s izrailjskim narodom, (3) "trpeo" za Hrista, (4) "ostavio Misir" i (5) "podnosio" probleme, jedan za drugim (Jevrejima 11,23-28).

Osim toga, Isus je rekao učenicima da "ištu" carstvo Božje (Matej 6,33), dok nam Pavle poručuje da "morimo" "poslove telesne", da svoja tela prinesemo kao živu žrtvu i da "po duhu hodimo", ne udovoljavajući telesnim željama (Rimljanima 8,13; 12,1,2; Galatima 5,16). Jovan nam, u međuvremenu, poručuje da "držimo" zapovesti Božje (Otkrivenje 14,12; upor.: Jovan 14,15; 15,10).

Novi zavet je pun reči koje upućuju na akciju. Na slici koju Biblija daje nećete videti svece nošene na nebo na udobnim krevetima. Osim toga, Biblija ne uči ni o

¹³⁶ Npr., Andrew Murray, *Absolute Surrender*, 1897; Robert Pearsall Smith, *Holiness Through Faith*, 1870; Morris L. Vencen, *Salvation by Faith and Your Will*, 1978.

delotvornosti ljudskih napora koji su odvojeni od sile koju Bog daje. "Bez mene", rekao je Hristos, "ne možete činiti ništa" (Jovan 15,5). Pre bismo mogli reći da je to slika saradnje između Boga i ljudskih bića. Tako je Pavle napisao: "Zašto se i trudim i borim po Njegovoj moći koja u meni silno čini" (Kološanima 1,29) i "Sve mogu u Isusu Hristu, koji mi moć daje" (Filibljanima 4,13).

Sliku saradnje nalazimo i u Starom zavetu. U 3. Mojsijevoj 20,7 Izrailjcima je zapovedeno da se "posvećuju", dok u sledećem stihu čitamo da je Gospod taj koji posvećuje svoj narod (vidi: 2. Korinćanima 7,1; upor.: 1. Solunjanima 5,23). Slično tome, kad su se Izrailjci pripremili da pređu Crveno more, Mojsije im je zapovedio: "... stanite pa gledajte kako će vas Gospod izbaviti danas. ... Gospod će se biti za vas, a vi ćete mučiti." No, Bog je zapovedio narodu da "idu" (2. Mojsijeva 14,13-15, kurzivi dodati). Bog je otvorio put, ali On nije nosio narod. Oni su pregazili morsko korito trošeći sopstvenu snagu.

Tako imamo da u našem "hodanju" s Bogom postoje pasivni i aktivni element. Prvo je pokoravanje, onda delovanje u sili Duha, za šta je potreban ljudski napor.

Sledeće Pavlove reči Filibljanima možda su i najjasniji tekst o interakciji Božjeg delovanja i ljudskog truda: "Gradite spasenje svoje sa strahom i drhtanjem. Jer je Bog što čini u vama da hoćete i učinite kao što mu je ugodno" (Filibljanima 2,12.13). Taj tekst ukazuje na aktivnu hrišćaninovu ulogu, kada on ulaže trud, ali je u tekstu ljudski napor stavljen u kontekst Božje blagodati. Džon Muri to pojašnjava, pišući: "**Pošto** Bog radi, i mi radimo". Naša aktivnost se ne obustavlja zato što Bog radi, niti se Božja aktivnost obustavlja zato što mi radimo; ne, hrišćanski rad može da se dogodi jedino u okolnostima kada Bog prethodno deluje u našem srcu i umu, i u neprekidnoj zajednici sa Svetim Duhom. "Posvećenje je", piše Entoni

Hoekema, "delo Boga u nama, koje podrazumeva naše odgovorno učešće."¹³⁷

Kad tako razmišljam, više mi nije, kao nekada, nemoguće da shvatim kako je pisac Otkrivenja govorio o u "svili čistoj i beloj" svetih, na kraju vremena, kao o "pravednim delima svetih" (Otkrivenje 19,8). Komentarišući taj tekst, Robert Mauns tvrdi da "to ne negira Pavlovu doktrinu o opravdanju na osnovu pravedne Hristove poslušnosti (Rimljanima 5,18.19), nego pokazuje da je preobražen život prikladan odgovor na poziv nebeskog Ženika". Autor Džordž Eldon Lad napominje: "Mada je svadbeno ruho božanski dar", hrišćanski odnos prema spasenju je dinamičan odnos. "Sveti koji su pozvani na večeru svadbe Jagnjetove su oni koji su ispoljili nepokolebanu istrajnost, držali Božje zapovesti i očuvali svoju veru u Isusa (Otkrivenje 14,12)."¹³⁸

"Obraćanje", kako piše J. C. Rajl, "nije staviti čoveka u naslonjaču i udobno ga preneti na nebo. Ono je početak jednog silnog sukoba, u kojem postizanje pobeđe ima visoku cenu." Hrišćanski život zahtevaće ulaganje truda do kraja života. "Oni koji čekaju da vide neku magičnu promenu u karakteru bez svoga odlučnog angažovanja u savlađivanju greha", pisala je Elen Vajt, "biće razočarani." Međutim, taj trud uvek se mora događati u saradnji s Božjom blagodaću koja osposobljava, i u kontekstu odnosa vere, ukoliko očekujemo da napor bude delotvoran. "Sve što čovek može da učini bez Hrista zagađeno je sebičnošću i grehom, ali je ono što se čini verom, ugodno pred Bogom."¹³⁹

¹³⁷ Murray, *Redemption Accomplished and Applied*, 148.149; Hoekema, "Response to Horton", in *Five Views on Sanctification*, 139.

¹³⁸ Robert H. Mounce, *The Book of Revelation*, The New International Commentary on the New Testament, 1977, 340; George Eldon Ladd, *A Commentary on the Revelation of John*, 1972, 249.

¹³⁹ Ryle, *Holiness*, 67; White, *Selected Messages*, 1:336.364. Upor.: White, *Christ's*

Ukratko, reći ćemo da je ljudski napor važan i neophodan. Mada taj trud ne vodi u spasenje, on svakako proističe iz njega. Bonhefer je istakao tu misao, rekavši da “veruju samo oni koji su poslušni”. Biskup Rajl je to živo izrazio, pišući da je neko ko smatra da hrišćanin ne mora da primenjuje Božje uredbe u svakodnevnom životu “zapravo samo malo bolji od umobolnika”.¹⁴⁰

Do sada smo u ovom poglavlju potrošili mnogo vremena na priču o ljudskim naporima i “dobrim” delima. Sada želimo da razmotrimo ulogu koju će ta dela i naponi imati na poslednjem sudu.

Dela na sudu

Sud među “normalnim” ljudima nikada nije bio popularan ali, bilo na dobro ili na loše, sud je stvarnost našeg bitisanja baš kao što su to bolest ili smrt. Ni takve teme, razume se, nisu bile preterano popularne, ali negiranje njihove realnosti ne rešava pitanje pretnje koju predstavljaju.

U stvari, nije naročito teško razumeti zašto je pojam suda u očima nevernika nešto odbojno; ali, kada se hrišćanin uznemiri zbog tog predmeta, to upućuje na nerazumevanje svrhe Božjeg suda. Božja namera je da hrišćane odbrani potvrđivanjem da su “u Hristu”. “Nikakva ... nema osuđenja onima koji su u Hristu Isusu” (Rimljanima 8,1). “Ako je Bog s nama, ko će na nas? ... Bog pravda [vodi nas kao pravedne]; ko će optužiti?” Hristos “je s desne strane Bogu” gde posreduje “za nas”. One koji su “u Hristu” ništa ne može rastaviti od Božje ljubavi (stihovi 31-39; upor.: Zaharija 3,1-5). Prema tome, hrišćanin može s mirom i radošću da očekuje završne činove suda.

Object Lessons, 56.

¹⁴⁰ Bonhoeffer, *Cost of Discipleship*, 76; Ryle, *Holiness*, 26.

Činjenica o završnom, posljednjem sudu učenje je koje prožima Božju reč. Ono što sada želim da istaknem jeste da je svrha posljednjeg suda odlučivanje o tome ko je "u Hristu". "Ko ima Sina", pisao je Jovan, "ima život; ko nema Sina Božjega nema života" (1. Jovanova 5,12; upor.: Jovan 5,24). "Svaki koji vidi Sina i veruje ga", rekao je Isus, "ima život večni; i ja ću ga vaskrsnuti u poslednji dan" (Jovan 6,40).

Biti "u Hristu", kako smo to ranije istakli, biblijski je izraz koji upućuje na čovekov celoviti odnos s Bogom. Biti "u Hristu" podrazumeva i opravdanje (biti priznat kao pravedan i doveden u ispravni odnos s Bogom) i posvećenje (biti posebno odvojen za svetu svrhu i odgovarati na Božju ljubav etički ispravnim životom, što se događa zahvaljujući sili Svetoga Duha). Svi ljudi su ili u odnosu vere s Bogom, ili u odnosu greha (pobune) s Njim.

Tako je, biti "u Hristu", kao centralna tačka suda, relaciona ocena. Osoba koja je u Hristu, prihvatila je *ī* Njegovu blagodat praštanja *ī* Njegov način života. Ta dva elementa, kako smo to napomenuli u 4. glavi, nikako se ne mogu razdvajati.

Novi zavet jasno govori da svakodnevni život čovekov služi kao dokaz za poslednji sud. Pisac Otkrivenja nam kaže da će mrtvima biti suđeno "po *delima* svojima" (Otkrivenje 20,12, kurziv dodat). "Delanje", činjenje dela je važno zato što će neko ko je "u Hristu" biti "tvorac" Njegovih dela. Svila spasenih, kako je pisao Jovan, to su "pravedna *dela* svetih" (Otkrivenje 19,8, kurziv dodat). Razume se, da bi bila pravedna, dela moraju biti učinjena u okviru odnosa vere s Hristom. Svadbeno ruho iz Mateja 22,1-14 je izraz o kojem treba da razmišljamo kao o nečemu što se odnosi na potpuno spasenje. Oni koji su se "obukli u Hrista" živeće Hristovim životom. Drugim rečima, u stvarnom životu (za razliku od izolovanog teološkog spekulisanja) blagodat

opravdanja nikako se ne može razdvajati od blagodati posvećenja. Osoba koja je “u Hristu” mora imati i jedno i drugo. Dakle, kako to kaže Vilijam Džonson, sud je u suštini objava da su ljudi i žene pravedni, da se nalaze u odnosu vere s Bogom.¹⁴¹

I vera i poslušnost imaju na sudu centralnu ulogu. Prema rečima iz Jevanđelja po Jovanu, “ko *veruje* Sina, ima život večni; a ko ne *veruje* Sina (tj. nije *poslušan* Sinu), neće videti života, nego gnev Božji ostaje na njemu” (3,36, kurziv dodat).

Verovanje, uzeto izolovano, ne upućuje na odnos spasenja, kao što na njega ne upućuju ni izolovano uzeta dela. Mnogi iz tabora izgubljenih biće oni koji su u Njegovo ime “čudesna mnoga (mnoga silna dela) tvorili” (Matej 7,22). Tako, autor Donald Bleš ističe: “Nama će se suditi prema našim delima”, ali se mi njima nećemo spasavati. Oni koji su “u Hristu” imaće i odnos sa svojim Gospodom i život koji odražava taj odnos. “Dela vere” su neizbežan izdanak vere. “Kada nečija dela ne odgovaraju onome što (on) ispoveda”, pisala je Elen Vajt, “to je dokaz da ta osoba *nije* opravdana verom.”¹⁴²

Leon Moris ističe kako je jedan od velikih paradoksa spasenja u tome što spasenje ne zavisi ni od čega što mi činimo, a ipak se niko ne spasava bez odgovora verom, koji podrazumeva “pobožno življenje”.¹⁴³

Sada je važno da istaknemo činjenicu da se sud ne temelji na delima ocenjivanim iz ugla farisejskih definicija greha i pravde, ili pristupa posvećenju savremenog

¹⁴¹ William G. Johnsson, *Religion in Overalls*, 1977, 63. Za korisno izlaganje na temu suda na osnovu dela, vidi: Berkouwer, *Faith and Justification*, 103-112.

¹⁴² Donald Bloesch, *Essentials of Evangelical Theology*, 1978, 1:184; White, *Selected Messages*, 1:397. (Kurzivi dodati.)

¹⁴³ Leon Morris, *The Cross in the New Testament*, 1965, 390.391. Upor.: Edward Heppenstall, *Our High Priest*, 1972, 132.

fundamentalizma, gde su centralne teme razmišljanja ishrana i odeća.* Greh i pravednost, kako smo ranije istakli, putevi su uspostavljanja odnosa s Bogom i s načelima Njegovog karaktera i zakona. Velika greška fariseja bila je u tome što su greh tako "usitnjavali" da su ga definisali kao postupak, a ne kao ukupan stav i odnos prema Bogu. A onda smo, takođe, zapazili da su i fariseji i njihovi današnji naslednici imali sklonost da na Božji zakon gledaju kao na skup samostalnih zabrana, a ne kao na pozitivno načelo ljubavi koje mora da "inficira" svaki aspekt čovekovog postojanja i života.

Celi taj pristup doveo je do shvatanja suda kojim se, na jedan zavaravajući način, gresi i dobra dela navode pojedinačno. S takvom pogrešnom slikom, Elen Vajt je pisala o "mnogima u današnje vreme koji tvrde da drže Božje zapovesti, ali koji ... nemaju Božje ljubavi u srcu koja bi se izlivala na druge ljude".¹⁴⁴

Isus je nesumnjivo opisao sud u onome kako se odnosi prema delima. Redosled iz Mateja 24. i 25. glave ovde ima presudan značaj. Dvadeset četvrta glava je Njegovo najkompletnije izlaganje o drugom dolasku, dok se 25. glava sastoji od tri priče koje se u potpunosti odnose na Njegov ponovni dolazak.

Prva priča je o deset devojaka (Matej 25,1-13). Ona upozorava sve hrišćane na njihovu obavezu da straže i budu spremni za drugi dolazak. Sledeća priča je o talantima (stihovi 14-30). Njom se poručuje da hrišćani moraju da rade i da koriste svoje darove, uz istovremeno straženje i spremnost za Hristov ponovni dolazak.

Poslednja priča (stihovi 31-46), priča o sudu, o ovcama i jarcima navodi nam *vrstu dela* koja će Bog tražiti na

* Bavljenje pitanjima o tome šta i kada treba ili ne treba jesti, šta se može ili ne može obući.

¹⁴⁴ White, *Christ's Object Lessons*, 279.

poslednjem sudu. Zapanjujuće je, bar iz ugla fariseja i nekih drugih Njegovih slušalaca koji su imali zakonski način gledanja na dela i stav "rasitnjavanja" kada je reč o grehu, što Isus propušta da istakne besprekorno svetkovanje Subote ili kruta pravila u pogledu ishrane. Naprotiv, On će se na sudu usredsrediti na pitanje – da li su ljudi intimno, u srcu, usvojili ljubav tipa *agape*; da li su aktivno brinuli za svoje bližnje onda kad su ti bližnji bili gladni, bolesni ili u zatvoru. To je *ta* suština suda.

Tu istu misao Elen Vajt izražava kristalno jasno, i kaže, u svom komentaru priče o ovcama i jarcima, da je odluke suda Isus prikazao "kao one koje se temelje na *jednoj tački*. Kad se narodi okupe pred Njim, postojaće samo dve grupe ljudi, čija će večna sudbina biti određena na osnovu onoga što su učinili ili zanemarili da učine za Njega u ličnosti siromašnih i napaćenih".¹⁴⁵

Taj sudski postupak nije spasenje delima, nego ocena odgovora na Božju ljubav. Ne odgovoriti znači ne primiti tu ljubav, znači da će izostati preobražaj karaktera ljubavlju, silom Duha.

Posvećenje počinje preobražajem čovekovog srca u vreme početne faze spasenja. Progresivni aspekti posvećenja usredsređeni su na intimno usvajanje Hristovog karaktera ljubavi, služenje, staranje o ljudima, kao i na postepeno uklanjanje starih karakteristika u kojima su se ogledale osobine kao što su sebičnost, farisejska tvrdoća srca i sklonost ka moralisanju.

Prema tome, duh naših svakodnevnih postupaka je značajan, pošto "ponovljeni postupci stvaraju navike,

¹⁴⁵ White, *Desire of Ages*, 637. (Kurzivi dodati.) Upor.: Ellen G. White, *The Ministry of Healing*, 1942, 104.105.

navike oblikuju karakter, a karakterom se određuje naša sudbina za vreme i večnost”.¹⁴⁶

Posvećenje i “sredstvo blagodatí”

Sredstvo blagodatí je sredstvo kojim zemaljski stanovnici primaju Božju blagodat. Neki su sredstvo blagodatí zamišljali kao svojevrsan “magični” događaj, kao kad beba biva krštena i istog trenutka oslobođena krivice s kojom je, navodno, rođena, ili kada reči izgovorene na misi znače posebne blagoslove, bez obzira na shvatanja i život primaoca.

Nema ni zasluge ni magije u tome što neko učestvuje na obredu večere Gospodnje, u krštenju, čitanju Biblije, molitvi ili slušanju dok se propoveda Božja reč. Međutim, *povezana s verom*, svaka od tih aktivnosti postaje sredstvo kojim Bog pruža ruku i daruje svoju blagodat pripadnicima svog naroda.

Duhovno rasteње nije ništa “automatskije” od fizičkog rasteња. Kao što na fizičkom planu morate jesti, piti i vežbati, da biste održali zdravlje i rasteње, isto tako postoje aktivnosti na duhovnom planu koje podstiču vitalnost. “Blagodat”, ističe Elen Vajt, “je kao biljka koja može da napreduje jedino u srcu koje je u kontinuitetu spremno. ... Trnje greha može da raste na svakom zemljištu, ne treba mu nikakvo obrađivanje, ali zato blagodat morate pažljivo negovati.”¹⁴⁷

Božje primarno sredstvo blagodatí je Biblija, iz koje crpimo poznanstvo s Hristom. Tako Petar usrdno poziva primaoce svojih poslanica: “Napredujte u blagodatí i u poznanju Gospoda našega i Spasa Isusa Hrista” (2. Petrova 3,18). On i na drugom mestu piše: “Budite željni razumnoga

¹⁴⁶ White, *Christ's Object Lessons*, 356.

¹⁴⁷ Isto, 50.

i pravoga mleka ... da o njemu uzrastete za spasenje" (1. Petrova 2,2; upor.: Kološanima 1,10; Jovan 17,17). Kad se prima s verom, poruka Biblije će "prilagoditi želje, očistiti misli i narav učiniti prijatnom. Ona oživljava sposobnosti uma i snagu duše. Ona uvećava sposobnost da se oseća, ispoljava ljubav".¹⁴⁸

Nemoguće je rasti u Hristu bez upijanja Božje reči putem ličnog proučavanja, slušanja Reči koja se propoveda i razmišljanja o njoj.

Bog je odredio da Biblija, u sprezi s prosvetljujućim vođstvom Svetoga Duha, bude primarno sredstvo blagodati. Jovan je pisao svoje Jevanđelje kako bi njegovi čitaoci "verovali da Isus jeste Hristos, Sin Božji, i da verujući imaju život u ime Njegovo" (Jovan 20,31; upor.: 2. Timotiju 3,15). Oni koji imaju Reč, poseduju "ključeve od carstva nebeskoga" (Matej 16,19; upor.: Luka 11,52; Jovan 17,3). Prema tome, čitanje Biblije, propovedanje i objavljivanje jevanđelja su sredstvo blagodati.

Drugo značajno sredstvo blagodati je molitva – koju su neki opisali kao disanje duše. "Molitva je", pisala je Elen Vajt, "ključ u rukama vere koji otključava nebesku riznicu".¹⁴⁹ Bez urednog molitvenog života niko ne može biti jak u Hristu. Taj život predanja u molitvi je posebno vreme u kojem ne samo što razmišljamo o Bogu i Njegovoj ljubavi nego mu se i svakoga dana iznova posvećujemo.

Od ostalih sredstava blagodati, tu su i ozbiljno učešće u obredu Večere Gospodnje i drugim simboličnim događanjima u crkvi, kao i druženje s ostalim hrišćanima u bogoslužju, evanđeoskom radu, u određenim oblicima rekreacije. Bog nam svoju istinu, poznanje o sebi i svoju

¹⁴⁸ Isto, 101.

¹⁴⁹ White, *Steps to Christ*, 94.

ljubav prenosi na mnogo načina, i On želi da Njegova deca iskoriste sve prednosti koje su im već na raspolaganju.

Ipak, mi nikako ne smemo zaboraviti da je moguće da se neko dugo moli, da marljivo istražuje Bibliju i da bude "fanatično revan za crkvu", a da ipak bude izgubljen za večnost. Takav je bio slučaj fariseja onog vremena. Oni su "rigorozno" proučavali i Pisma i "jasno svedočanstvo" svojih usmenih predanja, a da pri tom nikad nisu upoznali ni Boga ni Njegovu ljubav koja omekšava srca. Pomenute aktivnosti za njih nisu imale funkciju sredstva blagodati, zato što ga oni nisu primali u atmosferi poniznog i prijemčivog odnosa vere. Takva je mogućnost i dalje prisutna.

Treba takođe napomenuti i to da Božja sredstva blagodati ne deluju ako su usmerena samo prema unutra. Proučavanje Biblije i molitva postaju disfunkcionalni ako je povod za takve aktivnosti – da se osećamo sigurni (ako već ne ponosni i samozadovoljni) pošto svakodnevno, uz uredno vođenje evidencije, provodimo svoje "vreme ispoljavanja vernosti" u razmišljanju o Hristovom životu, ili pošto smo popravili svoj prošlogodišnji "rekord" u pogledu "duhovnih" dostignuća.

Da bi Božja sredstva blagodati bila delotvorna, ona ne samo što nam moraju omekšati srce i preobraziti život, nego nas moraju i podstaći na život služenja drugim ljudima. Hrišćani koji stagniraju, to je nešto nemoguće, pojam koji je sâm po sebi protivrečan.

Sredstva blagodati su zaista sredstva blagodati jedino u odnosu vere koji Božji Duh oživljava i okrepljuje. Izvan tog dinamičnog odnosa, ta sredstva su samo čitanje i izgovaranje dobrih reči i vršenje moralnih postupaka. Unutar tog dinamičnog odnosa, takve aktivnosti su nužni sastavni elementi duhovnog rasteanja u okviru procesa progresivnog posvećenja.

šesta glava

POSVEĆENJE, SAVRŠENSTVO I ISUSOV PRIMER

Farisejske "akrobate" i dalje žive i aktivni su i u ovim godinama oko smene milenijuma. Oni se, razume se, više ne brinu toliko o dimenzijama kamena koji se po zakonu može nositi u subotni dan, kao fariseji iz istorije, niti slede obrazac Simeona Stilita, koji se čuvao od iskušenja ostajući više meseci zakopan do grla u pesku, a kasnije, živeći čak nekoliko decenija na vrhu jednog stuba. No, uveravam vas da njihove ideje i program postoje i danas.

Poslednjih nekoliko nedelja slušao sam izveštaje o nekim primerima savremene vrste fariseja. Jedan je čovek bio tako "veran" u stvarima zdravstvene reforme (zgodnog područja za dostignuća, pošto se i gresi i pravedna dela u okviru nje mogu posmatrati u vidu komadića veličine zalogaja) da je, iako visok 1,98 m, težio samo 63,5 kg. On na svom putu u savršenstvo pronalazi uvek nešto novo što neće jesti. Čak bi i stari Simeon koji je živeo na stubu morao biti impresioniran ostvarenjima ovog čoveka. Lično se mogu staviti u njegov položaj, pošto sam prve godine posle svog obraćenja sa 75 kg "sišao" na 54,3 kg, u nastojanju da budem prvi savršeni hrišćanin posle Hrista.

To je, eto, paradoks je *krute* zdravstvene reforme: što si u njoj bolji, to bolesnije izgledaš. Mnogi od "duhovnih sportista" koje sam sretao putujući po Americi, žute su boje kože i oslabljenog tela. Čuo sam čak o jednoj ženi koja za sebe kaže da je bila toliko dosledna da su procesi lečenja u

njenom telu, zbog preterivanja u pogledu ishrane velikom merom bili usporeni. Povreda koja je trebalo da bude sanirana za nekoliko nedelja, "krpila" se mesecima. Svakako, treba je pohvaliti zbog njene predanosti postavljenom idealu, mada će se čitalac, možda, pitati - u kakvoj je vezi to sa zdravstvenom reformom ili sa hrišćanstvom. Ja sam gajio "čudno" uverenje da zdravstvena reforma ljude treba da učini jačima, kako bi mogli bolje služiti Hristu.

A onda nailazimo i na postignuća u vezi s jedenjem između obroka. Ta se zla navika u nekim krugovima očigledno smatra jednim od osnovnih greha. Primera radi, postoji priča o verniku-pastoru koji je obred Večere Gospodnje verno odnosio bolesnima i nepokretnima, ali je odbijao da uzme učešća u simbolima obreda s njima, zato što bi to bilo jedenje između obroka. Baš taj mali podatak o "vernosti" jako me je potresao, pošto se definicija reči "pričest" u rečniku engleskog jezika Webster, odnosi na deljenje, ili zajedničko učešće u obredu.

Kad bismo takve osobe pitali kakvo je njihovo opravdanje za takvo držanje, oni bi verovatno odgovorili kako se trude da izgrade karakter sličan Hristovom. Neki bi, čak, mogli izjaviti da će Hristos, kada oni dostignu "savršeni odraz Hristovog karaktera", ponovo doći.¹ U svakom slučaju, to sam i ja ljudima govorio pre određenog broja godina, kada sam ozbiljnije putovao baš takvim putem ka "sličnosti Hristu".

Tokom poslednjih godina bio sam na neki način uznemiren razmišljanjem o tome kako je biblijski Isus, koji je, idući da "nađe i spase što je izgubljeno" (Luka 19,10) "jeo i pio" i družio se s "carinicima i grešnicima" (Luka 7,34; 15,1.2), uopšte mogao biti uzor za "duhovne" stavove i

¹ White, *Christ's Object Lessons*, 69. Ovaj citat biće detaljno obrađen u 9. glavi.

aktivnosti navedene u prethodnom delu teksta. Isto tako, bilo mi je teško da odredim kako “razvrstati” takva shvatanja hrišćanstva, iz usta apostola Pavla, koji je bez okolišanja rekao da “carstvo Božje nije jelo i piće, nego pravda i mir i radost u Duhu Svetome” (Rimljanima 14,17).

Sama reč *radost* iz tog stiha je divna izvanredna, budući da često, prema sumornom izrazu lica, mogu da ocenim ko među slušaocima na evangelizacijama ulaže najveće napore da dostigne savršenstvo. Poruka koju na takav način “dobijam” glasi da je savršenstvo, zapravo, strahovito ozbiljna stvar. Poput starijeg sina (koji je predstavljao fariseje) u priči o izgubljenom sinu, ni oni ne mogu podneti previše radosti, pa će se obično ispostaviti da su podjednako kritizerski raspoloženi kao i on (Luka 15,25-32). U očima mnogih takvih ljudi, reč *veselje* je najđavolskija reč u rečniku,² uprkos maločas pomenutim Pavlovim rečima iz Rimljanima 14,17 i Isusovom više puta ponovljenom naglasku na radosti i veselju iz 15. glave Lukinog Jevanđelja (vidi, npr. Luka 15,5.6.7.9.10.20.22.23.24.25.27.30.32). Kad bismo nekim slučajem iz te glave Lukinog Jevanđelja uklonili sve rečenice u kojima su izraženi radost i veselje, nestalo bi njene suštine. Isto to kao da se neposredno odnosi na život mnogih ljudi. Oni su mišljenja da, pošto žive u periodu stvarnog Dana pomirenja, nemaju prava na veselje. No, ako su “u Hristu”, trebalo bi da se raduju u izvesnosti svog spasenja – mada bismo, razume se, ukoliko nisu sigurni da je život kojim žive – život “u Njemu”, mogli shvatiti njihovo odsustvo radosti i veselja.

² Nema sumnje da takav utisak dobijate na osnovu video-traka koje je izdao John Osborne o bogoslužju veselja.

Napustimo shvatanje radosne vesti kao "loše vesti"

Među tragičnim dešavanjima u istoriji hrišćanstva je i groteskni način života među nekim hrišćanima, zbog pokušaja da budu slični Hritu i ostvare pobeđu nad grehom. Takve duhovne muke i patnje preživljavali su ne samo monasi ranih vekova već i oni u srednjem veku.

Čak i u dvadesetom veku nailazimo na takve "duhovne akrobate" kao što je npr. bio jezuita Vilijam Dojl, koji se izlagao velikim ličnim neugodnostima, kakve su nošenje košulje od kostreti preko glave, namerno izlaganje dejstvu koprive i polivanje ledenom vodom u ponoć, kao i ležanje na hladnom kamenu u crkvi. Naravno, morao se boriti protiv svog zdravog prohteva za hranom – večiti predmet brige perfekcionista kroz istoriju. U Dojlovoj beležnici detaljno su opisana brojna iskušenja u vidu šećera, kolača, meda, džema i drugih ukusnih stvari: "Više puta sam se odupro žestokom iskušenju da jedem kolače. Pobedio želju da uzmem džem, med i šećer. Strašno iskušenje da pojedem kolač, itd." "Bog me je tokom ove osame silno podsticao da se potpuno odrekнем butera."³

"Monaštvo je", piše R. N. Flu, "najdrskiji organizovani pokušaj dostizanja hrišćanskog savršenstva u dugoj istoriji Crkve." Motivacija za te junačke poduhvate bilo je oponašanje Hrista. Najvažnije od svega, za njih je bilo imati stalno Hrista pred očima, pa makar to i razorilo ljudska osećanja. Autor Kejšn, primera radi, s odobravanjem piše o monahu koji je, nakon što je petnaest godina živeo u izolaciji, dobio čitav svežanj pisama od svojih roditelja i prijatelja, ali ih je, neotvorena, bacao u vatru zato što bi ona odvrtila njegovu pažnju od nebeskih stvari.⁴

³ William Doyle, citirano kod: Menninger, *Man Against Himself*, 123.

⁴ Flew, *The Idea of Perfection*, 158.168; LaRondelle, *Perfection and Perfectionism*, 304.305.

Opšti duh takvih ideala nije bio ograničen na ljude starog doba ili (rimo)katolike. Evangelički protestanti često su se mučili zbog iste vrste shvatanja, mada bi to oni mogli objasniti donekle drugačijim rečima. Stan Muniham, nekadašnji predsednik organizacije "World Vižn", govori o sopstvenom napredovanju u jednoj crkvi fundamentalističkog usmerenja, napominjući kako se, gotovo kuda god bi išao, sretao s ljudima kojima je "u ranom dobu života bilo nametnuto legalističko i 'osuđivačko' jevanđelje". Muniham to versko shvatanje prikladno opisuje kao "shvatanje radosne vesti kao 'loše vesti'". Način razmišljanja u stilu 'loše vesti' čini da je čovek skoro opsednut "upornim strahom da je nekome, negde – lepo".⁵

Nažalost, mnogi ljudi su uverenja da je takav način razmišljanja – Božji. C. S. Luis priča o dečaku-školarcu koga su pitali kako zamišlja Boga. "Odgovorio je da je Bog, onako kako on to može da zamisli, 'tip osobe koja neprekidno ide i 'njuška', ne bi li otkrila nekoga ko se veseli, da bi onda pokušala da to zaustavi'".⁶

Na tu temu mogu da govorim sasvim merodavno, pošto sam nekoliko nedelja posle svog krštenja upoznao neke revne adventiste koji su mi pomogli da dođem do takvog istog zaključka. Trebalo je da prođu godine očajničkog nastojanja da se otrgnem od tiranije svog "hrišćanstva", da bih napokon shvatio da moj zlosrećni osuđivački mentalitet i razmišljanja s negativnim predznakom nisu imali veze s Isusom iz Biblije. Ja sam, razume se, ta svoja shvatanja i način razmišljanja smatrao sličnim Isusovim. Posle dosta vremena shvatio sam da bi život s takvom 'vrstom' Isusa kroz beskrajne vekove večnosti mogao biti bolja definicija pakla nego ognjena katastrofa opisana u Bibliji.

⁵ Stan Mooneyham, *Dancing on the Straight and Narrow*, 1989, 12.13.

⁶ Lewis, *Mere Christianity*, 69.

Kad su Petar i drugi novozavetni pisci govorili da je Isus "naš primer", koristili su grčku reč *hypogrammos*, koja doslovno znači "pisati ispod". To podseća na učionicu osnovne škole, gde učitelj ispisuje slova na jednoj liniji i traži od deteta ta ih prepíše na sledećoj. Tako Novi zavet, kako piše autor Sinkler Ferguson, "podstiče hrišćane da biografiju sopstvenog života pišu neprestano bacajući pogled na način života ispisan Isusovim životom. Oponašanje utelovljenog Spasitelja suština je neprekidnog, kontinuiranog posvećenja".⁷

Mada je tačno da Bog od nas očekuje da sledimo Hristov primer, tačno je i to da On želi da u Bibliji čitamo od čega se sastoji taj primer. I tako, dok mi sledimo Hristov primer, Otac želi da prevaziđemo farisejski negativni i osuđivački način razmišljanja i da radosnu vest zaista posmatramo kao *radosnu* vest.

Oponašanje Isusa: novozavetni imperativ

Novi zavet dosledno insistira na tome da hrišćanin treba da sledi Hristov primer u svetom življenju. Petar je rekao da je svojim sledbenicima Hristos ostavio "primer", kako bi oni mogli "ići Njegovim tragom" (1. Petrova 2,21). Osim toga, pisao je Petar, "nego po svecu koji vas je pozvao [kao što je svet Onaj koji vas je pozvao], i vi budite sveti u svemu življenju. Jer je pisano: budite sveti, jer sam ja svet" (1. Petrova 1,15.16). Isus nas podstiče na stav oponašanja, kada o sebi govori kao o Onome koji je "put" (Jovan 14,6). U stvari, prvo ime hrišćanske religije bilo je "Put" (vidi Dela 9,2; 19,9.23; 22,4; 24,14.22). Nakon što je svojim učenicima oprao noge, Isus je rekao: "Jer ja vam dadoh ugled da i vi tako činite kao što ja vama učinih" (Jovan 13,15). Značajan deo "Put" bio je slediti Isusov primer. Hrišćani su bili oni

⁷ Sinclair B. Ferguson, "The Reformed View", u: *Christian Spirituality*, 66.

koji su 'hodili' "tako ... kao što je On hodio" (1. Jovanova 2,6). A Pavle je pozvao korinške vernike da imaju "um Hristov" (1. Korinćanima 2,16) i pohvalio Solunjane što "se ugledaste ... na Gospoda" (1. Solunjanima 1,6).

G. C. Berkouwer oponašanje Hrista povezuje s progresivnim posvećenjem. "Oponašanje Hrista", pisao je, "nije samo jedan od oblika posvećenja, jedan od više takvih oblika, nego opis njegove suštine."⁸ Ako je to tako, onda bi nam priličilo da tu temu istražimo na ovom mestu, u ovoj knjizi. Međutim, pre svega će biti važno da oponašanje postavimo u širi kontekst plana spasenja.

Oponašanje nikada ne smemo izvlačiti iz konteksta Božje blagodati opravdanja. Pelagije (umro oko 419. godine) učio je da je Isus prvenstveno bio primer ljudskog savršenstva, a ne Spasitelj od greha. Cilj kojem je stremio taj hrišćanski otac bio je osnivanje savršene crkve koja bi bila uzor grešnom svetu. Mogućnost stvaranja takve savršene crkve bila je utemeljena na učenju po kojem Adamov prvobitni greh nije ljudsku volju skrenuo ka zlu. Prema tome, pošto su ljudi rođeni bez sklonosti ka grehu, oni i mogu živeti bezgrešnim životom, idući za Hristovim primerom. Hrišćaninov je zadatak, smatrao je Pelagije, da se opredeli između lošeg Adamovog i dobrog Isusovog primera. Blagodat je, iz te perspektive, značila da Bog podstiče i motiviše čoveka da čini dobro.⁹ Centralne ideje pelagijanizma ne samo što su naginjale podsticanju na monaštvo, nego one i dalje, kao što sam to ranije isticao, žive u nekim delovima adventističke crkvene zajednice.

Oni koji slede Pelagijev način razmišljanja ne samo što omalovažavaju silinu greha i njegove posledice nego i preneglašavaju čovekovu sposobnost u uslovima bez

⁸ Berkouwer, *Faith and Sanctification*, 135.

⁹ Vidi, *The Westminster Dictionary of Christian Theology*, s.v. "Imitation of Christ, The"; *Evangelical Dictionary of Theology*, s.v. "Pelagius, Pelagianism."

pomoći izvana. Hrišćanstvo je, kako ističe Džejms Or, "apsolutno prepoznatljivo kao religija otkupljenja". Ići za Hristovim primerom nije kao kad biste išli za primerom Bude. Hrišćanstvo nije dostizanje pobeđe putem dugotrajnog nastojanja za dostizanjem pravde, nego religija spasenja u kojoj se, Hristovom smrću, čovek kao pojedinac oslobađa krivice greha i kazne za greh putem opravdanja, i od sile greha putem posvećenja.¹⁰

Hristos je primer za hrišćanina, ali, zapravo, i mnogo više od toga. On je prvo i prevashodno – Spasitelj. Budući da su spaseni, hrišćani za Njegovim primerom mogu ići uz pomoć dara Svetoga Duha. Martin Luter je to ovako izrazio: "Oponašanje ne stvara sinove, ali sinovstvo stvara oponašatelje."¹¹

Biblija nas ne ostavlja u nedoumici o tome treba li hrišćani da pobeđuju kao što je Hristos pobeđio (Otkrivenje 3,21), da treba da dostignu "meru rasta visine [punine] Hristove" (Efescima 4,13), i da je vera "ova pobeđa koja pobeđi [pobeđuje] svet" (1. Jovanova 5,4).

Elen Vajt je bila nošena istim razmišljanjem. "Bog nas", pisala je, "poziva da dostignemo merilo savršenstva i On pred nas stavlja primer Hristovog karaktera. Spasitelj je, u svojoj ljudskoj prirodi – učinjen savršenim u životu neprekidnog odupiranja zlu – pokazao da u saradnji s Božanstvom ljudska bića već u ovom životu mogu dostići savršenstvo karaktera. To je Božje obećanje nama, da i mi možemo dostići potpunu pobeđu."¹²

Taj često isticani iskaz gotovo uvek se navodi, bez onog ograničavajućeg iskaza u tematskoj rečenici na početku pasusa, da svaki hrišćanin treba da izgradi "savršenstvo hrišćanskog karaktera" "u svojoj sferi". To navodi na misao

¹⁰ Vidi, Orr, *Christian View of God*, 287.288, Stalker, *Example of Jesus*, 15.16.

¹¹ Luther, citirano u: Hynson, *To Reform the Nation*, 162, n. 17.

¹² White, *Acts of the Apostles*, 531.

da bi Hristova "sfera" mogla biti drukčija od naše (na tu misao ponovo ćemo doći u 8. glavi).

Elen Vajt je na jednom drugom mestu napisala da je Hristos došao s našim nasleđem, "da uzme učešća u našim tugama i iskušenjima i da nam pruži primer bezgrešnog života". Velili je broj takvih iskaza, koje možemo s lakoćom navesti.¹³

Pre nego što bismo prešli na prirodu oponašanja Hrista, važno je napomenuti da, iako su slična Hristu u mnogo tačaka, ljudska bića se od Njega po mnogo čemu i razlikuju. Na primer, ni za jedno drugo dete se u Bibliji ne kaže da je "sveto ... Sin Božji" (Luka 1,35). Hristos nije bio tek jedan između ljudi, kako mi to obično kažemo. On je rođen svet. On je bio "rođen odozgo" od trenutka svog rođenja. On, stoga, nikada nije imao sklonosti ka zlu kao druga deca.

Nadovezujući se na tu misao, Elen Vajt je pisala da "nije ispravno reći, kako to čine mnogi pisci, da je Hristos bio kao i sva druga deca. ... Njegova sklonost ka onome što je dobro bila je neprekidan razlog radosti za Njegove roditelje. ... On je bio primer onoga čemu bi sva deca mogla da teže. ...

Niko, gledajući u to detinje lice koje je zračilo živahnošću, nije mogao reći da je Hristos bio baš kao sva druga deca." "Nikada, ni na kakav način", rekla je u jednom drugom kontekstu, "nemojte dozvoliti da ljudska srca ni u najmanjoj meri ostanu pod utiskom da je na Hristu počivala i najmanja mrlja, ili sklonost ka pokvarenosti." I opet, drugom prilikom, pisala je da je Hristos "pred svetom, od prvog trenutka svog dolaska na svet, stajao neumrljan

¹³ Isto; White, *Desire of Ages*, 39. Upor.: Ellen G. White, *Testimonies to Ministers and Gospel Workers*, 1962, 173; White, *Great Controversy*, 623.

pokvarenošću". To se ne može reći ni za koje drugo ljudsko biće.¹⁴

Kao suprotnost tome, ona je napomenula da ostala ljudska bića (uključujući decu) imaju "sklonost ka zlu".¹⁵ Tako i Pavle ističe da "svi sagrešiše i izgubili su slavu Božju" (Rimljanima 3,23).

Ljudska bića mogu se osloboditi te svoje "sklonosti" jedino dolaženjem Hristu i "rođenjem odozgo" (Jovan 3,3.7, margina) i prihvatanjem sile Svetoga Duha u svom životu. Ona tada postaju suodeonici u božanskoj prirodi, onoga što je Hristos doživeo u trenutku svog rođenja.

Međutim, ljudi ni tada nisu potpuno slični Hristu u Njegovoj ljudskoj prirodi, pošto su u svoj novi život uneli svoje dotadašnje grešne navike i potpuno razvijene sklonosti. Tako imamo da sva ljudska bića, za razliku od Hrista, imaju potrebu za opravdanjem (da se vode kao pravedni), novorođenjem (da budu rođeni "odozgo", kako bi se njihove sklonosti kretale u dobrom pravcu) i progresivnim posvećenjem (preusmeravanjem toka svojih ukorenjenih navika).

S druge strane, Isus je u više aspekata bio sličan ostalim ljudima. Elen Vajt je, primera radi, izjavila da je Hristos "uzeo na sebe našu grešnu prirodu". Imajući na umu da je ona, kao što smo istakli u prethodnom delu teksta, u više navrata govorila da Isus nije imao palu moralnu prirodu, njeni iskazi u vezi s Njegovom "grešnom prirodom" moraju se odnositi na Njegovu fizičku prirodu. "Isus je prihvatio ljudsku prirodu", pisala je Elen Vajt, "u trenutku kad je čovečanstvo već bilo oslabljeno usled četiri hiljade godina

¹⁴ E. G. White, *The Youth's Instructor*, 8. septembar 1898, 704.705; E. G. White to Brother and Sister Baker [9. februar 1896]; E. G. White, *Seventh-day Adventist Bible Commentary*, 7:907.

¹⁵ White, *Education*, 29. Za više informacija o toj temi u kontekstu zasedanja Generalne konferencije 1888, vidi: Knight, *From 1888 to Apostasy*, 132-150.

provedenih u grehu. Kao i svaki drugi Adamov potomak, i On je prihvatio posledice dejstva velikog zakona nasleđa.”¹⁶

Još jedan element po kojem je, u svojoj ljudskoj prirodi, Hristos bio sličan nama ogleda se u tome što se opredelio da u periodu svog utelovljenja ne upotrebi svoju božansku silu za sopstvene svrhe. Pošto je “ponizio” [ispraznio] (Filibljanima 2,7) sâm sebe, Bog Sin je, dok je bio na Zemlji, živeo u stanju zavisnosti od Boga Oca, kako to moraju i svi ostali ljudi koji se boje Boga (Jovan 5,19.30; 8,28; 14,10). On na Zemlju nije došao da živi kao Bog, nego da živi u poslušnosti Bogu kao ljudsko biće i da pobedi tamo gde su Adam i Eva pali (Rimljanima 5,15-19; Filibljanima 2,8). To je i ovim rečima izrazila Elen Vajt: “Sila Spasiteljevog Božanstva bila je skrivena. On je pobedio ljudsku prirodu, oslanjajući se na Boga koji mu je davao silu.” On ne samo što je “podneo svako iskušenje kojem smo mi izloženi” nego “nije za sopstvene svrhe upotrebio nikakvu moć koja nije neograničeno ponuđena i nama”. Mi, baš kao nekada Hristos, možemo dobiti dinamičnu silu Svetoga Duha za pobedu nad grehom.¹⁷

Tako je Hristos u nekim stvarima bio kao mi, a u nekim drugim drugačiji. Izjavljujući da je Bog poslao svog Sina “u obličju tela grehovnoga” (Rimljanima 8,3; upor.: Filibljanima 2,7), Pavle je mislio na slično, a ne na istovetno. Ta ista grčka reč koristi se da bi se izrazilo da je carstvo Božje “kao” seme gorušičino ili kao blago skriveno u polju (Luka 13,19; Matej 13,44). Reč je o sličnosti a ne o istovetnosti.¹⁸

Kad tako gledamo na stvari, lakše nam je da shvatimo zašto je Elen Vajt rekla da naša ljudska pobeda nad grehom neće biti isto što i Hristova pobeda. “Hristos je”, pisala je,

¹⁶ E. G. White, *Review and Herald*, 15. decembar 1896, 789; White, *Desire of Ages*, 49.

¹⁷ E. G. White, *The Youth's Instructor*, 25. april 1901, 130; White, *Desire of Ages*, 24.

¹⁸ *A Greek-English Lexicon of the New Testament* (Arndt and Gingrich), s.v. “*homoioima*.”

“naš uzor, savršen i sveti primer, dat nama da ga sledimo. Mi se nikada ne možemo izjednačiti s uzorom, ali zato, u skladu sa svojim sposobnostima, možemo da ga oponašamo i da ličimo na Njega.”¹⁹ Hristos ima svoju sferu, a mi imamo svoju.

Druga značajna misao koju treba da istaknemo u vezi s oponašanjem Hrista jeste da je više nego lako preterati u doslovnom tumačenju ideje primera. Tako neki postaju neženje, dok drugi vuku drveni krst s jednog mesta na drugo, sve u pokušaju da budu “slični Isusu”.

Autor T. W. Manson, kako izgleda, ima istu misao na umu, pišući da oponašanje Hrista “nije ropski pokorno preslikavanje Njegovih delâ, nego delovanje Njegovog uma i duha” u svakodnevnom životu. Temeljni principi Njegovog života treba za nas da postanu normativ.²⁰

Potrebno je sada da istražimo “temeljne principe” Hristovog života, koji su imali centralnu ulogu u Njegovoj pobedi nad grehom, i koji su središte Njegovog karaktera. Te glavne odlike su srž Njegovog bića, jezgro iz kojeg su zračili Njegovi svakodnevni postupci.

Te odlike iz jezgra od najveće su važnosti u sleđenju Hristovog primera. Bez njih, nijedan spolja vidljiv oblik ponašanja neće biti hrišćanski. Rekli bismo da su središte Hristovog života činila dva elementa: (1) pokorena volja i (2) srce puno ljubavi, koje je pokretalo na život ispunjen delima ljubavi.

Sušтина Hristovog kušanja i pobede

Kada slušate neke ljude kako govore, pomislili biste da je iskušenje nešto što se odnosi na pitanje treba li nositi

¹⁹ E. G. White, *Review and Herald*, 5. februar 1895, 81. (Kurzivi dodati.)

²⁰ T. W. Manson, citirano u: E. J. Tinsley, *The Imitation of God in Christ*, 1960, 179.

venčani prsten, jesti sir, ili ukrasti automobil. Te stvari mogu i ne moraju biti iskušenja, ali one nisu ISKUŠENJE.

Hristov život ilustruje prirodu ISKUŠENJA koje je roditelj svih iskušenja. To ISKUŠENJE bilo je "učiniti ono što On hoće", živeti sopstveni život i izbeći svoj krst.

Ključ za razumevanje Hristovog ISKUŠENJA je tekst u Filibljanima 2,5-8: "Jer ovo da se misli među vama", pisao je vernicima Pavle, "što je i u Hristu Isusu, koji, ako je i bio u obličju Božjemu, nije se otimao da se isporedi s Bogom; nego je *ponizio sam sebe* uzevši obličje sluge, postavši kao i drugi ljudi i na oči nađe se kao čovek, *ponizio sam sebe postavši poslušan do same smrti, a smrti krstove*" [Ovako razmišljajte među sobom, što vam je i dato u Hristu Isusu koji, iako je bio u obličju Božjem, nije na jednakost s Bogom gledao kao na nešto što se mora dostići, nego je *ispraznio sebe*, uzimajući obličje sluge, budući rođen da, izgledom, bude kao ljudi. I tako se, našavši se u obličju čoveka, *ponizio i postao poslušan do smrti, smrti na krstu*].

Zapazimo da je Hristos, Bogočovek "ispraznio sebe" od nečega, postavši ljudsko biće. Mada apostol ne obrazlaže puninu značenja tih reči, na osnovu proučavanja ostatka Novog zaveta može nam biti jasno da je jedan deo onoga što je Isus učinio, postajući ljudsko biće, bilo da se dobrovoljno oslobodi "simbola i privilegija Božanstva". Tako nam, zaključujemo, Pavle kaže da se Hristos dobrovoljno odrekao samostalne upotrebe svojih božanskih atributa, pokorivši se svim uslovima ljudskog života.²¹

Drugim rečima, kako smo maločas istakli, Isus je ostao Bog, ali je dobrovoljno odlučio da svoje božanske moći ne koristi za svoje svrhe. Kao i ostali ljudi, On je tokom svog zemaljskog postojanja ostao zavisn od Oca i sile Svetoga

²¹ Vidi, *The Interpreter's Bible Dictionary*, s.v. "Kenosis"; Edward Heppenstall, *The Man Who Is God*, 1977, 67-80.

Duha. On se suprotstavio sotoninoj tvrdnji da poslušnost zakonu nije moguća. Isus je u svom savršenom životu poslušnosti pobedio tamo gde je Adam pao, ali to nije učinio kao Bog, nego kao ljudsko biće. Oslanjajući se na svog Oca i na silu Svetoga Duha kad mu je bila potrebna snaga za svaki dan, On je koristio iste one mogućnosti koje i nama stoje na raspolaganju u našem svakodnevnom životu.²²

Budući da se dobrovoljno "ponizio", ispraznio, Isus je božansku silu mogao preuzeti ma u kom trenutku, da je to želeo. Za razliku od ostalih ljudskih bića, Isus je svoje nezamislivo velike moći kao Bog mogao upotrebiti u svakom deliću sekunde. Međutim, da je tako učinio, to bi značilo krah plana spasenja; a Isus je upravo došao da opovrgne sotoninu tvrdnju, po kojoj ljudska bića ne mogu držati Božji zakon.

Upravo u tom Hristovom dobrovoljnom "samopražnjenju" mi prepoznajemo težište i snagu iskušenja s kojima se On suočavao tokom svog života. Da je neprijatelj uspeo da nagovori Isusa da se samo jedan jedini put "ne isprazni" i da ga onda, opet nagovori, da svoju skrivenu moć upotrebi u gnevnu ili u svoju korist, rat bi bio završen.

Ono što treba da zapazimo jeste da Hristos nije samo bio kušan "u svačemu ... kao i mi" (Jevrejima 4,15), nego da je bio kušan daleko preko granice do koje običan čovek uopšte može biti kušan, budući da je Božju moć imao "u" (a ne "pri") ruci. Velika Hristova borba bila je u tome da neprestano bude "ispražnjen".

U tome je značaj onog iskušenja: "Reci da kamenje ovo hlebovi postanu" (Matej 4,3). Za mene to nije iskušenje, pošto ja to ne mogu da učinim. Mogao bih da odem na obalu mora i da po ceo dan zapovedam, a da ne dobijem

²² Vidi, White, *Desire of Ages*, 24.

nijednu veknu hleba za jelo. Međutim, Isus je to mogao. Kao Onaj koji je stvorio sve što postoji, Isus je mogao da načini hleb ni iz čega.

Hristos je bio bez hrane više od mesec dana u trenutku kad je bio suočen s iskušenjem u vezi s hlebom. Nema sumnje da je taj predlog bio privlačan, ali mi ne shvatamo u čemu je stvar ako to gledamo samo kao iskušenje koje ga navodi na zadovoljavanje svog apetita. Stvarno ISKUŠENJE sastojalo se u tome da poništi odluku o "samopražnjenju" iz Filibljanima, 2. glave, primenjujući svoju božansku moć za zadovoljenje svoje lične potrebe. To bi, razume se, značilo da On na svet nije gledao kao drugi ljudi. U podlozi ISKUŠENJA bila je prikrivena insinuacija koja kaže da će, *ako* je stvarno Bog (Matej 4,3), On biti u stanju da upotrebi za sebe svoje posebne moći, umesto da se oslanja na Oca.

Postoje krugovi koji se upuštaju u velike rasprave o tome šta je za Isusa značilo to što je bio kušan "u svačemu ... kao i mi, osim greha" (Jevrejima 4,15). Stičemo utisak, na osnovu jednostavnog čitanja Biblije, da je Isus, bez obzira na konstituciju svoje ljudske prirode, bio izložen iskušenjima daleko preko granice do koje bi bilo koji drugi čovek ikada mogao biti kušan. Većina iskušenja kojima je bio izložen za nas čak i nisu iskušenja, pošto ne raspolažemo sposobnošću da na njih uspešno odgovorimo.

U svojoj knjizi "Moja žalba Bogu: istraživanje o Božjoj pravdi i problemu krsta" objasnio sam da su "sva Hristova iskušenja ... bila usredsređena na pokušaj da Isus bude nagovoren da napusti svoje oslanjanje na Oca i da, poništavanjem svog 'samopražnjenja', uzme svoj život u svoje ruke".²³

²³ Knight, *My Gripe With God*, 84. Ta knjiga, na str. 78-94, donosi znatno obimniju obradu teme Hristovog kušanja.

U bliskoj vezi s tim problemom bilo je primamljivo kušanje da ne sledi volju Oca, nego da postupi prema sopstvenoj volji, tim pre što ga je Božja volja vodila u samouniženje, da postane "poslušan do same smrti, a smrti krstove" (Filibljanima 2,8). Kako o tome piše Raul Dederen, posebno iskušenje koje je Hrista pratilo tokom celog Njegovog života bilo je "da odustane od ispunjenja svoje misije Otkupitelja i siđe sa staze stradanja i smrti, koja je bila nužan sastavni deo Njegove mesijanske misije".²⁴

Taj problem je objašnjenje siline s kojom je Hristos odbacio Petrov predlog, kad je (Petar) rekao da Isus ne mora "mnogo postradati od starešina i od glavara svešteničkih i književnika" i biti ubijen. "Idi od mene sotonno!", glasio je Hristov besprimerni ukor svom učeniku (Matej 16,21.23).

Hristos je na svojim putovanjima video razapinjanja na krst i, poput bilo kog normalnog ljudskog bića, nije mogao želeći da svet napusti užasnom smrću krsta. Bilo je znatno lakše postati politički Mesija, kakvog su želeli Jevreji (uključujući i učenike) (vidi, Matej 4,8-10; Isaija 2,2; Jeremija 3,17; Jovan 6,1-15).²⁵ Isus, osim toga, uopšte nije želeo da osudu sveta ponese tako što bi postao "greh" za ceo ljudski rod, u velikoj žrtvi na Golgoti (vidi, Jovan 12,31-33; 2. Korinćanima 5,21). Pomisao na odvajanje od Boga, uz istovremeno nošenje grehâ sveta na krst, bila mu je užasavajuća.

ISKUŠENJE da učini po sopstvenoj volji, izbegavanjem krsta, došlo je do kulminacije u Getsimaniji, kad se suočio s puninom značenja krsta. U tim trenucima, Hristos se "zabrinu ... i počeo tužiti", moleći se "da bi ga mimoišao čas ako je moguće" (Marko 14,33.35).

²⁴ Raoul Dederen, "Atoning Aspects in Christ's Death", u *The Sanctuary and the Atonement: Biblical, Historical, and Theological Studies*, Arnold V. Wallenkampf and W. Richard Leshner, eds. 1981, 307.

²⁵ Vidi, Knight, *My Gripe With God*, 83-85.

Boreći se s iskušenjem koje ga je navodilo da postupi po sopstvenoj volji i ustukne od krsta, Hristos je pretrpeo pritisak koji mi možemo shvatiti samo u nagoveštajima. Našavši se u velikoj duševnoj borbi i užasavajućem strahu, Isus je konačno doneo odluku. "Oče moj!", molio se u više navrata, "ako me ne može ova čaša mimoići da je ne pijem, neka bude volja Tvoja" (Matej 26,42).

Našavši se na samom krstu, Isus se suočio s udruženom silinom dvaju aspekata svog ISKUŠENJA: da postupi po sopstvenoj volji i siđe s krsta, i da svoju moć upotrebi za sopstvenu korist.

Glavna razlika između Hristovog raspeća i drugih rimskih raspeća je u tome što Hristos nije morao ostati na krstu. To ovako izražava autor D. M. Bejli: "Isus nije umro kao bespomoćna žrtva: ne, On je to mogao izbeći."²⁶ Kao čovek koji je bio Bog, On je mogao da poništi svoju "samoispražnjenost" i da okonča mučenje.

Međutim, Isus se *opredelio* da umre na krstu. Njegovo raspeće bilo je dobrovoljni čin poslušnosti Božjoj volji. "Ja dušu svoju polažem. ... Niko je ne otima od mene, nego je ja sâm od sebe polažem." "Pastir dobri dušu svoju polaže za ovce" (Jovan 10,17.18.11). Stoga je Hristos *mogao* sići s krsta, ali On to nije *hteo*.

Sotona je tokom celog Isusovog života kušao Isusa da odustane od krsta, pa je taj isti program primenjivao i tokom samog raspeća, pokušavši da svojim kušanjem navede Isusa da poništi svoju "samoispražnjenost" i postupi po sopstvenoj volji. Ovom prilikom, kušač je upotrebio baš one osobe za koje je Hristos umirao. Prolaznici su mu se rugali, dovikujući mu da je ranije davao silne izjave o tome šta bi mogao učiniti. Ako si onaj za koga se izdaješ, izazivali su ga, "spasi sebe, i *siđi s krsta!*" Verske vođe i književnici takođe

²⁶ D. M. Baillie, *God Was in Christ*, 1948, 182.

su se uključili, pa su ga vređali, govoreći jedan drugom: "Drugima pomože, a sebi ne može pomoći. Hristos car Izrailjev *neka siđe sad s krsta* da vidimo, pa ćemo mu verovati." U međuvremenu, rugali su mu se i neki rimski vojnici (Marko 15,29-32; Luka 23,36, kurzivi dodati).

Kako bi ti reagovao na takve izazove i poruge da si imao pristupa Božjoj moći? Ja bih bio u strahovitom iskušenju da siđem sa svog krsta i da tim nezahvalnicima dam baš ono što su zaslužili. Pokazao bih im vrlo jasno ko sam. Takvim nezahvalnicima bi nesumnjivo bilo žao što su iscrpli *moje* strpljenje, dok sam se ja toliko trudio da za *njih* nešto učinim.

Srećom po svemir, Hristos nije pao na sotonine varke. On se odupro ISKUŠENJU da siđe s krsta, da na prvo mesto svog života postavi sopstvenu volju i autoritet, i da posle toga radi "ono što se Njemu sviđa". On je time pobedio tamo gde je Adam pao. Ne samo što je Njegova smrt ukinula kaznu za greh nego je i Njegov život hrišćanima poslužio kao primer za oponašanje. Povik "Svrši se" (Jovan 19,30) delimično je značio da je živeo životom pokorne poslušnosti, dokazujući jednom za svagda, čitavom svemiru, da se to moglo učiniti. On je na svom krstu ostao do kraja i stoga je te svoje reči mogao da vikne kao usklik pobeđe.²⁷

Krst je isto toliko u središtu ISKUŠENJA u našem životu koliko je bio u Hristovom. Podsetimo se da su Adam i Eva pali kad su se pobunili protiv Boga i kad su svoju volju postavili u središte svog života, kada su svome JA poverili zapovedništvo koje je pripadalo Bogu. Iz tako prekinutog odnosa proističe niz grešnih postupaka (greha).

Novozavetni imperativ je raspinjanje egocentričnosti svakog Hristovog učenika, što se nadovezuje na novi život u

²⁷ William Barclay, *The Gospel of John*, 2nd ed., Daily Study Bible, 1956, 2:301.

sili vaskrsenja (Rimljanima 6,1-11). "Ako ko hoće za mnom ići", rekao je Isus, "neka se odreče sebe, i uzme krst svoj i ide za mnom" (Matej 16,24). "S Hristom se razapeh", rekao je Pavle. "A ja više ne živim, nego živi u meni Hristos. A što sad živim u telu, živim verom Sina Božjega, kojemu omileh, i predade sebe za mene" (Galatima 2,20, kurzivi dodati.)

Raspinjanje samoživog, samovoljnog JA nalazi se u samom središtu hrišćanstva. Oponašanje Hrista mnogo je više od stvaranja niza moralnih navika. Na osnovu onoga što je dokazano kod fariseja svih vekova, neko može biti moralno uspravan, a da ostane egocentričan i ohol. To je otkrio i Martin Luter. Stupajući u samostan, ističe Bonhefer, "Luter je napolju ostavio sve, izuzev svog pobožnog JA". Ali kad je sreo Hrista, "i to mu je bilo uzeto".²⁸

Jevanđelje poziva na raspinjanje i preobraženje, a ne na postepeno poboljšavanje egocentričnog načina života (Rimljanima 12,1.2). Prelazak sa egocentričnog duha, normalnog za ljudsku prirodu, na Hristov duh, napominje H. H. Farmer, nije nešto što upućuje na mirno rasteenje ili prirodan razvoj. Ne, "reč je o čupanju iz korena, kidanju, cepanju, otcepljivanju i lomljenju, o nečemu što podseća na hirurški zahvat, o ... raspinjanju".²⁹

Žarište borbe je volja čoveka kao pojedinca, "rukovodeća sila u čovekovojoj prirodi". Tako Elen Vajt piše da je "borba protiv sebe najveća bitka koja se ikada vodila. Pokoravanje sebe, potčinjavanje svega Božjoj volji, zahteva borbu; međutim, da bi se duša mogla obnoviti u svetosti, ona se mora pokoriti Bogu".³⁰

To je sledećim rečima izrazio Džejms Dini: "Mada se može prirodno roditi, greh ne umire prirodnom smrću; nad njim se u svakom slučaju mora doneti moralna presuda i

²⁸ Stott, *Basic Christianity*, 111 ; Bonhoeffer, *Cost of Discipleship*, 51.

²⁹ H. H. Farmer, citirano u : Dillistone, *Significance of the Cross*, 155.

³⁰ White, *Steps to Christ*, 47.43.

nad njim mora biti izvršena smrtna kazna.”³¹ To izricanje presude je akt volje, uz podsticaj Svetoga Duha.

Kao i u Hristovom slučaju, borba za odlazak na sopstveni krst biće najžešća borba u našem životu. To dolazi otuda što je, kako ističe P. T. Forsajt, “naša volja nama nešto najdraže, nešto čemu smo najprivrženiji i nešto čega se poslednjeg odričemo”. “Samo nam Bog”, pisala je Elen Vajt “može dati pobjedu” u toj borbi s našim tako dragocnim, tvrdoglavim “starim čovekom”. Ipak, On ne može da vrši pritisak na našu volju i ne želi da to čini. U “sotoninu tvrđavu” možemo prodreti jedino onda kada svoju “volju” “stavimo na stranu Božje volje”. No, sila za pobjedu je nešto što dolazi od Boga. “Ako ste ‘voljni da budete učinjeni voljnima’, Bog će taj posao obaviti umesto vas”³² (upor.: Filibljanima 2,12.13).

Zapazimo podatak da se hrišćani *ne odriču* svoje volje. Naprotiv, oni svoju volju predaju, poveravaju preobražavajućoj sili Božjeg Duha. Volja će i dalje nastaviti da bude dominantna sila u njihovom životu, ali obraćena volja sada je u skladu s Božjim načelima. Time hrišćani ne postaju roboti u Božjim rukama, nego odgovorne osobe koje dele Njegov način razmišljanja. Srce i um hrišćanina rođenog “odozgo” u tolikoj će meri biti u skladu s Božjom voljom “da će, pokazujući mu poslušnost”, “samo postupati” “po sopstvenim osećanjima”.³³

Hristos je imao svoj krst, i mi imamo svoj. On je umro na svom krstu za naše grehe u kojima nije učestvovao; dok mi umiremo na svom krstu svojoj oholosti i samouverenosti, kako bismo imali udela u Njegovom životu. Sva naša intelektualna i moralna samostalnost konačno se slama kod Hristovog krsta, i mi otvoreno priznajemo svoju zavisnost

³¹ Denney, *Christian Doctrine of Reconciliation*, 198.

³² P. T. Forsyth, *The Cruciality of the Cross*, 1983, 92; White, *Mount of Blessing*, 142.

³³ White, *Desire of Ages*, 668.

od Boga u svim vidovima svog života. Sa stanovišta krsta, Hristove reči poprimaju novo značenje: "Ko hoće dušu svoju [svoj život] da sačuva, izgubiće je", ali "ko izgubi dušu svoju [svoj život] mene radi ... sačuvaće je" (Luka 9,24).

Ako dolaženje Isusu radi opravdanja i novorođenja možemo posmatrati kao početnu fazu raskinjanja, onda posvećen život treba da posmatramo kao življenje života krsta. Tako je Hristos svojim učenicima rekao da uzimaju svoj krst "svakoga dana" (Luka 9,23, vidi *NIV*), dok je Pavle potvrdio: "Svaki dan umirem" (1. Korinćanima 15,31).

Kao što je ISKUŠENJE u Hristovom životu najpre značilo izazov da se pouzda u sebe i ne ode na krst, a onda i da siđe s krsta, tako je i u slučaju Njegovih sledbenika. Uvek je prisutno to ISKUŠENJE, da siđemo (svako) sa svog krsta i da damo ljudima ono što "zaslužuju", da "uradimo ono što smatramo da treba", da postanemo bogovi sopstvenog života i donesemo Adamovu, a ne Hristovu odluku.

Ići za Hristovom primerom ne znači samo otići na krst, nego znači i živeti životom krsta. "Ovo da se misli među vama", pisao je apostol, "što je i u Hristu Isusu: Koji (je), ako je i bio u obličju Božjemu ... ponizio sam sebe uzevši obličje sluge, ... i ... ponizio sâm sebe postavši poslušan do same smrti, a smrti krstove" (Filibljanima 2,5-8, kurzivi dodati).

Hristov karakter

Hrišćani koji slede Hrista neće samo umreti smrću kojom je On umro, nego će i živeti životom kojim je On živeo. Smrt bez vaskrsenja nije deo zamisli jevanđelja. Hrišćanstvo, pre svega, nije negativna, nego pozitivna sila. Smrt sebi, smrt sopstvenog JA, kao središta čovekovog postojanja, otvara put i priprema teren za hrišćanski način života.

Život krsta je život samožrtvujuće ljubavi i služenja drugim ljudima. Baš kao što je "Bog ... ljubav" (1. Jovanova 4,8) i kao što "Bogu tako omile svet da je i Sina svojega jedinorodnoga dao" (Jovan 3,16), tako ni Hristos "nije došao da mu služe, nego da služi i dâ dušu svoju" (Matej 20,28). Ljubav i služenje drugima nalaze se u samom temelju Hristovog karaktera i predstavljaju karakterne osobine stalno vidljive u Njegovoj zemaljskoj službi.

Isti elementi su temelj života koji neko živi po Isusovom primeru. Stavljajući principe sveta i principe krsta jedne naspram drugih radi poređenja, Isus je svojim učenicima rekao da u svetu neobraćenih ljudi veliki ljudi vladaju drugim ljudima. "Ali", zapovedio im je, "među vama da ne bude tako; ... koji hoće da bude veći među vama, da vam služi. ... Jer (je) Sin čovečji došao ... da služi, i da dâ dušu svoju [svoj život]" (Marko 10,43-45).

Hristov život trebalo je da bude uzor Njegovim sledbenicima. "Načela Božjeg zakona", pisala je Elen Vajt "– ljubav prema Bogu i prema čoveku – bila su savršeno prikazana u Spasiteljevom životu. Dobrota, nesebična ljubav, bili su život Njegove duše." Isus je "živeo samo zato da bi tešio i služio na blagoslov".³⁴

I Luter se usredsredio na suštinu življenja prema Hristovom primeru. "Trebalo bi da ja", pisao je, "postanem Hristos svom bližnjem i da njemu budem ono što je Hristos meni." Hrišćanin, po rečima autora Andersa Nigrena, treba da bude "kanal za izlivanje Božje ljubavi".³⁵

Onako kako je bilo u životu Hrista, našeg Uzora, tako mora biti i u našem životu: ako sledimo Njegov primer, ljubav prema Bogu i prema našim bližnjima biće rukovodeći princip delovanja, koji prožima, nadahnjuje naše

³⁴ White, *Steps to Christ*, 28; White, *Desire of Ages*, 57.70.

³⁵ Luther, citirano u: Althaus, *Theology of Martin Luther*, 135; Anders Nygren, *Agape and Eros*, 1953, 733.

svakodnevnih aktivnosti i upravlja njima. Ta ideja i život kojim se ona ostvaruje nalaze se u srži i progresivnog posvećenja i savršenstva.

To je vrlo lepo izrazio Džon Vesli, rekavši da je "ljubav koja kroz ljubav radi" ta dužina i širina i dubina i visina hrišćanskog savršenstva. ... I zaista, ko god ljubi svoju braću, ne samo rečima nego onako kako je njega Hristos ljubio, taj neće moći da ne 'čezne za dobrim delima'. On u svojoj duši oseća oganj, nezaustavljivu želju da se 'troši' i da 'bude potrošen' za njih. ... Za njega se u svim prilikama, kao i za njegovog Učitelja, može reći da 'prođe čineći dobro'.³⁶

Kada imamo "um Hristov", to ne samo što će voditi u ljubavlju pokretane postupke u našem svakodnevnom životu nego će nas navesti da mrzimo greh onako kako ga je mrzeo Hristos, zato što greh uništava život Božje dece. Time će načelo ljubavi prema Bogu i prema našim bližnjima uticati na *svaki aspekt* našeg življenja svakoga dana. U našem životu nema ničega što bi bilo van domašaja načela ljubavi. Neko ko ide za Hristovim primerom, osoba je koja živi iz temelja preobraženim životom.

Mi smo u ovom poglavlju istražili šta znači oponašati Hrista. Prvo i iznad svega, shvatili smo da slediti Hristov primer znači razapeti princip sebičnosti, koji je središte "telesnog čoveka", i živeti životom služenja u ljubavi onima koji nas u svetu okružuju.

Želimo da se sada posvetimo temi savršenstva, temi vrlo značajnoj, budući da je Isus svojim sledbenicima zapovedio da budu "savršeni, kao što je savršen Otac vaš nebeski" (Matej 5,48).

³⁶ Wesley, *Works*, 14 :321.322.

sedma glava

BIBLIJA O SAVRŠENSTVU I BEZGREŠNOSTI

U ranom periodu svog hrišćanskog iskustva naišao sam na "farisejski paradoks savršenstva". Pošto sam sam se bio dao na posao da postanem prvi bezgrešno savršeni hrišćanin posle Hrista, u jednom trenutku doživeo sam najveću frustraciju svog života: što sam se više upinjao, to sam postajao gori.

Na moju žalost, oni koji su bili upućeni da rade u mom okruženju ili da žive sa mnom, uočili su taj paradoks pre mene. Sećajući se tog vremena, pocrvenim na samu pomisao koliko me je moja "duhovna superiornost" učinila krutim, osuđivački nastrojenim, zahtevnim, i osobom iz koje je izbijala negativna energija. Pošto se tokom vekova ljudska priroda nije menjala, duh farisejstva i danas je ono što je bio u Hristovo vreme.

D. M. Bejli pomaže nam da dešifrujemo tajnu paradoksa farisejskog savršenstva, kada kaže da određeni oblici perfekcionizma i izgradnje karaktera čine da stalno "mislimo na sebe. To je egocentričnost, a egocentričnost je baš ono od čega treba da budemo spaseni, pošto je to suština, srž greha. ... Daleko najgora vrsta egocentričnosti ... su samo-pravednost i oholost. I tako, umesto da postanemo sveti, mi postajemo 'fariseji'."¹

Pogrešni pristupi projektu savršenstva neuspešni su zato što se usredsređuju na sopstveno JA i na sopstveno

¹ Baillie, *God Was in Christ*, 205.206.

napredovanje. Idući kroz ovo poglavlje otkrićemo da je suština biblijskog savršenstva daleko od egocentričnosti farisejskog perfekcionizma.

Savršenstvo: biblijska zapovest

“Budite ... savršeni, kao što je savršen Otac vaš nebeski” (Matej 5,48), reči su iz Hristove zapovesti upućene Njegovim slušaocima. Isus u tom tekstu ne samo što je izrekao zapovest nego je i Boga postavio kao merilo savršenstva.

“Po mojoj volji živi, i budi pošten (savršen)”, zapovedio je Bog Avramu, ponavljajući zavet (1. Mojsijeva 17,1). Poslanica Jevrejima poručuje nam “da se damo na savršenstvo” (Jevrejima 6,1), dok je Pavle, pišući Kološanima, izrazio svoju želju: “... da pokažemo svakoga čoveka savršena u Hristu Isusu” (Kološanima 1,28). Duhovni darovi su dati “za čoveka savršena” (Efescima 4,12.13).

Imajući na umu ove i druge tekstove, Žan Ziršer je napisao da “cela Biblija odzvanja pozivom na savršenstvo”, a R. Njutn Flu zaključuje da “*hrišćanstvo nije hrišćanstvo ako nema savršenstvo kao cilj*”. “Doktrina o hrišćanskom savršenstvu ... ne nalazi se samo na sporednim putevima hrišćanske teologije nego upravo na glavnome putu.”²

Jedino što možemo zaključiti iz Biblije jeste da savršenstvo mora biti moguće, jer njeni pisci, u protivnom, ne bi na to pozivali verne. Pitanje, stoga, ne glasi, da li je savršenstvo moguće, nego – šta biblijski pisci imaju na umu kada koriste izraz “savršenstvo”. Hoće li oni da kažu da je savršenstvo moguće ostvariti tokom ljudskog životnog veka?

² Jean R. Zurcher, *Christian Perfection: A Bible and Spirit of Prophecy Teaching*, 1967, 6; Flew, *The Idea of Perfection*, 398.397. (Kurzivi dodati.)

Pre nego što istražimo Bibliju da bismo utvrdili značenje te reči, bilo bi korisno pogledati nekoliko uvodnih elemenata tog predmeta. Prvo, bićemo pošteđeni mnogo zbrke i nesporazuma ako uvidimo da savršenstvo u životu vernika ima više od samo jednog značenja. Marvin Mur je u pravu kada kaže da “u jednom smislu, mi smo savršeni u Isusu u trenutku kada ga prihvatimo kao svog Spasitelja, zato što Njegova pravda pokriva naše grehe”. Međutim, pored toga, “usavršavanje karaktera se nastavlja tokom celokupnog čovekovog života”.³ Tako, postoje biblijski koncepti savršenstva koji se odnose i na opravdanje i na progresivno posvećenje. U 10. glavi videćemo da postoji i treća biblijska definicija savršenstva, koja se odnosi na proslavljanje, kada se naša telesna priroda bude preobrazila, prilikom Drugog Hristovog dolaska (1. Korinćanima, 15. glava).

Veoma je važno napomenuti da savršenstvo u svom odnosu na opravdanje, *nije* ono o čemu Biblija govori u tekstovima kao što su Matej 5,48, Jevrejima 6,1 i Efescima 4,12.13 (pomenuti u prethodnom delu teksta). Ti tekstovi govore o dinamičnom procesu izgradnje karaktera, u kojem ljudi zaista postaju sve sličniji i sličniji svom “nebeskom Ocu”.

O tom dinamičkom aspektu savršenstva Pavle govori kada korintskim vernicima preporučuje da “tvorimo svetinju” (da svoju svetost učinimo savršenom) u strahu Božjem (2. Korinćanima 7,1). Autor Poslanice Jevrejima takođe ima na umu te dinamičke aspekte, kada savetuje verne “da se damo na savršenstvo” (Jevrejima 6,1), i onda kada poručuje korintskim vernicima: “... preobražavamo se u to isto obličje iz slave u slavu” (2. Korinćanima 3,18; upor.: Galatima 4,19; 2. Petrova 3,18).

³ Moore, *Refiner's Fire*, 106.107.

Vinsent Tejlor rečima u kojima se ogleda prezir govori o činjenici da se o savršenstvu veoma često razmišlja kao o "fiksnom" i "statičnom" merilu, "dok se hrišćanski ideal ... mora razumeti kao nešto što se može beskrajno obogaćivati". Istu misao ističe i Mur, pozivajući nas da o savršenstvu ne razmišljamo kao o nekoj tački koju treba dostići, nego kao o usmerenju. "Reč *tačka* je", kaže autor oštroomno, "nešto veoma ograničavajuće. Savršenstvo je pre stanje, pre odnos s Isusom, pre način života, nego što je 'tačka' koju neko može da premeri i da zna u kom trenutku ju je dostigao." Mildred Vinkop, govoreći o savršenstvu, kaže da je ono dubina odnosa, koja "zavisi od nečije duhovne snage u bilo kom trenutku".⁴

No, naravno, prema biblijskoj slici, čovekova (duhovna) snaga, ili sposobnost, neprekidno se uvećava ako je savršen (tj. ako je u procesu postajanja savršenim). To uvećavanje, kako ćemo videti u 10. glavi, nastaviće se tokom beskrajnih vekova večnosti. Dinamična "linija" izgrađivanja karaktera je beskrajna. "Savršeni hrišćani" neprekidno postaju sve sličniji i sličniji Bogu, iako se nikada potpuno ne poistovećuju s Njim. Nebo će biti mesto večnog, beskrajnog duhovnog rastejanja.

Tužna je okolnost što su nebiblijska učenja u vezi sa savršenstvom i bezgrešnošću tokom istorije uvek iznova navodila na preterivanja i fanatizam. Tako je Džon Vesli, čovek koji je život proveo naučavajući o mogućnosti sticanja savršenstva, pominjao neke perfekcionista "zbog kojih je sam izraz *savršenstvo* počeo da smrdi u nozdrvama".⁵

Izopačene teorije o savršenstvu dovele su kod hrišćana do više vidova zastranjivanja. Jedno od izopačenja te doktrine dopušta postojanje jasne razlike između volje

⁴ Taylor, *Forgiveness and Reconciliation*, 144; Moore, *Refiner's Fire*, 114; Wynkoop, *Theology of Love*, 295.

⁵ John Wesley, *The Letters of the Rev. John Wesley, A. M.*, ed. John Telford, 1931, 5:38.

vernika i volje Svetoga Duha. Na taj način, pošto je neko po definiciji "savršen", zaključuje se da je sve što radi ispravno i posvećeno. Takvo učenje je 1840-ih godina među bivšim "milerovskim" adventistima i drugim hrišćanima dovelo do duhovnog preljubočinstva i drugih izopačenja.⁶

Drugi pogrešni pristup pojmu savršenstva kreće se u materijalističkom pravcu. Tako su, 1890-ih godina, neke tzv. grupe "svetosti" kao i neke adventističke grupe živele u uverenju da će njihova seda kosa ponovo dobiti svoju prirodnu boju. I neki propovednici, kao što je bio E. J. Vagoner, učili su da se neko ko istinski poseduje Hristovu pravednost nikada neće razboleti.⁷

Treća stranputica perfekcionizma je vrsta moralizma koja uzdiže spoljašnju usaglašenost sa zakonom. U moralističkom savršenstvu, svaki ljudski postupak uređen je zakonima koji postaju neverovatno složeni, i pokrivaju svaki vid ishrane, rekreacije, odevanja, i tako dalje. Svetost putem celibata, bičevanja, vegetarijanizma i drugih ograničavanja u ishrani, pa i samokastriranja, nisu bili retka pojava među vernicima koji su zastupali moralistička gledišta o predmetu savršenstva. Bezumno ozbiljni, ljudi takve vrste ubeđenja sastavljaju duge spiskove pravila i, što više čitaju, to ti spiskovi postaju duži. Fariseji i monasi pripadali su tom perfekcionističkom taboru, kojem su u savremenom svetu često pristupali i neki adventisti i drugi konzervativni hrišćani.

U četvrtom pogrešnom shvatanju novozavetnog savršenstva, zakonsko savršenstvo opravdanja zamenjeno je progresivnim savršenstvom izgrađivanja karaktera. Kako

⁶ E.g., vidi, Ronald G. Walters, *American Reformers, 1815 - 1860*, 54-60. I Elen Vajt se u svom ranom iskustvu suočila s tim problemom.

⁷ S. N. Haskell to E. G. White, 3. oktobar 1899; Virginia Lieson Brereton, *Training God's Arm: The American Bible School, 1880 - 1940*, 1990, 11; Ellet J. Waggoner, *General Conference Bulletin*, 1899, 53.

teorija kaže, mi smo savršeni u Hristu, i to je sve što se traži. Ta teorija, kaže Vinkopova, naučava lažnu ideju po kojoj se “karakter može prenositi s jedne osobe na drugu”. Tako je Hristos postao naše savršenstvo, u svojstvu zamenika. Na taj način “spasenje okončava vreme probe”. “Mada se u tom kontekstu, obično, podstiče na život uzornog morala, takav život se ne smatra neophodnim za spasenje.” Treba napomenuti da takvo verovanje vodi ka logičkom antinomijanzmu* u razmišljanju, ako ne i u praksi.⁸ Adventisti su, povremeno, znali da se “uhvate” u zamku tog nebiblijskog oblika savršenstva – u učenje koje je u direktnoj vezi s teorijom po kojoj se opravdanje može odvojiti od posvećenja (o tome je bilo reči u 4. poglavlju).

Biblijsko savršenstvo

Jedan od najozbiljnijih problema među hrišćanima, kada je reč o savršenstvu, ogleda se u tome što ljudi Bibliji pripisuju svoje sopstvene definicije savršenstva, umesto da puste da im Biblija odredi značenje savršenstva. Takav put ljude obično navodi da na savršenstvo gledaju na apsolutistički način, koji bi mogao biti usklađen s grčkom filozofijom, ali koji ne pripada biblijskoj upotrebi te reči.

Davanje tuđih značenja za savršenstvo biblijskim tekstovima unelo je pometnju u pogledu tog pojma i omelo njegovo razumevanje. Ako želimo da utvrdimo biblijsko značenje savršenstva, potrebno je da dozvolimo da kontekst u kojem se koristi ta reč posluži kao komentar njenog značenja. Osim toga, bilo bi dobro da se angažujemo na otkrivanju biblijskog značenja reči upotrebljenih da se prevedu, u ovom slučaju engleska, reč *perfection*.

* Vidi fusnotu posle broja 51, u 2. poglavlju.

⁸ Wynkoop, *Theology of Love*, 279.280.

Od jevanđelista, samo je Matej upotrebio izraz *savršen*, i to samo tri puta. Prva dva mesta su iz onog frustrirajućeg iskaza u 5,48: "Budite vi dakle savršeni, kao što je savršen Otac vaš nebeski." Mada je taj tekst neke ljude poslao put neverovatnih područja ekstremizma u pogledu načina života i monaške discipline, u nadi da bi ih odvajanje od sveta i grešnika moglo osposobiti da postanu savršeni kao Bog, kontekst upućuje na dijametralno suprotan smisao.

Biti savršen kao što je savršen Otac, prema stihovima 43-47, znači voleti (*agapao*) ne samo svoje prijatelje nego i neprijatelje. "*Ljubite neprijatelje svoje ... i molite se Bogu za one koji vas gone; da budete sinovi Oca svojega koji je na nebesima*" (stihovi 44.45, kurzivi dodati). Tu misao potkrepljuje paralelni stih u Lukinom Jevanđelju: "Budite milostivi", zapovedio je Isus u kontekstu ispoljavanja ljubavi prema neprijateljima (Luka 6,27-35), "kao i Otac vaš što je milostiv" (36. stih). Tako imamo da su jevanđelisti izjednačili pojmove milostiv i savršen. Kao što je Bog poslao Hrista da umre za svoje neprijatelje (Rimljanima 5,6.8.10), i Njegova deca treba da se ugledaju na Njegovo srce puno ljubavi.

Komentarišući tekst iz Mateja 5,48, Vilijam Barkli umesno rezimira njegovu poruku: "Ono što nas čini sličnima Bogu jeste ljubav koja nikada ne prestaje da brine za ljude, bez obzira na to šta joj ljudi čine. Mi ... ulazimo u sferu hrišćanskog savršenstva ... onda kada naučimo da praštamo onako kako Bog prašta i da volimo onako kako Bog voli."⁹

Jedina preostala upotreba reči *savršenstvo* u Jevanđeljima nalazi se u Hristovom razgovoru s bogatim mladićem. Setićete se da je taj mladić, u želji da zadobije večni život, pristupio Hristu sa *spiskom* svojih postignuća u pogledu

⁹ Barclay, *Matthew*, 1:177.

držanja zapovesti. No, osećao je da nije dovoljno *učinio* da bi dobio nagradu, pa je upitao Isusa šta bi to još trebalo da učini. Odgovor je glasio: "Ako hoćeš savršen da budeš, idi prodaj sve što imaš i podaj siromasima; i imaćeš blago na nebu; pa hajde za mnom" (Matej 19,16-21).

Hristos nije dozvolio bogatom mladiću da pravednost omalovaži i specifikuje. Isus je, još jednom, ne samo povezao savršenstvo s ljubavlju prema bližnjem nego je tu ljubav stavio i u kontekst promene života kada neko odluči da sledi Hrista. "Stvarna odluka koju je Hristos tražio od bogatog mladića", piše Hans La Rondel, "nije bila prvenstveno *etičke* prirode [da čini nešto], nego radikalno *religijske* prirode [odnos]: potpuno, bezrezervno predavanje sebe Bogu."¹⁰ Negovanje odnosa s Hristom podrazumeva usvajanje i odražavanje Njegovog karaktera ljubavi. Ostali biblijski tekstovi koji se bave Božjim idealom za ljudska bića, u saglasnosti su s Isusovim iskazima u Jevanđeljima (vidi, npr. 1. Jovanova 2,4-6; Jakov 1,27; Mihej 6,8).

Ključno je da, u ovom trenutku, uvidimo da biblijsko savršenstvo nije negativno, već pozitivno obeležje. Suština savršenstva nije uzdržavanje od određenih stvari ili postupaka, nego izvršavanje delâ ljubavi, uz istovremeni aktivni odnos sa Hristom. Ona je svakodnevno življenje i ispoljavanje ljubavi po ugledu na Hrista, i prema drugim ljudima i prema Bogu. "Savršenstvo je", piše Žan Ziršer, "više od samo toga da se ne radi ono što je loše. Ono je savlađivanje zla dobrom, u skladu s temeljnim načelom izraženim u 'zlatnom pravilu' [vidi, Matej 7,12]." "Savršenstvo karaktera je", kaže C. Mervyn Maksvel, "živeti ljubav' i ništa manje od toga."¹¹

¹⁰ LaRondelle, *Perfection and Perfectionism*, 181.

¹¹ Zurcher, *Christian Perfection*, 25; C. Mervyn Maxwell, "Ready for His Appearing", in *Perfection: The Impossible Possibility*, 164; upor.: str. 141.

Prema tome, ljubav definiše i greh i hrišćansko savršenstvo. Ako je, kako smo videli u 2. glavi, greh u suštini usredsređivanje moje ljubavi (*agape*) na mene samog, biblijsko savršenstvo je preusmeravanje te ljubavi natrag ka Bogu i mome bližnjem. Ta transformacija će, napominje Pavle, promeniti sve aspekte mog svakodnevnog života (Rimljanima 13,8-10; Galatima 5,14).

Savršena ljubav, kako to tvrdi autor Leo Koks, *nije* " 'savršeno prikazivanje', ni 'savršena veština', niti 'savršena ljudska priroda'. Naprotiv, ona znači ispoljavanje poslušnosti kako prema Bogu ljubavi, tako i prema slavnim načelima koja su temelj Njegovog zakona.¹² Pokušaji da se "postane savršen", odvojeni od živog odnosa s Isusom i od ljubavi kao suštine Njegovog zakona, besplodni su, hladni, mrtvi i, često, ružni -- istina o kojoj često daju dokaza oni koji imaju farisejske sklonosti.

Sada je trenutak da se pozabavimo grčkim rečima upotrebljenim u Bibliji za reč *savršenstvo*. Nijedna od njih ne znači bezgrešnost niti ima "apsolutističke" konotacije. Najvažnija novozavetna reč prevedena rečju "savršenstvo" je *teleios*, pridevski oblik reči *telos*. Ideja sadržana u reči *telos* u engleski jezik je uneta rečju *teleologija* [teleology] – "činjenica ili svojstvo okrenuto ka svrhovitosti ili celishodnosti", prema Websterovom rečniku engleskog jezika.

Značenje potiče iz grčkog jezika, gde je *telos* "svrha", "cilj", "namera". Nešto je *teleios*, ako ispunjava svrhu zbog koje je stvoreno. Shodno tome, ljudi su savršeni (*teleios*) ako ispune nameru koju Bog ima za njih. Biblija ne dopušta nikakve sumnje u pogledu svrhe zbog koje su stvorena ljudska bića. "Da načinimo čoveka po svojem obličju, kao što smo mi", reči su koje čitamo u izveštaju 1. Mojsijeve, ili

¹² Cox, *Wesley's Concept of Perfection*, 146.145.

Postanja (1. Mojsijeva 1,26). Bilo je, dakle, sasvim normalno da Isus zahteva ono što je hrišćanski ideal – da ljudi postanu *teleios* (savršeni) u ljubavi, kao što je savršen njihov nebeski Otac (Matej 5,48; 1. Jovanova 4,8). Oni su bili stvoreni da deluju iz ljubavi, a ne da se ponašaju kao đavo, kako su to ljudi činili od pada u greh, prema 3. glavi 1. Mojsijeve.

Značenje reči *teleios* nije “bezgrešan”, nego “zreo”, “celovit” ili “nepodeljen”.¹³ Stoga je razumljivo zašto je bogatom mladiću Hristos rekao da, ukoliko želi da bude savršen (*teleios*), mora postati potpuno predan Bogu (Matej 19,21).

Misao o savršenstvu, kao zrelosti, sasvim je jasna u Jevrejima 5,13 – 6,1, gde čitamo kako bi trebalo da hrišćani izađu izvan okvira “mleka”, karakterističnog za njihovo hrišćansko “detinjstvo”, i pređu na čvrstu hranu “savršenih (od reči *teleios*)”. “Savršeni” su oni “koji imaju osećanja dugim učenjem obučena za razlikovanje i dobra i zla [... oni čije su sposobnosti, vežbanjem, naučene da razlikuju dobro i zlo]. Zato ... da se damo na savršenstvo [od reči *telos*].”

Prema pisanju novozavetnih autora, “savršeni” hrišćanin je zreo, potpun, kompletan hrišćanin. Isto se odnosi i na Stari zavet, gde reči, prevedene rečju “savršen” uglavnom znače “potpun”, “ispravan” ili “bez mane” u duhovnom smislu.¹⁴

Tako su Noje, Avram i Jov mogli biti nazvani “savršenima” (1. Mojsijeva 6,9; 17,1; Jov 1,1.8), mada su imali očigledne nedostatke. Savršeni starozavetni “sveti” bio je neko ko je “savršenog srca”, ili “srca celog” prema Bogu, “hodeći” Njegovim putem i po Njegovoj volji (1. Carevima

¹³ *Theological Dictionary of the New Testament*, s.v. “*teleios* in the New Testament”; *The International Standard Bible Encyclopedia*, 1977 – 1988 ed., s.v. “Perfect; Make Perfect; Perfection.”

¹⁴ *Theological Wordbook of the Old Testament*, s.v. “*Tamam* [and derivatives].”

8,61; Isaija 38,3; 1. Mojsijeva 6,9; 17,1). Savršena osoba, piše P. J. Di Plesis, jeste neko u stanju "potpune pokorenosti Božjoj volji" i u potpunoj "posvećenosti Njegovoj službi", neko ko gaji "neometan odnos s Bogom Jahve".¹⁵

Kada rezimiramo biblijsku sliku savršenstva, možemo reći da biblijsko savršenstvo nije apstraktno merilo besprekornosti iz grčke filozofije, nego "čovekov savršeni odnos s Bogom i svojim bližnjim".¹⁶ Biblijsko savršenstvo podrazumeva etičko vladanje, ali uključuje i znatno više od samog ponašanja. Ono se usredsređuje na sazrevanje odnosâ pokidanih u pobuni, padu prvih čovekovih roditelja.

Veslijeve definicije biblijskog savršenstva zavređuju više proučavanja nego što to često biva među adventistima. Savršenstvo je, zaključio je Vesli, savršena ljubav prema Bogu i našem bližnjem, izražena i u rečima i na delu. Ljubav prema Bogu je, smatra Vesli, "biti radostan u Njemu, veseliti se u Njegovoj volji, imati neprekidnu želju da mu budemo ugodni, tražiti i naći svoju sreću u Njemu, i danju i noću žedneti za sticanjem još punijeg uživanja u Njemu".¹⁷

Osim toga, pisao je Vesli, savršenstvo "je čistota namere, posvećivanje svekolikog života Bogu. Ono znači davanje Bogu celog našeg srca; ono je ta jedna želja i namera koja vlada našom prirodom. Ono je posvećivanje, ali ne jednog dela, nego svega, naše duše, tela i suštine, Bogu. S druge strane, ono je sav onaj um koji je bio u Hristu, onaj koji čini da možemo 'hoditi' kao što je Hristos hodio. Ono je obrezivanje srca od svake prljavštine, svakog i uutrašnjeg i spoljašnjeg zagađenja. Ono je obnavljanje srca ka potpunosti Božjeg obličja, potpuna sličnost Onome koji ga je načinio. A opet iz nove perspektive, ono znači ljubiti Boga svim svojim

¹⁵ Paul Johannes Du Plessis, *Teleios: The Idea of Perfection in the New Testament* (Kampen, Netherlands: J. H. Kok, [1959]), 241.

¹⁶ La Rondele, *Perfection and Perfectionism*, 327.38.39.43.48.49.

¹⁷ Wesley, *Works*, 11:446; 7:495.

srcem i svoga bližnjega kao sebe samog". Teško je dalje poboljšati jednu ovakvu definiciju; definiciju koja, prema Vesliju, opisuje "celovito i jedino posvećenje".¹⁸

Biblijska bezgrešnost

Biblija izričito uči da mi u ovom životu možemo biti bezgrešni. U svojoj prvoj poslanici, apostol Jovan je u tom pogledu jasan. "Koji god u Njemu stoji ne greši. ... Koji je god rođen od Boga ne čini greha, jer Njegovo seme [Božja priroda] stoji u njemu, i *ne može grešiti*, jer je rođen od Boga" (1. Jovanova 3,6.9, kurzivi dodati). "Znamo da nijedan koji je rođen od Boga, ne greši, nego koji je rođen od Boga čuva se, i nečastivi ne dohvata se do njega" (5,18).

Uzeti sami za sebe, ovi stihovi kao da opisuju i zahtevaju bezgrešnost, potpuno savršenstvo od svakog hrišćanina. S druge strane, postoje drugi tekstovi u toj istoj poslanici koji kao da impliciraju nešto što je tome direktno suprotno. Na primer: "... ako rečemo da greha nemamo, sebe varamo"; "ako priznajemo grehe svoje, veran je i pravedan da nam oprosti grehe naše"; "ako rečemo da ne sagrešismo, gradimo ga lažom"; "ovo vam pišem da ne grešite; i ako ko sagreši, imamo zastupnika kod Oca, Isusa Hrista pravednika" (1,8 - 2,1).

U svetlu ove dve grupe stihova, jasno je da je Jovan, ili u strašnoj pometnji ili barata definicijom greha složenijom od onoga što uglavnom prihvataju oni koji Jovana olako citiraju, tvrdeći da on kaže kako je "greh ... bezakonje" (3,4), i dajući tim rečima tumačenje koje se temelji na čisto spolja vidljivom ponašanju.

Činjenica da Jovan razmišlja o jednoj složenoj definiciji greha ne vidi se samo na osnovu upravo navedenih stihova,

¹⁸ Wesley, *A Plain Account of Christian Perfection*, 117.118.

nego i na osnovu teksta iz 1. Jovanove 5,16, gde on napominje da je neki greh "ne k smrti", dok je neki drugi greh "k smrti".

Fina linija razdvajanja između grehâ koji se ne mogu naći kod vernika ("greh k smrti", 3,9; 5,16) i onih greha koji su predmet Hristovog posredovanja ("ne k smrti", 1,9; 2,1) nalazi se u stavu čoveka. Značajno je istaći da se u svim stihovima u 1. Jovanovoj koji govore o bezgrešnosti, grčki glagoli što opisuju ljude koji greše, nalaze u prezentu, čime se označavaju ljudi koji žive u stanju neprekidnog greha ili greha po navici. S druge strane, u 1. Jovanovoj 2,1, gde nam se kaŕžeda, ukoliko sagrešimo, imamo zastupnika, posrednika, glagol je izraŕžen u aoristu, pa upućuje na akt, postupak koji je nedvosmisleno u prošlosti, onom koji nije kontinuiran, stalan, i stoga nije greh po navici.¹⁹

Slika iz 1. Jovanove predstavlja kontrast između onih koji imaju stav pobune protiv Boga i žive u kontinuiranom, stalnom grehu, koji je njihov naćin ŕživota, i onih koji ućine grehe zbog kojih se pokaju, obraćajući se Posredniku za opraštenje i oćišćenje. Prva kategorija ukazuje na one koji su zgrešili "k smrti", dok je greh onih u drugoj kategoriji greh "ne k smrti".

Oni koji greše "k smrti" žive u stanju "bezakonja" (3,4) i pobune protiv Boga, dok su oni koji su u skladu s Posrednikom "roćeni od Boga", "u Njemu stoje" i usvojenjem su postali ćlanovi Boŕŕje porodice (3,9.6.1).

Pošto su roćeni "odozgo" i pošto je njihov um preobraŕžen, hrišćani nemaju stav pobune protiv Boga. Naprotiv, oni "u videlu *hode*, kao što je On sâm u videlu" (1,7; upor.: 2,6). S druge strane, neki koji tvrde da imaju "zajednicu s Njim ... u tami" hode (1,6). "Koji govori:

¹⁹ Vidi, Guthrie, *New Testament Theology*, 666.667; Taylor, *Forgiveness and Reconciliation*, 163-165.

poznajem ga, a zapovesti Njegovih ne drži, laža je, i u njemu istine nema" (2,4).

Upravo na osnovu svoje upotrebe reči *hoditi*, jasno je da Jovan govori o dva načina života koji su usaglašeni s njegovom primenom glagolskih vremenâ. Jedan način života je *odnos s Bogom u GREHU*, koji vodi život neprestanog bezakonja (gresi) i koji se na kraju završava smrću. Drugi način je *odnos vere*, sa svojim "odozgo" rođenim stavom prema grehu i "angažovanjem" Posrednika. *Ove u drugoj grupi, Jovan opisuje kao bezgrešne, mada se njima i dalje događa da učine grešne postupke za koje im treba oprostaj*. Tako imamo da bezgrešnost nije samo opcija u sadašnjem životu, nego je i biblijsko obećanje i zahtev. *Hrišćanin "ne može grešiti [živeti u stanju pobune] jer je rođen od Boga" (3,9, kurzivi dodati.)* S druge strane, oni koji nisu rođeni od Boga "deca (su) đavolja". U svom stanju pobune, oni niti čine Božju volju niti vole svog bližnjeg (3,10).

Isti osnovni obrazac nalazimo u Pavlovom izlaganju o bezgrešnosti, u 6. glavi Poslanice Rimljanima. U tom tekstu dva puta se kaže da su hrišćani "umrli grehu" (2. i 11. stih) i da su se "oprostili od greha" [da su oslobođeni od greha] (22. stih). Međutim, ono što Pavle stvarno hoće da istakne nije da hrišćani nikada ne čine pojedinačne grešne postupke, nego da ne žive životom koji je u vlasti greha. Tako oni "više ... ne služe grehu", i greh više nema vlasti nad njima (6. i 14. stih).

Celokupni tekst zasniva se na Pavlovoj raspravi iz Poslanice Rimljanima, u kojoj se kaže da je čovek ili u GREŠNOM (buntovnom) odnosu prema Hristu, ili u odnosu vere. Oni koji su u odnosu vere "jednaki su s Njim" u smrti svog starog načina razmišljanja, i bivaju vaskrsnuti u novom stavu prema Bogu i Njegovim načelima. Tako oni "hode ... u novom životu" (stihovi 1-11). Oni ne

dozvoljavaju da greh "vlada" u njihovom "smrtnom telu", niti žive životom u kojem dominira greh (stihovi 12-14). Oni su bezgrešni u istom onom smislu u kojem je Jovan tvrdio da su hrišćani bezgrešni. Drugim rečima, mada imaju grehe, zbog kojih se kaju, oni ne žive u stanju GREHA (pobuna protiv Boga i Njegovih načela).

Međutim, značajno je naglasiti da Pavle nedvosmisleno kaže da takvi hrišćani žive svoj odnos vere u "smrtnom telu" (12. stih). U tome je sadržan jedan aspekt hrišćanskog života koji je Pavlu i Jovanu pomogao da uoče razliku između bezgrešnosti i onoga što bismo mogli nazvati potpunom bezgrešnošću.

Razlika između bezgrešnosti i potpune bezgrešnosti vidljiva je i iz Pavlovog objašnjenja pojma savršenstva i apsolutnog ili konačnog savršenstva. On, u Filibljanima, o sebi i nekima od Filibljana govori kao o onima koji su već "savršeni", da bi u tom istom tekstu ustvrdio kako još nije dostigao savršenstvo (Filibljanima 3,15.12). Stanje "već savršeni" odnosi se na posvećenje srca i misli Filibljana Hristu, dok status "još nedostignutog savršenstva" pokazuje da su Pavle i njegova crkva bili u procesu rasteanja i izgrađivanja svog savršenstva. Odnosno, bili su već savršeni (zrelog stava prema Hristu), iako i dalje na putu ka potpunijem savršenstvu.

Tako je "biti savršen" dinamično stanje u kojem posvećeni hrišćani dalje napreduju u domenu hrišćanskog življenja.²⁰ Pavle, stoga, ima razloga da piše Filibljanima da "tera", forsira napredovanje u svom rasteanju i izgrađivanju savršenstva (Filibljanima 3,12-14). Njegovo srce, misli i stav prema Bogu bili su savršeni i ispravni, ali on nije bio izgradio potpuno, apsolutno savršenstvo. Pavle je mogao biti savršen, ali još ne savršen u onom istom smislu u kojem

²⁰ Vidi, Ridderbos, *Paul*, 271.

su Jovanovi čitaoci mogli biti bezgrešni, a ipak još ne bezgrešni u apsolutnom smislu. Vrlo često se događa da čitaoci Biblije previđaju te biblijske razlike.

Potpuna bezgrešnost, kada o njoj počnemo da razmišljamo, pre svega je, po smislu, dalekosežno svojstvo. Oni koji je tako olako zahtevaju od sebe i drugih, obično greh opisuju samo kao izbegavanje da činimo svesne postupke pobune protiv Boga, dok greh podrazumeva i svesne postupke i postupke koji nastaju kao propust. Drugim rečima, potpuna bezgrešnost (ili potpuno, apsolutno savršenstvo) ne samo što znači potpuno odricanje od svih svesnih i nesvesnih greha nego i podrazumeva da nikada ne propuštamo da činimo dobro.

Ta razlika postaje posebno jasna kada istaknemo da fariseji onog vremena, u Hristovom prikazu poslednjeg suda, nisu bili osuđeni zbog greha "izvršenja", nego zbog greha "propusta". Odnosno, pali su na sudu ne zato što su "izvršili", učinili grešno delo, nego zato što su zanemarili da nahrane svog bližnjeg i posete bolesnika (Matej 25,31-46).

Kada Bog naglašava nevidljive grehe propusta, to je u izrazitoj suprotnosti s ljudskim pokušajima da greh definišu samo kao svesne buntovne postupke "izvršenja". Merilo Božjeg karaktera znatno je više od onoga što su mislili fariseji, bilo ovi savremeni ili oni u staro vreme. Razume se, jedan od "jakih" razloga za spuštanje kriterijuma definisanjem greha samo kao svesne pobune, jeste to što se na taj način to merilo lakše dostiže. Otuda je i razumljiv negativistički pristup farisejskog načina razmišljanja.

Tvrdnja po kojoj neko sebe smatra potpuno čistim od greha u ovom životu temelji se na pogrešnoj definiciji greha. Elen Vajt upućuje na jednu definiciju greha koja ima veću širinu od onoga što često slušamo, i piše da "niko od apostola i proroka nijednom nije tvrdio da je bez greha. Ljudi čiji je život bio najbliži Bogu, ljudi koji bi radije

žrtvovali sâm život nego da *svesno* učine neki grešni postupak, ljudi kojima je Bog, ukazujući im čast, podario božansku svetlost i silu, priznavali su grešnost sopstvene prirode”.²¹

Dve stvari bi, najmanje, trebalo da izdvojimo iz ovog citata. Prvo, Elen Vajt potvrđuje biblijsko razumevanje razlike između svesnih i nesvesnih greha -- tema kojoj smo u drugoj glavi ove knjige posvetili značajan prostor. Oni koji nikada svesno ne greše ipak ne mogu govoriti da su bez greha. Druga važna tačka je da je nesvesni greh ukorenjen u ljudskoj prirodi. Taj koren će, razume se, ostati kod ljudi sve do Hristovog drugog dolaska (vidi, 1. Korinćanima 15,44.51-53; Filibljanima 3,20.21).

Pošto je pojmom greha obuhvaćeno ono što je Elen Vajt stalno pominjala kao svesne i nesvesne aspekte, i što je Vesli opisao kao “prave” grehe i one koji to nisu, Vesli je mogao tvrditi da je biti savršen “u ljubavi” isto što i “hiljadu grešaka”.²²

Biti “savršen” za Pavla u Poslanici Filibljanima i biti “bezgrešan” za Jovana u njegovoj prvoj Poslanici, nije imalo značenje ni potpunog savršenstva niti potpune bezgrešnosti. Ali, značilo je biti slobodan od stava pobune protiv Oca i Njegovih načela izloženih u zakonu ljubavi.

Zbog “neadekvatnog” tela i uma “s manom”, koji ne zna sve i ne razume sve (vidi 1. Korinćanima 13,12), hrišćani i dalje čine grehe u neznanju i grehe slabosti.²³ Govoreći o tome, Vesli je rekao da ima ljudi koji “ljube Boga celim srcem. ... Ali i te duše žive u uzdrmanom telu i tom okolnošću su toliko pritisnute da se ne mogu uvek baš onako napregnuti kako bi htele – u mišljenju, govorenju i

²¹ White, *Christ's Object Lessons*, 160. (Kurzivi dodati.)

²² Wesley, citiran kod: Dieter, "The Wesleyan Perspective", in *Five Views on Sanctification*, 23.

²³ Vidi, Cox, *Wesley's Concept of Perfection*, 168-173.

delanju. Nemajući bolje telesne organe, one ponekad moraju pogrešno da misle, govore ili delaju, i to, svakako, nije zbog nedostatka u ljubavi nego zbog nedostatka u znanju. One, dakle, pošto je to tako, bez obzira na taj nedostatak i njegove posledice, ispunjavaju zakon ljubavi", ali ne savršeno. Zbog tog njihovog "podbačaja", nedostatka ljubavi na delu, mada nastalog iz neznanja i slabosti, njima je i nadalje "potrebna krv pomirenja i oni, opravdano, mogu za sebe ... reći: 'Oprosti nam dugove (prestupe) naše.'"²⁴

Tako biva da mi možemo biti savršeni ili bezgrešni u stavu, a da ne budemo savršeni ili bezgrešni na delu. U tome se slažu Jovan, Pavle i Vesli. Ono u čemu se oni takođe slažu, kako smo napomenuli u prethodnom delu teksta i u 2. glavi, jeste da su i u slučaju nesvesnih, ili greha koji nisu "pravi" neophodni priznanje i krv pomirenja. Iako se etički pojam greha odnosi na čovekove namere, zakonski pojam greha podrazumeva sva ona prekršenja koja predstavljaju nedostizanje Božjeg ideala. Oba tipa greha potpadaju pod Božju blagodat praštanja.

Pavlovu dihotomiju između "već savršen" i "još ne savršen" (Filibljanima 3,9-15), kao i Jovanovo i Pavlovo razlikovanje među pojmovima "biti bezgrešan" i "ali još ne bezgrešan" (Rimljanima, 6. glava; 1. Jovanova 3,9; 1,9 - 2,1), moramo posmatrati u kontekstu savršenstva u stavu, nasuprot savršenstvu u delanju. Prvo bi trebalo da bude ono čime hrišćanin sada raspolaže, dok je drugo – ideal ka kojem se teži u ovom životu.

Leo Koks sagledao je taj problem, sadržan u pojmovima "smrtno telo" kod Pavla (Rimljanima 6,12), "uzdrmano telo" kod Veslija i "grešni karakter ljudske prirode" kod Elen Vajt, kad je rekao da "muzičar savršene veštine koji će zatajiti s lošim instrumentom, i oni koji su čistoga srca često

²⁴ Wesley, *A Plain Account of Christian Perfection*, 84.

posrcu zbog svojih oštećenih 'zemljanih sudova'. Ipak, 'disonantni tonovi' na lošem instrumentu ne opovrgavaju činjenicu o savršenosti ljubavi kao podsticaja!" Edvard Heppenstall govori o istoj temi i piše da Sveti Duh nikada "do te mere ne nadvlađuje čovekova ograničenja koja postoje zbog greha, da bi ga osposobio da dostigne stanje [apsolutne] bezgrešnosti".²⁵

Savršenstvo u Bibliji, ono koje se odnosi na ljudska bića u njihovom smrtnom telu, savršenstvo je duše, a ne potpuno savršenstvo u svim njegovim aspektima. Otuda i tenzija unutar Pavlovog učenja o stanju "savršen, ali još ne savršen". Srce i um bili su podvrgnuti procesu transformacije, tako da hrišćanin više nema onu hotimičnu želju ili svesnu nameru da nastavi da greši. Hrišćani nisu robovi greha, nego sluge ljubavi *agape*, i prema Bogu i prema svojim bližnjima.

Zbog toga je, po rečima Biblije, svakom hrišćaninu moguće da živi oslobođen pobune protiv Boga i Njegovih načela. Tako i Juda piše da Bog može da nas sačuva "bez greha i bez mane" [od padanja u greh] i da nas "postavi" "prave pred slavom svojom" (Juda 24). Izražavajući tu misao, Elen Vajt kaže da je, Božjom pomoći, čovek u stanju "da savlada svako iskušenje koje dođe na njega".²⁶

Vesli je smatrao da su "u najtežim iskušenjima, jedan pogled ka Hristu i prosto izgovaranje Njegovog imena dovoljni da se savlada zli, i zato to treba činiti sa sigurnošću i smirenog duha".²⁷

Ovo shvatanje savlađivanja iskušenja zvuči i naivno i namerno uprošćeno. Ipak, razmišljajmo o tome za trenutak. Godinama mi je bilo jasno da ne mogu u isto vreme da se

²⁵ Cox, *Wesley's Concept of Perfection*, 150; Heppenstall, "Let Us Go on to Perfection," in *Perfection: The Impossible Possibility*, 76.

²⁶ White, *Our High Calling*, 48.

²⁷ Wesley, *A Plain Account of Christian Perfection*, 109.

iskreno molim i da počinim nameran greh. Zato sam uradio jedan eksperiment. Iskušenje može postati greh u trenutku kada postanem svestan njegovog prisustva. I ja baš u tom trenutku mogu da odlučim da učinim jednu od dve stvari. Mogu uz pomoć Božje sile da odbacim iskušenje, ili mogu odlučiti da razmišljam o iskušenju i da ga pomalo gajim. Drugim rečima, mogu da zatražim od Boga da uđe u moj život i da mi pomogne da pobedim, ili mu mogu reći da se "izgubi" za izvesno vreme, kako bih mogao uživati u svojoj privatnoj strasti.

Ono što hoću da istaknem jeste da sam zaključio da me sva želja za namernim grešenjem ostavlja kada pristupim Bogu u duhu molitve. Upravo mi Božji Duh pomaže kada se molim, tako što mi ne samo daje osećanje odvratnosti prema grešnoj želji nego mi u duši oživljava tu hrišćansku ljubav prema mom bližnjem, prema meni samom i prema Bogu, pa zato ne želim da učinim stvari koje povređuju, razaraju, odnosno, koje ponovo razapinju Hrista.

Međutim, moj je problem sličan problemu sv. Avgustina koji bi, obuzet najvećim iskušenjem svog života, uputio Bogu molitvu: "Učini me, Gospode, čistim, ali ne još." Problem je u tome što mi još nije baš preterano stalo do pobeđe. Hoću da još samo ovom prilikom osetim ukus svoje grešne misli ili postupka. Vrlo se često dešava da, zapravo, ne želim da se Bog za sada umeša u moje razmišljanje. Pošto ga ne želim za Gospodara baš u ovom trenutku svog života, Njemu sam pretpostavio svoje grešne misli i/ili postupke. S druge strane, shvatio sam, kada se molim, da tada gubim zadovoljstvo grehom. Iskušenje gubi svoju moć nada mnom. Možda ću se kolebati i morati da se molim više nego samo jednom, ali Njegova je sila spremna, ukoliko je želim.

Ukratko, empirijskim ispitivanjem u svakodnevnom životu otkrio sam da ne mogu da grešim kada sam svesno pokoren Bogu i u duhu upućivanja molitve molitve Bogu.

Pavle je dobio poruku istine za sve nas kad mu je Bog rekao: "Dosta ti je moja blagodat; jer se moja sila u slabosti pokazuje sasvim" (2. Korinćanima 12,9).

Ovo izlaganje o iskušenjima moramo posmatrati u kontekstu neporecive privlačne snage greha u našem "smrtnom telu". Pogubna je greška potceniti silu greha u ljudskom životu. Suština je da je, bez obzira na to što je sila greha snažna i uporna, Božja sila više nego dovoljna, *ako* je čovek stvarno želi.

Veoma značajan aspekt hrišćanskog savršenstva (ili zrelosti) je savršena želja da postanemo savršeni u ljubavi prema drugim ljudima i prema Bogu. Nesavršeni odgovor je – želiti svoj greh, bez obzira na posledice, a to su prekinut odnos sa Bogom i bližnjim, uz pomisao kako ću se za to moliti kasnije, pošto će mi Bog koji oprašta najmanje "sedam puta sedamdeset" (Matej 18,22), ponovo oprostiti.

On će zaista ponovo oprostiti kada mu se molimo u pokajanju i veri; ipak, Njegova stvarna želja je da s terena poraza pređemo na teren pobeđe, koristeći duhovnu silu koju nam je On stavio na raspolaganje. Vesli je to lepo izrazio: "Čovek greši ne zato što mu nije data blagodat, nego zato što ne koristi blagodat koju ima."²⁸

Ipak, nemojmo smetnuti s uma da hrišćansko savršenstvo nije tek samo stupanje u svestan odnos vere, u kojem nam grešni postupci postaju odbojni; u stvari, još je važnije da je to – pružanje ruku u ljubavi i prema Bogu i prema svojim bližnjima. Savršenstvo je život koji se živi u ljubavi koja se pruža prema spolja; ono je dokazivanje da je Bog ljubavi preobrazio i naše srce i naše spolja vidljive postupke – dva aspekta našeg života koji se nikako ne mogu razdvajati. Otuda hrišćansko savršenstvo nije samo nešto negativno (ono što ja ne činim) i "unutrašnje"; ne, ono

²⁸ Wesley, *Works*, 6:512.

je istovremeno i pozitivno (ono što činim) i spoljašnje. Shodno tome, hrišćanin pokazuje promenu kvaliteta svog sveta.

Džon Vesli i obnavljanje savršenstva

Kako veslijevske denominacije, tako i Elen Vajt u knjizi *Velika borba*, opisuju Džona Veslija kao nastavljača protestantske reformacije. Autor J. Kenet Grajder, pišući o Veslijevom doprinosu, mišljenja je da je to "učenje kojim se na naročit način zaokružuje pokušaj Martina Lutera iz 16. veka da hrišćansku doktrinu reformiše prema njenom novozavetnom obrascu. Iako je ponovno ustanovljenje doktrine o opravdanju verom bilo delo čoveka iz Vitenberga, delo čoveka iz Epvorta, gospodina Veslija, bilo je ponovno ustanovljenje doktrine po kojoj vernici, jednom opravdani verom mogu u potpunosti biti posvećeni [ili učinjeni savršenima] verom ... u ovom životu".²⁹

Klasični reformatori šesnaestog veka, reagujući protiv srednjovekovnog katolicizma orijentisanog na dela, učinili su nadljudski napor kako bi istakli Božje delo za ljudska bića u postupku opravdanja. Čineći to, mada ne negirajući neophodnost preobražavanja hrišćanskog života, kao da su omalovažili posvećenje, odnosno, Božje delo u ljudima. U Veslijevo vreme, sredinom osamnaestog veka, prejaki akcenat na forenzičkom (sudbenom) opravdanju naveo je mnoge na neki od oblika antinomijanizma (odbacivanje moralnog zakona), pa se javila neophodnost korekcije kursa ka posvećenju.³⁰

²⁹ White, *Great Controversy*, 253-264; J. Kenneth Grider, *Entire Sanctification: The Distinctive Doctrine of Wesleyanism*, 1980, 11.

³⁰ Vidi, Thomas C. Oden and Leicester R. Longden, eds., *The Wesleyan Theological Heritage: Essays of Albert C. Outler*, 1991, 76-95.

Vesli je sebe shvatio pozvanim da načini tu korekciju kursa. Napominjući kako su se "mnogi od reformatora žalili ... na to što 'reformacija nije izvedena do kraja'," Vesli je odmah ustvrdio kako dovršena, zaokružena, reformacija ne bi trebalo da se usredsređuje na obrede i ceremonije, nego "na celovitu, potpunu promenu čovekove *naravi i života*".³¹

Autor Donald Deiton "naciljao" je istu misao, ali iz drugog ugla, napisavši da, iako nam je postreformacijska generacija, u svojoj revnosti da načini jasnu sliku vere, ostavila slavna protestantska priznanja vere, moramo reći da nam je "veslijevska tradicija ... ostavila nasleđe delâ ljubavi".³²

Veliki doprinos Džona Veslija bio je naglasak na posvećenju i hrišćanskom savršenstvu u sadašnjem životu. Hrišćansko savršenstvo je, istakao je Vesli, "veliki *depositum*, veliko povereno dobro koje je Bog ostavio ljudima zvanim metodisti; tako, želeći pre svega da to raširi, On je, izgleda, podigao nas".³³

Svaka ona religija koja nije povratila istinsku svetost, izgublenu prilikom pada u greh, za Veslija nije bila "ništa drugo do jeftina farsa i obično ruganje Bogu, na propast naše vlastite duše. ... Vi ste po svojoj prirodi potpuno iskvareni. Blagodaću, bićete potpuno obnovljeni".³⁴

Vesli savršenstvo nije hteo da definiše kao stanje bez greha, zbog razlike između hotimičnih greha i grešaka ili greha koji nisu "pravi". Naprotiv, on je savršenstvo definisao kao "čistu ljubav koja ispunjava srce i upravlja svim rečima i postupcima. Ako", dodao je, "tvoja zamisao

³¹ Wesley, *Works*, 6:263.

³² Donald W. Dayton, "The Use of Scripture in the Wesleyan Tradition", in *The Use of the Bible in Theology/Evangelical Options*, Robert K. Johnston, ed. (Atlanta: John Knox Press, 1985), 128.

³³ Wesley, *Works*, 13:9.

³⁴ Isto, 6:64.65.

podrazumeva bilo šta više ili bilo šta drugo, ona nije biblijska". Mnogi, kako to on s pravom ističe, posrću zato što "dodaju sastojaka koliko im je volja, a koji nisu u skladu s Pismom, nego su njihova čista mašta, na osnovu njihove predstave o nekome ko je savršen; oni takav kvalitet, bez ustezanja, odriču svakom ono ko ne odgovara takvoj zamišljenoj ideji". Stoga, na pominje Vesli, moramo se držati neposredno biblijskih definicija. "Čista ljubav, koja sama vlada u srcu i životu -- to je celokupnost biblijskog savršenstva." Upravo je sposobnost da se voli bila izgubljena prilikom pada u greh.³⁵

Kalvinistički teolozi odbacili su Veslijevu definiciju savršenstva, po kojoj je ono savršena ljubav, i insistirali na tvrdnji da se savršenstvo sastoji od apsolutno bezgrešnog ponašanja, što je, po njihovom shvatanju nemoguće dokle god ljudi imaju smrtno telo. Tako, iako se drži savršenstva, kalvinizam u isto vreme tvrdi i da ljudska bića ne mogu biti savršena pre drugog Hristovog dolaska.³⁶

S druge strane, sa svojom oštromno formulisanom razlikom između "pravih" greha i "greha neopravdano tako nazvanih", Vesli smatra da je savršenstvo u sadašnjem životu, zapravo, savršeni stav prema Bogu i čoveku, u uslovima čovekovog odnosa vere s Bogom. Iako se odnosi na svaki aspekt spolja vidljivog života nekog čoveka, Veslijevo razumevanje savršenstva ne traži apsolutno savršeno postupanje. Greške ili nenamerni gresi potpuno su u skladu s veslijevskim savršenstvom. Govoreći o savršenstvu, Vesli se ne vezuje ni za kakvu *pravnu* definiciju greha prema kojoj je greh svako odstupanje od Božje volje, bilo namerno ili nenamerno. Naprotiv, on zastupa jedno etičko-relaciono shvatanje greha koje greh posmatra kao

³⁵ Wesley, *A Plain Account of Christian Perfection*, 54.60.61; Dayton, "The Use of Scripture", in *The Use of the Bible*, 127. (Kurzivi dodati.)

³⁶ Vidi, Benjamin Breckinridge Warfield, *Studies in Perfectionism*, 1958, x, 58; L. Berkhof, *Systematic Theology*, 4th rev. and enl. ed., 1949, 538-540.

namerno odbacivanje Božje volje. Na taj način, "biti savršen" postaje nešto što uključuje mnoge "greške" i druga nesavršenstva – veslijevsko savršenstvo nije bezgrešno savršenstvo.³⁷

Veslijev stav je, kako smo maločas videli, u skladu s biblijskim stavom o grehu, savršenstvu i bezgrešnosti. Biblija ništa ne zna o grčkoj apsolutističkoj definiciji ljudskog savršenstva. Apsolutno savršenstvo u Bibliji je atribut koji poseduje samo Bog.

Vesli je saglasan s kalvinističkim teolozima u shvatanju da je apsolutna bezgrešnost nemoguća u sadašnjem životu. Takvo savršenstvo, po njegovom učenju, primera radi, ne znači da hrišćanin nikada neće "pomisliti beskorisnu misao" niti "izgovoriti beskorisnu reč. Ja lično", pisao je, "verujem da se takvo savršenstvo ne može dovesti u vezu sa življenjem u propadljivom telu". Ako hrišćansko savršenstvo podrazumeva savršeno ponašanje, naglasio je, "onda ga mi jedino možemo očekivati tek posle smrti". Savršenstvo ljubavi prema Bogu i čoveku (bližnjem) koje je Vesli naučavao, "može se dovesti u vezu s mnoštvom nervnih poremećaja, što to prenategnuto savršenstvo svakako nije".³⁸

Vesli je izrazio presudno važnu misao naglašavajući da će oni koji "preteraju" u pogledu savršenstva time što će ga definisati "previsoko (tako visoko kakvo nije dostigao nijedan čovek o kome smo ikada čuli ili pročitali)", to savršenstvo u jednom trenutku "poništiti", "proterujući ga sa ovog sveta", čineći ga neverovatnim.³⁹

To shvatanje ostalo je tačno i do današnjeg dana, kako se to može videti u često energičnim i frustriranim stavovima

³⁷ Laurence W. Wood, "A Wesleyan Response", in *Christian Spirituality*, 84:85; Wesley, *A Plain Account of Christian Perfection*, *passim*.

³⁸ Wesley, *Works*, 12:207.

³⁹ Isto.

ljudi koji se trude da nebiblijske apsolute nametnu svojim bližnjima, a i sebi samima. Nikada nemojmo smetnuti s uma da su odluku da Hristos umre, svojim nahuškavanjem, izazvali bezgrešni perfekcionista Njegovog vremena.

Više nego često događa se da one najneubedljivije demonstracije savršenstva dolaze od onih koji, u svom legalističkom (pre nego relacionom) definisanju greha, teže da dostignu apsolutno savršenstvo. Takvi su bili farisejski bezumnici, koje je Božje istinsko merilo iz one veličanstvene slike o sudu, iz Mateja 25,31-46, bezmerno zaprepastilo. Mnogi od onih koji su učinili "mnoga silna dela" u Hristovo ime naći će se laki, zato što nisu usvojili načela Njegovog karaktera, izražena u slavnom zakonu ljubavi (vidi, Matej 7,21-23; 5,48; 22,34-40; Luka 6,36).

Oni, u onom najobuhvatnijem smislu, nisu držali zakon, mada je njihov život bio potpuno posvećen držanju legalističkih sitnica zakona (Rimljanima 13,8.10; Galatima 5,13.14). Te sitnice (slovo) zakona imaju hrišćansko značenje samo onda kad su prožete duhom zakona (2. Korinćanima 3,6). A taj duh, silom Svetoga Duha usvojen i usađen u srcu vernika (Jevrejima 8,10), stoji u samom središtu biblijskog savršenstva.

Važno je da, na ovom mestu, budemo svesni da je Elen Vajt vaspitavana kao pripadnik veslijevaca. Osim toga, reči koje koristi i način na koji ih koristi deo su veslijevske tradicije. Proučavajući sve dublje, kako Elen Vajt tako i Veslija, u meni je sve više raslo osvedočenje da način na koji Elen Vajt koristi terminologiju i pojmove u vezi sa savršenstvom, ne možemo stvarno razumeti dok ne proučimo veslijevsku sredinu, atmosferu u kojoj je ona odrastala. Njeni spisi prožeti su veslijevskim rečnikom,

načinom razmišljanja, koje je u skladu s biblijskim učenjem o grehu, savršenstvu i bezgrešnosti.⁴⁰

S druge strane na području savršenstva, Elen Vajt je pažljivo povlačila razliku (kako je inače činila u drugim delovima svog spisateljskog opusa, osvrćući se na pojmove koje su koristili drugi), između biblijskih i nebiblijskih ideja. U tom kontekstu, glatko je odbacila dve Veslijeve ideje: (1) da hrišćanin, navodno, može biti trenutno učinjen savršenim u nekom trenutku svog zemaljskog iskustva i (2) da takvi savršenima učinjeni hrišćani, navodno, mogu biti svesni svog savršenstva. Međutim, ona je, osim odbacivanja tih dveju tačaka, najvećim delom saglasna s Veslijevim shvatanjem biblijskog savršenstva. A i ja imam taj utisak, kako sam maločas napomenuo, da je Vesli, opšte uzev, sasvim u saglasnosti s biblijskim stavom o tome.

Sada ćemo preći na učenje Elen Vajt o predmetu savršenstva. Osmo poglavlje istražiće njeno učenje u opštim crtama, dok će deveto poglavlje govoriti o vrsti savršenstva koju neko mora posedovati da bi mogao biti prenesen na nebo prilikom drugog Hristovog dolaska.

⁴⁰ Za obimnije proučavanje koje potkrepljuje moje zaključke o odnosu E. G. Vajt prema Veslijevim idejama o spasenju i savršenstvu, vidi, Woodrow W. Whidden II, "The Soteriology of Ellen G. White: The Persistent Path to Perfection, 1836 - 1902", 1989.

osma glava

ELEN VAJT O SAVRŠENSTVU I BEZGREŠNOSTI

Jedna od najuočljivijih činjenica u adventizmu, i sadašnjem i onom iz prošlosti, jeste da se oni koji, misleći na savršenstvo, govore o nekoj savršenoj bezgrešnosti, s apsolutnim implikacijama, najviše oslanjaju na spise Elen Vajt, a da su "tanki" kada je reč o biblijskom izlaganju o toj temi. Razlog za oslanjanje na Elen Vajt leži u tome što se bezgrešni perfekcionizam na osnovu Biblije ne može dokazati.

Metodološka zbrka između "manjeg" i "većeg" videla

Želeo bih da kažem da se bezgrešni perfekcionizam ne može videti ni u spisima Elen Vajt. Između ostalog, Elen Vajt je jasno izjavila da njena "svedočanstva ne treba da daju novo videlo, nego da u srce živo utisnu nadahnute istine, već otkrivene" u Bibliji. "Nema iznošenja nikakve nove istine."¹

Zanimljivo je, Elen Vajt je svoj stav o "nepostojanju novog videla" dovela u vezu s temom hrišćanskog savršenstva. Na istoj strani na kojoj se nalaze upravo citirane reči, mi čitamo: "Da ste se posvetili proučavanju Božje reči sa željom da dostignete biblijsko merilo i ostvarite

¹ White, *Testimonies for the Church*, 5:665.

hrišćansko savršenstvo, *Svedočanstva* vam i ne bi bila potrebna.”²

Svrha postojanja *Svedočanstava* nije da nam pruže novu svetlost o predmetu savršenstva i drugim temama, nego da pojednostavi “slavne istine već objavljene” u Bibliji. Prema pisanju Elen Vajt, Bog je Adventističkoj crkvi dao “manje videlo [njene spise] da ljude i žene povede ka većem videlu [Bibliji].³ Jedan od najozbiljnijih problema u adventizmu je to što se u njemu vrlo često koristilo “manje videlo”, čime je ljude udaljavao od Biblije, umesto dovođenja ka njoj.

Tako je bilo kada su pripremane beskrajne kompilacije na temu savršenstva. Ne sećam se da je u ijednoj od njih rečeno da je Biblija onaj stvarni teren teološkog delovanja i da, stoga, adventisti tu temu (savršenstvo) treba da proučavaju u Reči, kojoj Elen Vajt ništa nije dodala. Slediti Elen Vajt znači pustiti da ih “njeni spisi vrate Reči koju su zanemarili da slede”.⁴

Dakle, prvo što želim da istaknem odnosi se na teološku metodologiju. Kada je reč o osnovnom upoznavanju s predmetom hrišćanskog savršenstva, adventisti treba da se obrate Bibliji, a ne Elen Vajt.

Drugo, budući da Elen Vajt gradi na temelju Biblije, ono što je ona pisala o savršenstvu mora se tumačiti u okvirima biblijskog učenja o toj temi. Takav postupak pomoći će nam da shvatimo da Elen Vajt u stvarnosti nije protivrečila biblijskom učenju o savršenstvu, kao ljubavi i zrelosti u svakodnevnom životu u odnosu vere s Bogom, kroz Isusa.

Uvek će se, razume se, naći citati iz spisa Elen Vajt koji se mogu grubo iščupati iz konteksta ukupnosti njene poruke, da bi neko pružio dokaz za krajnosti koje ona nikada nije

² Isto.

³ Isto.; Ellen G. White, *Colporteur Ministry*, 1953, 125.

⁴ White, *Testimonies for the Church*, 5:663.

zastupala. No, taj pristup može se upotrebiti i u slučaju biblijskih autora.

Na primer, *mogao bih organizovati pravu "feštu" fanatizma, kada bih iz konteksta izvukao stih iz 1. Jovanove 3,9: "Koji je god rođen od Boga ne čini greha, jer njegovo seme [Božja priroda] stoji u njemu, i ne može grešiti."* Ako je tako, da ja kao hrišćanin "ne mogu grešiti", onda je na svemu onome što činim Božji pečat odobravanja. Mnogi perfekcionista u istoriji zauzimali su upravo takav stav, ali njihov život, ispostavilo se potom, bio je sve drugo samo ne posvećen.

Međutim, kada 1. Jovanovu 3,9 čitamo u ukupnom kontekstu 1. Jovanove poslanice, kako smo to napomenuli u 7. poglavlju, vidimo da Jovan govori o kategoriji buntovnog i stalno činjenog greha, a ne o apsolutnoj bezgrešnosti. *Neodgovorni kolekcionar citata, kopajući i tražeći ekstremne iskaze na tu temu, može vrlo da se ogreši o biblijsku nauku; međutim, spisi Elen Vajt mogu se bezbroj puta suočiti s takvim problemom, upravo zahvaljujući obimnosti njenog literarnog opusa. Kolekcionari citata na temu savršenstva mogli su da prave, i danas prave "feštu".*

Naša je jedina sigurnost ako Elen Vajt čitamo u kontekstu biblijske građe o predmetu savršenstva, izvan koje, po sopstvenim iskazima, ona nikada ne izlazi. Osim toga, treba da budemo pažljivi kada tumačimo spise Elen Vajt o toj temi, i da uzimamo u obzir ukupnost njenih spisa, a ne da izdvajamo najradikalnije iskaze, predstavljajući ih kao njen "izbalansirani" stav.

Istražujući učenje Elen Vajt na temu savršenstva u ostatku ovog i u sledećem poglavlju, uverićemo se u njenu nesumnjivu usaglašenost sa Biblijom koju je uzdizala tokom svoje celokupne službe. To je dobro, budući da nam ona nije dala ovlašćenje da u njenim spisima pronalazimo nauku koja bi istisnula Bibliju kao Božju reč.

Visoko mišljenje Elen Vajt o savršenstvu karaktera

Čitaoci ove knjige neće biti iznenađeni podatkom da je Elen Vajt imala veoma visoko mišljenje o savršenstvu karaktera. Neki će se izjasniti i reći da je to njeno visoko mišljenje o savršenstvu povezano s forenzičkim opravdanjem verom; da je hrišćanin savršen zato što je njegove grehe pokrio savršeni Hristos; da je Hristos njihovo "zameničko" savršenstvo; da su oni "obučeni u" Njegovo "savršenstvo".⁵

To shvatanje je u redu, ali ono nije cela istina. Elen Vajt je, takođe, zastupala i vrlo izričit stav o savršenstvu karaktera kao jednoj mogućnosti i idealu za svakog hrišćanina. Prema tome, mada postoji savršenstvo koje se odnosi na ono što Bog čini *za* nas, postoji i savršenstvo koje se odnosi na nešto što Bog, dinamičnom silom Svetoga Duha, čini *u* nama. Autor Ričard Lešer lepo je rezimirao stav Elen Vajt rekavši kako je, u njenim očima, "savršenstvo" "neosporan cilj posvećenja" i "cilj hrišćanskog života".⁶

To da je Elen Vajt imala na umu savršenstvo karaktera *u* Hristovim sledbenicima, a ne samo ono "zameničko" savršenstvo *za* sledbenike, jasno je iz sledećih citata. "Gospod traži savršenstvo od svoje otkupljene porodice. *On poziva na savršenstvo u izgrađivanju karaktera.*" "Savršenstvo karaktera može dostići svako ko svom snagom stremi ka njemu." "Mi možemo pobediti. Da, potpuno, bez ostatka. Isus je umro da nam napravi odstupnicu, kako bismo mogli pobediti svaku zlu narav, svaki greh, svako iskušenje i na kraju živeti s Njim."⁷

⁵ White, *Desire of Ages*, 357.

⁶ William Richard Leshner, "Ellen G. White's Concept of Sanctification" (Ph.D. Diss., New York University, 1970, 242.263.

⁷ White, *Seventh-day Adventist Bible Commentary*, 5:1085; White, *Selected Messages*, 1:212; White, *Testimonies for the Church*, 1:144. (Kurzivi dodati.)

Jedno od najsnažnijih izlaganja Elen Vajt na temu savršenstva karaktera nalazimo u tekstu iz knjige "Hristove priče" (*Christ's Object Lessons*), gde ona obrađuje priču o talantima (Matej 25,14-30). "Svaku svoju sposobnost", pisala je, "mi treba da negujemo do najvišeg stepena savršenstva. ... *Moralno savršenstvo traži se od svih*. Mi nikada ne treba da snižavamo merilo pravednosti, kako bismo ga prilagodili nasleđenim ili stečenim sklonostima ka grešnom načinu života. ... Oni koji hoće da budu Božji saradnici moraju svim snagama težiti savršenstvu svakog organa tela i svake sposobnosti uma." "Savršenstvo karaktera ... dovešće do savršenstva na delu."⁸

Elen Vajt nije samo zastupala neophodnost postizanja savršenstva karaktera kao vrhunca procesa posvećenja nego je i istakla da se sotona "bez prestanka trudi da svojom pogubnom lukavom tvrdnjom, po kojoj je nemoguće pobediti, prevari Hristove sledbenike. ... On [Hristos] kaže ...: 'Dosta ti je moja blagodat.' ... Prema tome, neka svoje nedostatke niko ne smatra neizlečivima. Bog će dati vere i blagodati za njihovo savlađivanje." "Sotona likuje kada čuje one koji se predstavljaju kao hrišćani, kako se izgovaraju zbog izopačenosti svog karaktera." Ona, osim toga, ističe, da "oni koji kažu kako nije moguće živeti savršenim životom, indirektno optužuju Boga da je nepravičan i neistinit."⁹

Elen Vajt ne dozvoljava da se posumnja u to da je živela u uverenju kako je savršenstvo karaktera i moguće i očekivano. Zato je i pravo da istražimo šta ona ima na umu kada govori o savršenstvu karaktera.

Taj zadatak uzeće najveći deo ove glave i sledeću. U međuvremenu, značajno je da zapazimo njen stav po kojem Božja blagodat praštanja ide rame uz rame s Njegovom

⁸ White, *Christ's Object Lessons*, 330.332. (Kurzivi dodati.)

⁹ White, *Great Controversy*, 489; White, *Desire of Ages*, 311; White, *Review and Herald*, 7. februar 1957, 30.

blagodaću koja osposobljava. Tako su i oni koji "podbace", i nadalje "pokriveni" opravdavajućim savršenstvom Hrista, u ulozi zamenika.

Prema njenom shvatanju, predmet ostvarenog savršenstva karaktera doći će do svog vrhunca neposredno uoči Hristovog drugog dolaska. O tom eshatološkom aspektu savršenstva govorićemo u 9. poglavlju. Preostali deo ove glave baviće se istraživanjem gledištâ Elen Vajt o izgrađivanju karaktera i bezgrešnosti.

Savršeni kao Hristos

Mogli bismo sakupiti čitav niz iskazâ Elen Vajt s porukom kako hrišćani treba da izgrade karakter po ugledu na Hrista. Navodeći tekst iz Mateja 5,48, "Budite vi dakle savršeni, kao što je savršen Otac vaš nebeski", Elen Vajt nastavlja i naglašava da je ta zapovest – "obećanje. Planom spasenja predviđeno je naše potpuno oslobađanje od uticaja sotonine sile. ... Sveto vladanje, život po ugledu na Hrista, dostupni su svakom Božjem detetu koje se kaje i koje veruje.

"Ideal hrišćanskog karaktera je sličnost Hristu. Kao što je Sin čovečji bio savršen u svom životu, tako i Njegovi sledbenici treba da budu savršeni u svom. ... Njegov karakter treba da bude naš karakter."¹⁰

Na drugom mestu, ona piše: "Hristos je dao svog Duha kao božansku silu za savlađivanje svih naslednih i stečenih sklonosti ka zlu, a i da bi svojoj crkvi utisnuo pečat svog karaktera. ... *Sâmo Božje obličje treba da bude reprodukovano u ljudima. U dostizanje savršenstva u karakteru Božjeg naroda uloženi su Božja čast, Hristova čast.*"¹¹

¹⁰ White, *Desire of Ages*, 311. (Kurzivi dodati.)

¹¹ Isto., 671. (Kurzivi dodati.)

Ovi snažni citati ne daju mesta sumnji u to da Bog želi da se Njegov karakter savršeno ogleda u Njegovoj deci.¹² Nije na mestu ako težimo pronalaženju prihvatljivog objašnjenja za radikalnu silinu takvih iskaza. U 9. poglavlju ponovo ćemo se baviti implikacijama savršenog reprodukovanja Hristovog karaktera – tema Elen Vajt koja uvek iznova izbija na površinu.

U međuvremenu ćemo napomenuti da je Herbert Daglas u pravu kada smatra da bi trebalo da se klonimo apsolutističkih definicija savršenstva, koje se ne zasnivaju na Bibliji, nego na grčkoj filozofiji. "Savršenstvo u biblijskom smislu", piše Daglas, "prosto je – sličnost Hristu -- kombinovanje odnosa s Bogom, onakvog odnosa kakav je s Bogom gajio Isus, s osobinama karaktera kakve je Isus pokazao."¹³ Osobine Hristovog karaktera su, kako ćemo to videti, od centralne važnosti za razumevanje onoga što znači biti kao Bog i/ili kao Hristos.

Jedna od slavniha tema knjige Elen Vajt, *Čežnja vekova* jeste – da možemo pobediti baš onako kako je pobedio i Hristos – – vazda u srcu prisutnom silom Svetoga Duha. Upravo kao što se Isus odupro iskušenjima koja su ga navodila da sopstvenu volju stavi u središte svog života (baš ono u čemu su pali Adam i Eva), tako možemo i mi. On je pobedio to ISKUŠENJE nad iskušenjima. Zahvaljujući tome, mogao je, na kraju svog života, da kaže da sotona u Njemu "nema ništa" [nema vlasti nad Njim] (Jovan 14,30).

"U Njemu", pisala je Elen Vajt, "nije bilo ničega što bi odgovorilo sotoninim verbalnim falsifikatima. On nije pristajao na greh. Nije čak ni mišlju popuštao pred iskušenjem. To može da bude i naš slučaj."¹⁴ Kako smo to već

¹² Vidi takođe, White, *Christ's Object Lessons*, 69.

¹³ Herbert E. Douglass, "Men of Faith -- The Showcase of God's Grace", u delu, *Perfection: The Impossible Possibility*, 14.

¹⁴ White, *Desire of Ages*, 123.

napomenuli kad smo govorili o Hristovom ISKUŠENJU, u 6. poglavlju, On je odbio da siđe s krsta i time ispolji svoju volju, nasuprot Očevoj.

Ta ista mogućnost i sila ponuđeni su i onima koji prihvate Hrista. Zahvaljujući sili Duha, naša volja može ostati u pokornosti Njegovoj volji i mi možemo da odbijemo ISKUŠENJE koje nas navodi na vraćanje egocentričnom životu greha, životu služenja sebi. Transformacija u život služenja i predavanja sebe može da postane trajan sastavni deo života svakog čoveka koji je rođen "odozgo". Svako od nas može, po ugledu na Hrista, da prođe "putem na kojem je Adam posrnuo i pao", da se odupre ISKUŠENJU da živi životom pobune protiv Boga i da aktivno, u svakodnevnom životu, demonstrira slavni zakon ljubavi.¹⁵

Hristos je "bio osposobljen za borbu zahvaljujući stalno prisutnoj sili Svetoga Duha. Da, i On je došao da nas učini sudeonicima u božanskoj prirodi. Dokle god smo sjedinjeni s Njime u veri [tj. dok smo 'u Njemu'], greh nad nama nema vlasti. Bog hoće da nas uhvati za ruku vere u nama, kako bi nas poveo da se čvrsto uhvatimo za Hristovu božansku prirodu da bismo dostigli savršenstvo karaktera".¹⁶

U ovom trenutku, od presudno je važno istaći da je Elen Vajt bila uverenja da se hrišćani, iako se od njih očekuje da reprodukuju savršen Hristov karakter, u tome nikada neće izjednačiti s Hristom. Tako je i pisala: "On je savršen i sveti uzor, dat nama da ga oponašamo. *Mi ne možemo potpuno reprodukovati uzor*; ali Bog nas neće prihvatiti ako ga ne oponašamo i ako sliku tog uzora ne odajemo prema sposobnosti koju nam je On dao." Zanimljivo je naglasiti da je te reči ona zapisala u kontekstu izražavanja ljubavi prema drugim ljudima i odbacivanja sebičnosti, budući da je to,

¹⁵ White, *Selected Messages*, 1:226; White, *Testimonies for the Church*, 8:208.

¹⁶ White, *Desire of Ages*, 123.

kao što ćemo videti, bio centralni element u Hristovom karakteru.¹⁷

Idući tom linijom, Elen Vajt je zapisala: "Hristos je naš uzor, savršeni i sveti primer, dat nama da ga sledimo. *Mi se nikada ne možemo izjednačiti s uzorom, ali ga možemo oponašati i podsećati na njega srazmerno svojim sposobnostima.*" U drugom kontekstu ona je bez okolišanja rekla da "niko, osim Isusa, nije [konačno] savršen".¹⁸

Posle čitanja poslednjih nekoliko strana, može se očekivati da zapadnete u stanje male intelektualne tenzije. Konačno, Elen Vajt savetuje da treba da savršeno reprodukujemo Hristov karakter, ali kaže i to da mi nikada nećemo moći savršeno da se izjednačimo s Njim kao uzorom.

Zanimljivo je da je čitaocima koji se često druže s iskazima o savršenom reprodukovanju Hristovog karaktera, posebno stalo da niko ne pronade neko prihvatljivo objašnjenje za silinu tih prividnih apsoluta. Ali onda se okreću i pokušavaju da nađu prihvatljivo objašnjenje za iskaze o nemogućnosti potpunog izjednačavanja s uzorom. Onaj obratni postupak je običaj onih koji naglašavaju iskaze o nemogućnosti potpunog izjednačavanja s uzorom.¹⁹

Najbolji način da rešimo očigledno nastalu protivrečnost jeste pustiti da Elen Vajt iznese sopstveno objašnjenje. Ključ za uravnoteženo razumevanje stvari očigledno je u njenom često ponavljanom komentaru teksta iz Mateja 5,48: "Kako je Bog savršen u svojoj sferi, tako i čovek može biti savršen u svojoj." Autor Vudrou Viden oštroumno ističe kako je

¹⁷ White, *Testimonies for the Church*, 2:549. (Kurzivi dodati.)

¹⁸ White, *Review and Herald*, 5. februar 1895, 81; White, MS 24, 1892 u delu, 1888 *Materials*, 1089. (Kurzivi dodati.)

¹⁹ Za raspravu o pozivanju čitalaca od strane Elen Vajt da čitaju s uravnoteženošću i zdravim razumom, vidi: George R. Knight, *Myths in Adventism: An Interpretive Study of Ellen White, Education, and Related Issues*, 1895, 17-25.

“krajnja suština” takvih iskaza, “da savršenstvo u Božjoj sferi nije isto što i ono u čovekovoju sferi”.²⁰

A opet, u drugom kontekstu, Elen Vajt očigledno tvrdi da su i među ljudima prisutne razlike u pogledu savršenstva, pa je pisala: “S obzirom na naše ograničene moći, mi treba da budemo isto onoliko sveti u svojoj sferi koliko je Bog svet u svojoj. Mi, u meri naše moći [nešto što je očigledno drugačije od čoveka do čoveka, a i kod istog ljudskog bića, s protokom vremena] treba da objavimo ljudima istinu, ljubav i izuzetnost božanskog karaktera.”²¹

S druge strane, ona krajnja srž svekolikog savršenstva, bez obzira na razlike u sposobnostima, ostaje nepromenjena. Tako Elen Vajt, nekoliko redova dalje niz stranicu, tvrdi da “gde god postoji jedinstvo s Hristom, tamo postoji i ljubav. Bez obzira na druge rodove koje možda donosimo, ako nema ljubavi, ti rodovi su beskorisni. Ljubav prema Bogu i bližnjem sama je suština, sama srž naše religije”.²² Ta ljubav je ona zlatna nit koja višestruko povezuje nejednakosti u sferama Božjeg i čovekovog savršenstva. To je ključ koji otvara tajnu onoga šta znači biti savršen kao Hristos.

Savršenstvo: dinamični proces

Nešto što je usko povezano s idejom relativnosti, prećutno sadržanom u konceptu Elen Vajt kada je reč o sferama savršenstva, jeste njeno viđenje savršenstva kao dinamičnog, neprekidnog procesa -- u kojem obraćeni hrišćanin neprestano napreduje približavajući se Božjem karakteru, ali koji nikada ne dostiže postavljeni cilj.

²⁰ White, *Testimonies for the Church*, 4:591; 8:64; White, *Patriarchs and Prophets*, 574; Ellen G. White, *Medical Ministry*, 1932, 112.113; Whidden, “The Soteriology of Ellen G. White”, 350. Upor.: Ellen G. White, *The Spirit of Prophecy*, 1877, 2:225.

²¹ White, *Selected Messages*, 1:337.

²² Isto.

U najmanje tri od gornjih navoda, Elen Vajt je savršenstvo dovela u vezu sa sposobnostima pojedinca. Prema tome, postoje nivoi relativnog savršenstva od čoveka do čoveka, budući da nemaju svi iste sposobnosti. Elen Vajt, stoga, može da kaže da se "ono posebno mesto koje nam je određeno u životu određuju prema našim moćima, sposobnostima. Ne dostižu svi ljudi isti nivo razvoja, niti obavljaju isti posao s jednakom uspešnošću. Bog od isopa ne očekuje da dostigne proporcije kedra, niti od masline da dostigne visinu veličanstvene palme. Međutim, svaki čovek, pojedinačno, treba da cilja onoliko visoko koliko mu jedinstvo ljudske i božanske moći omogućava da dostigne".²³

Međutim, zapazimo da, bez obzira na postojanje velikih razlika u pojedinačnim dostignućima i potencijalima, postoji jedna konstanta koja se provlači kroz sve nivoe "moći", sposobnosti - a to je potpuna posvećenost Božjim namerama, da bi Bog svakoga od nas mogao upotrebiti do mere naših najvećih mogućnosti. Ta potpuna ili savršena posvećenost Božjoj volji značajan je aspekt hrišćanskog savršenstva. Gotovo da i ne treba reći da je potpuna posvećenost ta krajnost apsolutno suprotna pobuni koja važi kao "zaštitni znak" GREHA.

Nešto što je možda značajnije od razlika u zemaljskim potencijalima ljudi kao pojedinaca, jeste činjenica o ljudskom napredovanju u pogledu savršenstva. Stoga Elen Vajt i ističe da je Isus, iako savršen kao dete, prema tekstu u Luki 2,52, napredovao u blagodati. Ona, s tim u vezi, zaključuje: "I onaj najsavršeniji hrišćanin može neprekidno da napreduje u poznanju Božjem i Njegovoj ljubavi."²⁴ Taj unutrašnji rast, zaključujem, podrazumeva savršenstvo koje

²³ White, *Education*, 267.

²⁴ White, *Testimonies for the Church*, 1:340. (Kurzivi dodati.)

se razvija u spolja vidljivom, a što se događa kada ljudi primenjuju svoju sve veću ljubav i svoje sve dublje znanje.

Autor R. N. Flu pomaže nam da shvatimo ostvarenje tog koncepta u praksi, kada govori o stolaru koji ulaže sve svoje znanje i veštinu u izradu stolova i stolica. Iako stolovi i stolice nisu "savršeni", oni su ono najbolje što on može da ostvari u toj fazi života. Ono što s tim u vezi treba istaći jeste da "on sve svoje sposobnosti i svoj svakodnevni trud prinosi kao žrtvu Bogu". On, stoga, "ispunjava Božju nameru".²⁵

Elen Vajt je u jednom drugom kontekstu napisala da "naš život može biti savršen u svakoj fazi svog razvoja; međutim, ako je u našem životu ispunjena Božja namera, tu će postojati neprekidno napredovanje".²⁶ Od presudne je važnosti da uvidimo da je savršeni hrišćanin upravo onaj koji se razvija. To razvijanje počinje sa danom obraćenja i napreduje tokom celokupnog čovekovog života, da bi, kako ćemo to videti u 10. glavi, nastavilo da napreduje kroz beskrajne vekove večnosti.

Tako, mada postoji jedno čvrsto jezgro kada je reč o savršenstvu koje se sastoji od predanja Božjoj volji i ljubavi prema Bogu i drugim ljudima, postoji i jedan relativni aspekt, budući da se čovekove sposobnosti i znanje uvećavaju. Ali zahvaljujući čvrstom jezgru savršenstva, novi rezultati razvoja angažuju se u posvećene oblike upotrebe.

Tako se Elen Vajt slaže s Pavlom u tome da čovek može biti savršen, a opet "još ne" savršen (Filibljanima 3,15.12). Isto se može reći i za njenu predstavu o bezgrešnosti. Kako kod Pavla (Rimljanima, 6. glava) i Jovana (1. Jovanova 3,9; 1,9 - 2,1), tako i prema Elen Vajt, neko može u isto vreme biti i bezgrešan i "još ne" bezgrešan.

²⁵ Flew, *The Idea of Perfection*, 405.

²⁶ White, *Christ's Object Lessons*, 65.

Bezgrešan, ali "još ne" bezgrešan

Elen Vajt je sasvim izričita u svojim iskazima da hrišćanin ovde na Zemlji može da živi bezgrešnim životom. Primera radi, ona je 1906. godine, na jednom bogoslužjenju pod šatorima u Kaliforniji (SAD), rekla svojim slušaocima da "svako ko se potpuno preda Bogu dobija preimućstvo da živi bez greha, u poslušnosti zakonu neba".²⁷

Vođena sličnim razmišljanjem, Elen Vajt je, u jednom svom članku o "Sotoninoj pobuni", 1902. godine, ustvrdila da će "svako ko verom izvršava Božje zapovesti, doći u stanje bezgrešnosti u kakvom je živeo Adam pre svog prestupa".²⁸

Navodeći suprotan primer, radi boljeg razumevanja stvari, ona je napomenula da će tek "kada budu bili proslavljeni ... Božji sveti moći bez ustezanja da kažu - da su spaseni i bezgrešni". "Mi ne možemo reći", napisala je Elen Vajt u drugoj prilici, " 'bezgrešan sam', sve dok se ovo naše 'poniženo telo' 'preobražava' 'da bude jednako telu slave Njegove' [... ovo bezvredno telo ne promeni i postane jednako Njegovom proslavljenom telu]. Nastavljajući, ona ističe da će oni koji će stajati pred "Božjim prestolom 'bez mane i mrštine ili takoga čega' " biti "celi u Hristu", zbog toga što su "obučeni u Njegovu pravdu". Te poslednje reči pokazuju da će pokrivajuća Hristova pravda svetima biti neophodna sve do samog Njegovog drugog dolaska.²⁹

Kako Elen Vajt uopšte može reći -- moramo se zapitati - - da možemo živeti bez greha i biti bezgrešni poput Adama pre pada, s jedne strane, dok, s druge, napominje da ne možemo tvrditi da smo bezgrešni i da će nam Hristove zasluge biti potrebne sve do drugog dolaska?

²⁷ White, *Review and Herald*, 27. septembar 1906, 8.

²⁸ White, *Signs of the Times*, 23. juli 1902, 3. Upor., White, *Seventh-day Adventist Bible Commentary*, 6:1118.

²⁹ White, *Signs of the Times*, 16. maj 1895, 4; 23. mart 1888, 178.

Odgovor se, kao i u slučaju biblijskih pisaca, nalazi u njenoj definiciji greha i bezgrešnosti. Greh je, kako smo napomenuli u 2. poglavlju, akt pobune protiv Božje ličnosti i autoriteta. Greh je svestan, hotimičan stav i čin; on je, kako je pisala Elen Vajt, "praktično negiranje Boga, ustajanje u pobunu protiv zakona Njegove vladavine". Takvi gresi su "hotimični" i "znani". "Neka se niko ne zavarava", pisala je, "uverenjem da može postati svet, uz istovremeno *hotimično* gaženje nekog od Božjih uslova. Počinjenje *poznatog* greha učutkuje glas Duha koji svedoči, i odvaja dušu od Boga". Ali "*biti naveden na greh iznenada -- bez namere da se zgreši ... -- veoma se razlikuje od situacije u kojoj čovek planira i hotimično zakoračuje u iskušenje, detaljno trasirajući redosled poteza*".³⁰

Na osnovu prethodnog citata jasan je stav Elen Vajt o postojanju i svesnih, poznatih, namernih greha i greha neznanja, koji su istovremeno i nenamerni i nesvesni. Međutim, značajno je napomenuti da o oba tipa ona govori kao o gresima.

U drugim prilikama, Elen Vajt o nenamernim gresima govori kao o "greškama". Tako je, recimo, pisala: "Kad smo obučeni u Hristovu pravdu, *nećemo uživati da činimo greh, jer, Hristos će raditi s nama. Možda ćemo činiti greške, ali ćemo mrzeti greh koji je izazvao stradanja Božjeg Sina.*"³¹

Pošto smo složili i tu "kockicu", stvorili su nam se osnovni uslovi za razumevanje prividno protivrečnih iskaza Elen Vajt, po kojima možemo živeti bezgrešnim životom, a da ipak ne možemo tvrditi da smo bezgrešni. Oni koji "žive bez greha" i koji su "dostigli stanje bezgrešnosti u kojem je živio Adam pre svog prestupa", neće živeti u pobuni, ili hotimičnom grehu baš kao ni Adam pre pada u greh. Pošto

³⁰ White, *Mount of Blessing*, 51; White, *Great Controversy*, 472; White, *Our High Calling*, 177. (Kurzivi dodati.)

³¹ White, *Selected Messages*, 1:360. (Kurzivi dodati.)

je njihovo držanje pravo pred Bogom, oni nisu u stanju pobune protiv Njega i Njegovog zakona ljubavi.

S druge strane, oni će i dalje činiti greške. I dalje će se događati da učine nehotične i nesvesne grehe, i otuda nisu bezgrešni. Arnold Valenkampf upravo je imajući tu tenziju na umu rekao da čovek može da ima savršen stav ljubavi prema Bogu, bez obzira na to što može da zataji u takvom svom nastojanju. Džon Fauler je u svojoj doktorskoj studiji o shvatanju Elen Vajt u pogledu izgrađivanja karaktera, došao do sličnog zaključka. Savršenstvo, pisao je Fauler, "traži izostavljanje *omiljenih* greha."³²

Na ovom mestu trebalo bi da bude jasno da je gledište Elen Vajt o bezgrešnosti jednako gledištu novozavetnih pisaca i Džona Veslija, kako smo to izložili u 7. poglavlju. Ne bi, stoga, trebalo da nas iznenadi otkriće da je ona za manjak na relaciji između izostajanja omiljenih greha i potpune bezgrešnosti optužila istog krivca, a to je stari problem "smrtnog tela", s kojim se Pavle rvaio u Poslanici Rimljanima (vidi, npr. 6,12) i na drugim mestima.

"Svi sada mogu", pisala je Elen Vajt, "da dobiju sveto srce, ali ne bi bilo korekno izjaviti da neko, u ovom životu, ima sveto telo. ... Kada bi oni koji tako olako pričaju o savršenstvu tela mogli videti stvari u njihovom pravom svetlu, ustuknuli bi, užasnuti svojim arogantnim idejama. ... Iako ne možemo da očekujemo savršenstvo tela, mi možemo imati hrišćansko savršenstvo duše. Gresu mogu biti potpuno oprošteni zahvaljujući žrtvi učinjenoj za nas. Mi se ne oslanjamo na nešto što čovek može da učini, već na ono što Bog, preko Hrista, može da učini za čoveka. ... Svi mogu biti učinjeni savšenima u Hristu Isusu. Hvala Bogu što nemamo 'posla' s nečim što je nemoguće. *Iako do praštanja*

³² Wallenkampf, *Justified*, 134; John M. Fowler, "The Concept of Character Development in the Writings of Ellen G. White" (Ed.D. diss., Andrews University, 1977), 148. (Kurzivi dodati.)

greha dolazi u ovom životu, njegove posledice nisu u potpunosti uklonjene.” To će se dogoditi u vreme Hristovog drugog dolaska.³³

U zaključku, baš kao i u Bibliji, Elen Vajt održava tenziju između situacije kad su hrišćani bezgrešni i one kada još nisu potpuno bezgrešni. Ti bezgrešni hrišćani isto su što i savršeni hrišćani. To su oni što učestvuju u odnosu vere s Isusom i čije su srce, um i volja potpuno predani izvršavanju Božje volje. Oni su time isto tako oslobođeni greha buntovnosti, kao što je to bio Adam pre pada u greh. S druge strane, zbog svog neznanja i drugih nedostataka tela, oni i dalje čine greške i događaju im se nehотиčni gresi. Tako ih prilikom drugog Isusovog dolaska očekuje jedno više stanje savršenstva i bezgrešnosti, u trenutku kada će On “preobraziti naše poniženo telo da bude jednako telu slave Njegove” [Njegovom proslavljenom telu] (Filibljanima 3,21; upor.: 1. Korinćanima 15,44.50-54). Mi ćemo u 10. glavi istražiti dejstvo te promene na savršenstvo i bezgrešnost.

Priroda savršenstva karaktera

Pre nego što završimo proučavanje koncepta savršenstva koji je zastupala Elen Vajt, važno je da se ozbiljno pozabavimo njenim razumevanjem prirode savršenstva karaktera. Dva su prilaza tom predmetu. Prvi je usredsređivanje na “savršenstvo u pojedinačnim tačkama” (tj. na život ispunjen besprekornim delima) od kojih se sastoji savršenstvo, dok drugi naglašava koncept savršenstva karaktera, kod kojeg princip zauzima središnje mesto. Iako se stiče utisak da je pristup besprekornih pojedinačnih dela najočigledniji u popularnim tumačenjima spisa Elen Vajt, njeni spisi nas vode suprotnom tumačenju.

³³ White, *General Conference Bulletin*, 1901, 419.420. (Kurzivi dodati.)

U svojim spisima, ona se bavi pitanjem odanosti, odnosno, zagovara stanje u kojem su srce i um savršenom skladu s Božjim srcem i umom. Ispravni postupci – pojedinačna dela – prirodno će proisticati iz ispravnog stava i odanosti.

Postoje najmanje dva aspekta njenog stava o savršenstvu karaktera sa usredsređivanjem na princip. Jedan od njih jasno se vidi kada ona piše da je “suština pravednosti – odanost našem Otkupitelju. To će nas pokretati na ispravne postupke zato što je to pravo -- budući da je činiti ono što je pravo ugodno Bogu”.³⁴

Ona ističe i drugi aspekt savršenstva karaktera, pišući kako je Hristova misija bila da “ljude učini sudeonicima u božanskoj prirodi, da ih dovede u sklad s *principima* zakona neba”.³⁵ Jasno je, dakle, kao što smo se uverili na osnovu Biblije, da se i “božanska priroda” i “načela zakona” usredsređuju na ljubav *agape* (1. Jovanova 4,8; Matej 22,36-40).

Pojam “pojedinačnih delâ” hrišćanskog života Elen Vajt povezuje s osnovnim principima u jednom doslednom obrascu, potpuno usaglašenom s biblijskim izlaganjem o tome. Primera radi, ona u knjizi “Hristove priče” (*Christ's Object Lessons*) neuvijeno izjavljuje da “Bog od svoje dece zahteva savršenstvo”. Ona potom, u nastavku, napominje da je “Njegov zakon prepis Njegovog karaktera i merilo za svaki karakter. To veličanstveno merilo predloženo je svim ljudima, kako ne bi bilo nesporazuma u pogledu kategorije ljudi koji će sačinjavati Božje carstvo. Hristov život na Zemlji bio je savršen izraz Božjeg zakona i tako, kada oni koji sebe vide kao Božju decu, postanu svojim karakterom slični Hristu, biće poslušni Božjim zapovestima. Tek tada

³⁴ White, *Christ's Object Lessons*, 97.98.

³⁵ White, *Mount of Blessing*, 50. (Kurzivi dodati.)

Gospod može da ih uvrsti u broj onih od kojih će biti obrazovana nebeska porodica".³⁶

Do sada se savršenstvo orijentisano na zakon, o kome je reč u ovom tekstu, moglo tumačiti bilo u smislu koncepta besprekornih pojedinačnih dela, tj. spolja vidljivih postupaka, ili iz perspektive paradigme principa. Kad bi bilo izvučeno iz konteksta njega bi većina, praktično, shvatala na osnovu tumačenja koncepta pojedinačnih dela. Međutim, trebalo bi uvek da dozvolimo da nam Elen Vajt progovori kroz jedan obuhvatniji kontekst.

Ona u narednom pasusu ističe da "se mnogi predstavljaju kao hrišćani, ... a ipak ne osećaju potrebu za preobražajem karaktera". Takvi nikada nisu osetili ni potrebu za verom u Hrista niti za stvarnim pokajanjem. "Oni nisu pobedili svoje nasledne ili stečene sklonosti [sklonosti ćemo najbolje razumeti kao opšte usmerenje nečijeg srca i uma] ka činjenju zla. ... Mnogi od onih koji se predstavljaju kao hrišćani samo su obični moralisti [oni koji samo drže ono što se odnosi na besprekorna pojedinačna dela zakona, bez preobražavanja u okviru spasonosnog odnosa s Hristom]."³⁷

Elen Vajt postaje izričitija na sledećoj strani, gde obrazlaže svoju ideju o vrsti savršenstva koju "Bog zahteva ... od svoje dece". "Hristova pravednost", pisala je, "neće pokriti nijedan *omiljeni* greh [podrazumevajući da Njegova pravda pokriva grehe koji nisu proizvod buntovnosti]. Neko može u srcu biti prekršilac zakona; međutim, ako ne učini nijedan spolja vidljiv prestup [uspešno ostvaruje princip besprekornih pojedinačnih dela], njega će sav svet [a verovatno i većina ljudi u crkvi] gledati kao veoma časnog čoveka. Međutim, Božji zakon zaviruje u tajne srca. O svakom postupku sudi se prema pobudama koje ga pokreću. Jedino će ono

³⁶ White, *Christ's Object Lessons*, 315. (Kurzivi dodati.)

³⁷ Isto.

što je u saglasnosti s *načelima* Božjeg zakona opstati na sudu." Sledeće njene reči su "Bog je ljubav", čime ona u središte pažnje dovodi taj prevažni princip.³⁸

Navedeni tekst je karakterističan za izlaganja Elen Vajt na temu savršenstva karaktera. Ona ima prevashodno na umu slavni pokretački princip ljubavi, koji, putem Božje blagodati, oblikuje i preobražava čovekove sklonosti. Pojedinačna besprekorna dela zakona za nju su važna, ali jedino u kontekstu slavnog načela zakona. Pri tom, u prethodnom tekstu, ona ne propušta da napomene da su problem, zapravo, "omiljena" pojedinačna dela buntovnog grešnog ponašanja, a ne sva pojedinačna dela i postupci kao takvi. Stoga je njena slika savršenstva karaktera u tom tekstu, u stvari, usmerenje u kojem princip zauzima središnje mesto.

To isto objašnjenje u njenim spisima uvek iznova izbija na površinu. I tako, govoreći o susretu bogatog mladića s Hristom, u njegovoj potrazi za savršenstvom, ona ističe da, iako je kod njega u potpunosti bilo rešeno pitanje pojedinačnih delâ zakona, on nije dostigao Hristov ideal. "Hristos je video srce ovog mladog kneza. Njemu je nedostajalo samo jedno, ali to je bio jedan *životno važan princip*. U njegovoj duši nije bilo Božje ljubavi. Taj nedostatak, ako ga ne namiri, pokazaće se za njega kao koban; njegova cela priroda će se pokvariti. ... *On će, ukoliko želi da primi Božju ljubav [nedostajući princip], morati da se odrekne onog najizraženijeg u svom životu, samoljublja.*"³⁹

Nastavljajući, ona ističe da je "*Hristos postavio jedine uslove pod kojima bi bogati mladić mogao dostići savršeni hrišćanski karakter*". Kasnije u tekstu, zatim, ona ističe da je ključna stvar "poslušnost Njegovom zakonu; ne, dakle, samo

³⁸ Isto., 316. (Kurzivi dodati.)

³⁹ White, *Desire of Ages*, 519. (Kurzivi dodati.)

zakonska poslušnost, nego poslušnost koja zalazi u život i koja se primerom pokazuje u karakteru".⁴⁰

Tako je ona u svom izlaganju o savršenstvu karaktera postupila u skladu sa svojim često ponavljanim obrascem, povezujući pojedinačne postupke pravednog življenja sa slavnim centralnim principom izgradnje karaktera. Ona ne daje mesta za sumnju u pogledu onoga šta je za nju najbitnije. Suština savršenstva karaktera je savršeno srce i um i nepodeljena odanost Bogu. Takvo gledište je sasvim u skladu s njenom slikom savršenstva (i slikom Biblije) o savršenstvu i bezgrešnosti; sa predstavom koja kaže da je reč o onom (savršenstvu i bezgrešnosti) koji se odnose na stavove, a ne na apsolutno savršenstvo postupanja. Mi ćemo u 10. glavi istražiti pitanje jaza između savršenog stava i savršenih postupaka.

Važno je da, u međuvremenu, naglasimo da se savršenstvo karaktera ne sastoji prvenstveno u tome šta neko izbegava da čini. Ljudi nikada neće postati savršeni izbegavajući ovaj ili onaj greh i prestup, pa čak ni ako uspeju da ih sve izbegnu. S druge strane, savršenstvo karaktera je tesno vezano za GREH – stav kojim se moje "ja" postavlja u središte mog života i koji moju *agape* ljubav usredsređuje na *ego*, a ne na Boga i druge ljude. C. Mervin Maksvel daje vrednu napomenu ističući da je "suštinski važno naglasiti pozitivne aspekte savršenstva karaktera".⁴¹

Elen Vajt to uvek iznova čini potpuno jasnim. "Religija jevanđelja je", pisala je, "Hristos u životu -- živi, aktivni *princip*. Ona je Hristova blagodat otkrivena u karakteru i materijalizovana u dobrim delima. Načela jevanđelja ne mogu se odvojiti ni od jednog aspekta praktičnog života. ... *Ljubav je osnov pobožnosti*. Bez obzira na ono što ispoveda,

⁴⁰ Isto., 520.523. (Kurzivi dodati.)

⁴¹ Maxwell, "Ready for His Appearing", u delu: *Perfection: The Impossible Possibility*, 196.

nijedan čovek nema čistu ljubav prema Bogu, ukoliko ne gaji nesebičnu ljubav prema svom bratu. ... *Kad se sopstveno 'ja' ulije u Hrista, ljubav spontano niče. Potpunost hrišćanskog karaktera dostiže se kada podsticaj da pomažemo drugima i da im služimo na blagoslov neprestano izvire iz srca – kada sunce neba ispuni srce i otkrije se na licu.*"⁴²

Ta na principu utemeljena "potpunost hrišćanskog karaktera" u svojoj suštini je – definicija hrišćanskog savršenstva. Stoga Elen Vajt piše da "niko ko pred sobom ima pravi ideal o tome od čega se sastoji savršeni karakter, neće zatajiti u ispoljavanju saosećanja i blagosti koji su po ugledu na Hrista. Dejstvo blagodatni treba da omekša srce, da oplemeni i očisti osećanja, donoseći nežnost nebeskog porekla i osećaj za ono što je prikladno".⁴³

Pre nego što bismo napustili temu savršenstva u spisima Elen Vajt, trebalo bi da napomenemo dve stvari. Prvo, Ona savršenstvo karaktera nikada ne odvaja od Hristove blagodatni koja daje silu i koja preobražava. Žan Ziršer je došao do zaključka da će "pošteno istraživanje spisa Elen Vajt otkriti da ona nijedan jedini put ne govori o savršenstvu karaktera, a da ne napomene da je Isus Hristos jedini put da se to dostigne".⁴⁴

Drugo što treba da uočimo jeste da je čitaocima Elen Vajt lako da zloupotrebe njene spise o predmetu savršenstva, zbog svojih ličnih razloga ili svog krutog načina razmišljanja. Autor En Burke izražava jednu izuzetnu misao pišući da je "nesrećna okolnost što, zbog naših naravi, preterano savesni [čitaj: fanatični] vernici često izdvajaju određene snažne iskaze, verovatno namenjene nemarnim hrišćanima. Oni tim iskazima prekorevaju sami sebe, dok nemarni vernici nalaze lažnu sigurnost u tim iskazima,

⁴² White, *Christ's Object Lessons*, 384. (Kurzivi dodati.)

⁴³ White, *Mount of Blessing*, 135.

⁴⁴ Zurcher, *Christian Perfection*, 53.

nesumnjivo predviđenim za utehu preosetljivima".⁴⁵ Jasno je, svakako, gde bi u jednoj takvoj "šemi" pali fariseji.

U ovom poglavlju videli smo da su definicije koje Elen Vajt daje o bezgrešnosti i savršenstvu -- pod uslovom da njene iskaze čitamo u kontekstu kako tih konkretnih tekstova, tako i opšte ideje njenih spisa -- potpuno u saglasnosti s biblijskim definicijama. Jedan od najžalosnijih trendova među mnogim adventistima je citiranje Elen Vajt izvan konteksta, i to na način kojim je takvi potiskuju u područje izvan biblijskog okvira, za koji ona sama kaže da ga nikada nije prekoračila. Teško je zaključiti kako se takva praksa može smatrati nečim što je "verno pravom, poštenom svedočanstvu Elen Vajt".

Pitanje bombastičnih definicija savršenstva posebno je problematično u oblasti savršenstva koje se odnosi na poslednje vreme. I upravo toj temi sada pristupamo.

⁴⁵ Ann Cunningham Burke, "The Adventist Elephant", *Adventist Review*, 27. avgust 1987, 9.

deveta glava

SAVRŠENSTVO I POSLEDNJA GENERACIJA

Nije slučajno što su adventisti uvek dosledno verovali u važnost neke vrste savršenstva. Čak nas i površno čitanje 14. glave Otkrivenja -- one koja ima centralni značaj za adventiste da bi shvatili sebe -- ostavlja s mislima o savršenim ljudima na svršetku zemaljske istorije.

Biblija o savršenstvu poslednje generacije

Četrnaesta glava Otkrivenja počinje sa 144.000, zapečaćenih imenom svog Oca na čelima (Otkrivenje 14,1; 7,4). Ta glava kaže za te ljude poslednjeg vremena, da se "ne opoganiše" s lažnom religijom, da "idu za Jagnjetom kud god ono pođe", da su poštene i "bez mane" (14,4.5). G. C. Berkouwer za 144.000 kaže da su "radikalno predani" Hristu.¹

No upravo nas reč prevedena izrazom "bez mane" navodi da razmišljamo o savršenstvu tih ljudi poslednjeg vremena. U Karadžićevom prevodu čitamo, "bez mane pred prestolom Božjim", dok u Bakotićevom stoji samo "bez mane".

Robert Mauns ističe da "primenjena na novozavetne vernike, grčka reč uvek znači *etički bez mane*". Tako i Džordž Eldon Lad smatra da ti ljudi imaju "besprekorno (bez mane) predanje" Bogu.² Bez obzira na to iz kog ugla to posmatrate, onih 144.000 hiljade iz vremena posletka poseduju jednu

¹ Berkouwer, *Faith and Sanctification*, 140.

² Mounce, *Book of Revelation*, 271; Ladd, *Revelation of John*, 192. (Kurzivi dodati.)

vrstu savršenstva koja je, kako izgleda, naglašena zato što je reč o neobičnom istorijskom iskustvu.

Još veoma rano, adventisti su u tom tekstu videli sebe. Istovremno, videli su sebe kao one koji predstavljaju trojicu anđela iz stihova koji slede (Otkrivenje 14,6-12). Njihova vest svetu glasila je da "dođe čas suda Njegova", "pade Vavilon", i da je držanje Božjih zapovesti obeležje, znak onih koji su mu odani, za razliku od onih koji se pokoravaju vlasti zveri i primaju njen žig.

Ono što dolazi posle propovedanja tih triju poruka je drugi Hristov dolazak i "žetva zemaljska" (stihovi 14-20). Nije teško razumeti zašto su oni koji su sebe prepoznali u 14. glavi Otkrivenja hteli da budu spremni za žetvu tako što će, držanjem "zapovesti Božjih", postati deo onih koji su "bez mane". Ideja savršenstva u kontekstu žetve poslednjih dana ugrađena je u tkivo adventizma još od samih početaka njegove istorije.

Mislim da je beskorisno pokušavati da nađemo prihvatljivo objašnjenje za "besprekorno" (bez mane) savršenstvo Božjeg naroda poslednjih dana. Istinski problem odnosi se na pitanje zašto Bog od poslednje generacije "zemljana" očigledno očekuje više nego od ostalih generacija.

Odgovor na to pitanje ne treba tražiti u nekoj vrsti dispencionalizma, u kojem Bog s poslednjom generacijom "zemljana" postupa drugačije nego što je postupao sa onima koji su ranije umrli, nego - u suštini eshatološke krize prikazane u Otkrivenju 12,17 i 13,11-17. Ta kriza polarizuje celokupno čovečanstvo, deleći ga u dva tabora -- one koji su potpuno, bezrezervno odani Bogu svemira, i one druge koji su potpuno odani aždaji (12,9), prikazanoj u silama zveri, iz 13. glave Otkrivenja.

Tekst u Otkrivenju 12,17 daje pogled unapred na krizu bez presedana u istoriji, i kaže da će aždaja, zmija, objaviti

rat, da će se pobiti s onima koji svoju odanost Bogu pokazuju držanjem Njegovih zapovesti. Kulminacija tog rata nastaje u Otkrivenju 13,16.17, gde se nad onima koji odbiju da se pokore zveri praktično izrečena smrtna kazna (ne mogu "ni kupiti ni prodati"). Sudbina nekih od njih zapisana je u Otkrivenju 14,13, gde su predstavljeni kao oni "koji umiru u Gospodu od sad" -- drugim rečima, u periodu između početka propovedanja vesti trećeg anđela i velike "žetve zemaljske".

Ljudi se upravo u tom bombastičnom kontekstu polarizuju na nikada do tada viđen način, prema izboru između načela Božjeg carstva i principa sotonine vladavine. Prema Otkrivenju 12,17 - 14,20, neće biti mesta za "eshatološku" neutralnost. Oni koji pokušaju da ostanu neutralni, jednostavno će primiti žig zveri na ruku, umesto na čelo (vidi 13,16). Žig na čelu upućuje na intelektualno prihvatanje pravila, principa zveri, dok žig na ruci predstavlja pasivno prihvatanje aždajinog principa egoistične pobune koja je u korenu svih greha.

Tada neće biti sredine. U jasnoj svetlosti poslednjeg sukoba, oni koji ne budu prihvatili žig zveri moraće da se svesno opredele za bezrezervnu odanost Božjim načelima. Oni se, stoga, opisuju kao "bez mane", nezatrovani lažnom teologijom, kao oni koji čuvaju zapovesti Božje i imaju veru Isusovu (vidi 14,4.5.12).

Martin Luter nam olakšava da shvatimo uticaj krize na polarizaciju, pišući da "Bog ima mnogo onih koji ga vole" "u periodima mira". U vremenima kada je dobro, lako je reći sebi kako volimo Boga, ali vremena krize prave razliku između ljubavi i odanosti koji su postali deo našeg bića i samo one spoljašnje ljubavi.³

³ Luther, citiran u: Althaus, *Theology of Martin Luther*, 146.

Tokom perioda krize o kojoj je reč u 13. i 14. glavi Otkrivenja, ishod u velikoj borbi između Hrista i sotone prvi put u istoriji postaje kristalno jasan. Upravo ta jasnoća i odluke koje se temelje na principu, a koje ona neizbežno stavlja pred ljude koji će živeti u to vreme, ima efekat temeljnog pročišćavanja opredeljenosti ljudskih bića bilo za Boga, bilo protiv Njega. Tako će ljudi poslednjih dana doživeti iskustvo jedinstveno u svetskoj istoriji. To iskustvo, kako smatra moj kolega Kenet Strand, nije jedinstveno po svojoj vrsti nego po intenzitetu. Uvek je kroz istoriju bilo problema, ali nikada krize takvog intenziteta i jasnoće, kao što je ona predskazana u Otkrivenju.

Hrišćani koji budu živeli u tom najneverovatnijem periodu zemaljske istorije pripadaće onima koji su okončali svaku vezu s pobunom (GREH) protiv Boga. Njihova vernost i posvećenost Njemu biće "bez mane", "bez mrštine" i savršena. Oni će moći biti opisani kao oni koji imaju "trpljenje svetih" u očekivanju žetve, kao oni koji "drže zapovesti Božje" i koji imaju istu veru kakvu je imao Isus u Oca (Otkrivenje 14,12). I tako, "kad se pokaže" na nebeskim oblacima da obavi žetvu na Zemlji, oni će biti "kao i On" (1. Jovanova 3,2).

Nisu se rani adventisti na savršenstvo usredsredili samo zbog načina na koji razumeju Otkrivenje, nego i zato što, kako to kaže Ladd, "posvećenje ima eshatološki cilj. Božji je plan da se crkva, na kraju, pokaže pred njim 'slavna', 'bez mane i mrštine, ili takoga čega, nego da bude sveta i bez mane' (Efescima 5,27; vidi, Kološanima 1,22; 1. Solunjanima 3,13; 5,23)."⁴

Donald Guthrie ističe da apostol Petar, "konačno uništenje svega ističe kao motiv za sadašnju težnju ka životu svetosti".⁵ "Kad će se dakle ovo sve raskopati", pita Petar,

⁴ Ladd, *Theologz of the New Testament*, 520.

⁵ Guthrie, *New Testament Theology*, 674.

“kakovim treba vama biti u svetom življenju i pobožnosti, čekajući i želeći da bude skorije dolazak Božjega dana”? (2. Petrova 3,11.12; upor.: 1. Petrova 1,13-16).

Jednim delom, podsticaj, impuls za popravljjanje hrišćanskog vladanja tokom crkvene istorije u prošlosti bio je i “strah” (ili strepnja) od budućeg suda. Konačno, nije li Pavle pisao da “ćemo svi izići na sud pred Hrista”? (Rimljanima 14,10). Osim toga, on je pisao Korinćanima: “Jer nam se svima valja javiti na sudu Hristovu, da primimo svaki što je koji u telu ćinio” (2. Korinćanima 5,10).

Imajući na umu pomenutu grupu tekstova, ne bi trebalo da nam bude neobićno što crkva, koja za sebe veruje da je bila posebno podignuta da propoveda “zapovesti Božje” i vest da “doće ćas suda Njegova”, ozbiljno razmišlja o savršenstvu dok se njeni vernici pripremaju za “žetvu zemaljsku” (Otkrivenje 14,15). Naprotiv, bilo bi ćudno kada takav narod ne bi razmišljao o besprekornosti (“bez mane”) i savršenstvu.

Razume se, adventisti nisu zatajili u takvim nastojanjima, bez obzira na to što neki delovi njihovog razmišljanja o savršenstvu nisu ukazivali na sãmo središte biblijskog ućenja o tome predmetu. Mi ćemo u ostatku ovog poglavlja istražiti kako Elen Vajt vidi savršenstvo poslednjih dana pred Hristov dolazak. To njeno vićenje, kako sam to ranije napomenuo, mora se posmatrati u okviru biblijskih pogleda na savršenstvo, bezgrešnost, greh i otkupljenje. Osim toga, takvo shvatanje mora biti verno ukupnom pravcu ućenjã Elen Vajt o tim predmetima, kao i neposrednom književnom kontekstu više njenih iskaza o predmetu savršenstva poslednjih dana.

Elen Vajt o polarizaciji poslednjih dana i o čišćenju svetinje

Jedan od velikih doprinosa spisâ Elen Vajt ogleda se u tome što njihov autor izdvaja i proširuje temu završne borbe koja teče u Otkrivenju 12,17 – 14,20. Saglasno s Otkrivenjem 12,17, ona opisuje intenziviranje sotoninih aktivnosti kao opadača, “kako se više približavamo svršetku istorije ovog sveta”. Videći da mu je vreme kratko, đavo “će još angažovanije raditi na obmanjivanju i uništavanju. On je obuzet gnevom, gledajući ljude na Zemlji koji, mada slabi i grešni, gaje poštovanje prema Gospodnjem zakonu. Rešen je da ih navede na neposlušnost Bogu”. Iz toga proističe njegova pojačana aktivnost, kako je to izloženo u Otkrivenju 12,17.⁶

Isto tako, centralno mesto u teologiji Elen Vajt ima svrstavanje sveta u dva tabora i sazrevanje žetve pravde i greha, kako je izloženo u 13. i 14. glavi Otkrivenja. Njen možda najizričniji iskaz na tu temu nalazimo u knjizi *Čežnja vekova*. “Rat protiv Božjeg zakona, započet na nebu, nastaviće se sve do svršetka vremena.” Svako ljudsko biće biće okušano, budući da je poslušnost nasuprot neposlušnosti *ono* pitanje o kojem će morati da odluči celi svet. “Svi će biti pozvani da se opredele između Božjeg zakona i ljudskih zakona. Tu će se povući linija razdvajanja. Postojaće samo dve grupe ljudi. Svaki karakter će se otkriti u potpunosti; svi će pokazati za koga su se opredelili: za odanost ili za pobunu.

“Tada će doći kraj (posledak).”⁷

Elen Vajt uvek iznova izgradnju karaktera povezuje s Hristovim drugim dolaskom. Povezivanje ta dva pojma tako je uočljivo da se može posmatrati kao jedna od tema u njenim spisima.

⁶ White, *Christ's Object Lesson*, 168.

⁷ White, *Desire of Ages*, 763. (Kurzivi dodati.)

Ona jasno kaže da Gospod nije ponovo došao ubrzo posle velikog razočaranja Milerovih sledbenika, zato što "ljudi još nisu bili spremni za susret sa svojim Gospodom. Njima je još bio preostao posao pripreme". Razočaranim vernicima trebalo je dati novo videlo, nove dužnosti i novu vest. To novo videlo i nova vest biće usredsređeni na svetinju nad svetinjama u nebeskom svetilištu, gde će Hristos braniti veru svetih tokom preadventnog suda, koji će trajati od 1844. godine do vremena neposredno pre drugog dolaska.⁸

Zanimljivo je, a možda bi trebalo da kažem tipično, da ona taj period čekanja dovodi u vezu sa čišćenjem karaktera kod vernih. "Dok se na nebu odvija istražni sud", pisala je, "dok se gresi pokajanih vernih uklanjaju iz svetilišta, potrebno je da se među Božjim narodom na Zemlji obavi osobit posao čišćenja, uklanjanja greha. ... Kad se taj posao jednom završi, Hristovi sledbenici će biti spremni za Njegov dolazak". U vreme dok Hristos obavlja svoje posredničko delo u drugom delu svetilišta, oni treba da "dostignu savršenstvo svetosti u strahu Božjem".⁹

Elen Vajt ne daje mesta sumnji da verni koji će živeti u završnom periodu istorije Zemlje, žive u ozbiljnom vremenu, mada i dalje mogu uživati radost i sigurnost zato što su u Hristu Isusu. "U redovima Gospodnjeg naroda pred drugi Hristov dolazak nastaće takvo probuđenje izvorne pobožnosti kakvog nije bilo još od apostolskih dana". Oni treba da "odbrane Njegov karakter pred svetom". Oni treba da dostignu "savršenstvo bez mane", krećući se prema "potpunoj i završnoj demonstraciji" Njegove blagodati.¹⁰

⁸ White, *Great Controversy*, 424. 425.

⁹ Isto, 425. 488.

¹⁰ Isto, 464; White, *Testimonies for the Church*, 5:746; White, *Testimonies to Ministers*, 18.

I razume se, prirodno pitanje glasi, šta ima Elen Vajt na umu kada govori o "prvobitnoj pobožnosti", "Njegovom karakteru" i "savršenstvu bez mane"? To pitanje ćemo razmotriti u sledećih nekoliko odeljaka ovog poglavlja, dok budemo istraživali šta znači savršeno predstavljanje Hristovog karaktera, opstati u vremenu nevolje bez Posrednika i imati veru vaznesenja kojom su se odlikovali Ilija i Enoh. Posle toga, iz onoga što pronađemo, izvučićemo neke zaključke.

Savršeno predstavljanje Hristovog karaktera

Tekst koji se, nema sumnje, najčešće citira iz spisa Elen Vajt na temu savršenog predstavljanja Hristovog karaktera glasi: "Hristos s velikom čežnjom čeka da bude prikazan u svojoj crkvi. *Kada Hristov karakter bude bio savršeno oživiljen u Njegovom narodu, On će tada doći da ih uzme kao svoje.*"¹¹

Taj tekst je posebno fascinantna, budući da dolazi posle opisa žetve iz 14. glave Otkrivenja. U pasusu koji neposredno za tim sledi, napominje se da bi, ukoliko bi svi koji veruju u Hrista proslavili Njegovo ime, Zemlja vrlo brzo bila zasejana semenom jevanđelja. "Tada bi brzo dozrela velika žetva i Hristos bi došao da sabere dragoceno žito."¹² Dakle, imajući pred sobom paralelizam s tekstom iz 14. glave Otkrivenja, nije nemoguće da bi taj tekst mogao baciti određenu svetlost na prirodu značenja izraza biti "bez mane" i imati "veru Isusovu" (Otkrivenje 14,5.12).

Međutim, ključ za gornji tekst iz pera Elen Vajt očigledno se nalazi u onome šta znači "savršeno" reprodukovati,

¹¹ White, *Christ' Object Lessons*, 69. Upor.: White, *Desire of Ages*, 671. (Kurzivi dodati.)

¹² White, *Christ's Object Lessons*, 69. Upor.: White, *Desire of Ages*, 671. (Kurzivi dodati.)

oživeti Hristov karakter. Nažalost, taj tekst je među adventiste uneo mnogo "tuđeg ognja".

Uobičajen postupak za tumačenje je istrgnuti tekst iz njegovog konteksta i spojiti s "ekstremnim" citatima iz knjiga kao što su *Saveti o životu i ishrani* (onim koji su također izvađeni iz svog istorijskog i literarnog konteksta). Proizvod toga je "teologija" koju ni Elen Vajt ni Bog ne bi prepoznali.

Ja sam u svojim mlađim godinama išao baš tim putem, postajući tako striktan, isključiv u svojoj želji da savršeno predstavim Hristov karakter da su se neki uplašili da ću "umreti od zdravstvene reforme".¹³

Nedavno je moj prijatelj Martin Veber, u svojoj knjizi *Moja izmučena savest* (*My Tortured Conscience*), objavio priču o svom putovanju tom stazom. Postavši "striktiji od striktnih" u jednoj adventističkoj finansijski nezavisnoj ustanovi, znao je da je na pravom putu, kad su čak i oni uvideli da je fanatik.

"Izvršno!", pomislio je, "svi te ljude nazivaju fanaticima, a sada i mene nazivaju fanatikom. To me čini fanatikom među fanaticima! Slava Gospodu, ja ću biti budala Hrista radi! Ti ljudi ovde, jednostavno, nisu dovoljno duhovni da bi mogli imati veze s onim što Bog čini u mom životu."

Vrhunac Martijeve borbe nastupio je kad je poverovao kako može stvarno biti sličan Hristu ako se bude molio celu noć, da je "nesanica -- tajna savršenstva". Taj njegov pravac imao je neke zanimljive rezultate, makar i da nisu svi bili posvećeni.¹⁴

Ono što je u svemu ovome tragično jeste da je Marti sve te stvari činio za Hrista i u Hristovo ime. Kasnije je uspeo da

¹³ Ova epizoda potpunije je obrađena u: Knight, *Angry Saints*, 147. 148.

¹⁴ Martin Weber, *My Tortured Conscience*, 1991, 67.70.72.

svoj život vidi kao najgoru vrstu legalizma. "Bio je to *hristocentrični legalizam – legalizam uz pomoć vere.*"¹⁵

Marti, ja i mnogi drugi adventisti mogli smo sebe (i mnoge druge) poštediti mnogo bola, da smo čitali izbalansirani kontekst tako velikog broja iskaza Elen Vajt, koje smo tako olako spajali i od njih pravili farisejske monstruočnosti. Ne čitajući kontekst, mi smo oskrnavili njen cilj i uvredili Boga, za koga smo verovali da ju je nadahnuo.

"Hristos ", pisala je Elen Vajt u uvodu za tekst o "savršenom" predstavljanju Hristovog karaktera, "čezne da bude *ožioljen u ljudskim srcima. ... Ne može biti napretka i plodnosti u životu koji je usredsređen na sopstveno 'ja'*. Ako ste prihvatili Hrista kao svog ličnog Spasitelja, tada treba da zaboravite sebe i da pokušate da pomognete drugim ljudima. ... Primajući Hristov Duh -- Duh *nesebične ljubavi* i rada za druge ljude -- napredovaćete i donosićete rod. ... *Vaša će se vera uvećati, ... vaša će ljubav biti učinjena savršenom. Vi ćete sve više i više odražavati sličnost Hristu u svemu što je čisto, plemenito i lepo.*"¹⁶

Savršeno predstavljanje Hristovog karaktera znači udaljavanje od farisejskih perfekcionistačkih šema usmerenih prema unutra, usredsređenih na moje lično samonapredovanje, i prelazak na nestajanje moga "ja" tako što ću služiti drugim ljudima.

Savršeno predstavljanje Hristovog karaktera, to je odnos staranja. Ono se, kako to vidimo iz priče o ovcama i jarcima u Mateju 25,31-46, ne odnosi na ono što jedemo (ili ne jedemo), pa ni na to kako svetkujemo Subotu. Ta *pitanja načina života jesu važna, ali samo unutar konteksta hrišćanskog života istinski okrenutog potrebama drugih.* To je suštinski ono

¹⁵ Isto, 72. (Kurzivi dodati.)

¹⁶ White, *Christ's Object Lessons*, 67,68. (Kurzivi dodati.)

što je Isus pokušao da nam poruči u Mateju 5,48, rekavši, u kontekstu ljubavi prema našim neprijateljima, "budite vi dakle savršeni, kao što je savršen Otac vaš nebeski". Paralela koja baca dodatno svetlo, iz Luke 6,36, kako smo ranije istakli, izjednačava savršenstvo s osobinom nekoga ko je milostiv.

Prema tome, savršeni hrišćanin je hrišćanin koji brine o drugima. To je karakteristika koju Bog želi da ima Njegov narod poslednjih dana koji je "bez mane", koji ima "veru Isusovu" i koji je "savršeno oživeo" Hristov karakter. Iz preobraženog srca teći će preobraženi postupci. Savršeni hrišćanin je u skladnom odnosu sa slavnim načelom zakona -- ljubavlju i prema Bogu i prema svojim bližnjima (Matej 22,36-40). "U onoj meri u kojoj poseduje ljubav", pisao je Emil Bruner, "čovjek biva istinski sličan Bogu i pokazuje se da je Božje dete."¹⁷

Veoma veliki deo adventističkog razgovora o savršenstvu karaktera odnosi se, nažalost, na način života, a ne na karakter. To je tragična greška. Kako se hranimo i druga pitanja u vezi s načinom života treba posmatrati kao sredstvo koje vodi nekom cilju, a ne kao sâm cilj. Karakter je ono što je važno "Gospodaru od žetve". Njemu se verovatno neće "poremetiti san" ako si neumeren u jelu, ali je zato uznemiren kada si, zbog svoje neumerenosti u jelu, mrzovoljan i nepravedan prema svojoj deci. Svrha boljeg zdravlja, i tako dalje, jeste da te pripremi za savršenije izražavanje Hristovog karaktera pred onima koji te okružuju.

Nesrećna okolnost mešanja načina života s karakterom jeu tome što ono naginje ka legalizmu - legalizmu jednako surovom, hladnom, bez radosti i zahtevnom kakav je bio legalizam fariseja onoga vremena. Prema tome, savršeno

¹⁷ Brunner, *Romans*, 155.

oživljavanje takozvanog karaktera po ugledu na Hrista može da odvede u suprotnost svemu onome što je Isus zastupao i smatrao vrednim.

Elen Vajt nije imala problema sa zabunom u pogledu koncepta. Njena je truba dala glasan, jasan i dosledan zvuk. "Poslednja vest milosti koja će biti upućena svetu", pisala je, "jeste otkrivenje Njegovog karaktera ljubavi."¹⁸ Ona je tako bila saglasna s Isusom koji je rekao da će svet znati da smo Njegovi učenici ako "uzimamo ljubav među sobom" (Jovan 13,35).

Neki bi ljudi hteli da Elen Vajt i Isus u svoje iskaze "ubace" neki vid savršenog držanja zakona ili načina života, ali meni izgleda da je trenutak da stvari postavimo na pravo mesto, tako što ćemo pustiti da Bog govori, umesto da gledamo kako ćemo se što više približiti onim farisejima koji su smatrali da će Mesija (Hristos) doći, ako budu jedan dan savršeno držali Toru (zakon).¹⁹

Elen Vajt je mnogo puta uzastopno dokazivala onu veoma potrebnu istinu da je savršenstvo karaktera, u svakom aspektu hrišćanskog življenja, usredsređeno na pokretačkom principu Božje ljubavi. "Kad se naše 'ja' ulije u Hrista", pisala je, "ljubav spontano niče. *Potpunost, zaokruženost hrišćanskog karaktera dostiže se kada podsticaj da pomažemo bližnjima i da im budemo na blagoslov neprekidno teče iznutra – kada sunčeva svetlost neba ispunjava srce i otkriva se na licu.*"²⁰

Takvi iskazi po kratkom postupku odbacuju ono što nazivamo savršenstvom "kiselog lica". Oni koji imaju

¹⁸ White, *Christ's Object Lessons*, 415; upor.: 416-419.

¹⁹ Babylonian Talmud, Sanhedrin, 97b; Shabbath, 118b; Jerusalem Talmud, Taanith, 64a.

²⁰ White, *Christ' Object Lessons*, 384. (Kurzivi dodati.) Vidi takođe: White, *Testimonies for the Church*, 6:606; Ellen G. White, *God's Amazing Grace*, 1973, 235; White, *Desire of Ages*, 497.498.504.637.638; White, *Seventh-day Adventist Bible Commentarz*, 6:1098; White, *Mount of Blessing*, 25.38 i mnogi drugi.

Hristov karakter nemaju se čega bojati u budućnosti. "Bog je ljubav", pisao je apostol, "i koji stoji u ljubavi, u Bogu stoji i Bog u njemu stoji. Tim se ljubav u nama savršuje da imamo slobodu na dan sudni; jer kao što je On i mi smo na svetu ovom" (1. Jovanova 4,16.17).

Opstajanje u vreme nevolje bez Posrednika

Druga grupa tekstova koje su adventisti tradicionalno dovodili u vezu sa savršenstvom poslednjih dana su oni koji govore o opstajanju u vremenu nevolje (Danilo 12,1) bez Posrednika -- što podrazumeva da, ako to hoće, neko mora biti bezgrešno savršen u najpotpunijem smislu te reči. Sama pomisao na takvu mogućnost odvela je mnoge adventiste na put duhovne agonije -- a najveći deo toga je sve drugo samo ne zdrav.

Adventisti su zastupali stav da se vreme nevolje iz Danila 12,1 događa u vremenu između završetka vremena milosti (trenutak kada je konačno rešena večna sudbina svakog pojedinca - Otkrivenje 22,11.12) i Isusovog drugog dolaska. Tako se "podizanje" Mihaila (Hrista) u Danilu 12,1 smatra aluzijom na trenutak kada Hristos prestaje da služi u drugom odeljenju nebeskog svetilišta, na završetku preadventnog suda.

Jezik kojim se opisuju završni događaji u delima Elen Vajt pun je upućivanja na savršenstvo onih koji su "bez mane" iz 14. glave Otkrivenja. Primera radi, govoreći o poznom daždu Svetoga Duha (Joilo 2,23.28-30) koji na Božji narod treba da se spusti neposredno pre vremena nevolje, ona kaže: "Sazrevanje žita [kao rezultat izlivanja poznog dažda] predstavlja završetak delovanja Božje blagodati u duši. Silom Svetoga Duha, u karakteru treba da se *usavrši Božji moralni lik*. Mi treba da se u potpunosti preobrazimo u *Hristovo obličje*."

Pozni dažd, sazrevanje 'žetve zemaljske', slika su duhovne blagodati koja crkvu priprema za dolazak Sina čovečjeg.“ Svrha poznog dažda je da Božji narod posletka pripremi za vaznesenje na nebo, bez upoznavanja sa smrću, i da ih ojača za prolazak kroz vreme nevolje.²¹

Drugi događaj koji će neposredno prethoditi vremenu nevolje je završetak zapečaćavanja 144.000 (vidi Otkrivenje 7,1-4; 14,1-5). Ne samo da autor Otkrivenja zapečaćenje povezuje sa stanjem “bez mane“, nego to čini i Elen Vajt. “Božji pečat“, piše ona, “nikada neće biti stavljen na čelo nečistog čoveka ili žene. On nikada neće biti stavljen na čelo častoljubivog čoveka i žene, koji 'ljube' svet. On nikada neće biti stavljen na čelo ljudi i žena lažljivog jezika ili lukavog srca. Svi koji budu primili pečat moraće da budu bez mane pred Bogom.“ Osim toga, “pečat živoga Boga biće stavljen samo na one koji imaju karakter sličan Hristovom.”²²

Sa završetkom zapečaćenja prestaje vreme milosti i Božji narod ulazi u vreme nevolje. Upravo u vezi s tim događajem je Elen Vajt primenila deo možda najsnažnijeg, najupečatljivijeg izražavanja kada je reč o savršenstvu poslednjih dana.

“Oni“, pisala je, “koji budu živeli na Zemlji u trenutku kada prestane Hristovo posredovanje u nebeskom svetilištu, moraće bez posrednika da stoje pred očima svetoga Boga. Njihove haljine moraće biti bez mrlje, njihov karakter moraće da bude očišćen od greha krvlju škropljenja. Oni će, Božjom blagodaću i sopstvenim marljivim angažovanjem, morati da pobeđuju u borbi sa zlom.“ Oni su, do tog

²¹ White, *Testimonies to Ministers*, 506; White, *Spiritual Gifts*, 2:226; White, *Testimonies for the Church*, 1:353. (Kurzivi dodati.)

²² Isto, 5:216; White, *Review and Herald*, 21. maj 1895, 321. (Kurzivi dodati.) Upor.: Ellen G. White, *Early Writings*, 1945, 71; White, *Seventh-day Adventist Bible Commentary*, 6:1117.1118.

trenutka, već morali ukloniti greh očišćenjem svetinje svoje duše, tokom perioda preadventnog suda.²³

Govoreći na istu temu, napisala je i to da “sada, dok naš veliki Poglavar sveštenečki vrši pomirenje za nas, mi treba da težimo da postanemo *savršeni u Hristu*. Naš Spasitelj nije čak ni u mislima mogao biti naveden da se pokori sili iskušenja. Sotona u ljudskom srcu pronalazi mesto, tačku gde može da zauzme uporište; *gajimo*, recimo, neku grešnu želju, i njegova iskušenja, upravo uz pomoć te okolnosti, potvrđuju svoju moć. Međutim, Hristos je za sebe rekao: 'Jer ide knez ovoga sveta, i u meni nema ništa' (Jovan 14,30). *Sotona u Božjem Sinu nije mogao pronaći ništa što bi mu omogućilo da pobedi*. On je držao zapovesti svoga Oca, i u Njemu nije bilo nijednog greha koji bi sotona mogao upotrebiti za svoje svrhe. *Upravo je to stanje u kojem se moraju zateći oni što će opstati u vreme nevolje.*“²⁴

Upravo izneti iskazi, kao i neki drugi njima slični, ostvarili su veoma dubok utisak na adventiste. Premda je nešto od tog dejstva bilo uravnoteženo i zdravo, njegov najveći deo bio je van ravnoteže i jasnog poimanja onoga što je Elen Vajt u stvari pisala.

Stoga A. L. Hadson (čovek koji je za iskaze koji se tiču stanja spasenih u vreme nevolje godinama smatrao da se odnose na potpunu bezgrešnost) ističe da je “ta doktrina [življenje bez Posrednika u nebeskom svetilištu] na više načina loše delovala u adventizmu. Povezana s drugim idejama, ona je odvela u pretpostavku da će poslednja generacija, ili 144.000, morati da postane tako pravedna, tako čista, tako sveta da joj neće biti *potreban* Spasitelj. To je [u svakodnevnom životu] vodilo na put nedodirljive

²³ White, *Great Controversy*, 425. (Kurzivi dodati.)

²⁴ Isto, 623. Vidi takođe, 614.649; White, *Early Writings*, 48. (Kurzivi dodati.)

samopravednosti (u iščekivanju) ili u najdublje razočaranje".²⁵

Mnogi, uključujući pisca ovih redova, doživeli su i samopravednost, "postajanje savršenim", i onu najdublju frustriranost i razočaranje, koje pominje Hadson, kada se konačno pokaže da smo, zapravo, manje savršeni od onoga kako smo sebe zamišljali. Mi smo, krenuvši na taj put, pošli farisejskom "maršrutom" i došli do tačke duhovnog bankrotstva.

Želeo bih da istaknem da stvarni problem ovde nisu citati koje smo, u prethodnom tekstu, uzeli iz spisa Elen Vajt, nego način na koji ih čitamo. *Jedna od radnji koje je adventistima najteže da "odrade", jeste da bez emocija, trezveno, čitaju iskaze koji govore o ljudskom savršenstvu.* Dve su greške koje se, uglavnom, čine u odnosu na iznete iskaze. Prvo, mi u tekst unosimo neka značenja kojih u njemu nema. Drugo, često propuštamo da pročitamo njihov kontekst.

Ono što je predvidivo u takvom postupanju jeste pojačavanje emocija u pogledu teme savršenstva poslednjih dana, što ima tendenciju ka polarizovanju ljudi između dva fanatizma, onog koji kreće da dokazuje kako ja mogu postati dovoljno pravedan da bih živeo bez Hrista, s jedne strane, i onog, s druge strane, koji odbija svaku pomisao na nadu ili realnost ličnog savršenstva (za razliku od posrednog, zameničkog savršenstva) pre drugog dolaska. Ja sam "proživio" oba ta tumačenja.

Sada shvatam da će pažljivo čitanje takvih tekstova učiniti da steknemo umeren i izbalansiran stav o savršenstvu hrišćanskog karaktera. Međutim, mi takvim čitanjem moramo (1) *pažljivo da iščitamo stvarno napisane reči* (umesto da tekstu dodajemo reči iz oblasti naših strahova,

²⁵ A. L. Hudson, "Some Realities and Myths in Seventh-day Adventism", unpublished MS, 1989.

naše prošlosti i porekla ili mašte), (2) da se pažljivo potrudimo da razumemo *šta je Elen Vajt mislila* napisavši date reči (umesto da dodajemo svoje lične definicije ili definicije onih sa fanatičkim, pa i umerenim, stavom u pogledu tog predmeta), (3) da čitamo *celokupni kontekst* datih iskaza, onako kako su izvorno zapisani (a ne delove, komade, citirane bilo u zvaničnim ili nezvaničnim kompilacijama) i (4) da te iskaze čitamo *smeštajući ih u okvir celokupne Biblije i Duha proroštva, gde se govori o grehu i spasenju*.

Ako dosledno ispoštujemo ta četiri koraka, suočićemo se s manje samo-pravedne frustriranosti i poricanja, a s više hrišćanske uravnoteženosti. Samo je jedan način čitanja nekog iskaza, a to je, čitati ono što je pisac *stvarno* pisao, a ne ono što neko misli (ili se plaši) da je pisac napisao.

Iako u ovoj knjizi ne mogu da ispitam svaki pojedini iskaz Elen Vajt na temu vremena nevolje bez Posrednika, detaljno, u četiri upravo pomenute tačke, ja sam odvojio potrebno vreme da ilustrujem ono što imam na umu.

Prvo, zapazite da ona nije rekla kako će, tokom vremena nevolje, ljudi živeti bez Spasitelja. Naprotiv, dosledno je pisala da će živeti "bez prvosveštenika u svetilištu", "bez posrednika", "bez zastupnika", u smislu da će u tom periodu Hristovo posredovanje u nebeskom svetilištu biti nešto završeno.²⁶

Hristos ne napušta svoj narod u vreme nevolje. Naprotiv, On je jednostavno rekao: "Ja sam s vama u sve dane do svršetka veka" (Matej 28,20). S druge strane, tačno je da Elen Vajt kaže da će, kada Hristos napusti nebesko svetilište, prestati najmanje *jedna Njegova funkcija* -- On više neće biti u ulozi "Posrednika". Mi ćemo se u nastavku teksta vratiti na implikacije te teme.

²⁶ White, *Early Writings*, 71; White, *Great Controversy*, 614.649.425.

Jedan od razloga što Hristos više nema potrebe za obavljanjem funkcije posredovanja je u tome što je preadventni sud završen, vreme milosti (ili probe) je isteklo, a Božji sveti su zapečaćeni za večnost. Drugim rečima, do početka vremena nevolje slučaj svakog pojedinca već će biti odlučan za večnost. I Matej (25,31-46) i Otkrivenje (14. glava i 22,11) ističu da će na Zemlji, kada Isus ponovo dođe, postojati samo dve grupe ljudi.

Završetak vremena probe označava da su ljudska bića koja će tada živeti na Zemlji, u istinski napetoj atmosferi, do tog trenutka već donela odluku o tome ko će im biti gospodar, Isus ili sotona. Jednu grupu činiće oni koji su već primili Božji pečat; drugu - oni sa žigom zveri. Hristos će izaći iz nebeskog svetilišta zato što je Njegov posao u njemu završen. Svi ljudi su, do tada, već nedvosmisleno pokazali kome su se priklonili, prema *principima* kojih su se držali u svom životu. Dakle, opredelili su se ili za Božji zakon ljubavi, ili za sotonin zakon sebičnosti.

Druga tačka koju treba istaći u vezi s ovim iskazima jeste da oni ne uče da će sveti sami obaviti potreban posao, odnosno, dostići stanje konačnog bezgrešnog savršenstva. Elen Vajt to nagoveštava ističući kako je svrha vremena nevolje da sveti "budu stavljeni u peć", zato što se "mora spaliti njihova telesnost, kako bi se Hristovo obličje moglo savršeno odraziti u njimai".²⁷ Sveti poslednjih dana i dalje će, tokom vremena nevolje, biti u procesu rastenja.

Treći i najvažniji aspekt našeg poduhvata jeste da istražimo reči koje Elen Vajt upotrebljava. Često, u kontekstu tekstova u vezi s vremenom nevolje, ona kaže da sveti treba da odražavaju Hristov karakter, ili da njihov karakter bude sličan Hristovom. Objasnili smo, prethodno, u odseku o "savršenom oživljavanju Hristovog karaktera",

²⁷ Isto, 621. Upor.: White, *Our High Calling*, 321. (Kurzivi dodati.)

da ona tim izrazom upućuje na određeni stav i život postupaka pokretanih ljubavlju, a ne na apsolutno bezgrešno ponašanje. Slično značenje možemo nesumnjivo naći i kada je reč o savršenstvu Hristovog "moralnog lika".²⁸

Osim toga, u onom snažnom tekstu u *Velikoj borbi* (strana 623, orig.), koji kaže da verni poslednjih dana treba da budu kao Hristos tokom vremena nevolje, ona ukazuje da su realno prisutan problem --"omiljeni" gresi, a ne gresi propusta ili oni nesvesni (greške). Stavljajući u žižu Hristovo kušanje, ona je napisala da "sotona u Božjem Sinu nije mogao naći ništa što bi mu omogućilo da pobedi". On je držao Božji zakon.²⁹

Kako smo napomenuli u 6. glavi, žižna tačka ISKUŠENJA u celom Isusovom životu na Zemlji bila je pitanje hoće li u središte svog života staviti svoje "ja", ili Boga i Božju volju. Hristovi sledbenici poslednjeg vremena mogu i moraju učiniti takav isti izbor. To je "stanje u kojem se moraju naći oni koji će opstati u vreme nevolje". To su "oni koji su savršeni u Hristu. Čak se ni u svojim mislima" ne približavaju grehu pobune, zato što su njihove misli u potpunosti preobražene delovanjem Svetoga Duha. Velika polarizacija u događajima poslednjih dana *nagnala* ih je da se opredele između života po načelima Božjeg ZAKONA ljubavi, ili po sotoninim principima, pa su se opredelili za put ZAKONA, kako im je bilo pokazano na primeru njihovog Učitelja. Oni na taj način, u svojim mislima i životu, odražavaju Hristov karakter. Oni su savršeni u tom smislu što više nemaju "omiljeni" GREH ili grehe.³⁰

Ti sveti iz vremena nevolje ne gaje buntovničke misli niti dela. Njima, stoga, više nije potreban Posrednik.

²⁸ White, *Testimonies to Ministers*, 506; White, *Review and Herald*, 21. maj 1895, 321; White, *Great Controversy*, 621.

²⁹ Isto, 623; upor.: 620; White, *Our High Calling*, 321. (Kurzivi dodati.)

³⁰ White, *Great Controversy*, 623.

Preadventni sud je završen, ali to ne znači da su sveti ili apsolutno bezgrešni ili apsolutno savršeni. Oni su savršeni, a opet još ne savršeni, bezgrešni, a opet još ne bezgrešni.

Oni su savršenog karaktera u tom smislu što su u svom životu, intimno, usvojili slavna načela zakona, ali se i dalje nalaze u procesu koji vodi ka potpunom savršenstvu. Oni su bezgrešni u tom smislu što ne gaje greh pobune, ali za svoju konačnu bezgrešnost čekaju Božju poslednju trubu.

Elen Vajt je to ovako izrazila: "Mi ne možemo reći, 'bezgrešan sam', dok se to poniženo telo ne preobrazi ... da bude jednako telu slave Njegove" [Njegovom proslavljenom telu]. "Iako sve do drugog dolaska nećemo moći da tvrdimo da posedujemo savršenstvo tela, mi možemo imati hrišćansko savršenstvo duše".³¹

Osnovni problem u vezi s dostizanjem bezgrešnosti na ovoj Zemlji, kako smo to videli u 7. i 8. poglavlju, ogleda se u tome što, iako su naša volja i telo i um u potpunom skladu s Bogom, slabosti našeg tela i uma i dalje dopuštaju da učinimo nesvesne grehe (ili da činimo greške), odnosno, da propustimo da učinimo dobro usled greha omaške. Prava bezgrešnost i pravo savršenstvo biće u potpunosti bez tih problema.

Stoga je svetima poslednjih dana, tokom vremena nevolje, Isus i nadalje potreban. C. Mervin Maksvel tačno kaže da "Hristova napomena - 'bez mene ne možete činiti ništa' nastavlja da bude potpuna istina tokom celog našeg zemaljskog života, pa i kroz večnost".³²

Iako je Hristos u nebeskom svetilištu završio svoje posredničko delo, Njegov posao u ulozi Spasitelja i dalje, na dva ključna načina, utiče na život onih koji će biti preneti na nebo. Prvo, budući da su i dalje "u Njemu", njihovi

³¹ White, *Signs of the Times*, 23. mart 1888, 178; White, *Selected Messages*, 2:32.

³² Maxwell, "Ready for His Appearing," in *Perfection: The Impossible Possibility*, 190.

nehotični gresi i gresi omaške i dalje bivaju pokriveni Njegovim savršenim životom, kakav se pripisuje svakom verniku u okviru njegovog neprekidnog posvećenja.

I tako će, piše Elen Vajt, "samo oni koji su obučeni u haljine *Njegove pravde* moći da podnesu slavu Njegove prisutnosti kada se bude pojavio sa 'silom i velikom slavom'."³³ Ljudska bića nikada neće biti kao Hristos u ovozemaljskom životu u pogledu sposobnosti da opstanu u svojoj pravednosti. Oni nikada neće biti bezgrešni onako kako je On bezgrešan.

S druge strane, sveti će biti kao On po karakteru ljubavi i usmerenosti volje. Ali ni onda neće biti "sami svoji", nego će Njegovom blagodaću biti osposobljeni da žive kao hrišćani, kao što su živeli pre početka vremena nevolje.

Promenilo se jedino to da im više nije potreban Posrednik, zato što će do tada svesni, namerni, ratoborni greh za njih već biti prošlost. Oni će do tog trenutka već doneti trajnu odluku da žive životom po ugledu na Hrista. Njihovu odluku za večnost zapečatio je Bog koji čini sve u svojoj moći da spase svoju decu.

Sveti iz vremena nevolje su bezgrešni u svom stavu i onome što svesno čine. Njihova bezgrešnost biće potpuna u trenutku drugog dolaska, kada Bog bude preobrazio njihovo smrtno i ograničeno telo (koje ima sebi svojstvene slabosti zbog greha i prirodnu sklonost ka zlu, još od Adamovog vremena) u "duhovno telo" (koje nema ni grešne sklonosti ni ograničenja usled greha). Pravedni će biti "promenjeni" "u poslednjoj trubi". Prilikom svog dolaska, Hristos će "preobraziti naše poniženo telo da bude jednako telu slave Njegove" (Rimljanima 6,12; 1. Korinćanima 15,44.51-53; Filibljanima 3,20.21).

³³ White, *Review and Herald*, 9. juli 1908, 8. (Kurzivi dodati.)

S obzirom na promene koje će se dogoditi u trenutku drugog dolaska, sveti će tada prestati da čine čak i nesvesne grehe. U to vreme će i njihova volja i njihovo telo biti saglasni s Božjim načelima ljubavi. Oni će u tom smislu biti bezgrešni, mada nisu u potpunosti savršeni. Rastenje u savršenstvu posle drugog dolaska biće tema našeg 10. poglavlja.

Posedovanje vere vaznesenja kakvu su imali Enoh i Ilija

Savršeno odražavanje Hristovog lika, voleti druge ljude kao sebe, odbacivanje omiljenih i buntovničkih greha i stalno razapinjanje svoga "ja", nalaze se, kako izgleda, u središtu definicije koju Elen Vajt daje za savršenstvo karaktera. Ti elementi će biti u središtu pažnje onih koji će živeti tokom vremena nevolje i koji će biti uzneti na nebo prilikom drugog dolaska.³⁴

Takvi su bili elementi u slučaju jedine dve biblijske ličnosti koje su se uznele, ne videvši smrti. Ti ljudi su očigledno "hodili" s Bogom sve tešnje i neposrednije, u životu progresivnog posvećenja. Oni su, na kraju, došli do tačke kada je Bog mogao da ih povede na nebo, a da ne vide smrti (vidi, 1. Mojsijeva 5,21-24; Jevrejima 11,5; 2. Carevima 2,11). Iako Biblija o toj temi ne govori mnogo, u poznom periodu judaizma nastao je znatan broj literarnih dela koja su se bavila vaznesenjem Ilije i Enoha i mogućim stanjem bezgrešnosti koja se podrazumeva tim vaznesenjem.³⁵

I Elen Vajt je na tu temu imala šta da kaže. "Enoh i Ilija su", pisala je, "pravi predstavnici onoga što bi čovečanstvo

³⁴ Vidi White, *Testimonies for the Church*, 1:340 i odsek u prethodnom delu teksta, o "savršenom oživljavanju Hristovog karaktera".

³⁵ *The New International Dictionary of New Testament Theology*, s.v. "Sin", "Resurrection."

moglo biti verom u Isusa Hrista, ako odluči da to bude. ... Ti plemeniti, sveti ljudi bili su neokaljanog ... usavršenog karaktera, prihvaćeni kao dostojni za vaznesenje na nebo."³⁶

Taj citat uglavnom se navodi bez svog više nego značajnog konteksta. Kad bismo ga prihvatili onako kako je dat, moglo bi se tumačiti kao da podrazumeva neku vrstu apsolutnog savršenstva. Međutim, pasus u koji je taj citat ugrađen, predstavlja poređenje sučeljavanjem njih i Mojsija. Sotona je, na jedan sasvim specifičan način, pobedio Mojsija, iskušavši ga da proslavi sebe, dok su Enoh i Ilija bili pobednici. Mi možemo izvojevati istu takvu pobedu; i mi se možemo opredeliti za življenje "raspetim" životom. Tako imamo da su "Enoh i Ilija pravi predstavnici onoga što bi čovečanstvo moglo biti verom u Isusa".³⁷

Savladavši ISKUŠENJE nad svim iskušenjima, kako kaže Elen Vajt, Enoh i Ilija su "stajali neumrljani usred moralne zagađenosti kojom su bili okruženi". Na taj način, oni ne samo što nisu gajili greh nego je i njihov svakodnevni život bio život dosledne vere, umesto život pobune.

U drugom kontekstu, Elen Vajt je napisala: "Kakva je bila Enohova, takva mora biti i svetost karaktera onih koji će bi spaseni između ljudi prilikom drugog Gospodnjeg dolaska".³⁸

I u ovom slučaju se taj iskaz citira izvan svog konteksta i konbinuje sa citatima koji ostavljaju utisak nečega nalik na konačno savršenstvo. Međutim, kada gledamo kontest, Elen Vajt je sasvim izričita u pogledu elemenata Enohove svetosti. Na primer, "Božlja ljubav ... postala je predmet njegovih razmišljanja danju i noću. Sa svom gorljivošću svoje duše nastojao je da tu ljubav otkrije ljudima među

³⁶ White, *Review and Herald*, 3. mart 1874, 91.

³⁷ Isto.

³⁸ White, *Gospel Workers*, 54.

kojima je živeo“. Molitva mu je postala “kao disanje duše“, i “Enoh je tri stotine godina stremio ka čistoti srca”.³⁹

Na drugom mestu, Elen Vajt je ponovo pisala kako Enohov “pobožni karakter ... predstavlja stanje svetosti koje moraju dostići oni koji će biti 'izbavljeni sa Zemlje' (Otkrivenje 14,3) u vreme Hristovog drugog dolaska“. On je držao Božji zakon ljubavi i okrenuo leđa pobuni. “Poput Enoha, Božji narod [poslednjih dana] stremiče ka čistoti srca i usaglašenosti s Njegovom voljom, dok se na njima ne bude ogledao Hristov lik”.⁴⁰

Na osnovu onoga što možemo izvesti iz ovog i drugih iskaza, Enohovo i Ilijino savršenstvo počivalo je na življenju raspetog života vere, na odbacivanju pobune protiv Boga i buntovnih greha zlog vremena, kao i na odražavanju Hristovog karaktera. Činjenica da njihov život nije dospelo do nekog oblika savršene bezgrešnosti može se izvesti iz iskaza Elen Vajt da je “Hristos bio jedini bezgrešan koji je ikada živeo na Zemlji“ (upor.: Rimljanima 3,23).⁴¹

U tekstu koji nema nikakve veze s Enohom i Ilijom, Elen Vajt je napisala: “Kad se Njegov lik potpuno odražava u njima, oni [Njegov narod] su savršeni i sveti i pripremljeni za vaznesenje”.⁴²

Savršeno predstavljanje Hristovog karaktera, kako smo to uvek iznova isticali u našem istraživanju, nalazi se u samom središtu savršenstva karaktera. Koliko god da se naglasi, neće biti prejako, da ona to savršenstvo ne opisuje na legalistički način, kojim bi se ono usredsredilo na ishranu, svetkovanje Subote ili bilo koje drugo ponašanje ili grupu vidova ponašanja. Naprotiv, ona to izričito opisuje

³⁹ Isto, 51-53.

⁴⁰ White, *Patriarchs and Prophets*, 88.89. (Kurzivi dodati.)

⁴¹ White, *Desire of Ages*, 72.

⁴² White, *Testimonies for the Church*, 1:340. Upor.: White, *Christ's Object Lessons*, 69. (Kurzivi dodati.)

kao duh "nesebične ljubavi i angažovanja za druge ljude". Kao i u slučaju Biblije, njena definicija savršenstva i odražavanja Hristovog lika usredsređeni su na savršenu ljubav.⁴³ Ono je izražaj načela ZAKONA, a ne samo "odrađivanje" zakona po njegovim pojedinačnim stavkama.

Kako pristup u duhu držanja pojedinačnih tačaka, tako i naglasak utemeljen na načelu vode u promenjen život, s tim što jedan od njih vodi promenama kakve nalazimo kod fariseja, a drugi u život podudarnosti s Hristovim životom.

DVE VRSTE SAVRŠENSTVA I BOŽJI POSLEDNJI PRIKAZ SAVRŠENSTVA PRED SVEMIROM

Dve vrste savršenstva

Načinili smo pun krug, polazeći od razmišljanja o farisejima u 1. poglavlju. Tamo smo otkrili da su neki fariseji imali iluziju o sticanju savršenstva tako što će "usitniti" GREH na male "komade", a onda, jedan po jedan, savlađivati te "komadiće" greha. Tako je došlo do toga da se, u praksi, ako već ne u teoriji, i na greh i na pravednost stalo gledati kao na niz postupaka, umesto kao na stanje srca i uma. Isto tako, mi smo u 3. poglavlju napomenuli da je i sâm Božji ZAKON bio, u svakodnevnom životu, "isparčan" na grupu zakonâ koja je služila dostizanju farisejske pravednosti. Ceo taj način gledanja na greh, zakon i pravednost bio je poduprt neodgovarajućim shvatanjem univerzalnosti, podmuklosti i sile greha u životu ljudi koji su želeli da budu dobri ali u tome nisu uspevali, zahvaljujući svojoj urođenoj sklonosti ka zlu.

⁴³ Isto, 67.68.

Isto tako, u 1. glavi smo videli da je farisejski pristup pravednosti imao među adventistima veliku masu sledbenika. To se ne odnosi samo na pravednost okrenutu delima, karakterističnu za adventizam pre 1888. godine, nego i na onu u dvadesetom (i dvadesetprvom) veku, u spisima M. L. Andreasena i drugih.

Andreasen je greh, van svake sumnje, video kao niz odvojenih postupaka. Stoga je mogao da napiše da je čovek koji bi postigao pobjedu nad navikom pušenja, postigao pobjedu u pravcu pravednosti. "*On je posvećen*", pisao je Andreasen, "*u pogledu te tačke [duvan]. Kao što je izborio pobjedu nad tim jednim problemom, on treba da postane pobjednik nad svakim grehom. Kad je posao završen, kad je postigao pobjedu" nad celim nizom odvojenih greha, "on je spreman za vaznesenje. On je do tada već bio iskušan u svemu."* On, tako, "*stoji bez mane pred Božjim prestolom. Hristos je na njega stavio svoj pečat. On je bezbedan i potpuno ispravan. Bog je u njemu završio svoje delo. Završena je demonstracija onoga što Bog može da učini u ljudskim stvorenjima*".⁴⁴

Andreasenov način zaključivanja doveo je do nastanka škole savremene adventističke teologije koja istovremeno potcenjuje silu greha i precenjuje ljudsku sposobnost savlađivanja greha. Rezultat je vrlo često bio stremljenje ka savršenoj bezgrešnosti, kako bi Hristos mogao ponovo doći.

Za razliku od Andreasenove teologije "usitnjavanja" greha, zakona, iskušenja i pravednosti, ova knjiga tvrdi da je GREH, pre svega stav i stanje pobune protiv Boga. Taj stav ima najmanje dve posledice: prekinut odnos s Bogom i niz postupaka koji proističu iz pobune. Tako imamo da GREH vodi u grešna dela; GREH vodi u grehe.

⁴⁴ Andreasen, *Sanctuary Service*, 302. (Kurzivi dodati.)

GREH

gresi

Postoje neki koji svaku definiciju greha koja nije postupak ili niz postupaka posmatraju kao *novi teologiju*. Tačnije bi trebalo to da nazovu *Novom teologijom Propovedi na gori*. Jedna od glavnih tačaka u Isusovoj slavnoj propovedi bila je da obori "usitnjivačku" definiciju greha i da svojim slušaocima ukaže na njegove unutrašnje aspekte (vidi, Matej 5. do 7. glave; 15,1-20).

Hristova definicija greha bila je, nužno, i protivrečnost farisejskim definicijama pravednosti. Dok su pravednost, posvećenje i savršenstvo fariseji posmatrali kao niz postupaka, Hristos je na to gledao kao na potpuni preobražaj srca i uma. Ako se srce i um preobraze u ljubavi, tada će i pravedna dela u svakodnevnom životu biti njihov prirodni rod. Tako PRAVEDNOST (stvar srca) vodi u pravedne postupke u svakodnevnom životu.

PRAVEDNOST

pravedni postupci

S druge strane, pravedni postupci ne vode u PRAVEDNOST. PRAVEDNOST može nastati jedino putem krsta, verom u Hrista, svakodnevnom razapinjanjem i potpunim preobražajem srca i uma.

Shvatanje PRAVEDNOSTI u kontekstu preobražaja takođe iziskuje sveobuhvatni, holistički pogled na ZAKON, kako je to izloženo u Bibliji. ZAKON je najpre, i iznad svega, princip ljubavi koji je središte Božjeg karaktera. Preobraženom hrišćaninu ZAKON je "uklesan", urezan u srce. Onima koji su u Hristu prirodno je da budu poslušni zakonu, zato što je njegov veliki princip kod njih u potpunosti usvojen. Iz principa ZAKONA proističu posebni, pojedinačni zakoni.

ZAKON

zakoni

Dok su se, na jednoj strani, fariseji bavili slovom određenih zakonâ, Hristos se, na drugoj, najviše bavio duhom ZAKONA. Budući da mu je bilo najviše stalo da čini dela ljubavi (kako to zahteva ZAKON ljubavi), Isus se često sukobljavao s legalističkim propisima fariseja, koji su polazili od toga da su pravednost i savršenstvo nešto što nastaje vernošću pravilima nagomilanim oko ZAKONA. Hristos je na kraju bio razapet na krst zato što se Njegov ZAKON sukobio s njihovim zakonima.

Razume se, idealno bi bilo kad bi ZAKON i zakoni bili u skladnom odnosu. Međutim, fariseji su toliko obuzeti umnožavanjem i držanjem zakonâ, da u toj svojoj revnosti često krše ZAKON ljubavi. Tako i biva da nailazimo na neučtive, grube zagovornike zdravstvene reforme ili hladne svetkovatelje Subote.

Sušтина značenja ovoga je u sledećem: fariseji Hristovog vremena usredsređivali su se na zakon, ali nisu ZAKON (ljubavi) učinili neodvojivim delom svoga bića. Novi zavet uči da je zakon dobar ako, i jedino ako, se poštuje u duhu ljubavi (ZAKON).

Hristos je odbacio "rasitnjavanje" GREHA, PRAVDE i ZAKONA. Od svojih sledbenika očekivao je da izbegavaju farisejski način gledanja na stvari.

Budući da je odbijao da "usitnjava", Isus je imao sasvim drugačiji pogled na iskušenje i savršenstvo od onog na kom je insistirao farisejski način razmišljanja. Iskušenje se, u očima fariseja, zasnivalo na "rasparčavajućem" shvatanju greha i zakona. Tako biva da savremeni farisejski učenik definiše iskušenje kao, eto, izazov da ukradeš auto ili da pojedješ nešto što je zabranjeno. Iako ti "izazovi" jesu iskušenja, oni nisu ISKUŠENJE. ISKUŠENJE, to je postaviti

sebe, svoje "ja" u središte sopstvenog života, sići s krsta i odustati od življenja životom razapinjanja s Hristom svaki dan. Iz ISKUŠENJA proističu iskušenja.

ISKUŠENJE iskušenja

Kada Hristos ljudima pomogne da savladaju ISKUŠENJE, oni neće imati problema s iskušenjima. Ja želim ženu svog komšije (blišnjeg) samo zato što sam već pao pred ISKUŠENJEM da sebe, a ne Božju volju i ljubav, kako prema svom blišnjem (komšiji) tako i prema njegovoj ženi, stavim u središte svog života. Ja sam na taj način pogazio ZAKON i učinio GREH. To se odražava u vidu iskušenjâ, grehâ i kršenjâ zakonâ.

Ova dva pogleda na greh, pravednost, zakon i iskušenje stoje u uzajamnom odnosu s dva posebna pogleda na savršenstvo. Ako ja na greh gledam kao na niz negativnih postupaka, pravednost u tom slučaju postaje niz pozitivnih postupaka, čime ja držim zakone i klonim se čitave armije iskušenja. U trenutku kada konačno prestanem da činim sve loše stvari i počnem da činim sve same dobre stvari, ja sam savršen u onom smislu u kojem je Andreasen definisao savršenstvo. I tada - Hristos može (ponovo) da dođe.⁴⁵

S druge strane, SAVRŠENSTVO se sastoji od uspostavljanja odnosa vere s Bogom, umesto (buntovnog) odnosa u kontekstu telesnog GREHA, kada ISKUŠENJE odbijamo tako što živimo životom krsta, i što u potpunosti usvajamo, u svoje biće, ZAKON ljubavi u svakodnevnom životu. PRAVEDNI postupci proisticaće iz srca koje je pravo pred Bogom. Takva osoba možda i neće biti apsolutno bezgrešna, savršena, prema farisejskoj definiciji savršenstva, ali će zato biti moralno SAVRŠENA.

⁴⁵ Isto, upor.: Robert J. Wieland, *The 1888 Message: An Introduction*, 1980, 105.106.

Značajno i zanimljivo je istaći da su ta dva suprotstavljena pogleda na greh, pravednost i savršenstvo imala tendenciju da proizvedu dva duha koji će ih pratiti. Paradoks u vezi s farisejskim putem u savršenstvo je u tome što je (taj put) one koji koji su njime išli često činio egocentričnima, neveselima, neprijatnima prema drugim ljudima, s osuđivačkim stavom (i ponašanjem) prema ljudima, i osvetoljubivima. Otuda je Elen Vajt imala razloga da govori o "farisejskom duhu".⁴⁶

Nasuprot tome, "Hristov duh" bi trebalo da nas povede ka tome da postanemo "drugo"-centrični (ekstrovertni, okrenuti prema drugim ljudima); da budemo ispunjeni radošću; da više brinemo o ljudima, nego o pravilima; da prihvatamo prostitutke, carinike, pa i fariseje i da budemo istinski ljubazni, dobri prema drugim ljudima, čak i ako su oni drugačiji od nas.

Ukratko, Hristov duh traži potpun preobražaj srca, uma i života, dok farisejski duh ne čini ništa više nego samo to što dodaje religioznu motivaciju telesnim osobinama ljudskog karaktera.

Božji završni prikaz

Ovo nas dovodi do završnog prikaza pred svemirom onoga šta Bog može da učini s ljudskom prirodom i kako se taj prikaz dovodi u vezu s Hristovim dolaskom. Fariseji na tu temu nisu imali problema: kada bi Toru (zakon) savršeno držali jedan dan, Mesija (Hristos) bi tada došao.

Neki današnji adventisti, u stilu M. L. Andreasena i njegove "usitnjivačke" verzije greha i posvećenja, očigledno je da imaju isto shvatanje kao ondašnji fariseji. Po nekim zagovornicima savršenstva, može se steći utisak da će

⁴⁶ Vidi Knight, *Angry Saints*, 80-99.

pomenuta završna demonstracija biti usredsređena na one koji su se savršeno hranili i vodili besprekoran način života; međutim, Elen Vajt stavlja tačku na takve spekulacije, i piše da je "poslednja vest milosti koja će biti objavljena svetu ... otkrivenje Njegovog [Božjeg] karaktera ljubavi". Kontekst tu misao svrstava zajedno s biblijskom definicijom savršenstva, kao staranja jednih za druge. Taj iskaz u vezi s "poslednjom generacijom" stoji u skladu s kontekstom onoga što je ona imala na umu, rekavši: "Kada se Hristov karakter savršeno zaživi u Njegovom narodu ... On će doći da ih uzme kao svoje."⁴⁷

Čekajte, čujem neke kako kažu: A šta ćemo s Andreasenovim učenjem po kojem Božje okončavanje dela u nebeskom svetilištu "zavisi" od (postojanja) apsolutno savršene generacije poslednjih dana? Konačno, nije li Andreasen bio u pravu, rekavši da je "preko poslednje generacije svetih Bog konačno odbranjen. Upravo preko njih On pobeđuje sotonu i dobija proces".⁴⁸

Srećom, Andreasen poništava sopstvenu tvrdnju. On u istom poglavlju, gde nalazimo pomenute reči, piše da je, kako bi se opovrgle sotonine optužbe po kojima se Božji zakon ne može držati, "potrebno da Bog pokaže na najmanje *jednog* čoveka koji je održao Njegov zakon. Ako takvog čoveka nema, Bog gubi, a sotona pobeđuje".⁴⁹

Ustvrdio bih da je taj čovek bio Hristos. On je svoju pobeđu izvojevao u trenutku kad je, proživевši apsolutno savršen ljudski život i otišavši na krst, noseći grehe ljudskog roda, uzviknuo: "Svrši se" (Jovan 19,30). "*Hristova smrt je*", pisala je Elen Vajt, "*dokazala da su Božja vladavina i Božje rukovođenje, bili bez mane.*" Za razliku od onoga što stoji u

⁴⁷ White, *Christ's Object Lessons*, 415-419.69.

⁴⁸ Andreasen, *Sanctuary Service*, 321.319.

⁴⁹ Isto, 316.

Andreasenovoj knjizi *Služba u svetinji*, Bog je sotonu pobedio upravo kroz Hrista.⁵⁰

Osim toga, sama misao da Bog zavisi od Adventističke crkve ili bilo koje druge grupe ljudi, upravo je ona ista koja je zavela fariseje. Oni su bili zaboravili da je Božji zavet uvek uslovnog karaktera. Ispunjenje odredbi tog zaveta zavisi od toga kako će ljudi odgovoriti (vidi, 5. Mojsijeva 28,1.15). Fariseji su, u svojoj egocentričnosti, učinili Boga nekim ko zavisi od njih i njihovog držanja zakona. Sam taj koncept prikaz je vrhunca farisejske drskosti. Bog je Jevreje hteo da upotrebi baš onako kao što će želiti da upotrebi svoj narod poslednjih dana, ali ako oni ne prihvate apsolutni preobražaj u Njegovo obličje ljubavi, On je slobodan i kadar da u svojoj pravdi ubrza svoje delo.⁵¹ Konačno, Bog je Bog! Nije naše da govorimo Bogu šta On može ili ne može da učini, nego da prihvatimo *završeno Hristovo delo*, da Njemu dopustimo da u potpunosti preobrazi naše srce i život, kako bismo mogli biti spremni kada On ponovo dođe. Ta transformacija Njegovog naroda poslednjih dana i ispoljavanje *načela* Njegovog zakona u njihovom svakodnevnom životu jeste Božji cilj za Njegove koji su "bez mane". Njihova demonstracija pravednosti nije samo DEMONSTRACIJA, nego neoboriva potvrda Božje pravičnosti.

Međutim, neko bi mogao prigovoriti i reći da Bog ne može dopustiti da u nebo uđe narod koji nije baš apsolutno bezgrešan.

Ako izbacite "apsolutno", oni su u pravu. Bog ne namerava da nebo zagadi grešnicima - onima koji su u pobuni protiv Njega. Međutim, kao što možemo videti na

⁵⁰ E. G. White, MS 128, 1897, u delu, *Questions on Doctrine*, 1957, 674; Knight, *My Gripe With God*, 140-142. (Kurzivi dodati.)

⁵¹ White, *Selected Messages*, 1:67.68.118. Vidi takođe: White, *Christ's Object Lessons*, 303.

primeru konačnog vaskrsenja onih koji su živeli u svim vekovima, On može, ne rizikujući, da uzme na nebo one koji i dalje čine greške i grehe neznanja, kao i grehe propusta, to su problemi čiji je koren u "sklonostima" i ograničenjima grešnog ljudskog tela.

Konačno, srce Božjeg naroda poslednjih dana biće pravo pred Bogom, oni će imati odbojnost i prema GREHU i prema gresima, a voleće i PRAVEDNOST i pravednost. Do tada, oni će već demonstrirati pred svemirom da se samoljublje i samodovoljnost mogu zameniti ljubavlju prema drugima i verom u Boga. Kada ljudi tako savšenih stavova i volje budu doživeli transformaciju svog tela u "duhovno telo", bez nedostataka i slabosti prouzrokovanih grehom, i kada takvi ljudi budu bili sklonjeni iz grešnog okruženja, mi možemo biti sigurni da, nakon svega što su pretrpeli i propatili, neće poželeti da na nebu "ponovo izmisle" greh. Do tog trenutka, već su sasvim dovoljno pokazali da je jedina njihova želja da ugone Bogu, svojim celokupnim srcem i životom.

Nema, zaista, nikakvog rizika spasavati za večnost te ljude s preobraženim srcem koje je po ugledu na Hristovo. Dodajmo tome čisto telo u besprekornom okruženju i čisto srce, i imaćete u potpunosti spasene ljude, bezgrešne ljude.⁵²

Međutim, ti spaseni ljudi neće još u potpunosti biti savršeni. Njihovo savršenstvo koje se dalje razvija, tema je našeg poslednjeg poglavlja.

⁵² Upor.: Douglas, "Men of Faith", in *Perfection: The Impossible Possibility*, 28.30.

deseta glava

NAPREDOVANJE KA SAVRŠENSTVU KROZ VEČNOST

Osoba koja nije prošla kroz novorođenje, na nebu će biti na potpuno stranom tlu; "potpuno van svog elementa", pisao je jedan puritanski sveštenik, "kao svinja u sobi za prijem, ili riba na suvom".¹

Stiče se utisak o postojanju opšte saglasnosti među onima koji su razmišljali o ovoj temi, da je svrha zemaljskog života hrišćana - pripremanje za život u nebeskom savršenstvu. "Mala deca u Hristu", u vreme svog krštenja, dobijaju novo srce i um. Oni, stoga, nisu više u sukobu - bar ne intelektualno - s načelima Božjeg carstva. Posle tog "rođenja" sledi rasteenje pod silom Duha u okviru progresivnog posvećenja, proces u kojem ljudi kao pojedinci stiču podesnost za nebo.

Iako će se većina složiti da su savršenstvo i bezgrešnost očigledni Božji ciljevi kada je reč o svetima, prisutna je iznenađujuća jednoglasnost (čak i među onima koji savršenstvu pridaju najveću važnost) da u ovom, sadašnjem životu niko neće dostići potpuno i konačno savršenstvo. Stoga i R. N. Flu s pravom zaključuje da "punina hrišćanskog ideala mora da obuhvati oba sveta, sadašnji i onaj budući život. On je potpuno ostvariv jedino u životu iza groba".²

¹ Joseph Alleine, citirano u: Ball, *English Connection*, 69.70.

² Priebe, *Face-to-Face With the Real Gospel*, 67; Davis, *How to Be a Victorious Christian*, 130; Warfield, *Studies in Perfectionism*, *passim*; Edward Heppenstall, "Is Perfection

Ako je to tačno, mi ne možemo izbeći pitanje -- šta je to što treba da se dogodi tokom hrišćaninovog zemaljskog života; šta se ostavlja za nebo i u čemu je razlika između uspešnog rasta ka savršenstvu u ovom životu, kada se uporedi s uspehom u onom budućem? Te tri teme biće predmet našeg razmišljanja u ostatku ovog poglavlja.

Karakter zemaljskog savršenstva

Savršenstvo dostignuto u procesu posvećenja jeste *savršenstvo karaktera* ili moralno savršenstvo, a ne ono potpuno savršenstvo. Ono se odnosi na potpuno usvajanje Božjeg slavnog načela ljubavi i preusmeravanje života od odnosa s Bogom u GREHU na odnos vere. Džon Vesli dotakao se te misli, napisavši da "mi možemo umreti i ne upoznavši mnoge istine", a da ipak budemo spaseni u Božjem carstvu, "ali ako umremo bez ljubavi, kakva će korist biti od znanja?"³

Elen Vajt je to donekle drugačije izrazila, istakavši da "oplemenjujući uticaj Božje blagodati menja čovekovu telesnu narav. ... Sklonosti koje vladaju telesnim srcem moraju biti pokorene Hristovom blagodaću, da bi, tek posle toga, pali čovek bio sposoban da uđe u nebo i uživa društvo čistih, svetih anđela".⁴

Iskazavši to u još pozitivnijem duhu, ona je pisala da je "duh Hristove samopožrtvovne ljubavi duh koji prožima nebo, duh koji je sama suština nebeskog blaženstva. To je duh koji će posedovati Hristovi sledbenici". "Upotpunjenost hrišćanskog karaktera dostiže se kada iz srca neprekidno

Possible?" *Signs of the Times*, decembar 1963, 10.11.30; Zurcher, *Christian Perfection*, 39-43; Leshner, "Ellen G. White's Concept of Sanctification", 257; Maxwell, "Ready for a His Appearing," in *Perfection: The Impossible Possibility*, 171; Flew, *The Idea of Perfection*, 400.

³ Wesley, *Works*, 5:5.6.

⁴ White, *Acts of the Apostles*, 273.

izvire podsticaj da pomažemo drugima i da im budemo na blagoslov.“ Oni koji su dozvolili Božjem Duhu da u potpunosti deluje u njihovom životu biće do te mere u skladu s Njegovom voljom “da će, u poslušnosti Njemu”, “samo izvršavati” “sopstvene podsticaje”.⁵ Takvi ljudi su dostigli biblijsko merilo savršenstva karaktera i nema nikakvog rizika da oni budu spaseni za večnost. Oni su, uistinu, kao njihov Otac na nebu (vidi, Matej 5,48).

Potpuno usvajanje Hristovog karaktera na ovoj Zemlji značajno je, piše J. C. Rajl, zato što nam nebo neće predstavljati uživanje ako smo van sklada s njegovim načelima. “Smrt ne donosi nikakvu promenu. Grob sve ostavlja onako kako je bilo. Svaki pojedinac će ustati s onim istim karakterom s kojim je udahnuo svoj poslednji dah.”⁶ Kakav bi, uopšte, užitak mogli tamo naći oni koji nisu u skladu s načelom Božjeg carstva?

Oni bi se osećali još jasnije nego što sam se ja osećao kad sam prvi put obedovao s jednim propovednikom. U to vreme, živeo sam na jednom brodu trgovačke mornarice u zalivu San Franciska. Meni je bilo nelagodno zato što je sve što sam radio i za šta sam živeo bilo van sklada s mojim predstavama o tome šta bi jedan propovednik trebalo da zastupa.

Posle toga sam zaključio: kad bih bio odnet na nebo da tamo provedem večnost sa sveznajućim Bogom, a ja sam sve drugo, samo ne u skladu s Njegovim karakterom ljubavi usmerene ka drugima, bio bi to večni pakao. Bog je, u svojoj milosti, objavio da “bez svetosti niko neće videti Gospoda” (Jevrejima 12,14, parafrazirano).

Izuzev što je tačno da se osobine karaktera koje “gajimo u svom životu neće promeniti smrću ili vaskrsenjem”, takođe

⁵ White, *Steps to Christ*, 77; White, *Christ's Object Lessons*, 384; White, *Desire of Ages*, 668.

⁶ Ryle, *Holiness*, 42.

je pouzdano tačno, kako tvrdi Elen Vajt, da ukoliko nebeski karakter nismo stekli na Zemlji, “nikada ni nećemo moći da ga steknemo”.⁷

Značajno je naglasiti da ovi iskazi podrazumevaju savršenstvo karaktera za one koji su vaskrsli kao i za one koji su živi preneti na nebo. Razlika među tim dvema grupama, kako smo napomenuli u 9. poglavlju, ne odnosi se na vrstu savršenstva, nego na njegov stepen. Svi koji idu na nebo moraju biti 'u ljubavi s načelom ljubavi', ljudi koji su potpuno usvojili to načelo u svom svakodnevnom životu. Ako nisu 'u ljubavi s ljubavlju' oni neće biti u skladu s Bogom, koji je u suštini svog bića ljubav (1. Jovanova 4,8).

“Savršen” stav prema Bogu i Njegovim načelima je preduslov za sreću u životu koji predstoji. Taj savršeni stav izražava se kako u našoj želji da činimo ispravne stvari (ljubav) u životu, tako i u iskrenom pokajanju, kada shvatimo da je naš buntovni čin razapeo Hrista na krst. Hrišćani koji su rođeni “odozgo” možda će učiniti greh s vremena na vreme, ali kada se osveste, osetiće mržnju prema svom grehu, u svim njegovim oblicima. Isto tako, gadiće se slabosti koje su ih navele da učine grešne postupke.

Uloge vaskrsenja i vaznesenja u procesu neprekidnog izgrađivanja savršenstva

Jedan od onespokojavajućih aspekata hrišćanskog bitisanja je sveopšti jaz između stavova i prakse, između karaktera i delovanja.

Srž problema je, kako izgleda, u tome da se Božje delo za one i u onima koji se spasavaju ne završava u zemaljskom

⁷ Ellen G. White, *The Adventist Home*, 1952, 16; White, *Testimonies for the Church*, 2:267. Upor.: White, *Christ's Object Lessons*, 270.280.

životu. Stoga Pavle i piše, "... uzdajući se ... da će Onaj koji je počeo dobro delo u vama dovršiti ga tja do dana Isusa Hrista" (Filibljanima 1,6). Taj "dan" je, razume se, drugi Hristov dolazak.⁸

U tom kontekstu, kako čitamo u Poslanici Jevrejima, oni koji su umrli u veri kroz sve dosadašnje vekove "neće biti učinjeni savršenima" "bez" onih koji su živi (Jevrejima 11,39.40). Drugim rečima, Bog čini delo "savršivanja", koje će se odigrati u vreme drugog dolaska, kada bude vaskrsao mrtve i vazneo na nebo žive (1. Korinćanima 15,42-56). Pavle ukazuje na Božje nedovršeno delo, tvrdeći da oni koji su već spaseni i dalje očekuju "izbavljenje" "telu svojem" (Rimljanima 8,23.24). Isus je ukazao na uzrok postojanja jaza između stavova i prakse, rekavši da je "duh ... srčan, ali je telo slabo" (Matej 26,41).

Božje potpuno otkupljenje podrazumeva otkupljenje tela. Problem s našim "telom telesnim" (vidi, 1. Korinćanima 15,44) - telom s kojim smo rođeni - jeste u tome da je opterećeno slabošću prema zlu. Pored toga, budući da je reč o telu s nedostatkom, ono je "domaćin" potpuno neadekvatnom mozgu. Zbog toga su naši misaoni procesi i ograničeni i izopačeni. Ta ograničenja, sa svoje strane, sputavaju našu sposobnost da reagujemo i da delujemo u svakodnevnom životu. Sputana tim teškoćama, ljudska bića žive u svetu i društvu u kojem dominiraju antihrišćanski principi, oni koji su u potpunom skladu sa slabostima "tela telesnog".

Elen Vajt je uočila taj problem, jer piše da "mi ne možemo reći: 'Bezgrešan sam', dokle god se ovo 'poniženo' telo ne promeni i ne postane jednako Njegovom telu u slavi. Međutim, ako stalno težimo da sledimo Isusa, imaćemo tu

⁸ Jac. J. Müller, *The Epistle of Paul to the Philippians*, The New International Commentary on the New Testament, 1955, 42; F. W. Beare, *The Epistle to the Philippians*, Harper's New Testament Commentaries, 1959, 53.

blaženu nadu, da ćemo, bez mane, stajati pred Božjim prestolom ... celi u Hristu, obučeni u Njegovu pravdu i savršenstvo“. U istom nizu misli, ona je napisala da mi u ovom životu “možemo imati hrišćansko savršenstvo duše“, iako se “ne možemo pozvati na savršenstvo tela“.⁹ Savršenstvo karaktera je mogućnost koja se odnosi na sadašnji život, dok ono potpunije savršenstvo čeka Hristov dolazak.

S time na umu, Alister Mek-Grat napominje da mi nemamo “udela u punini života vaskrsenja *ovde i sada*“. A Leo Koks ističe da “savršena ljubav“ nije “savršenstvo pri vaskrsenju. Mnogo je toga što predstoji onima čija je ljubav učinjena savršenom“.¹⁰

To “mnogo toga što predstoji“ povezuje nas sa značajnim saznanjem iz novozavetnog učenja o savršenstvu. U tekstu posle svoje poučenjem bogate rasprave o tenziji između “savršeno ali još ne savršeno“ (Filibljanima 3,12.15), Pavle nastavlja i govori o dejstvu Hristovog drugog dolaska na savršenstvo. “Očekujemo“, pisao je, “Spasitelja, Gospoda svojega Isusa Hrista, koji će preobraziti naše poniženo telo da bude jednako telu slave Njegove“ (stihovi 20 i 21).

Pojam proslavljanja tela, opisanog u 3. glavi Poslanice Filibljanima razrađeno je u potpunijem smislu u 15. glavi 1. Korinćanima. Tamo čitamo da će spaseni biti promenjeni kada Hristos ponovo dođe. Deo te promene biće činjenica da će imati “telo duhovno“ (44. stih). Autor C. K. Baret ističe da je duhovno telo ono koje “ima život od Božjeg Duha“, dok F. W. Groshajde smatra da je to telo kojim “upravlja Gospodnji Duh“.¹¹

⁹ White, *Signs of the Times*, 23. mart 1888, 178; White, *General Conference Bulletin*, 1901, 419.420.

¹⁰ Alister E. McGrath, *The Mystery of the Cross*, 1988, 33; Cox, *Wesley's Concept of Perfection*, 192.

¹¹ C. K. Barrett, *The First Epistle to the Corinthians*, Harper's New Testament

Pavle vaskrslo telo, praveći razliku u odnosu na 'telo telesno', opisuje kao slavno, snažno, duhovno, nepropadljivo i besmrtno (1. Korinćanima 15,43.44.53). To će biti telo oslobođeno slabosti izazvanih grehom.

U tom obnovljenom telu će, razume se, biti mozak koji funkcioniše prema Božjoj nameri pri stvaranju; mozak bez ograničenja "telesnog tela". Stoga će, s proslavljanjem, doći i punina znanja. Pavle u 1. Korinćanima 13,12 suprotstavlja nesavršeno znanje našeg sadašnjeg života sa savršenim koje će doći: "Tako sad vidimo kao kroz staklo u zagonetki, a onda ćemo licem k licu; sad poznajem nešto, a onda ću poznati kao što sam poznat (u potpunosti, u punini)."

I naš duh i naše telo će, posle vaskrsenja, biti i voljni i kadri, u najpotpunijem smislu te reči. Umesto da, prema Džonu Vesliju, "blokira", ometa naš duhovni život, naše vaskrslo telo "biće poslušno i sposobno oruđe duše. ... Kada budemo vaskrsli na novi život, naše telo će biti oduhovljeno, očišćeno i oplemenjeno, oslobođeno grubih zemaljskih nedostataka; postaće pogodno oruđe za dušu u svim njenim 'po Bogu' i nebeskim aktivnostima".¹²

Vesli je, poput Elen Vajt, kako kaže Leo Koks, "pravio jasnu razliku između sadašnjeg savršenstva duše, dostižnog u ovom životu, i budućeg savršenstva ljudske prirode koje će biti dostižno u budućem (večnom) životu. Ono prvo oslobađa vernog od grešnog stanja srca; drugo će ga osloboditi svih zlih posledica greha".¹³

Jedna od slavnih istina Biblije glasi da, kada Hristos ponovo dođe, "bićemo kao i On" (1. Jovanova 3,2). "Da je (On) metne preda se slavnu crkvu, koja nema mane ni

Commentaries, 1987, 372; F. W. Grosheide, *Commentary on the First Epistle to the Corinthians*, The New International Commentary on the New Testament, 1953, 385.

¹² Wesley, *Works*, 7:482.483.

¹³ Cox, *Wesley's Concept of Perfection*, 102.

mrštine, ili takoga čega, nego da bude sveta i bez mane“ (Efescima 5,27).

Druga važna promena koja se odnosi na savršenstvo koje će se zbiti u vreme Isusovog drugog dolaska, jeste uništenje zla, životnog okruženja skopčanog s iskušenjima, koje je služilo kao kontekst za zemaljski život. Božji narod iščekuje postojanje, život u večnosti u kojoj će kušač zauvek biti prošlost (Otkrivenje 20,10) i “gde pravda živi“ (2. Petrova 3,13).

I tako, dok će za kraj sadašnjeg sveta biti karakteristično postojanje ljudi sa savršenstvom karaktera, drugi Isusov dolazak će tome dodati savršeno telo i savršeno životno okruženje. Takva ljudska bića, posle svega što su, i oni i svemir, iskusili, neće imati želju da ponovo “izmisle“ greh. Pobune tada više neće biti -- njoj je već odzvonilo. Ključni aspekt rušenja te pobune u životu ljudi kao pojedinaca - oni će to znati - biće već ostvaren preobražaj njihovog uma i srca od GREHA u PRAVEDNOST. Upravo to preobraženje izraženo u svakodnevnom životu je suština savršenstva karaktera.

Takvi ljudi neće u trenutku svoje smrti ili u trenutku drugog dolaska već biti bezgrešni u najpotpunijem smislu te reči; ali, baš zbog toga što su im srce i um bili ispravni, neće biti nikakvog rizika da budu spaseni. Kada jednom ti “savršeni“ ljudi budu dobili “duhovno telo“ i budu dovedeni da žive u savršenom okruženju, ni na kraj pameti im ne bi bilo da se vrate u bedu greha. Oni će od tog trenutka nadalje moći da tvrde da su bezgrešni u najpotpunijem smislu te reči. No, oni i dalje neće biti savršeni u onom konačnom smislu.

Dinamično rasteње u savršenstvu kroz celu večnost

Radosna vest je da ljudska bića nikada neće biti apsolutno savršena. Apsolutno savršenstvo je Božji atribut, kojem se ljudska bića mogu približiti, ali koje ne mogu nikada dostići, pa ni kroz beskrajne vekove večnosti. Jedna od uzbudljivih stvari iz opisa neba jeste da tamo neće biti bezlično i dosadno. Spaseni će neprekidno dobijati prilike za napredovanje u znanju, ljubavi i služenju.

Savršenstvo, kao što smo u više navrata napomenuli u ovom proučavanju, najbolje je zamisliti kao liniju, a ne kao tačku. U stvari, to je beskrajna linija. "I onaj najsavršeniji hrišćanin može neprekidno da napreduje u poznanju Boga i Božjoj ljubavi." "Naš životni posao", pisala je Elen Vajt, "trebalo bi da bude neprekidno stremljenje ka usaglašenosti s Božjom voljom. Trud ovde započet, nastaviće se kroz večnost." "Mi ćemo na nebu neprestano napredovati" u razvijanju karaktera.¹⁴ Mildred Vinkop isto je tako razmišljala, pišući da "savršenstvo nije ono statičko 'imati', nego dinamičko 'ići'. Ljubav nije savršena u smislu dostizanja svog zenita, nego u svojstvu dinamičnog odnosa podložnog beskrajnom uvećavanju".¹⁵

Budući da je savršenstvo svojevrsna večna pokretačka snaga, farisejski put u savršenstvo je vrlo brzo "bankrotirao". Pre svega, velika sklonost fariseja da greh definišu kao postupak ili niz postupaka, nije u stanju da obuhvati dinamičnu, svesadržajnu realnost stava prema Bogu, drugim stvorenjima i Njegovom svemiru, koja dotiče i pobude i najintimnija osećanja, ali i dela. Farisejsko savršenstvo, pri čemu se greh definiše kao postupak ili niz postupaka, ima prenizak cilj da bi moglo da obuhvati veličinu promena koje Hristos želi da se dogode u

¹⁴ White, *Testimonies for the Church*, 1:340; White, *Review and Herald*, 20. septembar 1881, 193; White, *Christ' Object Lessons*, 332.

¹⁵ Wynkoop, *Theology of Love*, 66.

Njegovom narodu. Ona jedna prednost u farisejskoj definiciji o postupcima, jeste to što čoveku olakšava da postane ono što sâm definiše kao savršeno; međutim, takvo savršenstvo ni izdaleka ne dopire do onoga što je Hristos izložio u novoj teologiji iz Propovedi na gori.

Drugi, i jednako poguban, problem s farisejskom definicijom greha je njena negativnost - negativnost koja čežnjivo iščekuje trenutak dostizanja postavljenog cilja, kako bi se neko mogao konačno opustiti. Jedna od slavni novozavetnih pouka kaže da se pravednost, posvećenje i savršenstvo moraju definisati kao nešto što ljudi aktivno čine, a ne kao nešto od čega se uzdržavaju; drugim rečima, savršenstvo je nešto pozitivno, a ne negativno. "Savršeni" hrišćani nisu toliko ljudi koji se osvrću, ne bi li našli nešto što bi oni (ili njihovi bližnji) mogli prestati da čine, pošto su oni, u stvari, obuzeti poslom pronalaženja novih puteva i načina za ispružanje ruku ljubavi prema Bogu i drugim stvorenjima.

Problem s negativnim, farisejskim savršenstvom je u tome što njegovi ciljevi nisu dovoljno visoki. I tako, doći će trenutak kada će takva osoba konačno prestati da čini sve one negativne stvari koje treba izbegavati, dok nigde nema kraja delima ljubavi kojima čovek može da obasipa svemir. To je, naime, razlog što je biblijska definicija savršenstva okružena pozitivnim smislom ljubavi okrenute ka drugima. Takva ljubav ima potencijal beskonačnog rasteња i razvijanja. To je i razlog što je Elen Vajt pisala da ćemo "u onom budućem stanju, nesputavanom ograničenjima grešne ljudske prirode, svoju najveću radost i svoje najviše obrazovanje steći upravo u služenju".¹⁶

Vinsent Tejlor daje izuzetno dubokoumno objašnjenje kada piše: "Ni u samoj ljubavi savršenstvo nikada neće

¹⁶ White, *Education*, 309.

presegnuti izvan nečega gde više nije moguć njen bogatiji izraz. Bog je ljubav, i u ljubavi je sadržana bezgraničnost Njegovog Bića. Iz toga zaključujemo da je *ideal Savršene Ljubavi uvek dostignut i uvek dostižan; njemu je mesto i u ovom životu i u onom u budućnosti; on je i ovde i tamo, u ovom trenutku i u sva vremena.*¹⁷

Velika tragedija farisejstva kroz sve ove vekove jeste u tome što je ciljalo prenisko, i budući da je ciljao prenisko, dosledno je ispoljavao kritički stav prema onima koji ne mogu da prihvate njegove definicije greha i savršenstva.

Jedno od najneverovatnijih sučeljavanja s farisejskom pravednošću imao je Isus u svojoj veličanstvenoj propovedi, kad je svojim slušaocima rekao: "Ako ne bude veća pravda vaša nego književnika i fariseja, nećete ući u carstvo nebesko" (Matej 5,20).

I tako, jedno od najdivnijih obećanja u celoj Bibliji jeste da Hristos "može zauvek (u potpunosti) spasti one koji kroza Nj dolaze k Bogu" (Jevrejima 7,25).

SOLI DEO GLORIA

¹⁷ Taylor, *Forgiveness and Reconciliation*, 179. (Kurzivi dodati.)